

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

Ανακοίνωση αριθ.	Περιεχόμενα	Σελίδα
	I Ανακοινώσεις	
	II Προπαρασκευαστικές πράξεις	
	Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή	
	Σύνοδος του Οκτωβρίου 1999	
1999/C 368/01	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου η οποία τροποποιεί την οδηγία 92/61/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί εγκρίσεως τύπου των δίκυκλων ή τρίκυκλων οχημάτων με κινητήρα»	1
1999/C 368/02	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση κοινοτικού κώδικα σχετικά με τα φάρμακα που προορίζονται για ανθρώπινη χρήση» (κωδικοποιημένη έκδοση).....	3
1999/C 368/03	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής «Ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές και η εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας».....	6
1999/C 368/04	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης για τα στραγγαλιστικά πηνία που προορίζονται για τους λαμπτήρες φθορισμού»	11
1999/C 368/05	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για τροποποίηση της απόφασης 91/666/ΕΟΚ για τη δημιουργία κοινοτικών αποθεμάτων εμβολίων κατά του αφθώδους πυρετού»	15

Τιμή: 19,50 EUR

EL

(συνέχεια στην επόμενη σελίδα)

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	Περιεχόμενα (συνέχεια)	Σελίδα
1999/C 368/06	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για το σύστημα των ιδίων πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης».....	16
1999/C 368/07	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που συνδέονται με την έκθεση σε καρκινογόνους παράγοντες κατά την εργασία (έκτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ)»	18
1999/C 368/08	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου περί θέσπισης κοινοτικού προγράμματος δράσης για την προώθηση της ένταξης των προσφύγων».....	19
1999/C 368/09	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία για την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας των κοινών τέκνων».....	23
1999/C 368/10	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «9η ετήσια έκθεση των διαρθρωτικών ταμείων 1997».....	26
1999/C 368/11	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/96 για την κοινή οργάνωση αγοράς στον τομέα των μεταποιημένων προϊόντων με βάση τα σπυροκρηπευτικά»	30
1999/C 368/12	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση για τη χάραξη κατευθυντήριων γραμμών για την πολιτική απασχόλησης των κρατών μελών το 2000»....	31
1999/C 368/13	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Μακροοικονομική διάσταση της πολιτικής για την απασχόληση».....	36
1999/C 368/14	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Βόρεια διάσταση της ΕΕ και σχέσεις με τη Ρωσία»	39
1999/C 368/15	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η διαφάνεια και η συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στον Γύρο της Χιλιετίας του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου»	43
1999/C 368/16	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση Οδηγίας του Συμβουλίου για την επίδοση και την κοινοποίηση στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις».....	47
1999/C 368/17	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με τις «Υπηρεσίες κοινής ωφελείας».....	51
1999/C 368/18	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς μια ενιαία αγορά των επικουρικών συντάξεων — Αποτελέσματα των διαβουλεύσεων σχετικά με το Πράσινο Βιβλίο για τις επικουρικές συντάξεις στην ΕΕ».....	57
1999/C 368/19	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Αειφόρο αστική ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση- Πλαίσιο δράσης».....	62
1999/C 368/20	Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι γεωργοπεριβαλλοντικοί στόχοι που πρέπει να επιδιωχθούν κατά προτεραιότητα στο πλαίσιο της πολυλειτουργικής γεωργίας που προβλέπεται από την Agenda 2000».....	68

1999/C 368/21

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Μια πολιτική για την εδραίωση του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου».....

76

1999/C 368/22

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι συνέπειες από την εφαρμογή της ΟΝΕ για την οικονομική και κοινωνική συνοχή».....

87

II

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου η οποία τροποποιεί την οδηγία 92/61/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί εγκρίσεως τύπου των δίκυκλων ή τρίκυκλων οχημάτων με κινητήρα»

(1999/C 368/01)

Στις 8 Οκτωβρίου 1999, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης ΕΚ, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα ενιαίας αγοράς, παραγωγής και κατανάλωσης, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε γνωμοδότηση στις 7 Οκτωβρίου 1999, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. P. Barros Vale.

Κατά την 367 σύνοδο ολομέλειας της 20ής και 21ης Οκτωβρίου 1999 (συνεδρίαση της 21ης Οκτωβρίου 1999), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 93 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 7 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η υπό εξέταση Πρόταση Οδηγίας αποβλέπει, κυρίως, στην τροποποίηση της Οδηγίας 92/61/ΕΟΚ, για λόγους ενημέρωσης και διασαφήνισης.

1.2. Η κατάρτιση της εν λόγω πρότασης δικαιολογείται από το είδος των τροποποιήσεων που προτείνονται, δεδομένου ότι αυτές ξεπερνούν την απλή προσαρμογή της προηγούμενης Οδηγίας στις τεχνικές εξελίξεις.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Ο στόχος της υπό εξέταση πρότασης τροποποίησης της Οδηγίας 92/61/ΕΟΚ στηρίζεται στη διαπίστωση ότι υπάρχει ανάγκη διευκρίνισης ορισμένων από τις προδιαγραφές που περιλαμβάνει — ιδιαίτερα δε όσον αφορά τη διάρκεια ισχύος των εθνικών εγκρίσεων τύπου —, καθώς και ανάγκη να περιληφθούν νέες προδιαγραφές — κυρίως όσον αφορά την αρίθμηση των πιστοποιητικών έγκρισης τύπου, τις παρεκκλίσεις για οχήματα τέλους σειράς παραγωγής και τις «νέες τεχνολογίες», όπως εξάλλου γίνεται ήδη στον τομέα των άλλων μηχανοκίνητων οχημάτων.

2.2. Για το λόγο αυτό ορίζονται ορισμένες προτάσεις τροποποίησης της προηγούμενης οδηγίας, καθώς και των εγγράφων που χρησιμοποιούνται καθ' όλη τη διαδικασία έγκρισης τύπου.

2.3. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι αν και είναι αναγκαία η ανάπτυξη για συστήματα έγκρισης που επιτρέπουν ενδεχόμενη ομοιομορφία των κριτηρίων, σε όλα τα κράτη μέλη υπάρχουν τεχνικές και διοικητικές υποδομές που επιτρέπουν να διεκπεραιώνουν εγκρίσεις με το βαθμό λεπτομέρειας και ευρύτητας που προβλέπει η πρόταση οδηγίας. Αυτό παροτρύνει πολλούς παραγωγούς να προσφεύγουν σε οργανισμούς έγκρισης εγκατεστημένους σε τρίτες χώρες και έτσι αυξάνεται ο χρόνος, η προσπάθεια και οι δαπάνες, πράγμα που στην πράξη αποτελεί μία στρέβλωση του ανταγωνισμού γι' αυτό η Επιτροπή οφείλει να παροτρύνει όλα τα κράτη μέλη να δημιουργήσουν τις δικές τους διαδικασίες έγκρισης.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ αντιμετωπίζει ευνοϊκά την πρόταση της Επιτροπής για βελτίωση της Οδηγίας πλαισίου περί εγκρίσεως τύπου των δίκυκλων ή τρίκυκλων οχημάτων με κινητήρα, προς την κατεύθυνση της μεγαλύτερης εναρμόνισης του όλου συστήματος, μέσω της μεγαλύτερης εναρμόνισης των προδιαγραφών που θα πρέπει να τηρούνται.

3.2. Η ΟΚΕ, εξάλλου, εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Επιτροπή, για την κατάρτιση της παρούσας πρότασης, αποφάσισε να συμβουλευθεί διάφορους φορείς αναφοράς με εκπροσώπηση στον κλάδο.

3.3. Αν ληφθούν υπόψη τα περιβαλλοντικά και άλλα πλεονεκτήματα που συνδέονται με ένα νέο τύπο οχημάτων με βοηθητικά πετάλια για ηλεκτρικούς κινητήρες, η ΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να αντικατασταθεί η τελευταία πρόταση του άρθρου 1, σημείο 1α της πρότασης οδηγίας με το ακόλουθο κείμενο:

— ποδήλατα με υποβοηθούμενη ποδηλάτηση, εξοπλισμένα με βοηθητικό ηλεκτροκινητήρα των οποίων η τροφοδοσία μειώνεται σταδιακά όταν αυξάνεται η ταχύτητα του οχήματος και διακόπτεται στην ταχύτητα των 35 km/h και τα οποία δεν είναι δυνατόν να προωθούνται αποκλειστικά από τον κινητήρα.

3.4. Έχοντας υπόψη την ιδιαιτερότητα και τους περιορισμούς του κλάδου που αναφέρονται κατωτέρω, και προκειμένου να μπορέσει ο κλάδος να εξελιχθεί και να προσαρμοσθεί στις συνεχείς αλλαγές της αγοράς, η ΟΚΕ προτείνει ο αριθμός των προβλεπόμενων οχημάτων για τις μικρές σειρές παραγωγής να αυξηθεί από 200 σε 400, ούτως ώστε να καταστεί λειτουργικότερη η παρέμβαση των παραγωγών στην αγορά μέσω πιο ουσιαστικής και αξιόπιστης ανάδρασης, παρέχοντας ταυτόχρονα τη δυνατότητα να αποκτήσει ο κλάδος την επιδιωκόμενη δυναμική.

3.5. Με την επιφύλαξη των όσων ορίζονται στην παράγραφο α) του Παραρτήματος VIII της Πρότασης Οδηγίας όσον αφορά τα οχήματα τέλους σειράς παραγωγής, η ΟΚΕ φρονεί ότι πρέπει να βελτιωθεί η σύνταξη της εν λόγω παραγράφου ώστε να αποβεί σαφέστερη και να αποκλεισθούν ενδεχόμενες διαφορετικές ερμηνείες.

3.6. Λαμβάνοντας υπόψη την ιδιαιτερότητα και τις διαφορές που παρουσιάζει, για παράδειγμα, ο τομέας αυτός από τον τομέα

των αυτοκινήτων, είτε ως προς τα μέσα και τους πόρους, είτε ως προς τις διαστάσεις, και με την επιφύλαξη των απαραίτητων διαδικασιών που τείνουν προς την επιζητούμενη εναρμόνιση και διασαφήνιση, η ΟΚΕ κρίνει ίσως περιττό το βαθμό λεπτομερειών και απαιτήσεων που παρουσιάζει η Οδηγία και την ανελαστικότητα ως προς την αντικατάσταση ορισμένων κατασκευαστικών στοιχείων που αναγκαστικά προκύπτει απ' αυτόν.

3.6.1. Η ΟΚΕ προτείνει πάντως να εξετασθεί μηχανισμός ανάδρασης ευθυνών στις παραγωγούς επιχειρήσεις ή/και τα αρμόδια για την υπογραφή των πιστοποιητικών πιστότητας πρόσωπα, ούτως ώστε να μπορούν να γίνουν δεκτές από το σύστημα μικρές τροποποιήσεις στα πιστοποιημένα οχήματα, χωρίς να απαιτείται νέα πιστοποίηση, εφόσον οι τροποποιήσεις αυτές δεν συνεπάγονται επιπτώσεις για την ασφάλεια ή για τα κατασκευαστικά στοιχεία τους.

4. Συμπεράσματα

4.1. Η ΟΚΕ επαναλαμβάνει την ικανοποίησή της για την πρωτοβουλία και τις εργασίες της Επιτροπής προς την κατεύθυνση της εναρμόνισης και της πιστοποίησης μεθόδων και διαδικασιών στα διάφορα κράτη μέλη, για την επίτευξη μιας πραγματικής Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4.2. Η ΟΚΕ επιθυμεί επίσης να δηλώσει τη συμφωνία της με το σύνολο των τροποποιήσεων και προσθηκών της υπό εξέταση Πρότασης Οδηγίας, φρονεί όμως ότι η Επιτροπή θα πρέπει να λάβει υπόψη τις προτάσεις που διατυπώνονται και να προβεί στις απαραίτητες προσαρμογές και συμπληρώσεις του αρχικού εγγράφου.

Βρυξέλλες, 21 Οκτωβρίου 1999.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση κοινοτικού κώδικα σχετικά με τα φάρμακα που προορίζονται για ανθρώπινη χρήση» (κωδικοποιημένη έκδοση)

(1999/C 368/02)

Στις 4 Οκτωβρίου 1999, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 7 Οκτωβρίου 1999 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Braghin.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, κατά την 367η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 20ής Οκτωβρίου 1999), υιοθέτησε με 105 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η υπό εξέταση πρόταση οδηγίας έχει στόχο την κωδικοποίηση και κατά συνέπεια την αντικατάσταση των διαφόρων οδηγιών οι οποίες αποβλέπουν στην προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν τα φαρμακευτικά ιδιοσκευάσματα, με πρώτη την οδηγία 65/65/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 26ης Ιανουαρίου 1965. Η κωδικοποίηση αποσκοπεί στην απλούστευση, τη σαφήνεια, τη διαφάνεια καθώς και την ορθή κατανόηση της κοινοτικής νομοθεσίας όπως το εννοούν η απόφαση της Επιτροπής της 1ης Απριλίου 1987 και τα συμπεράσματα της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Εδιμβούργου του Δεκεμβρίου 1992.

1.2. Κατά την υιοθέτηση της νέας οδηγίας, που αποβλέπει στην κωδικοποίηση των προδιαγραφών που εκτίθενται ρητά στο Παράρτημα II, Μέρος Α — το οποίο περιλαμβάνει τον κατάλογο των οδηγιών που καταργήθηκαν, καθώς και τις διαδοχικές τροποποιήσεις τους — πρέπει να τηρηθεί πλήρως η κανονική νομοθετική διαδικασία της Κοινότητας και να πραγματοποιηθεί σύμφωνα με την διαδικασία που προβλέπεται από το άρθρο 251 της Συνθήκης. Επιβάλλεται επίσης να γίνει σεβαστή η ουσία των κωδικοποιημένων κειμένων, πρέπει δηλαδή να περιοριστούμε στο να τα συγκεντρώσουμε και να τα υποβάλουμε μόνον στις τυπικές τροποποιήσεις που απαιτεί η κωδικοποίηση.

1.3. Εξάλλου, η Επιτροπή έλαβε υπόψη ότι με βάση τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 2309/93 του Συμβουλίου (ΕΕ L 214 της 22ας Ιουλίου 1993) έχει συσταθεί ο ευρωπαϊκός οργανισμός για την αξιολόγηση των φαρμάκων, καθώς επίσης και ότι η οδηγία 93/39/ΕΟΚ (όπ.π.) καθόρισε το πλαίσιο των κανονιστικών ευρωπαϊκών διαδικασιών.

1.4. Η πρόταση κωδικοποίησης για τα φάρμακα που προορίζονται για ανθρώπινη χρήση καταρτίστηκε εκ παραλλήλου με την κωδικοποίηση των οδηγιών που αφορούν τα φαρμακευτικά κτηνιατρικά προϊόντα, οι οποίες ωστόσο δεν αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του παρόντος κειμένου.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΟΚΕ κρίνει πολύ θετικό το έργο της κωδικοποίησης που πραγματοποιήθηκε, το οποίο αποτελεί ένα ουσιώδες σημείο αναφοράς για τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών. Η κωδικοποίηση ανταποκρίνεται σε μία ανάγκη η οποία έγινε αισθητή εδώ και αρκετά χρόνια. Το 1998 εντάχθηκε εντέλει στο πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής και σήμερα εισέρχεται στην φάση της πρότασης. Η ΟΚΕ εκφράζει την ελπίδα ότι η ταχεία μέθοδος εργασίας, που αποφασίστηκε με τη διοργανική συμφωνία της 20ης Δεκεμβρίου 1994, θα επιτρέψει την γρήγορη υιοθέτηση των

σχετικών κωδικοποιημένων πράξεων κατά τρόπο ώστε να καταστεί δυνατή η εφαρμογή της οδηγίας την 1η Ιανουαρίου 2000, όπως προβλέπει το άρθρο 131.

2.2. Η κωδικοποίηση θεωρείται ολοκληρωμένη εφόσον περιλαμβάνει επίσης τις οδηγίες και τις ειδικές διατάξεις που αφορούν τα ανοσολογικά φαρμακευτικά προϊόντα, τα ραδιοφαρμακευτικά προϊόντα, τα φάρμακα με βάση το ανθρώπινο αίμα ή το πλάσμα ανθρώπινου αίματος, τα ομοιοπαθητικά φάρμακα, καθώς επίσης και τις οδηγίες που αφορούν τη χοντρική πώληση, την κατάταξη, την επισήμανση και το φύλλο οδηγιών, καθώς τη διαφήμιση των φαρμακευτικών προϊόντων. Το κείμενο συμπληρώνεται, τέλος, από το Παράρτημα I που περιέχει τις «Αναλυτικές, φαρμακοτοξολογικές και κλινικές προδιαγραφές και πρωτόκολλα στον τομέα των δοκιμών των φαρμάκων».

2.3. Επιπλέον, το κωδικοποιημένο κείμενο διατηρεί ως επί το πλείστον την ορολογία που χρησιμοποιήθηκε στις αρχικές οδηγίες, δίχως να λαμβάνει υπόψη την εξέλιξη που μεσολάβησε, χάρη, ιδιαίτερα, στον Διεθνή Οργανισμό Εναρμόνισης (ΔΟΕ), ο οποίος αποβλέπει στην καθιέρωση προτύπων που να εφαρμόζονται στην Ε.Ε. και τον υπόλοιπο κόσμο. Η ΟΚΕ προτείνει να επισυναφθεί ένα μεταγενέστερο παράρτημα στο οποίο να αναφέρονται οι τεχνικοί όροι που θα ήταν σκόπιμο να αντικατασταθούν από αυτούς που καθιερώθηκαν οριστικά στους κόλπους του ΔΟΕ.

2.3.1. Η εξέλιξη της διεθνούς ορολογίας πρέπει, ειδικότερα, να αντανakλάται στην προσαρμογή στα σύγχρονα δεδομένα των ορισμών για τους οποίους γίνεται λόγος στο άρθρο 1, στις γλώσσες εκείνες στις οποίες παρέμειναν σε χρήση παραδοσιακοί όροι που δεν βρίσκουν αντίστοιχο σε διεθνές επίπεδο (βλ. π.χ. στην ιταλική γλώσσα τον όρο «effetto collaterale negativo⁽¹⁾» αντί του «reazione anversa⁽²⁾»). Η ΟΚΕ φρονεί, πράγματι, ότι είναι σκόπιμο, κατά την μεταφορά της οδηγίας στις εθνικές νομοθεσίες, να διευκολυνθεί η αποδοχή της εξέλιξης της ορολογίας που μεσολάβησε και επικυρώθηκε από τους σχετικούς διεθνείς οργανισμούς.

2.3.2. Η ΟΚΕ εκφράζει εξάλλου την ευχή ότι σε ό,τι αφορά τους λίγους εκείνους όρους που σε ορισμένες γλώσσες θα μπορούσαν να αποδοθούν με ελαφρά διαφοροποιημένη μορφή δίχως να αλλάζει το νόημα, θα χρησιμοποιηθεί παντού μία και μόνον απόδοση (βλ. π.χ. στην αγγλική γλώσσα: «marketing authorisation holder» και όχι «applicant», «holder» και «authorisation holder»), εκτός εάν το συγκεκριμένο πλαίσιο απαιτεί να δοθούν νοηματικές αποχρώσεις.

(1) ΣτΜ: στα ελληνικά θα μπορούσε να αποδοθεί ως «ανεπιθύμητη ενέργεια».

(2) ΣτΜ: «παρενέργεια» στα ελληνικά.

2.3.3. Το κείμενο του Παραρτήματος I παρουσιάζει μία σειρά διαφορών ως προς την ορολογία και ορισμένες ασυμφωνίες στις διάφορες γλώσσες, διαφορές που θα ήταν σκόπιμο να τονιστούν και η χρήση τους να δικαιολογηθεί σε σχετικές σημειώσεις ή σε ειδικό παράρτημα επειδή τα σημεία έχουν τεχνικό χαρακτήρα και το θέμα είναι σημαντικό προκειμένου ο σχετικός φάκελλος να προετοιμαστεί ορθά.

2.4. Τα κείμενα δεν συμπίπτουν πάντοτε στις διάφορες γλώσσες, πιθανόν επειδή η μετάφραση του αρχικού ήδη κειμένου είναι ατελής. Η ΟΚΕ καλεί τη Επιτροπή να εκμεταλλευτεί την παρούσα κωδικοποίηση προκειμένου να προβεί σε τροποποιήσεις και παρεμβάσεις στα άρθρα εκείνα που δεν έχουν αποδοθεί ορθά από την γλώσσα του πρωτοτύπου.

2.5. Ο τίτλος ΙΧ ασχολείται με το θέμα της Φαρμακοεπαγρύπνησης, ένα θέμα το οποίο είναι υπό συζήτηση με στόχο την κατάρτιση προτάσεων τροποποίησης της οδηγίας 75/319/ΕΟΚ. Η ΟΚΕ ελπίζει ότι αυτού του είδους οι προτάσεις θα προετοιμάζονται και θα συζητούνται ταχύτατα, προκειμένου να προστατευτείτα ολοένα αποτελεσματικότερα η υγεία των πολιτών.

2.6. Η ΟΚΕ, έχοντας επίγνωση της σημασίας της παρούσας κωδικοποίησης που αποβλέπει στην εναρμόνιση των κανόνων που ρυθμίζουν τον φαρμακευτικό τομέα, καθώς και της σημασίας της ακριβούς μεταφοράς της οδηγίας στις εθνικές νομοθεσίες, προτείνει στην Επιτροπή να προβεί στην σύσταση ομάδας εμπειρογνομόνων, οι οποίες να αντιπροσωπεύουν ενδεχομένως όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ, με στόχο να καταστεί ομοιογενής η χρήση των τεχνικών όρων, να επαληθευτεί ότι υπήρξε προσαρμογή στα σύγχρονα δεδομένα, από πλευράς επίσημων αποτελεσμάτων του ΔΟΕ, και, όπου αρμόζει, στην τρέχουσα ορολογία, καθώς και να γίνει αντιπαραβολή των διαφόρων εκδοχών προκειμένου οι προσαρμογές να είναι οι ίδιες σε όλες τις γλώσσες.

2.6.1. Επιστάται ιδιαίτερα η προσοχή στην ανάγκη να υπάρξει συνεπής και ομοιογενής χρήση των ακόλουθων εννοιών:

- παρενέργεια/ ανεπιθύμητη ενέργεια
- φάρμακο/ φαρμακευτικό προϊόν/ φαρμακευτικό ιδιοσκευάσμα
- κάτοχος αδείας για τη διάθεση στο εμπόριο/ κάτοχος αδείας κυκλοφορίας/ αιτών
- δραστική ουσία/ δραστικό στοιχείο/ συστατικό
- μέθοδος παρασκευής/ μέθοδος παραγωγής
- αρμόδιες αρχές/ κράτη μέλη
- Οργανισμός (ΕΟΑΦΠ)/ Επιτροπή (ΕΦΙ).

2.7. Όπως καθίσταται φανερό στο τελευταίο μέρος της Ανακοίνωσης της Επιτροπής για τις διαδικασίες κοινοτικής άδειας κυκλοφορίας των φαρμακευτικών προϊόντων (ΕΕ C 229 της 22ας Ιουλίου 1998) οι εθνικές διοικήσεις εξακολουθούν να εφαρμόζουν διαφορετικές ερμηνείες, να αρνούνται κατά κάποιο τρόπο να εμπιστευθούν την επιστημονική κρίση άλλων κρατών μελών και να εφαρμόζουν χρονοβόρες διαδικασίες, παράγοντες που δεν επέτρεψαν την πλήρη αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων των νέων διαδικασιών άδειας κυκλοφορίας. Η ΟΚΕ διατυπώνει την ευχή ότι κατά την συνολική επανεξέταση του συστήματος καταχώρησης που προβλέπεται για το 2001, η Επιτροπή θα προβεί, με την ευκαιρία αυτή, στις κατάλληλες προσαρμογές των ισχύοντων κειμένων στα σύγχρονα δεδομένα, διευκολυνόμενη στο έργο της από την σημαντική και αξιόλογη προσπάθεια κωδικοποίησης που καταβάλλεται σήμερα.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ φρονεί ότι είναι σκόπιμο να υποδειχθούν στην Επιτροπή ορισμένα ειδικά σημεία στα οποία απαντώνται διαφορές, προκειμένου να τελειοποιηθεί, στη συνέχεια, το ήδη εξάρτο έργο της κωδικοποίησης που υποβλήθηκε.

3.2. Η προσαρμογή της αιτιολογικής σκέψης 14 φαίνεται να αλλάζει ελαφρά το νόημα της δεύτερης φράσης σε σχέση με το αρχικό κείμενο.

3.3. Στην αιτιολογική σκέψη 45, στην ιταλική απόδοση απουσιάζει το ρήμα «ρυς» [«ενδέχεται»] πριν από το απαρέμφατο «incidere» [«να έχει επιπτώσεις»].

3.4. Στο άρθρο 1, το οποίο είναι μείζονος σημασίας δεδομένου ότι παρέχει τους ορισμούς των όρων που χρησιμοποιήθηκαν, διαπιστώνονται διαφορές σε πολλά σημεία των διαφορετικών αποδόσεων, μεταξύ των οποίων ιδιαίτερα σημαντικά είναι τα σημεία 11 (effet indisirable· adverse reaction· effetto collaterale negativo (ΣτΜ: «παρενέργεια» στην ελληνική απόδοση), 12, 13, 14 (διευκρινίσεις ως προς το σημείο 11), 17 (professionel habilité à cet effet· person qualified to make such a prescription· professionista autorizzato a prescrivere medicinali) και 26 (tout risque· un rischio; ΣτΜ: «κάθε κίνδυνος» στην ελληνική απόδοση η ιταλική απόδοση είναι πιστότερη προς το αρχικό κείμενο).

3.4.1. Σε όλο το κείμενο παρατηρείται ανακολουθία λόγω της αντικατάστασης, στην αγγλική απόδοση, των όρων «side effects» και «undesirable effects» με τον όρο «adverse reactions» — που σήμερα αποτελεί τον όρο που χρησιμοποιείται διεθνώς — δίχως ωστόσο η ίδια τακτική να έχει υιοθετηθεί και στις άλλες γλώσσες.

3.5. Στο άρθρο 11 (2) δεν γίνεται σαφής αναφορά στην κοινή, διεθνή, ονομασία που συνιστά ο ΔΟΥ και η οποία καθιστούσε ακριβέστερο το αρχικό κείμενο από τεχνικής πλευράς.

3.6. Στο άρθρο 19 (2), στην αγγλική απόδοση — σε αντίθεση με τις υπόλοιπες — δεν διατηρείται η παρενθετική φράση «τις πρώτες ύλες του ή, αν χρειαστεί, τα ενδιάμεσα προϊόντα του ή άλλα συστατικά του».

3.7. Στο άρθρο 36 (1), στην αγγλική απόδοση χρησιμοποιείται από λάθος ο όρος «προϊόντα» αντί του «διαδικασίες».

3.8. Ο όρος «υπάλληλος» που χρησιμοποιείται σε πολλά άρθρα (42 [1], 46 [δ], 51 [3], 80 [α]) πρέπει να αντικατασταθεί με τον τεχνικά ορθό όρο «επιθεωρητής».

3.9. Η έννοια του «προσώπου που έχει άδεια ή είναι εξουσιοδοτημένο να διαθέτει φάρμακα στο κοινό» (βλ. άρθρο 82) δεν αποδίδεται σε ορισμένες γλώσσες, στις οποίες γίνεται απλώς λόγος για «εξουσιοδοτημένο» άτομο.

3.10. Η έννοια των «guidelines» (ΣτΜ: βλ. άρθρο 84) δεν αποδίδεται, όπως γίνεται συνήθως, με τον όρο «καθοδηγητικές γραμμές», αλλά σε ορισμένες γλώσσες χρησιμοποιείται ο όρος «κατευθυντήριες γραμμές», γεγονός που θα μπορούσε να οδηγήσει στο λανθασμένο συμπέρασμα ότι οι εν λόγω γραμμές θα μπορούσαν να επιβληθούν εκ των άνω.

3.11. Η αγγλική απόδοση του άρθρου 85 περιέχει ένα λάθος: γίνεται λόγος για την διάθεση φαρμάκων στο κοινό «για λόγους προώθησης» ενώ το ορθό είναι «για λόγους άλλους από την προώθησή τους».

3.12. Η αγγλική απόδοση του άρθρου 96 (β) χρησιμοποιεί τον όρο «prescribing agent» ενώ θα ήταν καταλληλότερος ο όρος «prescriber» (ΣτΜ: στα ελληνικά δεν αναφέρεται καθόλου) ο οποίος συμφωνεί με το κείμενο αναφοράς και με την τρέχουσα χρήση.

3.13. Στο άρθρο 103 (α) σε ορισμένες από τις αποδόσεις χρησιμοποιούνται όροι που δεν προσδιορίζουν ορθά την ιδιότητα του «επιστήμονα που έχει ειδικευτεί στην παροχή ιατρικής ενημέρωσης»: η Επιτροπή καλείται να επαληθεύσει ότι ο όρος που θα

χρησιμοποιηθεί θα είναι ο όρος που χρησιμοποιείται σήμερα στα κράτη μέλη για την εν λόγω ιδιότητα.

3.14. Στο άρθρο 112, η αγγλική απόδοση χρησιμοποιεί την διατύπωση «person responsible for marketing a medicinal product» αντί του «marketing authorization holder» που χρησιμοποιείται στο κείμενο αναφοράς (ΣτΜ: «κάτοχος της άδειας κυκλοφορίας» στην ελληνική απόδοση).

3.15. Στο Παράρτημα 1, Μέρος 2, σημείο Δ. 1, τρίτη παράγραφος, η αγγλική απόδοση περιέχει τυπογραφικό λάθος: «method of preparation» αντί «method of preparation».

3.16. Στο Παράρτημα 1, Μέρος 4, σημείο Β. 1. 2, δεύτερη παράγραφος, στην ιταλική απόδοση εξακολουθεί να χρησιμοποιείται ο όρος «procedure di attuazione» αντί του «tecniche adottate» ΣτΜ: «διαδικασίες εφαρμογής» στην ελληνική απόδοση. Η ακριβής απόδοση της ιταλικής διατύπωσης που προτείνεται είναι «τεχνικές που έχουν υιοθετηθεί», όπως συμβαίνει στις άλλες αποδόσεις οι οποίες έχουν προσαρμοστεί στα τελευταία δεδομένα.

3.17. Στο Παράρτημα 1, Μέρος 4, ΣΤ. 1., πρώτη παράγραφος, η έννοια της «αγωγής των ομάδων ελέγχου» αποδίδεται ακατάλληλα στα ιταλικά ως «controllo delle prove» (ΣτΜ: ακριβής απόδοση στο ελληνικό κείμενο «αγωγή που λαμβάνει η ομάδα ελέγχου»). Η Επιτροπή καλείται να επαληθεύσει ότι η έννοια θα αποδοθεί ορθά σε όλες τις γλώσσες.

3.18. Η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι σε ορισμένες γλωσσικές αποδόσεις απαντώνται εσφαλμένες παραθέσεις άρθρων (βλ. π.χ. στο άρθρο 33, η αγγλική απόδοση παραπέμπει στο άρθρο 34 αντί στο άρθρο 32 και στο άρθρο 55, η ιταλική απόδοση παραπέμπει στο άρθρο 55 αντί στο άρθρο 54). Για το λόγο αυτό προτείνεται η αναθεώρηση, και μάλιστα επίσημη, ολόκληρου του κειμένου.

3.19. Σε ορισμένες γλωσσικές αποδόσεις αντί του «και/ή» απαντάται μόνον «ή» (βλ. π.χ., στα ιταλικά, τα άρθρα 41 [α], 59 [α, πρώτη παύλα], 71 [1, τρίτη παύλα] και 115), γεγονός που ενέχει τον κίνδυνο να αλλάξει το νόημα και η επακόλουθη μεταφορά του στις εθνικές νομοθεσίες. Και για το λόγο αυτό προτείνεται να αναθεωρηθεί επίσημα ολόκληρο το κείμενο.

3.20. Παρατηρείται, τέλος, ότι παραλείπεται να γίνει αναφορά στο άρθρο 12, σημείο 3, της οδηγίας 92/28.

Βρυξέλλες, 20 Οκτωβρίου 1999.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής «Ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές και η εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας»

(1999/C 368/03)

Στις 16 Απριλίου 1999, και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το ανωτέρω έγγραφο εργασίας.

Το τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 5 Οκτωβρίου 1999, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Morgan.

Κατά την 367η σύνοδο ολομέλειάς της, της 20ής και 21ης Οκτωβρίου 1999 (συνεδρίαση της 20ής Οκτωβρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 107 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η ΟΚΕ επικροτεί τη δημοσίευση του εγγράφου εργασίας της Επιτροπής το οποίο θεωρεί ως την πρώτη ουσιαστική πρωτοβουλία που έπεται της «Ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την ενέργεια για το μέλλον: ανανεώσιμες πηγές ενέργειας Λευκή βίβλος για κοινοτική στρατηγική και σχέδιο δράσης»⁽¹⁾. (Εκφράζει, επίσης, την ικανοποίησή της για τη δημοσίευση των εγγράφων εργασίας της Επιτροπής με τον τίτλο «Ενέργεια για το μέλλον: ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (κοινοτική στρατηγική και σχέδιο δράσης) — Εκστρατεία για την απογείωση» έγγρ. SEC(99) 504) (ελεύθερη απόδοση).

1.2. Το επίκεντρο του εγγράφου εργασίας είναι η εναρμόνιση της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας⁽²⁾. Εκφράστηκαν ανησυχίες ότι η εκ παραλλήλου λειτουργία διαφορετικών μηχανισμών παροχής στήριξης προκαλεί πιθανώς στρεβλώσεις στις εμπορικές συναλλαγές και στον ανταγωνισμό. Ο ρόλος των ανανεώσιμων πηγών στην ΕΕ οπωσδήποτε θα αυξηθεί κατά τα επόμενα έτη, λόγω των δεσμεύσεων που αναλήφθηκαν στη συνδιάσκεψη του Κιότο. Τοιούτοτρόπως, θα αυξηθούν κατ' ακολουθία και οι δυνητικές στρεβλώσεις στην αγορά. Ενώ επί του παρόντος είναι μάλλον περιορισμένες οι στρεβλωτικές επενέργειες στις εμπορικές συναλλαγές και στον ανταγωνισμό, που προέρχονται από τα διαφορετικά συστήματα στήριξης των ανανεώσιμων πηγών, λόγω του μικρού μεριδίου στην αγορά της ΕΕ που καταλαμβάνει η ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές, είναι πιθανό ότι η αρνητική αυτή επένεργεια θα αυξηθεί σοβαρά τα ερχόμενα έτη.

1.3. Η ΟΚΕ είναι της άποψης ότι η ανησυχία αυτή όσον αφορά την εναρμόνιση είναι εύλογη στα πλαίσια μιας ελευθερωμένης αγοράς ενέργειας. Οι στόχοι της ΕΕ μπορεί να επιτευχθούν εάν κάθε τεχνολογία υπόκειται σε ιδιαίτερο καθεστώς στήριξης.

2. Η προσέγγιση της Επιτροπής: βασικές επιλογές

2.1. Με βάση τα όσα αναφέρονται στο έγγραφο, οι στόχοι της Κοινότητας και των κρατών μελών είναι οι εξής:

(1) Ανακοίνωση της Επιτροπής — Ενέργεια για το μέλλον: ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Λευκή Βίβλος για κοινοτική στρατηγική και σχέδιο δράσης, έγγρ. COM(97) 599 τελικό, ΕΕ C 214 της 10.7.1998.

(2) Οδηγία 96/92 σχετικά με τους κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρισμού, ΕΕ L 27 της 30.1.1997, βλ. γνωμοδότηση της ΟΚΕ, ΕΕ C 73 της 15.3.1993.

— Η θέσπιση ενός ρυθμιστικού πλαισίου το οποίο θα είναι (i) ορθολογικό και θα ενισχύει την απόδοση (και κατά συνέπεια θα συμβάλει στη μείωση του κόστους και στην προώθηση της καινοτομίας), (ii) μακροπρόθεσμο (δηλαδή δεν θα υπόκειται σε συχνές ρυθμιστικές αλλαγές), (iii) αποτελεσματικό συμβάλλοντας στη σημαντική ανάπτυξη της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

— Μία σταδιακή και προοδευτική πορεία προς οποιοδήποτε παρόμοιο ρυθμιστικό πλαίσιο προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι η πρόδος που έχει επιτευχθεί μέχρι σήμερα όσον αφορά την αύξηση των επιπέδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές δεν θα τεθεί σε κίνδυνο και ότι θα επιτευχθούν οι βασικοί περιβαλλοντικοί στόχοι.

— Μία σημαντική ώθηση, σε ολόκληρη τη Κοινότητα, από όλα τα κράτη μέλη προκειμένου να αυξηθεί η διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε όλες τις αγορές της ΕΕ και να αυξηθούν, κατά συνέπεια, οι οικονομίες κλίμακας, ιδίως όσον αφορά το κόστος κατασκευής, και να μειωθεί το κόστος.

— Ορισμένα μέτρα για τη διευκόλυνση της πρόσβασης της Η-ΑΠΕ στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Τέτοια μέτρα, τα οποία θα πρέπει να ληφθούν από όλα τα κράτη μέλη, θα πρέπει για παράδειγμα να έχουν ως στόχο να εξασφαλίσουν ότι οι διοικητικοί κανόνες καθώς και οι κανόνες που αφορούν τον σχεδιασμό και την σύνδεση στο δίκτυο μειώνουν στο ελάχιστο τους περιορισμούς που υπάρχουν στους τομείς αυτούς όσον αφορά την ανάπτυξη της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στην ΕΕ.

2.2. Η ΟΚΕ συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό με τους στόχους αυτούς. Στο έγγραφο παρουσιάζονται δύο επιλογές για τη θέσπιση ρυθμίσεων που είναι οι εξής:

2.2.1. Επιλογή 1: Σταδιακή επίτευξη μιας εσωτερικής αγοράς μέσω της συνεχούς εφαρμογής των κανόνων της Συνθήκης της ΕΕ

Στο πλαίσιο της επιλογής αυτής, κάθε κράτος μέλος θα εξακολουθήσει να επιλέγει ελεύθερα το σύστημα στήριξης το οποίο θεωρεί το πλέον κατάλληλο βάσει των ιδιαίτερων συνθηκών που επικρατούν σε αυτό· ωστόσο, απαραίτητη προϋπόθεση θεωρείται η

συνεχής εφαρμογή των κανόνων της Συνθήκης της ΕΕ, ιδίως εκείνων που αφορούν τις κρατικές ενισχύσεις. Τα επιχειρήματα υπέρ μιας τέτοιας επιλογής είναι τα ακόλουθα:

- Οι υλικές συνθήκες που συνδέονται με την ανάπτυξη της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές διαφέρουν σημαντικά στα διάφορα κράτη μέλη. Θα πρέπει ίσως να περιοριστεί η ανάπτυξη μιας ενιαίας αγοράς στον τομέα αυτό προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι κάθε κράτος μέλος θα λαμβάνει τα μέτρα που είναι πλέον κατάλληλα για τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν σε αυτό.
- Όπως προαναφέρθηκε, ένα επιχειρήμα υπέρ του συστήματος τιμολογίου σταθερής τιμής τροφοδότησης είναι ότι μπορεί πιθανότατα να εξασφαλίσει την ταχεία αύξηση των επιπέδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές σε σύγκριση με τα πολύ χαμηλά επίπεδα στα οποία κυμαίνεται σήμερα στα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ.

2.2.2. Επιλογή 2: Προνοητική δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς μέσω κοινοτικών δράσεων

Στο πλαίσιο αυτής της προσέγγισης προβλέπεται η υιοθέτηση ενός βασικού κοινοτικού πλαισίου, πιθανότατα με την μορφή οδηγίας. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να φροντίσουν ώστε, μετά από μία εύλογη μεταβατική περίοδο, τα συστήματα άμεσης στήριξης που εφαρμόζουν για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές να συμμορφώνονται με ορισμένες βασικές απαιτήσεις, κατά τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται ότι τα διάφορα συστήματα είναι επαρκώς συμβατά μεταξύ τους παρέχοντας τη δυνατότητα αποτελεσματικών εμπορικών συναλλαγών και, κατά συνέπεια, ανταγωνισμού.

2.3. Η ΟΚΕ τάσσεται υπέρ της επιλογής 2. Η γνώμη της αναπτύσσεται στο κεφάλαιο 5.

3. Η προσέγγιση της ΟΚΕ: επικέντρωση στην τεχνολογία

3.1. Οι τεράστιες διαφορές μεταξύ τεχνολογιών μας επηρεάζουν σε πολύ μεγάλο βαθμό. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι θα ήταν σκόπιμο να θεσπιστεί ένα ειδικό ρυθμιστικό καθεστώς για κάθε τεχνολογία παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας.

3.2. Μεταξύ των κρατών μελών υπάρχουν σημαντικές διαφορές όσον αφορά τα περιθώρια και τις δυνατότητες διερεύνησης των διαφόρων τεχνολογιών. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι τα κράτη μέλη πρέπει κατά προτεραιότητα να εξετάσουν τα περιθώρια και να εκτιμήσουν τις δυνατότητες που έχουν όσον αφορά κάθε μια από τις τεχνολογίες αυτές.

3.3. Το έγγραφο εργασίας επικεντρώνεται στους διάφορους ρυθμιστικούς μηχανισμούς που μπορούν να εφαρμόζουν τα κράτη μέλη για να προαγάουν την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στο μέλλον. Ωστόσο, οι μηχανισμοί αυτοί δεν καλύπτουν

τις πολύ σημαντικές νομοθετικές, πολιτιστικές και τεχνολογικές αλλαγές που είναι απαραίτητες για να καρποφορήσει το πρόγραμμα. Σε τελευταία ανάλυση, η εξέλιξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα εξαρτηθεί από την αποδοχή τους εκ μέρους της κοινωνίας ως σύνολο — δηλαδή, τόσο εκ μέρους τόσο της κοινότητας όσο και των υπευθύνων. Από την άποψη αυτή, τα κράτη μέλη και τα όργανα της ΕΕ θα μπορούσαν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στο συντονισμό των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, βοηθώντας κατ' αυτόν τον τρόπο το κοινό να κάνει μια μελετημένη επιλογή μεταξύ περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε τοπική κλίμακα και σε άλλα επίπεδα όπως π.χ. σε σχέση με την άνοδο της θερμοκρασίας στον πλανήτη.

3.4. Έτσι, ενώ η ΟΚΕ ασπάζεται το στόχο του αποδοτικού εμπορίου και της προαγωγής του ανταγωνισμού με τη δημιουργία μιας εσωτερικής αγοράς ηλεκτρισμού στην Κοινότητα, είναι της γνώμης ότι κάθε πρόταση εναρμόνισης θα πρέπει να εξεταστεί ανά τεχνολογία.

3.5. Κατ' αρχάς, πρέπει να αναπτυχθεί η απαραίτητη ικανότητα παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, προκειμένου να εξασφαλισθεί βιωσιμότητα. Παράλληλα, θα πρέπει να εναρμονιστούν οι ρυθμίσεις για κάθε τεχνολογία, έτσι ώστε να αξιοποιηθούν τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η εσωτερική αγορά.

3.6. Ένας άλλος καθοριστικός παράγοντας που αφορά κάθε ειδική τεχνολογία είναι η Ε&ΤΑ. Στα πλαίσια του 5ου προγράμματος-πλαίσιο⁽¹⁾, παρέχονται ενισχύσεις, οι οποίες όμως πρέπει να επικεντρωθούν, να στοχοποιηθούν και να καταναμηθούν με αποτελεσματικό τρόπο ανάλογα με την κάθε τεχνολογία.

3.7. Για να επιτευχθεί το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα, η ανάπτυξη πολλών τεχνολογιών πρέπει να συμβαδίσει με την κατάρτιση συστημάτων για την εξοικονόμηση ενέργειας, το σημείο αυτό πρέπει να συνεκτιμηθεί κατά τη θέσπιση ρυθμιστικών καθεστώτων.

3.8. Οι βασικές τεχνολογίες

Η εξέταση των βασικών τεχνολογιών αποκαλύπτει τις διάφορες ιδιαίτερες προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπίσει η κάθε μια και καταδεικνύει την ανάγκη μιας κάποιας εναρμόνισης των τρόπων αντιμετώπισης των προκλήσεων αυτών.

3.8.1. Αιολική ενέργεια

Για την ανάπτυξη αιολικών πάρκων καθοριστική σημασία έχει δυνατότητα σχεδιασμού σε τοπική κλίμακα. Οι εθνικές κυβερνήσεις και οι ΟΤΑ πρέπει να ρυθμίσουν τις διαδικασίες που είναι απαραίτητες για τη παραγωγή αιολικής ενέργειας. Επίσης, πρέπει να εξασφαλιστεί η υποστήριξη περιβαλλοντολογικών ομάδων πίεσης, και να εναρμονιστούν οι συμβάσεις διασύνδεσης με το δίκτυο, όπως και οι διατάξεις για τη διακοπή της παροχής.

⁽¹⁾ «5ο πρόγραμμα-πλαίσιο για την Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη (1998-2002) — Ειδικά προγράμματα» γνωμοδότηση της ΟΚΕ, ΕΕ C 407 της 28.12.1998, σ. 123.

3.8.2. Βιομάζα

Έχει ήδη λεχθεί επανειλημμένα ότι τα κράτη μέλη και η ΕΕ πρέπει να προσαρμόσουν την ΚΠΠ για την παραγωγή ενέργειας από βιομάζα. Λόγω των χρονικών περιόδων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για ορισμένες καλλιέργειες, πρέπει να συναφθούν συνεκτικές συμβατικές σχέσεις μεταξύ γεωργών, φορέων παροχής ενέργειας και ενεργειακών δικτύων. Όσον αφορά τα δασικά απόβλητα, πρέπει να εξεταστούν η διαχείριση και η οργάνωση των σχετικών διαδικασιών. Σε όλες τις περιπτώσεις, πρέπει να διασφαλιστούν η υγεία και η γονιμότητα του εδάφους.

3.8.2.1. Προκειμένου να προαχθεί η δημιουργία εγκαταστάσεων ΣΠΘΗ (συνδυασμένη παραγωγή ή συμπαραγωγή θερμότητας και ηλεκτρισμού) ⁽¹⁾ με βάση την παραγωγή ενέργειας με τη χρήση ανανεώσιμων πηγών, πρέπει να εξεταστεί το θέμα της διευκόλυνσης της έγκρισης σχεδίων για την βιομηχανική, αστική και προαστιακή ανάπτυξη.

3.8.3. Ηλιακή ενέργεια

Η αξιοποίηση της ηλιακής ενέργειας προωθείται διαρκώς από τεχνική άποψη και η εκμετάλλευσή της εξαρτάται από το σχεδιασμό, τους κατασκευαστικούς κανόνες και τις διασυνδέσεις με προγράμματα ενεργειακής αποδοτικότητας.

3.8.4. Μικροί υδροηλεκτρικοί σταθμοί

Η εκ μέρους της Επιτροπής εξαίρεση των υδροηλεκτρικών σταθμών άνω των 10 MW ενδέχεται να οδηγήσει στη ανεπιθύμητη αποδάρρυνση νέων συστημάτων άνω των 10 MW. Η κατάσταση αυτή φαίνεται να είναι αυθαίρετη και να επιφέρει άσκοπες στρεβλώσεις στην αγορά. Για παράδειγμα, οι αναπτυξιακοί φορείς θα μπορούσαν να ενθαρρυνθούν να χωρίσουν μεγαλύτερα προγράμματα σε ενότητες κάτω των 10 MW προκειμένου να είναι επιλέξιμοι για τη χορήγηση ενίσχυσης. Ενδέχεται να χρειαστούν και άλλα προγράμματα παραγωγής υδροηλεκτρικής ενέργειας για να υλοποιηθεί ο στόχος της διείσδυσης της ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές κατά 12 %. Τα μεγαλύτερα προγράμματα είναι βέβαιο ότι θα δημιουργήσουν θέματα σχεδιασμού και προστασίας του περιβάλλοντος. Ωστόσο, η χρησιμοποίηση δεν πρέπει να υπερβαίνει την ανάκτηση του επιπρόσθετου κόστους σε σύγκριση με τα συμβατικά σχέδια.

3.9. Για το λόγο αυτό, πρέπει να ρυθμιστούν ορισμένα θέματα για κάθε τεχνολογία

3.9.1. Άδεια σχεδιασμού

Κάθε τεχνολογία αφορά διαφορετικά θέματα και προβλήματα. Η ΕΕ θα μπορούσε να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να θεσπίσουν σαφή και αξιόπιστα πλαίσια που θα καθοδηγούν όλους τους ενδιαφερόμενους, είτε πρόκειται για αναπτυξιακούς φορείς, είτε για υπηρεσίες προγραμματισμού είτε για επιθεωρητές. Μία θα ήταν η καθιέρωση ενός εθνικού συστήματος σχεδιασμού που υποστηρίζει τη παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές με τον καθορισμό ζωνών όπου ενδείκνυται η χρησιμοποίηση ανανεώσιμων τεχνολογιών και η πρόσβαση σε δίκτυα είναι πιο φθηνή.

(1) Βλέπε, επίσης, την ανακοίνωση: Κοινοτική στρατηγική για την προώθηση στην συνδυασμένη παραγωγή θερμότητας και ηλεκτρισμού (CHP) και την άρση των εμποδίων στην ανάπτυξη της (έγγρ. COM (97) 514 τελικό)- γνωμοδότηση της ΟΚΕ, ΕΕ C 157 της 25.5.1998.

3.9.2. Καθορισμός των τιμών

Κάθε τεχνολογία οδηγεί στην παραγωγή ενέργειας με διαφορετικό κόστος και εξετάζεται διαφορετικά από την άποψη της παροχής ενισχύσεων. Αυτό ισχύει ακόμη περισσότερο από τη στιγμή που το ποσοστό μείωσης των τιμών για την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές θα διαφέρει για κάθε τεχνολογία.

3.9.3. Κρατικές ενισχύσεις

Μέχρι σήμερα, η ανάπτυξη κάθε τεχνολογίας εξαρτιόταν σε μεγάλο βαθμό από κρατικές ενισχύσεις. Θα χρειαστούν πολύ περισσότερες δημόσιες επενδύσεις πριν η παραγωγή ηλεκτρισμού από ΑΠΕ καταστεί πλήρως ανταγωνιστική. Για να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη μιας εσωτερικής αγοράς ηλεκτρισμού, θα χρειαστεί μάλλον ένα καθεστώς συντονισμένων κρατικών ενισχύσεων για κάθε τεχνολογία.

3.9.4. Σύνδεση με τα δίκτυα

Τα προβλήματα θα διαφέρουν ανά τεχνολογία. Τα δύο βασικότερα θέματα αφορούν τις αποστάσεις σύνδεσης (τα αιολικά πάρκα ευρίσκονται συχνά σε απομακρυσμένα σημεία) και το ενδεχόμενο διακοπής της παροχής (π.χ. αιολικής ενέργειας). Η κλίμακα εισροών μπορεί να παρουσιάζει τεράστιες διαφορές, όπως π.χ. μεταξύ υδροηλεκτρικών μονάδων και τροφοδοσίας ηλιακής ενέργειας σε μικρή κλίμακα. Η ΟΚΕ υποστηρίζει την εφαρμογή μιας ανοικτής και διαφανούς μεθόδου για τη διασύνδεση σε δίκτυα και την καθιέρωση ενιαίων κανόνων σύνδεσης για τις ανανεώσιμες πηγές.

3.9.5. Χρονοδιαγράμματα

Μέχρις ότου αναπτυχθεί και καταστεί αποδοτικό ένα πρόγραμμα, ενδέχεται να προκύψει μια σειρά από συμβατικά θέματα ειδικά για κάθε τεχνολογία.

4. Μελλοντικά θέματα

4.1. Επιλογές αναφορικά με τον καθορισμό των τιμών

4.1.1. Ορισμοί

Στόχος του εγγράφου της Επιτροπής είναι ο ορισμός του ηλεκτρικού ρεύματος που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ώστε να λαμβάνουν στήριξη μόνο οι παραγωγοί ανανεώσιμων πηγών που έχουν πράγματι ανάγκη αρωγής. Η ΟΚΕ υποστηρίζει τη σύλληψη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ως στοιχείο της γενικής ώθησης προς τη βιωσιμότητα. Συνεπώς, ο ορισμός των ανανεώσιμων πηγών πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις ανανεώσιμες πηγές θερμότητας και ηλεκτρισμού, ενώ οποιοδήποτε καθεστώς οικονομικής ενίσχυσης, δεδομένου ότι θα εφαρμόζεται στο ηλεκτρικό ρεύμα από ανανεώσιμες πηγές, θα πρέπει κατ' αρχήν να παρέχει στήριξη μόνο εκεί που απαιτείται τούτο. Αυτό θα επιτευχθεί όταν κάθε τεχνολογία θα ανάγεται σε ιδιαίτερο καθεστώς.

4.1.2. Επιχορηγήσεις/Καθορισμός τιμών

Το σύστημα των εγγυημένων τιμών και της αγοράς ομολόγων σε καθορισμένες τιμές απέφερε σε ορισμένες χώρες ένα μεγάλο αριθμό προγραμμάτων παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και υποστήριξε τους προμηθευτές των προϊόντων αυτών όμως, με συγκριτικά υψηλό κόστος. Ειδικότερα, ο στόχος της προοδευτικής μείωσης του κόστους δεν προωθείται πάντα με βέλτιστο τρόπο λόγω της επιδότησης των τιμών. Η Επιτροπή κατέληξε ότι η προσέγγιση αυτή δεν προάγει οπωσδήποτε την αποτελεσματικότητα και τη μακρόχρονη βιωσιμότητα. Με την κατάργηση των ενισχύσεων δημιουργείται μία τάση βελτίωσης του αριθμού νέων προγραμμάτων.

4.1.3. Πράσινες τιμές

Η προσφορά της προοπτικής πράσινων τιμών είναι συμβατή με μία ανταγωνιστική αγορά. Δεδομένου ότι αποφεύγονται οι στρεβλώσεις που επιφέρουν οι ενισχύσεις, προάγεται η συνειδητοποίηση των καταναλωτών όσον αφορά τις έμμεσες περιβαλλοντικές επιπτώσεις ενώ οι ανταγωνιστικές τιμές εξασφαλίζουν τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας. Ωστόσο, ενδέχεται να είναι δύσκολο να γίνουν αποδεκτές οι πράσινες τιμές από τους καταναλωτές.

4.1.4. Πιστοποιητικά για την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές

Εάν πρόκειται να χορηγούνται ενισχύσεις ή εξαιρέσεις από την υποχρέωση καταβολής φόρου για το διοξείδιο του άνθρακα, πρέπει να καθιερωθεί ένα κάποιο σύστημα επιτήρησης, συμπεριλαμβανομένης και της πιστοποίησης. Κάτι τέτοιο θα επιτρέψει στα κράτη μέλη και στην Ευρωπαϊκή Ένωση να ακολουθούν με περισσότερη ακρίβεια την ποσότητα ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές, δημιουργώντας ταυτόχρονα ένα μηχανισμό ο οποίος θα μπορούσε στο μέλλον να οδηγήσει στις συναλλαγές στον τομέα αυτό.

4.1.4.1. Η καθιέρωση ενός συστήματος πιστοποίησης το οποίο θα συνδέεται με ποσοτώσεις ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα οδηγούσε σε αύξηση των διεθνών συναλλαγών ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και θα δημιουργούσε ισόρροπες συνθήκες εκτός αυτού, προσφέρει κίνητρα για την ανέγερση καταστάσεων στις πιο απομακρυσμένες περιοχές και επιτρέπει περισσότερη ευελιξία όσον αφορά την επίτευξη οποιοσδήποτε στόχων. Ένα παρόμοιο σύστημα θα απαιτούσε ορισμένες ρυθμίσεις καθώς και ένα σύστημα κεντρικής καταχώρησης: οι επενδυτικοί κίνδυνοι που διατρέχουν οι αναπτυξιακοί φορείς ενδέχεται να είναι υψηλότεροι.

4.1.5. Συστήματα προσφορών π.χ. η «Υποχρέωση της χρησιμοποίησης ενέργειας από μη ορυκτά καύσιμα» στο ΗΒ (NFFO)

Τα συστήματα αυτά προωθούν την αποτελεσματικότητα, ασκούν καθοδικές πιέσεις στις τιμές και προάγουν τη σύγκριση των αγορών. Οι κλιμακωτές προσφορές επιτρέπουν τη υποστήριξη μιας ποικιλίας τεχνολογιών (βλ. σημείο 3.9.2. παραπάνω). Μακροπρόθεσμες (αλλά καθορισμένες) συμβάσεις επιτρέπουν στους αναπτυξιακούς φορείς να διαπραγματευτούν δάνεια με χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τα οποία δεν είναι ακόμη εξοικειωμένα με παρόμοιες νέες τεχνολογίες (οι οποίες θεωρούνται ως οικονομικά επισφαλείς). Ωστόσο, η επιτυχία της προσφοράς δεν εγγυάται την έγκριση του σχεδιασμού των προγραμμάτων (βλ. σημείο 3.9.1. παραπάνω) και η αβεβαιότητα αυτή περιπλέκει ακόμη περισσότερο τις αποφάσεις για τα δίκτυα και τις συνδέσεις (βλ. σημείο 3.9.3. παραπάνω).

4.2. Κριτήρια εφαρμογής

Με βάση την ανωτέρω ανάλυση, η ΟΚΕ προτείνει να χρησιμοποιηθούν τα παρακάτω κριτήρια ως βάση για οποιοδήποτε οριστικό καθεστώς στην Ευρωπαϊκή Ένωση το οποίο θα πρέπει να χωριστεί σε διάφορες φάσεις.

4.2.1. Εσωτερικός ανταγωνισμός:

Προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποδοτικότητα κόστους, πρέπει να υπάρχει ένα είδος εσωτερικού ανταγωνισμού μεταξύ των παραγωγών ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

4.2.2. Ανταγωνιστικότητα του κόστους:

Εν καιρώ θα πρέπει να μειωθούν οι ενισχύσεις προς κάθε τεχνολογία προκειμένου να εξασφαλιστεί η ανταγωνιστικότητα του κόστους. Αυτό θα γινόταν αυτομάτως με ένα σύστημα προσφορών, διαφορετικά θα πρέπει να θεσπισθούν κατάλληλοι κανόνες για την περίπτωση άλλων συστημάτων.

4.2.2.1. Το κόστος οποιασδήποτε επιδότησης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα πρέπει να συγκριθεί προς το κόστος στήριξης άλλων συστημάτων για τη μείωση των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα. Χωρίς αμφιβολία η στήριξη των ανανεώσιμων πηγών δεν θα πρέπει να είναι ανεξέλεγκτη.

4.2.3. Περιορισμός της διάρκειας της χρηματοδότησης προγραμμάτων

Η πράξη αυτή συμβάλει στη συνεχή εξέλιξη τεχνολογιών και στη συγκέντρωση των διαθέσιμων πόρων στις περισσότερες ευοίωνες τεχνολογίες. Επίσης, στην περίπτωση μεμονωμένων προγραμμάτων, η χρηματοδότηση δεν θα πρέπει να υπερβαίνει την ανάθεση των πρόσθετων δαπανών πέραν του κόστους μιας συμβατικής μονάδας.

4.2.4. Επικέντρωση στις πιο ευοίωνες τεχνολογίες

Το σύστημα θα πρέπει να επικεντρώνεται στις τεχνολογίες παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές οι οποίες είναι περισσότερο πιθανόν να αποβούν μεσοπρόθεσμα ανταγωνιστικές σε σχέση με τις συμβατικές πηγές. Οι μακροπρόθεσμες προοπτικές θα πρέπει να καλυφθούν μέσω του 5ου ερευνητικού προγράμματος-πλαίσιο.

4.2.5. Ελεύθερη πρόσβαση

Προκειμένου να επιτευχθεί η υψηλότερη δυνατή διείσδυση, δεν θα πρέπει να εξαιρεθεί από τα συστήματα ενίσχυσης κανείς δυνητικός επενδυτικός και/ή φορέας. Οι εμπορικοί, οι βιομηχανικοί και, ιδιαίτερος, οι εντατικοί χρήστες ενέργειας θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να επενδύσουν σε συστήματα παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές για να καλύψουν τις ανάγκες τους όσον αφορά την τροφοδοσία με ηλεκτρικό ρεύμα, τη θερμότητα, την ψύξη και τον κλιματισμό.

4.2.6. Περιορισμός της γραφειοκρατίας στο ελάχιστο

Για να αποφευχθεί η σπατάλη πόρων, τα συστήματα ενίσχυσης θα πρέπει να είναι διαφανή και να μην έχουν γραφειοκρατικό χαρακτήρα.

4.2.7. Σύνδεση με δίκτυο και θέματα ενίσχυσης

Είναι σαφές ότι υπάρχει ανάγκη να εφαρμοστεί μία εναρμονισμένη, ανοικτή και διαφανής μέθοδος για τη σύνδεση με δίκτυα και να εφαρμοστούν ενιαίοι κανόνες σύνδεσης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Κατ' αρχήν, οι κανόνες πρόσβασης σε δίκτυο που ισχύουν για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα πρέπει να είναι οι ίδιοι με αυτούς που ισχύουν για οποιοδήποτε άλλα παραγωγό. Οι παραγωγοί ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές δεν θα πρέπει να απαλλάσσονται από την υποχρέωση πληρωμής για τις υπηρεσίες δικτύου που λαμβάνει. Για παράδειγμα, η σύνδεση δεν θα πρέπει να επιχορηγείται από άλλους χρήστες του δικτύου ή από τις αντίστοιχες επιχειρήσεις. Αντίθετα, το πραγματικό κόστος θα πρέπει να συμπεριληφθεί στο εσωτερικό κόστος του προγράμματος το οποίο θα τύχει ενίσχυσης. Οι φορείς εκμετάλλευσης δικτύου πρέπει να είναι σε θέση να αναπτύξουν τις πρόσθετες δαπάνες τους όπως, π.χ., τις διοικητικές δαπάνες, το κόστος μελετών και ενίσχυσης δικτύου.

5. Συμπεράσματα

5.1. Στα συμπεράσματα του εγγράφου εργασίας της Επιτροπής τίθενται δύο ερωτήματα:

- πρώτον, απαιτείται κοινοτική δράση με τη μορφή οδηγίας ή άλλης πρωτοβουλίας για την επίτευξη των στόχων της ΕΕ στον τομέα;
- δεύτερον, εάν απαιτείται δράση, ποια είναι η πλέον κατάλληλη προσέγγιση;

5.2. Η απάντηση της ΟΚΕ στο γενικό ερώτημα αναφορικά με ποιο είναι το κατάλληλο σύστημα διατυπώνεται στο πλαίσιο των δύο επιλογών που περιγράφονται στο κεφάλαιο 2.

- Όσον αφορά την πρώτη επιλογή, η ΟΚΕ τάσσεται υπέρ της σταδιακής υλοποίησης μιας εσωτερικής αγοράς. Ωστόσο, αυτό είναι απίθανο εκτός και εάν αναπτυχθεί για κάθε τεχνολογία ένα σύστημα το οποίο θα καλύπτει το σύνολο της αγοράς.
- Συνεπώς, απαιτείται μία μορφή της δεύτερης επιλογής. Υπάρ-

χουν επιχειρήματα για μία προληπτική δημιουργία ενός ορισμένου αριθμού συστημάτων στήριξης της τεχνολογίας. Αυτό θα προωθούσε την εσωτερική αγορά κάθε τεχνολογίας στο βαθμό που η σχετική τους ωριμότητα έχει ήδη αποδειχθεί (βλ. σημείο 4.2.4).

5.3. Οποιοδήποτε μέσο και εάν επιλέξει η Επιτροπή για την επίτευξη των στόχων της δεύτερης επιλογής, αυτό δεν επαρκεί για την επίτευξη του στόχου της ΕΕ για το 12 % διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας έως το 2010. Για το σκοπό αυτό, απαιτούνται επίσης οι δράσεις που αναφέρονται στα σημεία 5.4., 5.5. και 5.6.

5.4. Πρέπει να γίνει γενική εκτίμηση του τρόπου με τον οποίο θα επιτευχθεί στην περίπτωση κάθε τεχνολογίας ο στόχος του 12 τοις εκατό μέχρι το 2010 και μάλιστα σε κλίμακα ΕΕ.

5.5. Η ΕΕ, τα κράτη μέλη και οι βιομηχανίες παροχής ενέργειας πρέπει να αναλάβουν δεσμεύσεις σχετικά με την κλίμακα της προσπάθειας αυτής:

- τα κράτη μέλη και η Επιτροπή πρέπει να ασχοληθούν με το θέμα της ΚΓΠ·
- τα κράτη μέλη πρέπει να θεσπίσουν ρυθμίσεις σχεδιασμού και διαδικασίες κατάλληλες για το εύρος της τεχνολογικής διείσδυσης που επιδιώκεται·
- η ΕΕ και ο κλάδος παροχής ηλεκτρισμού πρέπει να θέσουν προτεραιότητες για τη χρηματοδότηση προγραμμάτων από το Πέμπτο πρόγραμμα-πλαίσιο για κάθε κράτος μέλος και για κάθε τεχνολογία·
- τα κράτη μέλη και η Επιτροπή πρέπει να αναπτύξουν ένα συγκεκριμένο περίγραμμα για τις συμβάσεις και την τιμολόγηση το οποίο να προαγάγει την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς στην περίπτωση κάθε τεχνολογίας·
- η ΕΕ και ο κλάδος παροχής ηλεκτρισμού πρέπει να θεσπίσουν τεχνικά πρότυπα για την προαγωγή της εσωτερικής διαχείρισης κάθε τεχνολογίας·
- κύριες δυνάμεις προώθησης της ζήτησης και αποδοχής της θερμότητας και του ηλεκτρικού ρεύματος που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι οι δράσεις δημοσιότητας και πληροφόρησης των κρατών μελών.

5.6. Παράλληλα με τα προαναφερθέντα, η ΕΚ και τα κράτη μέλη πρέπει να επανακαθορίσουν τους κατασκευαστικούς κανόνες ούτως ώστε να καλύπτονται οι στόχοι της ενεργειακής αποδοτικότητας και να προάγονται οι σχεδιασμένοι παραγωγοί ενέργειας ηλεκτρισμού, η ηλιακή ενέργεια και οι φωτοβολταϊκές ενέργειες.

Βρυξέλλες, 20 Οκτωβρίου 1999.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης για τα στραγγαλιστικά πηνία που προορίζονται για τους λαμπτήρες φθορισμού»

(1999/C 368/04)

Στις 8 Οκτωβρίου 1999, και σύμφωνα με τα άρθρα 175 και 272 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 5 Οκτωβρίου 1999 με βάση την εισηγητική έκθεση του κυρίου Bernabei.

Κατά την 367η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 20ής Οκτωβρίου 1999), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 103 ψήφους υπέρ και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή (Γενικό πλαίσιο της πρότασης)

1.1. Η πρόταση της Επιτροπής εντάσσεται στο πλαίσιο της στρατηγικής για την βελτίωση της απόδοσης των ηλεκτρικών συσκευών οικιακής χρήσης, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της ενεργειακής πολιτικής, δηλ. της ασφάλειας του ανεφοδιασμού, της ανταγωνιστικότητας και της προστασίας του περιβάλλοντος.

1.2. Η πρωτοβουλία ακολουθεί την ίδια προσέγγιση που είχε υιοθετηθεί και απέβλεπε στην θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων ενεργειακής απόδοσης μέσω οδηγιών, όπως συνέβη στην περίπτωση της οδηγίας του 1992 για τους οικιακούς θερμοσίφωνες και της οδηγίας του 1996 για τις οικιακές συσκευές ψύξης, ή μέσω εκούσιων εμπορικών συμφωνιών βάσει διαπραγματεύσεων, όπως αυτές που έχουν συναφθεί για τις τηλεοράσεις, τις συσκευές μαγνητοσκοπήσης και τα πλυντήρια, σχετικά με τις οποίες η ΟΚΕ είχε την ευκαιρία να γνωμοδοτήσει⁽¹⁾.

1.3. Η Επιτροπή φρονεί ότι οι ελάχιστες απαιτήσεις για την βελτίωση της απόδοσης των στραγγαλιστικών πηνίων που προορίζονται για τους λαμπτήρες φθορισμού είναι ουσιαστικής σημασίας και διερεύνησε κάθε δυνατότητα σύναψης συμφωνίας βάσει διαπραγματεύσεων με την βιομηχανία με στόχο την σταδιακή εξάλειψη των στραγγαλιστικών πηνίων με χαμηλή απόδοση. Ωστόσο, οι ευρωπαίοι κατασκευαστές φοβούνται ότι το μερίδιο της αγοράς που θα εγκαταλείψουν θα καταληφθεί αμέσως από προϊόντα εισαγωγής. Κατά συνέπεια, η διαδικασία νομοθετικής εναρμόνισης μέσω της θέσπισης ελάχιστων απαιτήσεων για όλους στην ευρωπαϊκή αγορά θα ήταν προτιμότερη και θα παρέκαμπε το ενδεχόμενο να τεθούν εμπόδια στις εμπορικές συναλλαγές.

1.4. Εξάλλου, σε γενικές γραμμές όλοι είναι σύμφωνοι ότι είναι απαραίτητο να τηρηθούν οι στόχοι που έθεσε η σύσκεψη του Κυότο για την μείωση των εκπομπών αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου, πράγμα που για την Κοινότητα συνεπάγεται μείωση της τάξεως του 8 % μεταξύ 1990 και 2010: η Επιτροπή υποστηρίζει σχετικά ότι θα μπορούσαν να επιτευχθούν θετικά αποτελέσματα και μέσω της εφαρμογής των ελάχιστων απαιτήσεων ενεργειακής απόδοσης που έχουν προταθεί για τα στραγγαλιστικά πηνία των λαμπτήρων φθορισμού, παρά το γεγονός ότι «ο αντίκτυπος των προτύπων για την κατανάλωση ηλεκτρικού ρεύματος θα είναι σχετικά βραδύς» (λιγότερο του 5 % σε προβλεπόμενη, το 2010, συνολική κατανάλωση της τάξεως περίπου του 111 τεραβατώρες ετησίως).

1.5. Κατά την Επιτροπή, είναι συνεπώς απαραίτητο να προωθηθούν τα στραγγαλιστικά πηνία «χαμηλών απωλειών» που αντιστοιχούν — με βάση το σύστημα ταξινόμησης των 7 κατηγοριών και 4 τύπων που κατήρτισε ο ευρωπαϊκός σύνδεσμος κατασκευαστών φωτιστικών (Celm) — στους τύπους Α και Β, και να εξαλειφθεί σταδιακά από την ευρωπαϊκή αγορά — σε μία πρώτη φάση — μέσα σε διάστημα ενός έτους ο τύπος Δ και — σε δεύτερη φάση — μέσα σε μεταβατική περίοδο 4 ετών ο τύπος Γ.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΟΚΕ έχει επανειλημμένως υπογραμμίσει⁽²⁾ — με πιο πρόσφατη τη γνωμοδότησή της σχετικά με την «Ανακοίνωση της Επιτροπής για την ενεργειακή απόδοση στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα: Προς μία στρατηγική για την ορθολογική χρήση της ενέργειας» — τη σημασία των εκούσιων εμπορικών συμφωνιών βάσει διαπραγματεύσεων, καθώς και ότι «θα πρέπει να υιοθετηθεί μία θετική προσέγγιση και να προμοδοτούνται οι κατασκευαστές που προωθούν οικιακές συσκευές μικρότερης ενεργειακής κατανάλωσης και με ανακυκλώσιμα ανταλλακτικά». Εξάλλου, ήδη στη γνωμοδότησή της με θέμα την οδηγία για τις συσκευές ψύξης είχε ζητήσει από την Επιτροπή να προωθήσει την ενεργό συμμετοχή του βιομηχανικού τομέα και των καταναλωτών στη διαδικασία αξιολόγησης των αποτελεσμάτων και στην ενδεχόμενη θέσπιση μίας δεύτερης σειράς προδιαγραφών για την ενεργειακή απόδοση.

2.2. Η ΟΚΕ συμφωνεί με τους στόχους και το πνεύμα της πρότασης οδηγίας μολονότι, λόγω της πολυπλοκότητας του θέματος, θα προτιμούσε το ζήτημα να είχε ρυθμιστεί μέσω εκούσιων συμφωνιών με τη βιομηχανία.

2.3. Εξάλλου, λόγω του όγκου των εισαγωγών — γεγονός που επιβεβαιώνει η ίδια η Επιτροπή — και του αποκλεισμού των στραγγαλιστικών πηνίων που προορίζονται για εξαγωγή ως μεμονωμένα μέρη ή υπό τη μορφή μερών συσκευών φωτισμού, καθώς και λόγω του ενδεχόμενου να υπάρχουν, ταυτόχρονα,

⁽²⁾ COM(1998) 246 τελ. Γνωμοδότηση της ΟΚΕ με θέμα την «Ανακοίνωση της Επιτροπής για την ενεργειακή απόδοση στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα: Προς μία στρατηγική για την ορθολογική χρήση της ενέργειας» ΕΕ C 407 της 28.12.1998. Πβλ. επίσης τη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας «Οι πολιτικές ορθολογικής χρήσης της ενέργειας (ΟΧΕ) στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες», ΕΕ C 407 της 28.12.1998.

⁽¹⁾ ΕΕ C 155 της 21.6.1995, σ. 18· ΕΕ C 102 της 18.4.1991, σ. 46.

σημάνσεις «ΕΚ» που αποτελούν το αντικείμενο άλλων οδηγιών, η ΟΚΕ σημειώνει ότι πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερα η ανάγκη να προβλεφθούν αποτελεσματικοί έλεγχοι της αγοράς, καθώς και κατάλληλα συστήματα παρακολούθησης και διασφάλισης της ποιότητας σε κάθε κράτος μέλος προκειμένου να προστατευτούν, με αμεσότητα και σε σαφή χρονικά πλαίσια, οι προσπάθειες των ευρωπαϊών παραγωγών από φαινόμενα αθέμιτου ανταγωνισμού και από την κυκλοφορία στην αγορά στραγγαλιστικών πηνίων που δεν ανταποκρίνονται στα κριτήρια που έχουν τεθεί.

2.4. Σύμφωνα με την ΟΚΕ, οι μεταβατικές αυτές περιόδους θα πρέπει να διατηρηθούν όσο το δυνατόν βραχύτερες σε ό,τι αφορά τις αναπροσαρμογές και μετατροπές των γραμμών παραγωγής, καθώς και σε ό,τι αφορά την κατανομή των δαπανών υπέρ των νέων τεχνολογιών, της έρευνας και της κατάρτισης προσωπικού που θα αποβούν απαραίτητες και οι οποίες, επειδή τα κοινοτικά μέσα χρηματοδότησης, κατάρτισης και ενημέρωσης δεν επαρκούν (όχι μόνον στον συγκεκριμένο τομέα, αλλά και στο σύνολο των τομέων που επηρεάζονται από τα σχέδια βελτίωσης των ελάχιστων απαιτήσεων ενεργειακής απόδοσης), υπάρχει ο κίνδυνος να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην ανταγωνιστική ικανότητα των εν λόγω τομέων.

2.5. Η ΟΚΕ συμφωνεί πλήρως ότι είναι απαραίτητο οι απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης να διατυπώνονται με επαρκή ακρίβεια προκειμένου να μπορούν να αποβούν δεσμευτικές υποχρεώσεις σε επίπεδο εθνικού δικαίου σύμφωνα με τους όρους της «νέας προσέγγισης» που έχει υιοθετήσει η πολιτική τυποποίησης. Με τον τρόπο αυτό υπάρχει συμφωνία με την διαδικασία αξιολόγησης της συμμόρφωσης βάσει αυτοαξιολόγησης και αποφεύγεται η προσφυγή στην υποχρεωτική αξιολόγηση της συμμόρφωσης προς τον τύπο εκ μέρους εξωτερικών «κοινοποιηθέντων φορέων».

2.6. Ζητείται από τους ενδιαφερόμενους παραγωγικούς τομείς να καταβάλουν σημαντικές προσπάθειες για την διασφάλιση υψηλού επιπέδου ασφάλειας και ποιότητας, καθώς και για την διασφάλιση της εφαρμογής τεχνολογιών ολοένα πιο προηγμένων, δίχως ταυτόχρονα να καταργούνται άλλες μορφές τεχνολογίας. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, πρέπει στο αίτημα αυτό να αντιστοιχούν προσπάθειες πιο ουσιαστικές και εμφανείς (αντίστοιχες π.χ. του αμερικανικού προγράμματος «Green Lights Program») από πλευράς ευαισθητοποίησης και διάδοσης. Πρέπει να υποστηρίζεται η επίδειξη των καινοτόμων τεχνολογιών (Β.Α.Τ.), να διοργανώνονται εκστρατείες ενημέρωσης και κατάρτισης, να επιδιώκεται να είναι πιο σαφείς οι υποχρεώσεις ακόμη και στις δράσεις-κλειδιά του Πέμπτου προγράμματος-πλαίσου της κοινοτικής πολιτικής RSDT, να συμπεριληφθούν οι ακριβείς στόχοι αυτής της παρέμβασης τυποποίησης στο πλαίσιο άλλων πολιτικών που άπτονται της ζήτησης — όπως είναι οι απαιτήσεις του οικοδομικού τομέα, οι δημόσιες συμβάσεις, οι προληπτικές απαιτήσεις για τις επιπτώσεις στο περιβάλλον που αφορούν την χορήγηση αδειας — αλλά και στις δράσεις προώθησης της κοινοτικής προσπάθειας στην παγκόσμια αγορά. Πρέπει επίσης να θεσπιστεί μία ισχυρή πολιτική στήριξης για την μεταφορά των δικών μας προδιαγραφών σε διεθνή κλίμακα.

3. Η προβληματική εκτός Κοινότητας και στις υποψήφιες χώρες

3.1. Στις ΗΠΑ, οι ελάχιστες απαιτούμενες προδιαγραφές ενεργειακής απόδοσης για τους λαμπτήρες φθορισμού περιλαμβάνονται στον νόμο για την ενεργειακή πολιτική της 24ης Οκτωβρίου 1992 (National Energy Policy Act). Ο νόμος αυτός οδήγησε στην κατάργηση, μέσα σε διάστημα 3 ετών, τριών τύπων λαμπτήρων (F40, F96, F96/HO) οι οποίοι δεν πληρούσαν τις ομοσπονδιακές προδιαγραφές, που εκφράζονται σε αξίες LPW (Lumens per Watt) και σε αξίες CRI (Color rendering index).

3.1.1. Από τον Νοέμβριο του 1995, οι αμερικανοί κατασκευαστές δεν μπορούν πλέον να κατασκευάζουν, να εισάγουν ή να πωλούν λαμπτήρες φθορισμού οι οποίοι να μην πληρούν τις ομοσπονδιακές προδιαγραφές, ενώ ενθαρρύνονται να προωθούν την υιοθέτηση αυτών των προδιαγραφών στις εξωτερικές αγορές, ιδιαίτερα σε αυτές της Λατινικής Αμερικής και της Ασίας.

3.1.2. Ταυτόχρονα, η ομοσπονδιακή υπηρεσία για την προστασία του περιβάλλοντος (EPA) έδωσε σε εφαρμογή στα τέλη του 1990 ένα πρόγραμμα στήριξης, το «Green Lights Program», μέσω του οποίου συνεργάζονται σε οικειοθελή βάση μεγάλοι καταναλωτές ηλεκτρικού ρεύματος, επιχειρήσεις παραγωγής ηλεκτρισμού, εταιρείες διαχείρισης ηλεκτρικού ρεύματος, παραγωγοί και διανομείς λαμπτήρων, με στόχο να δεσμεύονται βάσει χρονοδιαγραμμάτων ενεργειακής απόδοσης φωτισμού και να διασφαλίζεται ότι θα ενημερώνονται σε ό,τι αφορά την ευαισθητοποίηση και την προώθηση. Με την ισχυρή ανάπτυξη της αγοράς, το κόστος των διαφόρων μερών έχει σημαντικά μειωθεί και η τιμή των ηλεκτρονικών στραγγαλιστικών πηνίων έχει πέσει κάτω από το μισό μέσα σε πέντε χρόνια.

3.1.3. Τέλος, η ομοσπονδιακή υπηρεσία (EPA) έδωσε σε εφαρμογή στις 28 Ιουνίου 1999 μία νέα δράση για την καλύτερη προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος από την μόλυνση από τον υδράργυρο, ενθαρρύνοντας τους καταναλωτές στην εδελούσια ανακύκλωση των λαμπτήρων φθορισμού και άλλων κοινών προϊόντων που περιέχουν τοξικές ουσίες και αποφεύγοντας, με τον τρόπο αυτό, να καταλήγουν σε χώρους απόθεσης απορριμμάτων και αποτεφρωτήρες.

3.1.4. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, θα ήταν σκόπιμο να υιοθετηθεί το ταχύτερο ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα ανάλογο του EPA Green Lights Program που εξακολουθεί σήμερα να εξετάζεται στους κόλπους του Κοινού Κέντρου Ερευνών: είναι πράγματι σημαντικό να διασφαλισθεί ένα συνεκτικό συνολικό πλαίσιο με το οποίο να υποστηρίζεται η περιβαλλοντική ασφάλεια — μέσω της ανακύκλωσης των τοξικών ουσιών, ιδιαίτερα δε του υδράργυρου που περιέχουν οι λαμπτήρες φθορισμού — να προωθείται η ενεργειακή απόδοση και η προστασία του περιβάλλοντος και να ενισχύεται ταυτόχρονα η ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής παραγωγής.

3.2. Σύμφωνα με την ΟΚΕ είναι εξίσου σημαντικό να ληφθεί υπόψη η εξωτερική διάσταση της πρότασης οδηγίας, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τις χώρες που είναι υποψήφιες για ένταξη οι οποίες προετοιμάζονται για την εφαρμογή των οδηγιών τεχνικού χαρακτήρα που απαιτεί η εσωτερική αγορά, και στις οποίες η παραγωγή στον κλάδο των φωτιστικών σωμάτων έχει εξελιχθεί — μολονότι με αρκετά χαμηλότερες προδιαγραφές απόδοσης — και να προωθηθεί κατά συνέπεια η προσαρμογή τους μέσω της μεταφοράς τεχνολογίας, της αξιοποίησης των πόρων που παρέχονται πριν την ένταξη, των πόρων του προγράμματος Phare, καθώς και μέσω της επέκτασης του προγράμματος SAVE II, με στόχο την κατάρτιση σε θέματα διαχείρισης και την ευαισθητοποίηση ως προς τα προτεινόμενα μέτρα ενεργειακής απόδοσης.

3.3. Ανάλογα μέτρα προώθησης πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή στο πλαίσιο των προγραμμάτων συνεργασίας και αρωγής προς την ευρωμεσογειακή περιοχή, τη Mercosud και τις λατινοαμερικανικές χώρες, καθώς και στο πλαίσιο των μέσων συνεργασίας με τα κράτη ΑΚΕ και των πρωτοβουλιών για την Ασία.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Πεδίο εφαρμογής

4.1.1. Δεδομένου ότι η θέση σε λειτουργία του στραγγαλιστικού πηνίου δεν γίνεται κατά τρόπο αυτόνομο, αλλά εξαρτάται από τη θέση σε λειτουργία της συσκευής φωτισμού, η ΟΚΕ φρονεί ότι είναι απαραίτητο να διασαφηνισθεί κατά πόσον και σε ποίο βαθμό οι περιορισμοί και οι υποχρεώσεις που ισχύουν για το στραγγαλιστικό πηνίο και τον κατασκευαστή του πρέπει να μεταφερθούν στη συσκευή φωτισμού στην οποία έχει τοποθετηθεί το στραγγαλιστικό πηνίο. Αυτό είναι απαραίτητο προκειμένου να καταστεί δυνατή η ορθή επίβλεψη της αγοράς, καθώς επίσης και η επίβλεψη που σχετίζεται με τις συσκευές φωτισμού που εισάγονται στην ΕΕ.

4.1.2. Επειδή παρατηρούνται διαφορές μεταξύ των διαφόρων γλωσσικών αποδόσεων του κειμένου που έχει υποβληθεί, είναι απαραίτητο να δεχτούμε ως έγκυρες τις αποδόσεις εκείνες που έχουν βασιστεί στην αγγλική σε ό,τι αφορά το άρθρο 1, παράγραφος 2: η διατύπωση «to be exported»⁽¹⁾ ανταποκρίνεται ορθά στις απαιτήσεις της αλυσίδας παραγωγής των συσκευών φωτισμού. Για λόγους ομοιογένειας και συνοχής είναι σκόπιμο η ίδια διατύπωση να χρησιμοποιηθεί και στο άρθρο 3, σημείο 3α.

4.1.3. Ο αποκλεισμός από το πεδίο εφαρμογής πρέπει να ισχύει, κατά την ΟΚΕ, είτε για το στραγγαλιστικό πηνίο που εξάγεται απευθείας, είτε για εκείνο που πωλείται σε κατασκευαστή συσκευών φωτισμού που προορίζονται για εξαγωγή.

4.1.4. Ο αποκλεισμός από το πεδίο εφαρμογής που προβλέπεται βάσει του άρθρου 1, παράγραφος 2, πρέπει να ισχύει με την επιφύλαξη των όσων ορίζει το άρθρο 3, σημείο 3γ (ένδειξη εμπορευμάτων που προορίζονται για εξαγωγή).

4.2. Σήμανση «CE» και διαπίστωση της συμμόρφωσης

4.2.1. Η ΟΚΕ φρονεί ότι είναι σημαντικό να αποσαφηνιστούν οι τρόποι εφαρμογής της σήμανσης «CE», για την οποία γίνεται λόγος στα άρθρα 3, 5 και 6, ως προς τα εξής:

- την τήρηση των οδηγιών «νέας προσέγγισης» που πρέπει να εφαρμόζονται στα στραγγαλιστικά πηνία ή στην συσκευή φωτισμού που περιέχει το στραγγαλιστικό πηνίο·
- την ευθυγράμμιση των μεθόδων δήλωσης της συμμόρφωσης που έχουν ήδη χρησιμοποιηθεί με βάση τις άλλες οδηγίες που αφορούν το στραγγαλιστικό πηνίο (Οδηγία ηλεκτρομαγνητικής συμβατότητας 89/336 και 93/68) και τη συσκευή φωτισμού (Οδηγία χαμηλής τάσης 73/23 και 93/68 και Οδηγία ηλεκτρομαγνητικής συμβατότητας 89/336 και 93/68).

4.3. Χρονικό πλαίσιο εφαρμογής

4.3.1. Λαμβάνοντας υπόψη τις εμπειρίες που αποκομίσθηκαν στο πλαίσιο της αγοράς μέσω της εφαρμογής των προηγούμενων οδηγιών «νέας προσέγγισης», η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι έχει

μέγιστη σημασία να διασφαλιστεί ότι η μεταφορά από το ισχύον καθεστώς στο νέο καθεστώς θα επιτευχθεί κατά τον πλέον ομοιογενή τρόπο σε όλη την επικράτεια της ΕΕ και κατά στάδια, όπως απαιτείται.

4.3.2. Ειδικότερα, η ΟΚΕ υπογραμμίζει ότι είναι σκόπιμο:

- η προθεσμία ενός έτους, που προβλέπεται βάσει του άρθρου 8, σημείο 1, πρώτη παράγραφος, για την μεταφορά της οδηγίας στις εθνικές νομοθεσίες, να γίνει 18 μήνες·
- να προσαρμοστεί αντίστοιχα η προθεσμία για την απαγόρευση της διχοχέυσης στην αγορά (άρθρο 8, σημείο 1, δεύτερη παράγραφος)·
- να εισαχθεί πρόσθετη προθεσμία 12 μηνών για την απαγόρευση θέσης σε λειτουργία (βλ. άρθρο 2, σημείο 1) προκειμένου να καταστεί δυνατή η διάθεση των αποθεμάτων των διανομέων και των κατασκευαστών συσκευών φωτισμού στις οποίες ενσωματώνονται στραγγαλιστικά πηνία που αποτελούν το αντικείμενο της οδηγίας·
- να εισαχθεί ανάλογη πρόσθετη προθεσμία 12 μηνών προκειμένου να επιτραπεί η διάθεση των αποθεμάτων κατά την θέση σε ισχύ της δεύτερης φάσης της οδηγίας (βλ. άρθρο 9, σημείο 1).

4.4. Παρακολούθηση και επανεξέταση

4.4.1. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει το ενδιαφέρον των καταναλωτών και των κατασκευαστών να δοθούν κατά τη μεταφορά της οδηγίας στις εθνικές νομοθεσίες απτές εγγυήσεις ότι ο έλεγχος της αγοράς σε όλη την επικράτεια της ΕΕ θα γίνεται με ταχύτητα και αποτελεσματικότητα.

4.4.2. Πράγματι, η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι η έλλειψη μηχανισμών ελέγχου της αγοράς ενδέχεται να έχει, μέσα σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα (δηλ. σε μήνες), σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στον τομέα, είτε από πλευράς παραγωγής, είτε από πλευράς απασχόλησης.

4.5. Μέτρα στήριξης

4.5.1. Κατά την ΟΚΕ, στις αιτιολογικές σκέψεις της πρότασης πρέπει να αναφερθεί σε ειδικό σημείο — στο οποίο να δοθεί ο νέος αριθμός 20 — ότι θα ήταν σκόπιμο, εκτός από τις διαρθρωτικές παρεμβάσεις και τις παρεμβάσεις της ΕΤΕ, καθώς και τα σχετικά προγράμματα ΕΤΑ και τα ενεργειακά προγράμματα, να ληφθούν και μέτρα στήριξης και προώθησης όλου του τομέα που επηρεάζεται από τις καινοτομίες και τις τεχνολογικές αναδιαρθρώσεις, προκειμένου αυτός να προσαρμοστεί στις νέες κοινοτικές παραμέτρους ενεργειακής απόδοσης.

5. Τελικές παρατηρήσεις

5.1. Η ΟΚΕ υποβάλλει στην Επιτροπή, το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο τις ακόλουθες τελικές προτάσεις:

- μολονότι συμφωνεί με τους στόχους και το πνεύμα της πρότασης οδηγίας, φρονεί ότι η λύση της εκούσιας συμφωνίας θα ήταν προτιμότερη, λόγω της πολύπλοκης αλληλεξάρτησης μεταξύ των διαφόρων διατάξεων που προτείνονται και των οδηγιών «νέας προσέγγισης» που εφαρμόζονται στον τομέα·

(1) ΣτΜ: η ακριβής απόδοση είναι «που προορίζονται για εξαγωγή».

- δεδομένου του μεγάλου όγκου των εξαγωγών των στραγγαλιστικών πηνίων, είτε υπό τη μορφή μεμονωμένων μερών, είτε στο εσωτερικό συσκευών φωτισμού, είναι σκόπιμο να διασφαλιστεί ότι θα υπάρχει η κατάλληλη συμφωνία μεταξύ των στόχων της ενεργειακής απόδοσης, της απασχόλησης, της ανταγωνιστικότητας σε παγκόσμια κλίμακα και της προστασίας του περιβάλλοντος·
- επειδή ενδέχεται να δρομολογηθεί μία τρίτη φάση αύξησης της ενεργειακής απόδοσης, είναι απαραίτητο να συσταθεί ένα συνεκτικό πλαίσιο για την ανάπτυξη μίας ολοκληρωμένης πολιτικής του προϊόντος (π.χ. για την ενεργειακή απόδοση, τη διαχείριση του τέλους του κύκλου ζωής του προϊόντος, τη χρήση δυνάμει επικίνδυνων ουσιών, την προστασία του καταναλωτή)·
- στην διατύπωση των διατάξεων είναι αναγκαίο να διασαφηνισθεί το πεδίο εφαρμογής σε ό,τι αφορά τη μεταφορά των υποχρεώσεων που ισχύουν για το στραγγαλιστικό πηνίο στη συσκευή φωτισμού στην οποία αυτό είναι ενσωματωμένο· όπως επίσης και ο συντονισμός των οδηγιών που αναφέρονται στη χρήση της σήμανσης «CE», καθώς και ο επαναπροσδιορισμός των χρονικών προθεσμιών που σχετίζονται με τη μεταφορά της οδηγίας στις εθνικές νομοθεσίες και την εφαρμογή της προκειμένου να διασφαλιστεί ότι θα υπάρχει ομοιογένεια και ότι η εκτέλεσή της θα γίνει σταδιακά·
- στις σημαντικές προσπάθειες που ζητείται να καταβάλουν οι ενδιαφερόμενοι παραγωγικοί τομείς πρέπει να αντιστοιχούν αξιόλογες και απτές πρωτοβουλίες που να σχετίζονται με την ευαισθητοποίηση, την πληροφόρηση και την κατάρτιση, την ενσωμάτωση των αντιστοιχών στόχων της ενεργειακής προαγωγής στις διάφορες εσωτερικές (συμβάσεις, οικοδομικός τομέας, κ.λπ.) και εξωτερικές πολιτικές (διαπραγματεύσεις διεύρυνσης, συνεργασία και παροχή βοήθειας προς τη Μεσόγειο, τη Mercosur, τη Λατινική Αμερική, τα κράτη ΑΚΕ και την Ασία).

Βρυξέλλες, 20 Οκτωβρίου 1999.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για τροποποίηση της απόφασης 91/666/ΕΟΚ για τη δημιουργία κοινοτικών αποθεμάτων εμβολίων κατά του αφθώδους πυρετού»

(1999/C 368/05)

Στις 8 Σεπτεμβρίου 1999 και σύμφωνα με το άρθρο 37 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα γεωργίας, ανάπτυξης της υπαίθρου και περιβάλλοντος στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 28 Σεπτεμβρίου 1999 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Donnelly.

Κατά την 367η σύνοδο ολομέλειας της 20ής και 21ης Οκτωβρίου 1999 (συνεδρίαση της 20ής Οκτωβρίου 1999), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 105 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 2 αποχές.

1. Κύρια σημεία του εγγράφου της Επιτροπής

1.1. Τα κοινοτικά μέτρα για τον έλεγχο του αφθώδους πυρετού αποσκοπούν στον επείγοντα εμβολιασμό σε περιπτώσεις εξάπλωσης της ασθένειας.

1.2. Με την απόφαση 91/666/ΕΟΚ⁽¹⁾, το Συμβούλιο όρισε τα Κοινοτικά αποθέματα εμβολίων κατά του αφθώδους πυρετού και υπέδειξε τέσσερις τράπεζες αντιγόνου σε διάφορα κράτη μέλη. Εν τω μεταξύ δύο από τις τέσσερις αυτές τράπεζες αντιγόνου παραιτήθηκαν από τις υποχρεώσεις τους να παρέχουν τις υπηρεσίες τους στην Κοινότητα⁽²⁾.

1.3. Επίσης ενδέχεται να χρειασθεί η αλλαγή του τόπου συγκέντρωσης εντός συντόμου προθεσμίας και χωρίς καμία αδικαιολόγητη καθυστέρηση, των αποθεμάτων αντιγόνου σε κατάλληλα ιδρύματα της Κοινότητας. Για να καταστεί δυνατή η άμεση αντίδραση στις ανάγκες διανομής ή αλλαγής του τόπου συγκέντρωσης των αποθεμάτων αντιγόνου για τον αφθώδη πυρετό

σε διάφορα μέρη, προτείνεται μια τροποποίηση της προαναφερόμενης πρότασης. Ειδικότερα, παύει να ισχύει η συνεργασία με τα δυο ιδρύματα κι ο ορισμός οποιωνδήποτε άλλων ιδρυμάτων θα γίνεται στο μέλλον από την Επιτροπή σε συμφωνία με τη Μόνιμη Κτηνιατρική Επιτροπή (με τις διαδικασίες που ορίζονται στο Άρθρο 10 της απόφασης).

2. Αιτιολόγηση της πρότασης

2.1. Η προστασία της υγείας των ζώων στην Ε.Ε. έχει ύψιστη σημασία. Η ανάγκη για μια νέα νομική βάση, όπως προτείνει η Επιτροπή, που να επιτρέπει την πιο αποτελεσματική και άμεση δράση για την καταπολέμηση του αφθώδους πυρετού, είναι προφανής.

2.2. Η σοβαρότητα του αφθώδους πυρετού, που είναι διαδεδομένος και σε γειτονικές χώρες, όπως η Τουρκία ή ορισμένες χώρες της Βορείου Αφρικής, απαιτεί άμεση αντίδραση και ικανότητα διανομής ή αλλαγής του τόπου διατήρησης των αποθεμάτων αντιγόνου για εμβόλια κατά του αφθώδους πυρετού. Συνεπώς, η ΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής που προβλέπει την εφαρμογή των διαδικασιών της Μόνιμης Κτηνιατρικής Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό των Κοινοτικών αποθεμάτων αντιγόνου.

⁽¹⁾ ΕΕ L 368 της 31.12.1991, σ. 21-25.

⁽²⁾ Το Ίδρυμα για την Υγεία των Ζώων (Pirbright — HB) και η Bayer AG (Κολωνία — Γερμανία).

Βρυξέλλες, 20 Οκτωβρίου 1999.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για το σύστημα των ιδίων πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης»

(1999/C 368/06)

Στις 3 Αυγούστου 1999 και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα οικονομικής και νομισματικής ένωσης, οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, εξέδωσε γνωμοδότηση στις 29 Σεπτεμβρίου 1999 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Vasco Cal.

Κατά την 367η σύνοδο ολομέλειας της 20ής και 21ης Οκτωβρίου 1999 (συνεδρίαση της 20ής Οκτωβρίου 1999), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 102 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 2 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Η πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για το σύστημα των ιδίων πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την οποία υπέβαλε η Επιτροπή τον Ιούλιο του 1999, αποτελεί συνέχεια των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 24ης και 25ης Μαρτίου σχετικά με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το διάστημα 2000 έως 2006.

1.1. Οι κυριότερες αποφάσεις του Συμβουλίου σχετικά με τους ίδιους πόρους ήταν:

- η μείωση του ανώτατου συντελεστή του ΦΠΑ (από 1 % σε 0,75 % για το 2002 και το 2003 και σε 0,5 % από το 2004 και ύστερα)·
- η αύξηση του ποσοστού των «παραδοσιακών ιδίων πόρων» που παρακρατείται από τα κράτη μέλη ως δαπάνες εισπραξίας (από 10 % σε 25 %)·
- τεχνικές προσαρμογές για τη διόρθωση των ανισορροπιών υπέρ του Ηνωμένου Βασιλείου (ώστε να ληφθούν υπόψη τα αποτελέσματα των αποφάσεων αυτών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και οι μελλοντικές δαπάνες διεύρυνσης)·
- μείωση σε 25 % του μεριδίου χρηματοδότησης της Αυστρίας, Γερμανίας, Κάτω Χωρών και Σουηδίας για τη διόρθωση υπέρ του Ηνωμένου Βασιλείου· και
- η έκκληση προς την Επιτροπή να εξετάσει τη λειτουργία του συστήματος ιδίων πόρων, συμπεριλαμβανομένων και των επιδράσεων της διεύρυνσης, τη διόρθωση υπέρ του Ηνωμένου Βασιλείου και την μείωση που χορηγήθηκε στα τέσσερα προαναφερόμενα κράτη μέλη ως προς τη χρηματοδότηση της διόρθωσης υπέρ του Ηνωμένου Βασιλείου, συμπεριλαμβανομένου και του ζητήματος της δημιουργίας νέων αυτόνομων ιδίων πόρων για την ΕΕ.

2. Η ΟΚΕ είχε την ευκαιρία να εξετάσει τα προβλήματα αυτά στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας που εξέδωσε στις 24 και 25 Μαρτίου 1999 για τη «Χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»⁽¹⁾, ενόψει του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της ίδιας ημερομηνίας. Στη γνωμοδότηση αυτή, η ΟΚΕ αναγνώριζε τις δυσκολίες υιοθέτησης ορισμένων από τις υπό συζήτηση προτάσεις, όπως τη δημιουργία νέων ιδίων πόρων, και τοποθετήθηκε ευνοϊκά έναντι

ορισμένων από τα μέτρα που επρόκειτο να υιοθετηθεί το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και που σήμερα αποτελούν αντικείμενο της πρότασης απόφασης του Συμβουλίου, και ειδικότερα σχετικά με: τη γενίκευση της εφαρμογής του πόρου ΑΕΠ και μείωση του ανώτατου συντελεστή εφαρμογής του ΦΠΑ, την αύξηση της παρακράτησης για δαπάνες εισπραξίας και το συνυπολογισμό των δαπανών διεύρυνσης στη διόρθωση υπέρ του Ηνωμένου Βασιλείου.

2.1. Δεδομένου ότι οι δαπάνες και οι προθεσμίες της διεύρυνσης δεν μπορούν ακόμη να καθοριστούν σε ρεαλιστική βάση, η ΟΚΕ εξέφραξε την άποψη στη γνωμοδότησή της σχετικά με τη «χρηματοδότηση της ΕΕ» ότι, πριν από το 2006, θα προκύψει ανάγκη επανεξέτασης όλου του προβληματισμού σχετικά με τους ίδιους πόρους, συμπεριλαμβανομένων και των δημοσιονομικών ανισορροπιών σε σχέση με ορισμένα κράτη μέλη και, για τούτο, εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι έγινε έκκληση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου προς την Επιτροπή για την επανεξέταση της λειτουργίας του συστήματος ιδίων πόρων.

2.2. Η ανάγκη της επανεξέτασης αυτής καθίσταται προφανής εάν αναλυθούν οι υφιστάμενες δημοσιονομικές ανισορροπίες και εάν προβληθούν στα διάφορα κοινά του προϋπολογισμού οι δαπάνες που ενδέχεται να προκύψουν από τη διεύρυνση, το κόστος της οποίας για τον κοινοτικό προϋπολογισμό «υποτιμάται σοβαρά».

2.3. Όμως, το ζήτημα ουσίας που προβάλλει η ΟΚΕ στη γνωμοδότησή της προχωράει περαιτέρω και θεωρεί ότι τα επιμέρους θετικά μέτρα δεν επαρκούν για να διασφαλίσουν ένα σύστημα ιδίων πόρων «δίκαιο, διαφανές, αποτελεσματικό και απλό», όπως τονίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Για τη νέα κατάσταση που θα δημιουργηθεί με τη διεύρυνση, είναι απαραίτητη η εισαγωγή, από το 2005/2006, οπότε και προβλέπεται η πραγματοποίηση των πρώτων διευρύνσεων, ενός γενικού μηχανισμού ρύθμισης ο οποίος θα ορίζει ένα πλαίσιο που θα διαρθρώνεται γύρω από το νέο σύστημα ιδίων πόρων και ο οποίος θα επιτρέπει την άμεση σύνδεση του εθνικού πλούτου (εκφραζόμενου ως κατά κεφαλήν ακαθάριστου εθνικού προϊόντος) προς τα καθαρά υπόλοιπα κάθε κράτους μέλους. Θα πρέπει συνεπώς να εξασφαλισθεί συνολικό επίπεδο ιδίων πόρων που θα επιτρέπει στην Ευρωπαϊκή Ένωση να αναλάβει δεόντως το ρόλο της και να τον ενισχύσει.

2.3.1. Η καμπύλη που αποτελεί τη γραφική παράσταση του εν λόγω μηχανισμού δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα όρια που έχουν καθορισθεί ως προς τα καθαρά υπόλοιπα.

(1) ΕΕ C 138 της 18.5.1999.

Η γραφική παράσταση που απορρέει από την άμεση συσχέτιση των δύο μεταβλητών δεν θα πρέπει να έχει γραμμική μορφή αλλά να απεικονίζεται από μία ζώνη με εντονότερο χρώμα. Ο διορθωτικός μηχανισμός θα τίθεται σε ισχύ αμέσως μόλις διαπιστωθεί ότι το σημείο το οποίο αντιστοιχεί στην κατάσταση των καθαρών υπολοίπων ενός κράτους μέλους δεν περιλαμβάνεται στην εν λόγω ζώνη και ότι η κατάσταση των υπολοίπων του εν λόγω κράτους μέλους διαφέρει σημαντικά από την κατάσταση των καθαρών υπολοίπων των άλλων κρατών μελών με το ίδιο οικονομικό επίπεδο. Η σχέση μεταξύ δημοσιονομικής ανισορροπίας, που μετράται σε σχέση με το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ, και των τρεχουσών δημοσιονομικών ανισορροπιών απαιτεί ένα τύπο που επιτρέπει ετήσιες διακυμάνσεις στις εισφορές στον προϋπολογισμό. Ιδεατώς, οι συμφωνημένοι μηχανισμοί επιβάλλεται να προβλέπουν ένα περιθώριο διακύμανσης που θα είναι αποδεκτό όταν εκφράζεται σε μέσο όρο σε περίοδο μεγαλύτερη του έτους. Η κλίμακα αυτού του περιθωρίου πρέπει να είναι αρκετή ώστε να διασφαλίζεται η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ισορροπία μεταξύ των στόχων της σταθερό-

τητας και της προβλεψιμότητας του επιπέδου των εσόδων και των διορθώσεων που θα πρέπει να υπάρξουν ως προς τα καθαρά υπόλοιπα, στην περίπτωση που αυτά δεν περιλαμβάνονται στον αποδεκτό βαθμό διακύμανσης. Κατά τον τρόπο αυτό αποφεύγεται η γενικευμένη πραγματοποίηση διορθώσεων για κάθε έτος.

2.4. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η έκθεση για την «εφαρμογή των κατάλληλων μέτρων και, ιδίως, για τις επιπτώσεις της διεύρυνσης επί της εφαρμογής του προϋπολογισμού» (άρθρο 9 της πρότασης απόφασης του Συμβουλίου), έκθεση που η Επιτροπή οφείλει να υποβάλει πριν από την 1η Ιανουαρίου 2006, επιβάλλεται να τύχει μίας προγενέστερης ευρείας συζήτησης σε όλα τα όργανα και τα κράτη μέλη ως προς την αυτονομία της ΕΕ, τη μείωση του ποσοστού των παραδοσιακών ιδίων πόρων (βλ. γραφική παράσταση I) και ως προς το θέμα ιδίων επαρκών πόρων για τη διατήρηση και ενίσχυση του ρόλου της ΕΕ. Η εν λόγω ευρεία συζήτηση θα επιτρέψει να δημιουργηθεί ευρεία συμφωνία, που θα διευκολύνει την υποβολή συγκεκριμένων προτάσεων από την Επιτροπή.

Βρυξέλλες, 20 Οκτωβρίου 1999.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που συνδέονται με την έκθεση σε καρκινογόνους παράγοντες κατά την εργασία (έκτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ)»

(1999/C 368/07)

Στις 17 Μαΐου 1999, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα απασχόλησης, κοινωνικών υποθέσεων και δικαιωμάτων του πολίτη, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, κατήρτισε τη γνωμοδότησή του στις 30 Σεπτεμβρίου 1999 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Thomas ETTY.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, κατά την 367η σύνοδο ολομέλειάς της, συνεδρίασε της 20ής Οκτωβρίου 1999, υιοθέτησε με 97 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 2 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Η ΟΚΕ συμφωνεί σε γενικές γραμμές με την Επιτροπή ότι είναι σημαντικό να απλουστευθεί και αποσαφηνιστεί το κοινοτικό δίκαιο. Αυτό είναι σαφώς επιθυμητό στον τομέα της ασφάλειας στην εργασία και της υγειονομικής νομοθεσίας όπου η διάρθρωση των υφιστάμενων πράξεων έχει καταστεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, εξαιρετικά περίπλοκη.

2. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι η κωδικοποίηση δεν θα επιφέρει ουσιαστικές αλλαγές στην παρούσα νομοθεσία.

3. Η ΟΚΕ σημειώνει, επίσης, ότι η απόφαση της Επιτροπής της 1ης Απριλίου 1987 αναφέρει ότι όλα τα νομοθετικά μέτρα πρέπει να κωδικοποιούνται μετά από δέκα, το πολύ, τροποποιήσεις (ελάχιστη απαίτηση). Η οδηγία για τους καρκινογόνους παράγοντες του 1990⁽¹⁾ είχε τροποποιηθεί μόνον μία φορά όταν η Επιτροπή υπέβαλε την πρότασή της στις 8 Απριλίου 1999. Εξάλλου, η οδηγία του Συμβουλίου τροποποιήθηκε για δεύτερη φορά στις 29 Απριλίου 1999.

Η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι οι προσπάθειες κωδικοποίησης πρέπει να ξεκινήσουν στους τομείς όπου η ανάγκη διαφάνειας είναι πλέον επείγουσα. Η Επιτροπή οφείλει να προσπαθήσει να αποφύγει το ενδεχόμενο μία πρόταση κωδικοποίησης να ακολουθείται σχεδόν αυτόματα από μία νέα πρόταση τροποποίησης.

Στο θέμα που μας αφορά, η Επιτροπή εξέδωσε μία πρώτη πρόταση για λόγους που είχαν σχέση με το πεδίο εφαρμογής: αρχικά, η οδηγία περιόριζε την προστασία των εργαζομένων σε ουσίες που είχαν ταξινομηθεί σε κοινοτικό επίπεδο. Μετά την πρώτη τροποποίηση, το πεδίο εφαρμογής διευρύνθηκε ώστε να περιλαμβάνει και ουσίες που θεωρούνται καρκινογόνες και από άλλες αρχές.

Η ΟΚΕ αντιλαμβάνεται ότι οι προετοιμασίες προκειμένου να συμπεριληφθεί μία δεύτερη τροποποίηση στην κωδικοποίηση βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο. Ως εκ τούτου, αναμένει ότι η νέα πρόταση θα υιοθετηθεί σύντομα.

4. Η ΟΚΕ συμφωνεί πλήρως με την παρούσα πρόταση.

5. Δεδομένου ότι πρόκειται για την πρώτη πρόταση αυτού του είδους στον εν λόγω τομέα στην οποία εφιστάται η προσοχή της, η ΟΚΕ επιθυμεί να διατυπώσει τη γνώμη της ως προς τις γενικότερες πτυχές της διαδικασίας κωδικοποίησης σε ό,τι αφορά την ασφάλεια στην εργασία και την υγειονομική νομοθεσία:

— Ενόψει του σημείου 2 στην περίπτωση που υφίστανται διαφορετικές αποχρώσεις προστασίας μεταξύ των πράξεων που έχουν επιλεγεί για κωδικοποίηση, θα πρέπει να εφαρμόζονται οι διατάξεις εκείνες που προωθούν περισσότερο την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία·

— εάν οι εν λόγω πράξεις προβλέπουν εξαιρέσεις, π.χ., εξαιρούμενους τομείς, η κωδικοποίηση θα πρέπει να οδηγήσει άμεσα σε μία συζήτηση στις αρμόδιες υπηρεσίες και όργανα στην ΕΕ, ανεξάρτητα από το εάν και ποιές εξαιρέσεις είναι δικαιολογημένες ή όχι, και θα πρέπει να αντλούνται συμπεράσματα τα οποία να εφαρμόζονται με τον κατάλληλο τρόπο·

— η κωδικοποίηση δεν είναι σημαντική μόνον προκειμένου να αποσαφηνιστεί η νομοθεσία και να καταστεί πιο προσιτή στον κοινό πολίτη της ΕΕ, αλλά είναι σημαντική και για τις κυβερνήσεις, τα κοινοβούλια και τις κοινωνικοοικονομικές ομάδες των κρατών μελών της ΕΕ, ιδιαίτερα της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Και στο θέμα αυτό, η ΟΚΕ τάσσεται υπέρ μίας στενότερης συνεργασίας των αρμόδιων μερών των κρατών αυτών στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας στην εργασία·

— η ΟΚΕ αντιλαμβάνεται ότι η κωδικοποίηση δεν αποτελεί θέμα που ενδιαφέρει μόνον την ΓΔ V, αλλά, σε μεγάλο βαθμό, και τις νομικές υπηρεσίες της Επιτροπής. Ωστόσο, επιθυμεί να επαναδιατυπώσει τις παλαιότερες προτάσεις της που υπέβαλε στην Επιτροπή ούτως ώστε να διασφαλιστεί ότι όλοι οι σχετικοί πόροι της ΓΔ V θα παραμείνουν σε ένα επίπεδο που θα επιτρέπει να εκπληρώσουν την αποστολή τους ικανοποιητικά.

(1) Οδηγία 90/394/ΕΟΚ, ΕΕ L 196 της 26.7.1990.

— εάν, όπως θα ήταν σκόπιμο, η διαδικασία κωδικοποίησης καταστήσει την κοινοτική νομοθεσία σαφέστερη και προσιτότερη, η ΓΔ V θα μπορούσε να εξετάσει το ενδεχόμενο

συμπληρωματικών πράξεων και μέτρων, προκειμένου να διευκολυνθεί η εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας.

Βρυξέλλες, 20 Οκτωβρίου 1999.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου περί θέσπισης κοινοτικού προγράμματος δράσης για την προώθηση της ένταξης των προσφύγων»

(1999/C 368/08)

Το Συμβούλιο αποφάσισε στις 5 Ιουλίου 1999, βάσει του άρθρου 626 της Συνθήκης ΕΕ να ζητήσει γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη» που ανέλαβε τη διεξαγωγή των εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 30 Σεπτεμβρίου 1999. Εισηγήτρια ήταν η κ. Grafín zu Eulenburg.

Η ΟΚΕ, κατά την 367η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 20ης Οκτωβρίου 1999), υιοθέτησε με 107 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 2 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Γενικές παρατηρήσεις

Θέμα αυτής της γνωμοδότησης αποτελεί ένα πρόγραμμα δράσης της Κοινότητας για την ενίσχυση της ένταξης των αναγνωρισμένων προσφύγων και — ανάλογα με το κράτος μέλος — προσώπων (...) που απολαμβάνουν ένα άλλο είδος προστασίας και έτσι η κοινωνική τους ένταξη στα κράτη μέλη μπορεί να επιχειρηθεί. Με πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου υποβλήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Δεκέμβριο του 1998, αντίστοιχη πρόταση απόφασης του Συμβουλίου.

Η ΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι η Επιτροπή υπέβαλε, κατόπιν αιτήματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, πρόταση απόφασης να του Συμβουλίου σχετικά με ένα πρόγραμμα δράσης της Κοινότητας για την προώθηση της ένταξης των προσφύγων. Η ΟΚΕ υποστηρίζει τόσο την αιτιολογία όσο και την πρόταση καθεαυτή και εντοπίζει στη διάρθρωση του προγράμματος δράσης ένα απαραίτητο μέσο, την προσπάθεια, δηλαδή, να διασφαλιστούν και να επαναληφθούν τα καλά αποτελέσματα των προτύπων δράσεων και να αντιμετωπιστούν με συνεκτικό τρόπο οι προκλήσεις, οι οποίες παρουσιάζονται για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της ενόψει της ένταξης των προσφύγων. Με αυτά τα δεδομένα, η ΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία που έχει η έγκαιρη θέσπιση του προγράμματος δράσης, με ευρεία προσαρμογή του στις πρότυπες δράσεις, καθώς και η φροντίδα για όσο το δυνατόν συντομότερη εφαρμογή του. Η ΟΚΕ θεωρεί τη 18μηνη διάρκεια του προγράμματος ως απολύτως απαραίτητη.

Με δεδομένη αυτήν τη θετική, στο σύνολό της, γνωμοδότηση, η ΟΚΕ υποβάλλει ορισμένες μόνον προτάσεις τροποποίησης του παρόντος εγγράφου, οι οποίες παρουσιάζονται και αιτιολογούνται παρακάτω.

1.1. Το ιστορικό της προώθησης στο προβλεπόμενο πρόγραμμα δράσης

1.1.1. Η ένταξη των προσφύγων που έχουν βρει καταφύγιο και προστασία στα κράτη μέλη, προσέλαβε τα τελευταία χρόνια όλο και μεγαλύτερη σημασία, εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατόπιν αίτησης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου χρηματοδοτήθηκε το 1997 και 1998, από τη γραμμή του προϋπολογισμού Β3-4113, μία σειρά προτύπων δράσεων για την προώθηση της ένταξης των προσφύγων. Το πρόγραμμα, που τίθεται σήμερα υπό επανεξέταση, και το οποίο υιοθετήθηκε από την Επιτροπή το Δεκέμβριο του 1998, αντικατοπτρίζει τις εμπειρίες που προέκυψαν από αυτές τις πρότυπες δράσεις.

1.1.2. Στις 13 Ιανουαρίου 1999 η Επιτροπή παρουσίασε επιπλέον μία συμπληρωματική πρόταση που αφορά κοινή δράση, η οποία προβλέπει μέτρα προοριζόμενα να υποστηρίξουν την υποδοχή και τον εκούσιο επαναπατρισμό προσφύγων, ακουσίως μετακινήθοντων και αιτούντων άσυλο (COM(1998) 733 τελικό). Η πρόταση βασίζεται στις εργασίες που διεξήχθησαν στο ίδιο χρονικό διάστημα εντός των γραμμών του προϋπολογισμού Β5 — 803 και Β7 — 6008.

1.1.3. Για το 1999 η αρμόδια επί του προϋπολογισμού αρχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης διέδωσε στη γραμμή του προϋπολογισμού Β3-4113 κονδύλιο ύψους 5 εκατ. Ευρώ για προπαρασκευαστικά μέτρα που στοχεύουν στην ένταξη των προσφύγων. Σκοπός των δράσεων που υποστηρίζονται από αυτά τα μέτρα είναι η προετοιμασία για τις προτάσεις που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα δράσης καθώς και ο έλεγχος της δυνατότητας εφαρμογής αυτών των προτάσεων.

1.1.4. Εάν η πρόταση για το πρόγραμμα δράσης εγκριθεί, εντός του 1999, είναι δυνατό να αναμένεται ότι το πρόγραμμα θα τεθεί σε ισχύ κατά το έτος 2000.

1.1.5. Το πρόγραμμα δράσης πρόκειται να αποτελέσει τη νομική βάση για τη συνέχιση της εργασίας και να διασφαλίσει την ομαλή μετάβαση στην Κοινωνική δράση για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, διότι μεσοπρόθεσμα προβλέπεται μεταφορά των μέτρων υπέρ των προσφύγων στο πλαίσιο της κοινοτικής δράσης για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης (βάσει του άρθρου 137 της Συνθήκης ΕΚ, όπως τροποποιήθηκε από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ) (βλ. σελ. 4 της πρότασης).

1.1.6. Συνεπώς, το προτεινόμενο πρόγραμμα δράσης έχει διπλή λειτουργία: πρώτον, να εξυπηρετήσει μια ομαλή μετάβαση από τα προπαρασκευαστικά μέτρα του έτους προϋπολογισμού 1999 στις προβλεπόμενες «κοινωνικές δράσεις για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης» και, δεύτερον, να διατηρήσει εκείνο που ήδη επιτεύχθηκε μέσω των πολυετών σχεδίων που βρίσκονται ήδη σε ισχύ.

1.1.7. Η ψήφιση της απόφασης είχε προβλεφθεί για το πρώτο μισό του 1999, δεν μπόρεσε όμως να πραγματοποιηθεί επί γερμανικής προεδρίας.

1.2. Αξιολόγηση του ιστορικού της προώθησης στο προβλεπόμενο πρόγραμμα δράσης

1.2.1. Η υιοθέτηση του σχεδίου απόφασης από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσον αφορά το περιεχόμενο της προώθησης, επικροτείται με ικανοποίηση για πολλούς λόγους:

- οι πρότυπες δράσεις που ολοκληρώθηκαν ή που εξακολουθούν να εφαρμόζονται κατά τα έτη 1998 και 1999, στα πλαίσια της γραμμής προϋπολογισμού Β3-4113, έχουν αναπτύξει και βελτιώσει σε όλα τα κράτη μέλη δομές για την ένταξη των προσφύγων·
- σε ολόκληρη την Ευρώπη διεξήχθησαν διαφημιστικές εκστρατείες, δημιουργήθηκαν δίκτυα για την ένταξη των προσφύγων, δόθηκε η δυνατότητα σε μη κυβερνητικούς οργανισμούς να ενισχύσουν⁽¹⁾ συστηματικά και με συγκεκριμένο στόχο τη συνεργασία τους προς όφελος των προσφύγων·

(1) Έκθεση για τη δράση που αναλήφθηκε και για την επιλογή σχεδίων κατά το 1998, γραμμή προϋπολογισμού Β-4113 — Ένταξη των προσφύγων, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ V. Βλέπε για το εν λόγω θέμα και το ενημερωτικό έντυπο που επισυνάπτεται ως παράρτημα στα σχέδια «για ένταξη» της συμφωνίας συνεργασίας του Ερυθρού Σταυρού για πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο και παλιννοστούντες (Percso) και «ομάδα σχεδιασμού για την ένταξη» του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για Πρόσφυγες και Εξόριστους (ECRE).

— η συνέχιση της προώθησης πρέπει να διασφαλιστεί βάσει της βιωσιμότητας των προσεγγίσεων και των αποτελεσμάτων των εν λόγω σχεδίων.

1.2.2. Η έλλειψη συνέχειας σε αυτόν τον σημαντικό τομέα εργασίας μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να χαθεί το θετικό ξεκίνημα των σχεδίων που στήριξε η Ευρωπαϊκή Ένωση και σε πολλά κράτη μέλη να μην υπάρχουν ούτε να προβλέπονται, λόγω ακατάλληλων εθνικών προγραμμάτων ενίσχυσης, πόροι για την συνέχιση αυτών των δραστηριοτήτων.

1.2.3. Για αυτούς τους λόγους απαιτείται, κατά τη γνώμη μας, συνέχιση της ενίσχυσης από πλευράς ΕΕ. Το πρόγραμμα δράσης πρέπει, συνεπώς, να υιοθετηθεί το συντομότερο δυνατό, ώστε να ακολουθήσει η άμεση μετάβαση από τα προπαρασκευαστικά μέτρα στο πρόγραμμα δράσης.

1.3. Το ιστορικό της ένταξης στο προβλεπόμενο πρόγραμμα δράσης

1.3.1. Η πρόταση απόφασης του Συμβουλίου περί θέσπισης κοινοτικού προγράμματος δράσης για την προώθηση της ένταξης των προσφύγων αναφέρεται σε «μια συνολική προσέγγιση για τους πρόσφυγες, τους ακουσίως μετακινήθεντες και τους αιτούντες άσυλο» (σελ. 2). Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κάλεσε την Επιτροπή να επεξεργαστεί μια ανάλογη προσέγγιση με βάση τα ήδη ισχύοντα μέτρα. Αυτή η προσέγγιση περιλαμβάνεται σήμερα σε δύο συμπληρωματικές προτάσεις της Επιτροπής:

— στην πρόταση που αφορά κοινή δράση, η οποία προβλέπει μέτρα προοριζόμενα να υποστηρίξουν την υποδοχή και τον εκούσιο επαναπατρισμό προσφύγων, ακουσίως μετακινήθεντων και αιτούντων άσυλο (βάσει του άρθρου Κ.3 της Συνθήκης ΕΕ) (COM(1998) 733 τελικό)·

— και στην υπό συζήτηση πρόταση απόφασης του Συμβουλίου περί θέσπισης κοινοτικού προγράμματος δράσης για την προώθηση της ένταξης των προσφύγων (βάσει του άρθρου 235 της Συνθήκης ΕΕ) (COM(1998) 731).

1.3.2. Τα μέτρα ένταξης που προτείνονται στο πρόγραμμα δράσης επικεντρώνονται σε «πρόσωπα που έχουν αναγνωρισθεί ως πρόσφυγες, ή στα οποία ανάλογα με το σχετικό κράτος μέλος, έχει χορηγηθεί άλλο είδος προστασίας που τους επιτρέπει να παραμείνουν και επομένως αποτελούν κατάλληλους υποψηφίους για την πλήρη αφομοίωση στην κοινωνία των κρατών μελών» (σ. 3).

1.3.3. Η πρόταση της Επιτροπής, ως αιτιολόγηση της ανάγκης θέσπισης προγράμματος δράσης για την προώθηση της ένταξης των προσφύγων, αναφέρει «την ανάγκη δράσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο ως συνέπεια της αυξανόμενης συνειδητοποίησης του κοινού ότι η ξενοφοβία, η έλλειψη ένταξης και ο κοινωνικός αποκλεισμός αποτελούν θεμελιώδεις προκλήσεις για τις δημοκρατικές κοινωνίες» (σ. 3). Έμφαση δίνεται επίσης στο φαινόμενο των προσφύγων, στη σημαντική αύξηση της κλίμακάς του και στον αντίκτυπό του στα κράτη μέλη (το ίδιο).

1.3.4. Σε ό,τι αφορά τους πρόσφυγες ως ιδιαίτερα απειλούμενη ομάδα πληθυσμού, η Επιτροπή στην πρότασή της είναι υπέρ συγκεκριμένων μέτρων ένταξης, τα οποία λαμβάνουν υπόψη τους τις συνθήκες εξορίας τους και ιδιαίτερα την πρώτη φάση της ένταξής τους στην κοινωνία της χώρας υποδοχής.

1.3.5. Ως βασικές αρχές του προγράμματος δράσης αναφέρονται, εκτός από τη μεταφορά και την καινοτομία, η συνεργασία εταιρικής μορφής και η συμμετοχή. Η αρχή της συνεργασίας εταιρικής μορφής πρέπει να υλοποιηθεί βάσει μιας πολυδιάστατης προσέγγισης, όπου προβλέπεται συνεργασία δύο ή και περισσότερων εταιρών. Για την πραγματοποίηση της αρχής της συμμετοχής πρέπει οι συνεργαζόμενοι εταίροι να εξασφαλίσουν την άμεση συμμετοχή των προσφύγων.

1.3.6. Η ευρωπαϊκή φύση του προγράμματος πρέπει να κάνει δυνατή την ανάπτυξη συνεργιών και τη μεταφορά εμπειρίας και ορθής πρακτικής, οι οποίες δεν είναι εφικτές σε εθνικό επίπεδο και δεν καλύπτονται από τα υπάρχοντα προγράμματα της ΕΕ. «Αυτά τα μέτρα τα οποία μπορούν να χρησιμεύσουν ως γέφυρα προς τις γενικές δράσεις για την προώθηση της ένταξης δεν εντάσσονται προς το παρόν άμεσα στις άλλες κοινοτικές παρεμβάσεις, είτε πρόκειται για τη δράση κατά του ρατσισμού, την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού ή την παρέμβαση των διαρθρωτικών ταμείων» (βλ. σ. 4).

1.3.7. Από τη στιγμή της υποβολής της από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στις 16 Δεκεμβρίου 1998, η πρόταση συζητήθηκε από διάφορες ευρωπαϊκές και διεθνείς υπηρεσίες και όργανα. Στην επιτροπή πολιτικών ελευθεριών και εσωτερικών υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, συζητήθηκαν, στις 18 Μαρτίου 1999, τα διάφορα μέτρα της ΕΕ στον τομέα του ασύλου και της μετανάστευσης. Εν όψει της επικείμενης κύρωσης της Συνθήκης του Άμστερνταμ, τα μέλη της επιτροπής τόνισαν ότι στην εν λόγω περίπτωση επρόκειτο για «έναν αυθεντικό τομέα ευρωπαϊκή δράσης», καθώς η πολιτική μετανάστευσης και ασύλου εμπίπτει σήμερα στην αρμοδιότητα της Κοινότητας. Βάσει έκθεσης που εκπόνησε ο κ. Zimmermann, μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, προτάθηκε η διεξαγωγή συγκριτικής ανάλυσης για την κατάσταση των προσφύγων στα κράτη μέλη της ΕΕ. Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχεδιάζει την ίδρυση ενός «ευρωπαϊκού ταμείου για τους πρόσφυγες» το οποίο συγχωνεύει σε μία γραμμή προϋπολογισμού όλες τις γραμμές προϋπολογισμού που περιέχονται στον προϋπολογισμό της ΕΕ. Μέσω αυτού του ταμείου θα βελτιωθούν οι διαδικασίες και η κατανομή των κονδυλίων στον τομέα εργασιών της ΕΕ που αφορά τους πρόσφυγες⁽¹⁾.

1.3.8. Επί γερμανικής προεδρίας επισημάνθηκε στις «Οδηγίες για μια ευρωπαϊκή στρατηγική για τη μετανάστευση και το άσυλο» (στην πρόσφατη τροποποίησή τους της 23ης Ιουνίου 1999) η σημασία της ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων και των προσώπων που έχουν αναγνωρισθεί ως πρόσφυγες. «Η ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών, που κατοικούν νόμιμα για μεγάλο χρονικό διάστημα σε κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων και των προσφύγων, είναι ζήτημα ύψιστης σημασίας. (...) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο γνωρίζει τη θέση της Ευρώπης ως ηπείρου όπου σημειώνονται ρεύματα προσφύγων (...). Τονίζει ότι η ένταξη υπηκόων τρίτων κρατών που ζουν στην Ευρώπη για μεγάλο χρονικό διάστημα θα αποτελεί μόνιμο έργο για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της»⁽²⁾. Στο έγγραφο αυτό επισημαίνεται και η ανάγκη υιοθέτησης μιας συνοδικής, ολοκληρωμένης στρατηγικής για την ευρωπαϊκή πολιτική μετανάστευσης και ασύλου.

1.4. Αξιολόγηση του ιστορικού της ένταξης στο προβλεπόμενο πρόγραμμα δράσης

1.4.1. Το προτεινόμενο πρόγραμμα δράσης αποτελεί σημαντικό μέρος της κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής μετανάστευσης και ασύλου. Ασφαλώς, το γεγονός ότι οι πρόσφυγες αντιμετωπίζονται ως μια ιδιαίτερα απειλούμενη ομάδα ατόμων που παρουσιάζει ειδική ανάγκη ένταξης, πρέπει να γίνει αποδεκτό με ικανοποίηση, και όχι μόνον από μέρους των μη κυβερνητικών οργανισμών, οι οποίοι συμμετέχουν ενεργά στην παροχή βοήθειας στους πρόσφυγες. Επιπλέον είναι αναμφισβήτητο ότι από πλευράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπάρχει πολιτική βούληση για την προώθηση της ένταξής τους. Πολλώ μάλλον επειδή τα ρεύματα μετανάστευσης και προσφύγων δεν συνιστούν παροδικά γεγονότα αλλά ένα φαινόμενο, το οποίο αποτελεί διαρκή πρόκληση — εκτός των άλλων — και για τα κράτη μέλη. Ενώπιον του γεγονότος αυτού η πρόταση του ΕΚ για τη σύσταση ενός ευρωπαϊκού ταμείου προσφύγων, όπου θα συγκεντρώνονται όλες οι γραμμές του προϋπολογισμού σχετικά με τους πρόσφυγες, είναι αξιοπρόσεκτη.

1.4.2. Λαμβάνοντας υπόψη αυτήν την κατάσταση, η πρόταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την ίδρυση ενός ευρωπαϊκού ταμείου για τους πρόσφυγες, στο οποίο θα συμπεριληφθούν όλες οι γραμμές του προϋπολογισμού, χρήζει ιδιαίτερης προσοχής. Πρόθεση της Επιτροπής είναι, μεταξύ άλλων, να ενισχύσει την ετοιμότητα εξάιρεσης του ευρωπαϊκού κοινού. Υπό αυτές τις συνθήκες δεν θα έπρεπε να γίνεται συζήτηση για «αύξηση του φαινομένου των προσφύγων» (βλ. σ. 4).

1.4.3. Οι προκλήσεις που προκύπτουν από το γεγονός ότι η ΕΕ και τα κράτη μέλη της παρείχαν παλαιότερα και θα παρέχουν στο μέλλον, στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, άσυλο στους πρόσφυγες, δικαιολογούν τη συνέχιση της κοινοτικής ενίσχυσης.

2. Προτάσεις για τροποποιήσεις και συμπληρώσεις της πρότασης απόφασης του Συμβουλίου

2.1. Οι αρχές της συνεργασίας εταιρικής μορφής και της συμμετοχής

2.1.1. Όπως αναφέρθηκε στο προοίμιο, σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής, οι πρόσφυγες πρέπει να συμμετάσχουν άμεσα στην εφαρμογή του προγράμματος δράσης. Επίσης, οργανισμοί και ομάδες παροχής βοήθειας στους πρόσφυγες, είναι ανάγκη, κατά τη γνώμη μας, να συντελέσουν στην ανάπτυξη και την εφαρμογή των σχεδίων και να λάβουν μέρος στο πρόγραμμα δράσης.

2.1.2. Πρόταση: το σημείο 3.2 συμπληρώνεται ως εξής: ομάδες παροχής αυτοβοήθειας των προσφύγων, αλλά και άλλοι οργανισμοί μεταναστών, που συμμετέχουν στην ένταξη των προσφύγων, πρέπει να συμμετέχουν με τρόπο ενεργό ως παράγοντες της ανάπτυξης, εφαρμογής και αξιολόγησης προγραμμάτων. Η συνεργασία όλων των οργανισμών που εκπροσωπούν την κοινωνία των ατόμων, επιβάλλεται να ενισχυθεί.

2.2. Σημείο 2 της αιτιολογίας

2.2.1. Όπως αναφέρθηκε στο προοίμιο, ο αριθμός των προσφύγων στο σύνολο της Ευρώπης αυξήθηκε, όχι όμως και σε όλα τα κράτη μέλη. Για το λόγο αυτό προτείνεται περαιτέρω διευκρίνιση αυτής της θέσης.

2.2.2. Πρόταση: «(...) ο αριθμός των προσφύγων στην Ευρώπη αυξήθηκε σημαντικά τα τελευταία χρόνια σε ορισμένα κράτη μέλη.»

(1) Βλ. News Report, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 18.3.1999.

(2) Σημείωμα της Προεδρίας προς της Επιτροπή Στρατηγικής για τη Μετανάστευση, Σύνορα και Άσυλο, Έγγρ. Αριθ. 8815/99 ASIM 23, Βρυξέλλες, 23.6.1999.

2.3. Άρθρο 1

2.3.1. Λόγω της καθυστέρησης της υιοθέτησης του προγράμματος δράσης και της εισαγωγής των προπαρασκευαστικών μέτρων για την περίοδο από την 1η Ιουλίου 1999 έως την 1η Ιουλίου 2000, προκύπτει μια αλλαγή του χρονικού πλαισίου για το πρόγραμμα δράσης: 1η Ιουλίου 2000 έως 31η Δεκεμβρίου 2001.

2.3.2. Η προοπτική της συμμετοχής των προσφύγων στην κοινωνία των κρατών μελών βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος πολλών παραγόντων στον τομέα της ένταξης των προσφύγων. Σε αυτό το σημείο πρέπει να επισημάνουμε ότι: «Το πρόγραμμα έχει ως στόχο να συμβάλει στην αποτελεσματική ένταξη και την ενεργότερη συμμετοχή των προσφύγων στην κοινωνία και μέσω της συνεργασίας σε δίκτυα (...)»

2.4. Άρθρο 3 και 4 και σημείο 4 της αιτιολογίας

2.4.1. Οι δράσεις που προτείνονται στο σημείο 4 αφορούν όλες το ευρωπαϊκό επίπεδο. Αυτοί που υποβάλλουν αίτηση αναμένεται να συνεργαστούν σε πανευρωπαϊκό επίπεδο (Δράσεις II και III) ή να εφαρμόσουν σε εθνικό επίπεδο ένα πολυδιάστατο σχέδιο με σαφή προστιθέμενη αξία (Δράση I). Είναι βασικό να υπάρξει συμφωνία για τα ακόλουθα: πρέπει να αποφευχθούν πιθανές αρνητικές επιπτώσεις για τους μικρούς οργανισμούς και φορείς που παρέχουν βοήθεια προς τους πρόσφυγες, ιδιαίτερα για τους αυτόνομους οργανισμούς και τα εθνικά τους όργανα, καθώς αυτοί -όπως αναφέρθηκε προηγουμένως- πρέπει να συμμετάσχουν ουσιαστικά είτε στο σχεδιασμό, την ανάπτυξη και τη διεξαγωγή σχεδίων με ευρωπαϊκές προδιαγραφές που υποβάλλονται από τους υποψηφίους είτε ως φορείς πολυδιάστατων σχεδίων.

2.4.2. Πρόταση: Δράση I: με το ίδιο πνεύμα πρέπει να εξασφαλιστεί η ισότητα ευκαιριών για τους υποψηφίους και σε ό,τι αφορά τους μικρούς οργανισμούς μέσω της συμμετοχής σε έργα δικτύωσης.

2.5. Άρθρο 6

2.5.1. Επειδή η ένταξη των προσφύγων συντελείται σε πολλά κράτη μέλη μέσω αντιστοιχών προγραμμάτων και πρωτοβουλιών μη κυβερνητικών οργανισμών, πρέπει οι τελευταίοι να αναφερθούν σαφώς, ει δυνατόν, στο σημείο αυτό.

2.5.2. Σε σχέση με τις βασικές αρχές της συνεργασίας εταιρικής μορφής και της συμμετοχής, τις οποίες ορίζει η Επιτροπή, πρέπει στο σημείο αυτό να αναφερθούν και οι αυτόνομοι οργανισμοί παροχής βοήθειας στους πρόσφυγες.

2.5.3. Πρόταση: «2. Η Επιτροπή συνεργάζεται με ιδρύματα και οργανισμούς που δρουν ενεργά στον τομέα της ένταξης των προσφύγων, ιδιαίτερα και με μη κυβερνητικούς οργανισμούς. Επιδιώκεται η ενεργότερη συμμετοχή αυτόνομων οργανισμών παροχής βοήθειας σε πρόσφυγες.»

2.6. Άρθρο 7

2.6.1. Βάσει του άρθρου 6 πρέπει να προβλεφθεί στη σύνθεση της προτεινόμενης επιτροπής η συμμετοχή ενός εκπροσώπου ΜΚΟ και εκπροσώπων των κοινωνικών εταίρων από τις τάξεις της ΟΚΕ. Η ΟΚΕ γνωρίζει ότι η απόφαση περί Επιτροπολογίας αποκλείει προς το παρόν τη διεύρυνση της προβλεπόμενης επιτροπής με συμμετοχή μελών της ΟΚΕ.

2.6.2. Πρόταση: να προστεθεί στην πρώτη παράγραφο: «στη σύνθεση της επιτροπής πρέπει να εξασφαλιστεί η συμμετοχή αντιπροσώπων μη κυβερνητικών οργανισμών και των κοινωνικών εταίρων.»

2.7. Άρθρο 8

2.7.1. Στο σημείο αυτό πρέπει να συμπληρωθεί, προς διευκρίνιση, η υποστήριξη μέτρων ένταξης για τους πρόσφυγες.

2.7.2. Πρόταση: να συμπληρωθεί το σημείο α) ως εξής: α) τις γενικές κατευθυντήριες γραμμές για την υποστήριξη μέτρων ένταξης για τους πρόσφυγες που παρέχεται από την Κοινότητα.

3. Πρόταση ψηφίσματος της ΟΚΕ

3.1. Η πρόταση απόφασης του Συμβουλίου προς θέσπιση κοινοτικού προγράμματος δράσης για την προώθηση της ένταξης των προσφύγων υποστηρίζεται συνολικά. Είναι σημαντικό η ΟΚΕ να συντελέσει στην σύντομη έγκριση της απόφασης, ώστε να μην υπάρξει κανένα κενό όσον αφορά την υποστήριξη και τα αντίστοιχα σχέδια να μπορέσουν να γνωρίσουν πρόοδο. Μόνο με τον τρόπο αυτό θα διασφαλισθεί επίσης ότι οι ήδη αναπτυχθείσες δομές και απαιτηθείσες εμπειρίες θα μπορέσουν να χρησιμοποιηθούν και στο μέλλον. Η ΟΚΕ θα παρακολουθήσει αυτό το πρόγραμμα λόγω της υψηλής σημασίας, το οποίο το θέμα της διακίνησης και ένταξης θα έχουν για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της και στο μέλλον, περαιτέρω με προσοχή και θα συμβάλει σε μια κατάλληλη θέσπιση ευρωπαϊκών μέσων προώθησης.

Βρυξέλλες, 20 Οκτωβρίου 1999.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία για την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας των κοινών τέκνων»

(1999/C 368/09)

Στις 12 Ιουλίου 1999, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα απασχόλησης, κοινωνικών θεμάτων και δικαιωμάτων των πολιτών στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του με βάση την εισηγητική έκθεση του Braghini στις 30 Σεπτεμβρίου 1999.

Κατά την 367η σύνοδο ολομέλειας της 20ής και 21ης Οκτωβρίου 1999 (συνεδρίαση της 20ής Οκτωβρίου 1999), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 53 ψήφους υπέρ, 4 κατά και μία αποχή, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Το περιεχόμενο και τα πλαίσια στα οποία εντάσσεται η πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου

1.1. Η πρόταση κανονισμού προκύπτει από την ανάγκη μετατροπής της Σύμβασης που υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο στις 28 Μαΐου 1998, και υπογράφηκε την ίδια ημερομηνία από όλα τα κράτη μέλη, σε κοινοτική πράξη όπως απαιτείται από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ.

1.2. Η Επιτροπή έχει συμπεριλάβει, σε μεγάλο βαθμό, το περιεχόμενο και την αιτιολογική έκθεση της Σύμβασης αυτής, επιφέροντας ορισμένες διορθώσεις στις διατάξεις που δεν συμβιβάζονται με την φύση της προτεινόμενης πράξης και με τις ρυθμίσεις του τομέα της δικαστικής συνεργασίας μετά τη Συνθήκη του Άμστερνταμ.

1.3. Η επιλεγείσα μορφή του Κανονισμού δικαιολογείται από την ανάγκη εφαρμογής αυστηρά καθορισμένων και εναρμονισμένων κανόνων, θεωρούμενων ως συνόλου, που θα πρέπει να εφαρμοστούν με τρόπο άμεσο, ενιαίο και επιτακτικό, σε συγκεκριμένους τομείς όπως είναι η δικαιοδοσία, η αναγνώριση και η εκτέλεση αποφάσεων σχετικά με τη λύση του γάμου και την επιμέλεια των τέκνων, καθώς και από την απαίτηση εφαρμογής της απόφασης εντός συγκεκριμένης ημερομηνίας σε συντομότερη προθεσμία στις 12 χώρες στις οποίες ισχύει το κεφάλαιο IV της ΣΕΚ.

1.4. Το θέμα αυτό υπεισέρχεται στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις (άρθρο 65) καθώς και στα πλαίσια του νέου κεφαλαίου IV της ΣΕΚ, και για το λόγο αυτό η πράξη αυτή θα πρέπει να υιοθετηθεί με τη διαδικασία που θεσπίζεται στο άρθρο 67, σύμφωνα με την οποία το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα για πενταετή μεταβατική περίοδο, από την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης του Άμστερνταμ.

1.5. Η πρόταση έχει ως στόχο να καταστήσει ομοιόμορφους τους κανόνες του διεθνούς ιδιωτικού δικαίου των κρατών μελών σχετικά με την δικαστική δικαιοδοσία στα θέματα της ακύρωσης του γάμου, του διαζυγίου, του χωρισμού και της γονικής μέριμνας κοινών τέκνων, καθώς και την διευκόλυνση της ταχείας και αυτόματης αναγνώρισης όπως επίσης και εκτέλεσης των σχετικών αποφάσεων⁽¹⁾ με απλοποιημένες διαδικασίες.

(1) Ο όρος «απόφαση» καλύπτει εδώ μία σειρά πιο τεχνικών και νομολογικών πιο ορθών όρων όπως διάταγμα, απόφαση ή βούλευμα όπως εξηγείται στο άρθρο 13. Η μεγάλη ποικιλία εθνικών διατάξεων επί των εν λόγω θεμάτων καθιστά δυσχερή επί του παρόντος τη χρησιμοποίηση ειδικότερης ορολογίας, όπως π.χ. «διάταξη» (pronvvedimento).

1.6. Η πρόταση καλύπτει ένα κενό στο πεδίο εφαρμογής της σύμβασης των Βρυξελλών του 1968 (της οποίας το άρθρο 1 αποκλείει ρητά τα θέματα προσωπικής κατάστασης), περιοριζόμενη για το λόγο αυτό μόνο στις πτυχές που αναφέρονται στο προηγούμενο σημείο 1.5.

1.7. Με στόχο την ενοποίηση των κανόνων για τις διενέξεις δικαιοδοσίας και απλοποίησης των διατυπώσεων με στόχο την ταχεία και απλή αναγνώριση των αποφάσεων και την εκτέλεσή τους, το Κεφάλαιο II προσδιορίζει τα αντικειμενικά κριτήρια δικαστικής δικαιοδοσίας που έχουν υιοθετηθεί, την αρμοδιότητα απόφασης επίσης και σε θέματα που αφορούν την γονική μέριμνα των κοινών τέκνων, αρκεί να συνδέεται με τις υποθέσεις του γάμου, την έρευνα της αρμοδιότητας του παραδεκτού, την εκκρεμοδικία και τα ασφαλιστικά μέτρα.

1.8. Με στόχο να επιταχύνει την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων του διαζυγίου, ή χωρισμού ή ακύρωσης του γάμου καθώς και των αποφάσεων σχετικά με τη γονική μέριμνα, μειώνοντας στο ελάχιστο τους λόγους άρνησης, το Κεφάλαιο III θεσπίζει την αρχή της αυτόματης αναγνώρισης, τους αποδεκτούς λόγους μη αναγνώρισης, την απαγόρευση έρευνας της δικαιοδοσίας του δικαστηρίου προέλευσης και μη αναθεώρησης επί της ουσίας, όπως επίσης την αναστολή διαδικασίας, την κοινοποίηση της απόφασης και την προσβολή της απόφασης αυτής (δικαστήριο και ένδικα μέσα).

1.9. Οι κοινές μεταβατικές και γενικές διατάξεις αποβλέπουν στην προστασία των δικαιωμάτων όσων υποβάλουν προσφυγή, στη διασφάλιση της πραγματικής εφαρμογής της ημερομηνίας έναρξης της ισχύος των κανόνων καθώς και στην ρύθμιση των σχέσεων με τις διεθνείς συμβάσεις και τις πολυμερείς συμφωνίες μεταξύ Κρατών μελών, όπως επίσης στην εφαρμογή των Διεθνών Συνθηκών (συμβιβασμοί) με την Αγία Έδρα στην οποία υπάγονται η Πορτογαλία, η Ισπανία και η Ιταλία.

1.10. Οι τελικές διατάξεις θεσπίζουν τέλος ότι η Επιτροπή επιβλέπει την εφαρμογή του κανονισμού και θα υποβάλει ενδεχομένως προτάσεις τροποποίησης στο τέλος πενταετούς περιόδου.

2. Γενικές Παρατηρήσεις

2.1. Η σύμβαση που υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο στις 28 Μαΐου του 1998 δημιουργήθηκε από δύο προτάσεις και σχέδια που προωθήθηκαν το 1994: η πρόδος που συντελέστηκε στο μεταξύ για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα έπρεπε να συμβάλει στην μεγαλύτερη αποφασιστικότητα των προτάσεων, τόσο από την άποψη ευρύτερων πεδίων εφαρμογής όσο και πιο αποφασιστικών περιεχομένων ενόψει μιας πραγματικής εναρμόνισης του δικαστικού πεδίου, τουλάχιστον όσον αφορά τις διαδικαστικές πτυχές. Αν και αναγνωρίζεται ως αξία η διαφύλαξη των κοινωνικών, πολιτιστικών, θρησκευτικών διαφορών καθώς και των παραδόσεων των κρατών μελών, διαπιστώνεται μια αυξημένη απαίτηση από τους πολίτες της ΕΕ να έχουν εγγυήσεις ισοδύναμες με αυτές που διαθέτουν ενώπιον των δικαστηρίων της χώρας προέλευσής τους σε κάθε κράτος μέλος.

2.2. Η επιλογή της μορφής του κανονισμού αιτιολογείται πλήρως από το περιεχόμενο της πρότασης και από την σκοπιμότητα μιας ταχείας διαδικασίας έγκρισης με συγκεκριμένες και σαφείς προθεσμίες και περιεχόμενο εφαρμογής. Η ΟΚΕ διαπιστώνει εξάλλου ότι υπήρξε περιορισμός σε ένα πολύ ειδικό πεδίο, και εκφράζει την επιθυμία να υλοποιηθεί το σχέδιο δράσης που εγκρίθηκε στη Βιέννη το 1998⁽¹⁾.

2.3. Το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού πράγματι είναι σχετικό μόνο με τις διαδικαστικές πτυχές που αφορούν την δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων στα θέματα της ακύρωσης του γάμου, του διαζυγίου και του χωρισμού, όπως επίσης γονικής μέριμνας μόνο για τα κοινά τέκνα.

2.3.1. Σε αυτά τα λεπτά ζητήματα, προκειμένου να διασφαλιστεί ο ομοιογενής χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στον ευρωπαϊκό πολίτη (άρθρο 2 της ΣΕΚ) χρειάζεται να εναρμονιστούν όσο γίνεται συντομότερα οι διαδικασίες εφαρμογής, ειδικότερα όσον αφορά τις προθεσμίες, (προθεσμίες σχετικά με την υποβολή της αίτησης, την προσφυγή κατά των αποφάσεων κλπ.)

2.3.2. Η απαίτηση εναρμόνισης των κανόνων, χωρίς να μειώνεται η ταχύτητα διακίνησης των δικαστικών υποθέσεων, θα πρέπει να αποτελέσει έναν από τους κύριους στόχους της δράσης της ΕΕ., και θα πρέπει να διευρυνθεί και προς άλλες διαδικαστικές πτυχές και να ενταχθεί σε σαφές σχέδιο δράσης της Επιτροπής.

2.3.3. Η αρχή της προστασίας της πιο αδύναμης πλευράς θα πρέπει να συζητηθεί με αποφασιστικότητα και στη λογική αυτή είναι επιθυμητή η επέκταση του κανονισμού στα θέματα γονικής μέριμνας μη κοινών ή υιοθετημένων τέκνων για τα οποία υπάρχει

κίνδυνος να υποστούν αρνητικές συνέπειες από τον ειδικό αποκλεισμό της περίπτωσης τους από τον παρόντα κανονισμό. Η ΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία η προστασία της πιο αδύναμης πλευράς να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της κανονιστική εξέλιξης τόσο σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο.

2.3.4. Η ΟΚΕ, στα πλαίσια της εφαρμογής του Κανονισμού, επαναλάμβανε την απαίτηση να καθοριστούν μέτρα προστασίας που να μπορούν να διασφαλίσουν την κατοχύρωση του καλύτερου δυνατού συμφέροντος των ανήλικων τέκνων και τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους, που αναγνωρίζονται εξάλλου από το διεθνές δίκαιο, και υπενθυμίζει τις αρχές που έχουν ήδη εκφραστεί στη γνωμοδότηση CES 976/98 της 2ας Ιουλίου 1998.

2.4. Ο όρος «δικαστήριο» αναφέρεται αφενός σε όλες τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών στα θέματα αυτά, και αφετέρου στις διοικητικές αρχές η αρμοδιότητα των οποίων για τα θέματα αυτά αναγνωρίζεται επισήμως σε ορισμένα κράτη μέλη. Η κατάσταση αυτή μολονότι είναι θεμιτή από εθνική άποψη, εμφανίζεται ωστόσο ανησυχητική: η ΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία ομοιογένειας των εγκεκριμένων και κατάλληλων για τα λεπτά αυτά θέματα δικαστικών οργάνων ώστε να διασφαλιστούν οι κατάλληλες εξειδικεύσεις και επαγγελματικές ικανότητες.

2.5. Η έννοια της γονικής μέριμνας και της γονικής ευθύνης δεν είναι ενιαίες στη νομοθεσία των κρατών μελών. Δεδομένου ότι η ανώτατη νομική προστασία αφορά την προστασία των τέκνων, η ΟΚΕ συνιστά τον εντοπισμό κοινών παραμέτρων σε όλα τα κράτη μέλη με σεβασμό των κοινωνικών, πολιτιστικών και θρησκευτικών διαφορών καθώς και των παραδόσεων, προκειμένου να αποφευχθεί η διαφοροποιημένη προστασία των πολιτών της ΕΕ σε ένα τόσο λεπτό θέμα. Η πτυχή αυτή φαίνεται να είναι πρωταρχική και απαραίτητη κυρίως για την εφαρμογή του άρθρου 3 του Κανονισμού.

2.6. Η αναγκαιότητα ρύθμισης με διατακτικούς και αναντίρρητους όρους όλων των διαδικαστικών φάσεων, όσων αφορά την ακύρωση και την παραγραφή των πράξεων, αποσιωπείται στον κανονισμό εις βάρος της νομικής βεβαιότητας και της διάρκειας των διαδικασιών. Η ΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία να καθοριστούν οι προαναφερθέντες όροι στον κανονισμό όπου αυτό είναι δυνατό, και επίσης κάθε αρμόδιο όργανο να αναλάβει τις ευθύνες του έναντι αυτών, παρά τον λεπτό χαρακτήρα των θεμάτων που τίγονται.

2.7. Η απαίτηση να ληφθούν υπόψη προσωρινές διατάξεις και ασφαλιστικά μέτρα (άρθ.12) είναι κατανοητή από την πλευρά της προστασίας του ατόμου, φαίνεται όμως ότι αφήνουν υπερβολικό χώρο στην εφαρμογή του εθνικού δικαίου, ενσωματώνοντας επειγόντως θέματα που είναι συναφή αλλά δεν αντιμετωπίζονται από τον κανονισμό. Η ΟΚΕ κρίνει κατάλληλη μια πιο σαφή και περιοριστική διατύπωση προκειμένου να αποφευχθεί κάθε κατάχρηση ή αμφισβήτηση της ίδιας της εφαρμογής του κανονισμού και να διασφαλιστεί το δικαίωμα έκφρασης του ανηλικού στην περίπτωση που θα πρέπει να ληφθούν επείγουσες αποφάσεις σχετικά με την επιμέλεια.

2.8. Η Επιτροπή πρέπει να έχει αντιληφθεί ότι η συμβίωση στα κράτη μέλη δεν επισημοποιείται πάντοτε με τη σύναψη γάμου.

(1) Η δράση αυτή δεσμεύει την Επιτροπή να εκπονήσει προτάσεις για την ολοκλήρωση του κανονιστικού πλαισίου περί γάμου και επιμέλειας των τέκνων, και γενικότερα για ό,τι αφορά το αστικό ιδιωτικό δικαίωμα των καθεστώτων γάμου.

Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εξετάσει με ιδιαίτερη προσοχή ποια μέτρα πρέπει να ισχύουν σε περίπτωση διακοπής των σχέσεων αυτού του είδους και όταν λαμβάνονται αποφάσεις σχετικά με την κηδεμονία των παιδιών της εν λόγω οικογένειας, έτσι ώστε οι αποφάσεις αυτές να αναγνωρίζονται και να εφαρμόζονται αυτομάτως. Για την προστασία των συμφερόντων των παιδιών, πρέπει να δοθεί η δέουσα προσοχή στη διαφορετική μεταχείριση που θα προκύψει τώρα επειδή η πρόταση αφορά αποκλειστικά τους έγγαμους γονείς.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο να προτείνει ορισμένες τροποποιήσεις στο κείμενο οι οποίες θα βελτιώσουν την κατανόησή του και την εφαρμογή του, υπό μορφή τροπολογιών δεδομένου του τεχνικού περιεχομένου του.

3.2. Άρθρο 10.1

Προκειμένου να καταστεί ακριβέστερο το κείμενο με τη χρησιμοποίηση όρων που είναι προσδιορισμένοι από νομικής απόψεως, το άρθρο πρέπει να διατυπωθεί ως εξής:

«Όταν ο εναγόμενος δεν παρίσταται, η αρμόδια αρχή υποχρεούται να αναστείλει τη διαδικασία μέχρις ότου εξακριβωθεί ότι το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο δεν κοινοποιήθηκε στον εναγόμενο ή ότι ορίστηκε προθεσμία παράστασης μικρότερη από αυτή που προβλέπει ο νόμος προκειμένου να μπορέσει να ασκήσει τα δικαιώματά του.»

3.3. Άρθρο 12

Η φράση «που ευρίσκονται στο κράτος αυτό» είναι πολύ γενική και γι' αυτό θα έπρεπε να χρησιμοποιηθεί ένας ακριβέστερος όρος για να οριστούν με ακρίβεια τα πρόσωπα ή αγαθά στα οποία αναφέρεται ο κανόνας.

3.4. Άρθρο 15.1 β)

Η έκφραση «μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση» να αντικατασταθεί από τη φράση «με τελικές πράξεις».

3.5. Άρθρο 23

Είναι απαραίτητο, για λόγους ταχύτητας της διαδικασίας και σαφήνειας του δικαίου, να αναφερθεί με ακρίβεια μια λογική νόμιμη προθεσμία που θα αντικαταστήσει τη λέξη «αμελητί».

3.6. Άρθρο 24

Για να οριστεί επακριβώς η ενδεχόμενη προσβολή της απόφασης, το άρθρο πρέπει να διατυπωθεί ως εξής:

«Η απόφαση επί της αιτήσεως επιδίδεται ή κοινοποιείται στον αιτούντα, εντός προθεσμίας ..., επιμέλεια του γραμματέα του δικαστηρίου, όπως προβλέπει το δίκαιο του κράτους μέλους όπου ζητείται η εκτέλεση και κοινοποιείται στον αντίδικο εντός... επιμέλεια της αρχής»

3.7. Άρθρο 25.2

Για να αποφευχθεί το ενδεχόμενο κατά την τελευταία φάση να προβληθούν άλλοι λόγοι για τους οποίους, αφαιρετικά, μπορεί να παραταθεί η προθεσμία, κρίνεται σκόπιμο η προηγούμενη φράση να διατυπωθεί ως εξής:

«Εάν το πρόσωπο αυτό έχει τη διαμονή του σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο στο οποίο εκδόθηκε η απόφαση που επιτρέπει την εκτέλεση, η προθεσμία για τον αντίδικο είναι δύο μήνες, ανεξαρτήτως αποστάσεως, από την ημέρα κατά την οποία»

Βρυξέλλες, 20 Οκτωβρίου 1999.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «9η ετήσια έκθεση των διαρθρωτικών ταμείων 1997»

(1999/C 368/10)

Στις 29 Απριλίου 1999, και σύμφωνα με την τρίτη παράγραφο του άρθρου 23 του Εσωτερικού Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση για την «9η ετήσια έκθεση των διαρθρωτικών ταμείων 1997».

Το τμήμα οικονομικής και νομισματικής ένωσης, οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 29 Σεπτεμβρίου 1999 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Vasco Cal.

Κατά την 367η σύνοδο ολομέλειας της 20ής και 21ης Οκτωβρίου 1999 (συνεδρίαση της 20ής Οκτωβρίου 1999), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 80 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η υπό εξέταση ετήσια έκθεση της Επιτροπής ανταποκρίνεται στην υποχρέωση που προβλέπει ο Κανονισμός του Συμβουλίου (ΕΟΚ) αριθ. 2052/88, έτσι όπως τροποποιήθηκε από τον Κανονισμό του Συμβουλίου (ΕΟΚ) αριθ. 2081/93, σχετικά με τη μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών ταμείων. Σύμφωνα με το άρθρο 16, η Επιτροπή οφείλει να παρουσιάζει ετησίως, και μέχρι την 1η Νοεμβρίου, λεπτομερή έκθεση για τις προόδους που σημειώθηκαν ως προς την επίτευξη των στόχων των Ταμείων και για την αξιοποίηση των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν κατά το προηγούμενο έτος. Στο άρθρο 31 του Συντονιστικού Κανονισμού 2082/93, καταγράφονται αναλυτικώς τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην ετήσια έκθεση και συμπληρώνεται ότι «κάθε χρόνο, η Επιτροπή συμβουλευεται τους οργανωμένους σε ευρωπαϊκό επίπεδο κοινωνικούς εταίρους όσον αφορά τη διαρθρωτική πολιτική της Κοινότητας».

1.2. Σύμφωνα με το παραπάνω άρθρο 16, η ετήσια αυτή έκθεση απευθύνεται στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Η ΟΚΕ, κάθε χρόνο, αφού λάβει την έκθεση της Επιτροπής, εκδίδει γνωμοδότηση με τα σχόλια που κρίνει σκόπιμα. Παρότι δεν μπορεί να επηρεάσει τις δράσεις που αναφέρονται στην έκθεση, δεδομένου ότι αυτή αφορά περίοδο που έχει ήδη λήξει, η γνωμοδότηση της ΟΚΕ έχει επιτρέψει να αναπτυχθεί μια δυναμική ανταλλαγή απόψεων με την Επιτροπή σχετικά με συγκεκριμένες πτυχές της αξιοποίησης των Διαρθρωτικών Ταμείων. Στο τελευταίο μέρος των Ετήσιων Εκθέσεων, καθιερώθηκε να περιλαμβάνεται κεφάλαιο για τις «σχέσεις με τα άλλα κοινοτικά όργανα», στο οποίο αναφέρονται και σχολιάζονται από την Επιτροπή οι θέσεις και οι γνωμοδοτήσεις της ΟΚΕ, καθώς και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και, πιο πρόσφατα, της Επιτροπής των Περιφερειών.

1.3. Ένα ενδεικτικό παράδειγμα της επίδρασης που έχει η δυναμική αυτή διαδικασία διαβουλεύσεων είναι αυτό που συνέβη με τη συμμετοχή των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων στα πλαίσια των Διαρθρωτικών Ταμείων, η οποία καθιερώθηκε επίσημα στο άρθρο 4 του Κανονισμού-Πλαίσιο, με την αναθεώρηση του 1993. Κατά τα πρώτα έτη εφαρμογής της μεταρρύθμισης των Διαρθρωτικών Ταμείων του 1988, η ΟΚΕ επέμεινε επανειλημμένως, κυρίως στις γνωμοδοτήσεις για τις Ετήσιες Εκθέσεις, ότι είναι αναγκαίο να προβλεφθεί η συμμετοχή των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων σε όλα τα επίπεδα και σε όλες τις φάσεις της διαδικασίας. Παρότι το άρθρο 4 δεν υιοθετεί πλήρως την άποψη αυτή, έδωσε, από το 1994, τη δυνατότητα να συμμετάσχουν οι κοινωνικοί εταίροι σε όλα τα κράτη μέλη και σε κοινοτικό επίπεδο, αν και με διαφοροποιημένες μορφές.

1.4. Για όλους αυτούς τους λόγους, δεν γίνεται κατανοητή η προερχόμενη από τη Γραμματεία της ΟΚΕ πληροφορία ότι η Επιτροπή, για πρώτη φορά από το 1989, για την περίπτωση της ένατης ετήσιας έκθεσης, δεν θα ζητούσε γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής. Η κατάσταση αυτή ανάγκασε την ΟΚΕ να αρχίσει τη διαδικασία κατάρτισης γνωμοδότησης πρωτοβουλίας, γεγονός που επέφερε μεγάλη καθυστέρηση στην έναρξη των εργασιών, λόγω των διαδικαστικών, δημοσιονομικών και λειτουργικών δυσχερειών που συνεπάγεται η διαδικασία αυτή⁽¹⁾.

1.5. Η κατάσταση αυτή είναι ακόμη περισσότερο αξιοπεριεργή, δεδομένου ότι το οριζόντιο θέμα που χαρακτηρίζει την ένατη αυτή Ετήσια Έκθεση είναι οι δράσεις υπέρ των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, ενός κλάδου που εκπροσωπείται ευρέως στην ΟΚΕ και επί του οποίου η ΟΚΕ έχει πραγματοποιήσει παρεμβάσεις ιδιαίτερα χρήσιμες προκειμένου να λαμβάνονται περισσότερο υπόψη τα ιδιαίτερα συμφέροντα του κλάδου από τις διάφορες υπηρεσίες της Επιτροπής.

2. Σχετικά με την Ετήσια Έκθεση για τα Διαρθρωτικά Ταμεία του 1997⁽²⁾

2.1. Το έτος 1997 αντιστοιχούσε στην έναρξη της δεύτερης φάσης της περιόδου προγραμματισμού και στο τρίτο έτος από την αναθεώρηση των Κανονισμών του 1993. Σχεδόν όλα τα προγράμματα είχαν ήδη εγκριθεί, συμπεριλαμβανομένων και των προγραμμάτων κοινοτικής πρωτοβουλίας. Στα τέλη του χρόνου, βρίσκονταν υπό υλοποίηση ένα σύνολο 1026 προγραμμάτων, 580 εκ των οποίων για τους διάφορους στόχους και 446 για τις κοινοτικές πρωτοβουλίες.

2.2. Καθώς αποκτήθηκε πλέον αυτή η σταθερή ταχύτητα, το ύψος των χρηματοδοτήσεων εκάλυψε τις καθυστερήσεις που παρουσίαζε κατά τα προηγούμενα έτη και παρουσιάζει τιμές που αντιστοιχούν στις δημοσιονομικές προοπτικές που ορίστηκαν στο Εδιμβούργο. Μόνον όσον αφορά τις κοινοτικές πρωτοβουλίες, εξακολουθούν να είναι ανεπαρκείς οι δεσμεύσεις και οι πληρωμές.

(1) Προκειμένου να μην υπάρξουν πλέον τέτοιου είδους προβλήματα ερμηνείας, είναι απαραίτητο να διασαφηνιστεί ότι, όταν ένας Κανονισμός του Συμβουλίου ορίζει ότι θα αποστέλλονται στην ΟΚΕ ετήσιες εκθέσεις για κοινοτικές πολιτικές επί των οποίων η διαβούλευση με αυτήν είναι νομοθετικά κατοχυρωμένη, η ΟΚΕ θα μπορεί να ξεκινάει τη διαδικασία εκπόνησης της γνωμοδότησης, χωρίς αυτή να θεωρείται γνωμοδότηση «πρωτοβουλίας», όπως ακριβώς και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Επιτροπή των Περιφερειών.

(2) Συνετάχθη με βάση τη γενική περίληψη που περιλαμβάνεται στην αρχή της Έκθεσης.

2.3. Όσον αφορά την προτεραιότητα στην απασχόληση, τα νέα προγράμματα του στόχου 2 την έλαβαν υπόψη και ετέθησαν επίσης σε εφαρμογή 89 «τοπικά σύμφωνα για την απασχόληση».

2.4. Όσον αφορά τη διαχείριση, καταρτίστηκαν 22 δελτία επιλεξιμότητας των δαπανών για πρόσβαση στην κοινοτική συγχρηματοδότηση από τα Ταμεία.

2.5. Ως προς τις θεματικές επιλογές, δόθηκε προτεραιότητα σε ζητήματα όπως η κοινωνία των πληροφοριών, η αστική ανάπτυξη, τα σημεία τομής μεταξύ περιφερειακής πολιτικής και πολιτικής του ανταγωνισμού.

2.6. Κατά το 1997 επίσης σημειώθηκε η έναρξη της προετοιμασίας για τις μεταβολές της περιφερειακής πολιτικής, βάσει του λεγομένου «Προγράμματος δράσης 2000».

2.7. Μετά από τα οριζόντια θέματα της ετήσιας έκθεσης του 1995, για την περιβαλλοντική διάσταση των παρεμβάσεων, και του 1996, για την τεχνολογική εξέλιξη των περιφερειών, το θέμα της ετήσιας έκθεσης του 1997 είναι τα μέτρα υπέρ των ΜΜΕ.

2.8. Σύμφωνα με την Έκθεση, οι ΜΜΕ απασχολούν περίπου τα δύο τρίτα του εργατικού δυναμικού του ιδιωτικού τομέα και διαχειρίζονται σχεδόν το 60 % του κύκλου εργασιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, σύμφωνα με εκθέσεις στις οποίες αναφέρεται η Επιτροπή, είναι οι επιχειρήσεις που διαθέτουν τις μεγαλύτερες δυνατότητες ανάπτυξης και απασχόλησης.

2.9. Κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού 1994-1999, περίπου 15 έως 20 % των συνολικών πόρων των Ταμείων θα διατεθούν ειδικά για μέτρα προώθησης, βελτίωσης του παραγωγικού μηχανισμού και του οικονομικού περιβάλλοντος των ΜΜΕ. Τα ποσοστά αυτά κυμαίνονται ανάλογα με τα κράτη μέλη, και, σε ορισμένα απ' αυτά φτάνουν έως και το 40 %.

2.10. Οι χρηματοδοτήσεις αυτές αφορούν μεγάλη ποικιλία δράσεων: ενισχύσεις των επενδύσεων με τη μορφή άμεσων ενισχύσεων ή μέτρων χρηματοοικονομικής τεχνικής, χρηματοδότηση για ζώνες εγκατάστασης επιχειρήσεων, δράσεις κατάρτισης, περιλαμβανομένης της κατάρτισης στη διαχείριση, υπηρεσίες παροχής συμβουλών ή ενημέρωσης, δράσεις για την προώθηση της έρευνας και της ανάπτυξης, δράσεις στον τομέα της κοινωνίας των πληροφοριών, ενισχύσεις για την παγκοσμιοποίηση.

2.11. Στους προσανατολισμούς για την προσαρμογή των προγραμμάτων για τις περιφέρειες του στόχου 1 στο μέσο της περιόδου εφαρμογής τους, που παρουσίασε η Επιτροπή στις 30 Μαΐου, υποστηριζόταν ότι οι διαθέσιμοι πόροι θα έπρεπε να στηρίξουν τις ΜΜΕ και τις πρωτοβουλίες τοπικής ανάπτυξης και απασχόλησης.

2.12. Για την αξιολόγηση της επίδρασης των Διαρθρωτικών Ταμείων επί των ΜΜΕ, που υπήρξε αντικείμενο παρατηρήσεων εκ μέρους του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η Επιτροπή εγκαινίασε σειρά δράσεων, τα αποτελέσματα των οποίων, όμως, δεν προβλέπονται πριν από τα τέλη του 1998.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Στο δεύτερο κεφάλαιο, η Έκθεση παρουσιάζει τα αποτελέσματα ανά στόχο, αναφερόμενη στις δράσεις υπέρ των ΜΜΕ, καθώς και στις κοινοτικές πρωτοβουλίες, στις καινοτόμες δράσεις

και στα πρότυπα σχέδια και τα μέτρα τεχνικής υποστήριξης. Στο δεύτερο μέρος του κεφαλαίου αυτού, η ετήσια Έκθεση παρουσιάζει συνοπτικά τα σημαντικότερα στοιχεία ανά κράτος μέλος, διαχωρίζοντας τους στόχους από τις κοινοτικές πρωτοβουλίες, και προβάλλοντας επίσης τις δράσεις υπέρ των ΜΜΕ. Η παρουσίαση αυτή συμπληρώνεται από τους χρηματοοικονομικούς πίνακες που επισυνάπτονται στο τέλος της έκθεσης ως παραρτήματα. Η Επιτροπή έπρεπε να έχει διευκρινίσει τους ορισμούς για τις ΜΜΕ που χρησιμοποιούνται στα διάφορα κεφάλαια, πόσο μάλλον που οι σχετικές συζητήσεις, σε κοινοτικό επίπεδο, έχουν επιφέρει μια εξέλιξη των εννοιών και των παραμέτρων που χρησιμοποιούνται για τους εν λόγω ορισμούς. Σε διάφορες γνωμοδοτήσεις της⁽¹⁾, η ΟΚΕ έχει λάβει θέση σχετικά με τα προβλήματα που προκύπτουν από την ανομοιογένεια των υφισταμένων ορισμών (όχι μόνο σε κοινοτικό επίπεδο, αλλά και στο εσωτερικό των κρατών μελών), καθώς και με τις συνέπειές τους για τη χορήγηση των χρηματοδοτικών ενισχύσεων στον εν λόγω κλάδο.

3.2. Στο τρίτο κεφάλαιο, σχετικά με την αξιολόγηση και την εξέταση της επίδρασης, αναπτύσσονται τα αποτελέσματα των ενδιάμεσων αξιολογήσεων για κάθε στόχο, καθώς και οι θεματικές και οριζόντιες αξιολογήσεις και η επίδραση επί της απασχόλησης. Για παράδειγμα, όσον αφορά το στόχο 2, η Επιτροπή φρονεί ότι η εκ των υστέρων αξιολόγηση σχετικά με την περίοδο 1989-1993 δείχνει μια μικτή αύξηση 850 000 θέσεων, στην οποία αντιστοιχεί μια καθαρή αύξηση 450 000 θέσεων εργασίας, με μέσο κόστος σχεδόν 42 000 ecus ανά καθαρή θέση απασχόλησης (22 000 ανά μικτή θέση). Η εκ των προτέρων αξιολόγηση προβλέπει τη δημιουργία ή διατήρηση 650 000 θέσεων εργασίας για την περίοδο 1994-1996 και 880 000 για την περίοδο 1997-1999, η οποία αντιστοιχεί σε περίπου 11 000 ecus ανά θέση εργασίας· πρόκειται για στοιχεία που δεν είναι συγκρίσιμα με την προηγούμενη περίοδο προγραμματισμού.

3.3. Στο επόμενο κεφάλαιο, η Επιτροπή παρουσιάζει τα αποτελέσματα της εκτέλεσης του προϋπολογισμού, του δημοσιονομικού ελέγχου και της επαλήθευσης της προσθετικότητας.

3.4. Το πέμπτο κεφάλαιο αφορά το συντονισμό με τα άλλα χρηματοδοτικά μέσα — Ταμείο Συνοχής, Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων, ΕΚΑΧ, χρηματοδοτικός μηχανισμός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και με τις χρηματοδοτικές ενισχύσεις των διευρωπαϊκών δικτύων.

3.5. Στο έκτο κεφάλαιο, η Επιτροπή αναπτύσσει το ζήτημα της συμβατότητας και της συνέργιας με τις άλλες κοινοτικές πολιτικές, κυρίως με την πολιτική για την απασχόληση, την κοινωνική πολιτική, την πολιτική για το περιβάλλον, την προώθηση της ισότητας ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών, την έρευνα και ανάπτυξη, τα διευρωπαϊκά δίκτυα, τον τουρισμό, τον πολιτισμό, την πολιτική του ανταγωνισμού, τη διαφάνεια των δημόσιων διαγωνισμών, την κοινή γεωργική πολιτική και την πολιτική της αλιείας.

⁽¹⁾ Βλ. κυρίως τη γνωμοδότηση για την «Τρίτη ετήσια έκθεση του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου των ΜΜΕ», ΕΕ C 82 της 19.3.1996, σ. 5.

3.6. Στο άρθρο 31 του Συντονιστικού Κανονισμού αναφέρεται ότι οι Εκθέσεις πρέπει να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, «κατάλογο των μεγάλων σχεδίων παραγωγικών επενδύσεων που έτυχαν συνδρομής δυνάμει του άρθρου 16 παράγραφος 2 και πρέπει να αποτελούν αντικείμενο συνοπτικής αξιολόγησης». Στην υπό εξέταση ετήσια έκθεση για το 1997, η Επιτροπή περιορίστηκε να αναφέρει σε παράρτημα το ύψος των ποσών που αντιστοιχούν σε ανάληψη υποχρεώσεων και σε πληρωμές για τα εν λόγω «μεγάλα σχέδια», χωρίς καμία πρόσθετη πληροφορία. Το πρόβλημα αυτό θα μπορούσε να λυθεί στο μέλλον, δεδομένου ότι η νέα διατύπωση του άρθρου 26 του Γενικού Κανονισμού, σχετικά με τα μεγάλα σχέδια, υποχρεώνει τα κράτη μέλη να διαβιβάζουν «εκ των προτέρων» στην Επιτροπή τις σχετικές πληροφορίες, ενώ ο ισχύων Κανονισμός απαιτούσε απλά να τις διαβιβάζουν «σε κατάλληλο χρόνο».

3.7. Στο τελευταίο κεφάλαιο αναφέρονται οι θεσμικές σχέσεις και ο διάλογος με τους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Στο σημείο που αφορά την ΟΚΕ, φαίνεται ότι απουσιάζουν σημαντικές πτυχές της δραστηριότητας της ΟΚΕ στον τομέα αυτό και κατά την εξεταζόμενη περίοδο, και ειδικότερα η ενεργός συμμετοχή στο Φόρουμ για τη Συνοχή, η γνωμοδότηση για την Πρώτη Έκθεση για τη Συνοχή και για το «Πρόγραμμα Δράσης 2000», που υιοθετήθηκε τον Οκτώβριο του 1997. Η παράλειψη αυτή προκαλεί ιδιαίτερη έκπληξη, δεδομένου ότι η ΟΚΕ ήταν το μόνο από τα κοινοτικά όργανα που εξέδωσε γνωμοδότηση για την Πρώτη Έκθεση για τη Συνοχή, η οποία και διανεμήθηκε ευρέως κατά το Φόρουμ για τη Συνοχή, και επίσης ήταν η πρώτη που υιοθέτησε γνωμοδότηση σχετικά με το Πρόγραμμα Δράσης 2000.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ένατη ετήσια έκθεση για τα Διαρθρωτικά Ταμεία του 1997, λίγο μετά από τη δημοσίευσή της, συμπληρώθηκε από την Έκθεση της Επιτροπής για την ενδιάμεση αναθεώρηση των προγραμμάτων των στόχων 1 και 6. Δεδομένου ότι η ενδιάμεση αξιολόγηση συμπληρώνει και διευκρινίζει σημαντικές πτυχές της ετήσιας έκθεσης, η παρούσα γνωμοδότηση της ΟΚΕ θα λάβει επίσης υπόψη τα αποτελέσματα της ενδιάμεσης αξιολόγησης.

4.1.1. Όπως αναγνωρίζει το έγγραφο της Επιτροπής, «βασικός στόχος των ΚΠΣ και των ΕΕΠ είναι η μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των κρατών μελών σε όρους κατά κεφαλήν εισοδήματος». Εκτός αυτού, «η αναγωγή της απασχόλησης σε απόλυτη προτεραιότητα της ΕΕ είχε σαν αποτέλεσμα την προσαρμογή ορισμένων προγραμμάτων, όπως την επίσημη ενσωμάτωση των τοπικών συμφώνων απασχόλησης ... [και τον] αναπροσανατολισμό ορισμένων ενεργειών επαγγελματικής κατάρτισης». Η σύγκριση αυτή, η οποία, δυστυχώς, αυξήθηκε τα τελευταία χρόνια, και μέσω της οποίας επιχειρείται η αξιολόγηση της αποτελεσματικής χρήσης των Διαρθρωτικών Ταμείων, δεν βοηθά για μια ορθή αξιολόγηση. Η αποτελεσματικότητα υπολογίζεται με βάση τα αποτελέσματα σε συνάρτηση με τους στόχους που είχαν τεθεί (η αποδοτικότητα υπολογίζεται με βάση τα αποτελέσματα σε συνάρτηση με τους πόρους που χρησιμοποιήθηκαν) και δεν μπορούν να αξιολογηθούν ορθά τα αποτελέσματα σε συνάρτηση με στόχους που δεν είχαν τεθεί.

4.1.2. Η αξιολόγηση επέτρεψε επίσης στους διαχειριστές και τις επιτροπές παρακολούθησης να γνωρίσουν καλύτερα τα λειτουργικά τους προγράμματα, διευκόλυνε την ενδιάμεση αναθεώρησή τους και συνέσπερε στη βελτίωση της διαχείρισής τους.

Ήδη, όσον αφορά τους κοινωνικούς εταίρους, όπως αναγνωρίζει η Έκθεση, συμμετείχαν «στη διαδικασία αυτή [...] μέσω της συμμετοχής τους στις επιτροπές παρακολούθησης». Σε πολλές περιπτώσεις, η συμμετοχή αυτή εξακολουθεί να υφίσταται, δεν υπάρχει όμως συμμετοχή στην αξιολόγηση, και τούτο είναι λυπηρό, δεδομένου ότι η συγκεκριμένη επιτόπια γνώση των σχεδίων που διαθέτουν οι κοινωνικοί εταίροι θα μπορούσε να φανεί ιδιαίτερα χρήσιμη για τη διεξαγωγή της ενδιάμεσης αναθεώρησης.

4.1.3. Η ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων ήταν ένα από τα ζητήματα που προκάλεσαν τις περισσότερες τροποποιήσεις κατά την ενδιάμεση αναθεώρηση, όπως διαπιστώνεται και στην Ένατη Ετήσια Έκθεση των Διαρθρωτικών Ταμείων. Όχι μόνο λόγω της ταχείας εξέλιξης της κατάστασης, που δημιουργεί την ανάγκη προσαρμογών, αλλά και επειδή ο σχεδιασμός πολλών από τα προγράμματα είναι οριζόντιος, «εκ των άνω προς τα κάτω», ενώ εφαρμόζεται σε οικονομικές και γεωγραφικές συνθήκες που διαφέρουν, και επομένως δεν ανταποκρίνεται ιδιαίτερα στις εκάστοτε προτεραιότητες σε τοπικό επίπεδο. Η πρωτοβουλία των τοπικών συμφώνων για την απασχόληση ήταν θετική και επινερούσε την ανάπτυξη μιας προσέγγισης «από κάτω προς τα πάνω», τα πρακτικά τους όμως αποτελέσματα φαίνεται ότι ήταν πολύ περιορισμένα, μεταξύ άλλων επειδή δεν διατέθηκαν επαρκείς πρόσθετοι πόροι για την υλοποίηση των νέων αυτών πρωτοβουλιών.

4.1.4. Η Έκθεση για την ενδιάμεση αναθεώρηση δεν αναπτύσσει επαρκώς το ζήτημα της αλείας και δεν επιτρέπει την εξεύρεση λύσεων για τα προβλήματα του κλάδου αυτού, ο οποίος φαίνεται να είναι ένας από κείνους που αντιμετωπίζει τη μεγαλύτερη καθυστέρηση και τις περισσότερες ανεπάρκειες και δυσχέρειες.

4.1.5. Ένα πρόβλημα που συναντάται σε πολλά λειτουργικά προγράμματα και κοινοτικές πρωτοβουλίες είναι τα κριτήρια επιλογής των σχεδίων. Η Έκθεση αναφέρεται στο ζήτημα αυτό, περιορίζεται όμως στη διαπίστωση ότι ακόμη και τα σχετικά πολύπλοκα συστήματα βαθμολόγησης δεν αποτελούν ικανό όρο για την εξασφάλιση της επιλογής των καλύτερων σχεδίων, επειδή τίθενται προβλήματα αξιοπιστίας της πληροφορίας και των προβλέψεων που προβάλλουν οι υποψήφιοι. Η ΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι, σε πολλές περιπτώσεις, σχέδια που υποβάλλονται από τους κοινωνικούς εταίρους δεν υποστηρίζονται επαρκώς και παραμελούνται εις όφελος άλλων, που αργότερα αποδεικνύεται ότι δεν έχουν καμία συνέχεια μετά από την εξάντληση της κοινοτικής στήριξης.

4.2. Όσον αφορά την Ετήσια Έκθεση, η ΟΚΕ τονίζει ότι το κεντρικό θέμα που επελέγη για την Έκθεση του έτους αυτού, οι δράσεις υπέρ των ΜΜΕ στα πλαίσια των παρεμβάσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων, είναι σημαντικό και έδωσε την ευκαιρία να εντοπισθεί η πληθώρα των πρωτοβουλιών. Η συμβολή των ΜΜΕ για τη δημιουργία απασχόλησης αναγνωρίζεται ευρέως, δεν μπορεί όμως να ληφθεί το ίδιο για τα συστήματα των ενισχύσεων που παρέχονται, πολλές φορές, με το πρόσχημα της διατήρησης θέσεων απασχόλησης. Αντίθετα, ορισμένες αξιολογήσεις που πραγματοποιήθηκαν στα κράτη μέλη καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι τα συστήματα ενισχύσεων δεν είναι αποτελεσματικά από μόνα τους ως προς τη δημιουργία απασχόλησης και συνιστούν δαπάνες δυσανάλογες προς τα αποτελέσματα που επιτυγχάνονται.

4.3. Η ΟΚΕ προτείνει ως οριζόντιο θέμα για την προσεχή Ετήσια Έκθεση, για το έτος 1999, τη συμμετοχή των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων. Το άρθρο 4 του ισχύοντος Κανονισμού-Πλαισίου αναφέρει τη σημασία της συμμετοχής αυτής και οι νέοι Κανονισμοί της 21ης Ιουνίου 1999 ενισχύουν την εταιρική αυτή

σχέση. Θα ήταν σημαντικό, στην παρούσα φάση προετοιμασίας της επόμενης περιόδου προγραμματισμού, να γίνει μια συλλογή των διαθέσιμων πληροφοριών και να προβληθούν τα επιτυχή παραδείγματα συμμετοχής των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, καθώς επίσης και να αναφερθούν περιπτώσεις σχεδίων που διαχειρίζονται οι κοινωνικοί εταίροι, σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό, διασυνοριακό και κοινοτικό επίπεδο.

4.4. Όσον αφορά τα διδάγματα που πρέπει να αντληθούν από την Ετήσια Έκθεση για την επόμενη περίοδο προγραμματισμού, η ΟΚΕ επισημαίνει τη σημασία του σημερινού στόχου 4, που αποβλέπει στην πρόβλεψη των βιομηχανικών αλλαγών, και τονίζει την ανάγκη διατήρησης της προοπτικής αυτής. Η Ετήσια Έκθεση αναφέρεται πολύ συνοπτικά στους στόχους 3 και 4· οι εμπειρίες που αναπτύχθηκαν από τους κοινωνικούς εταίρους και τις δημόσιες αρχές θα έπρεπε να γίνουν περισσότερο γνωστές ώστε να μπορέσουν να αξιοποιηθούν κατά την προσεχή περίοδο προγραμματισμού. Ιδιαίτερα τα μέτρα που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση της επίδρασης των μεταβολών που επιφέρει η κοινωνία των πληροφοριών ή, γενικότερα, η κοινωνία της γνώσης, δεν πρέπει να περιορίζονται στους νέους, όσο σημαντικό κι αν είναι αυτό· πρέπει να απευθύνονται και στους εργαζόμενους που είναι ήδη στον ενεργό βίο.

4.5. Κατά την προσεχή περίοδο προγραμματισμού δεν θα πρέπει να γίνει οπισθοχώρηση ως προς το συντονισμό των δράσεων

των Διαρθρωτικών Ταμείων με τα άλλα χρηματοδοτικά μέσα, αντίθετα, πρέπει να αυξηθούν οι προσπάθειες για το συνδυασμό της δραστηριότητας των διαφόρων Ταμείων και των άλλων χρηματοδοτικών μέσων. Μπορεί να είναι πιο εύκολη για τους διαχειριστές των Ταμείων η κατάρτιση λίγων προγραμμάτων εθνικής εμβέλειας, στα οποία θα πρέπει να προσαρμοστούν τα διάφορα σχέδια, όμως, για τις δράσεις επί τόπου η απλούστευση συνεχίζει να είναι το πλέον σημαντικό. Θα έπρεπε να υπάρχουν μεγαλύτερα περιθώρια για μια προσέγγιση «από κάτω προς τα πάνω» και ο συντονισμός των Ταμείων θα έπρεπε να επιχειρείται εκεί όπου είναι περισσότερο σημαντικός στην πράξη, και όχι εκεί όπου είναι πιο εύκολος στα χαρτιά.

4.6. Θα ήταν αρνητικό τα σχέδια που χρηματοδοτούνται από ένα από τα άλλα Ταμεία να μην συνοδεύονται από κατάλληλα μέτρα σε επίπεδο επαγγελματικής κατάρτισης των ανδρών και γυναικών που κατοικούν στην ίδια περιφέρεια, όπως συνέβη τόσες φορές κατά το παρελθόν. Ο συντονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου με τα άλλα Ταμεία είναι ιδιαίτερα σημαντικός, τόσο μάλλον που, στην αλλαγή του αιώνα που ζούμε, η ειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού αποτελεί καθοριστικό στοιχείο για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της κοινωνίας του μέλλοντος. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, δεν μπορεί να θεωρηθεί θετικό το να μην εφαρμοσθούν, κατά την προσεχή περίοδο προγραμματισμού, στις νέες περιφέρειες του στόχου 2 οι όποιες προόδοι σημειώθηκαν κατά το παρελθόν ως προς το συντονισμό στις περιφέρειες του στόχου 1, είτε όσον αφορά το τμήμα Εγγυήσεων του ΕΓΤΠΑ, είτε το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

Βρυξέλλες, 20 Οκτωβρίου 1999.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/96 για την κοινή οργάνωση αγοράς στον τομέα των μεταποιημένων προϊόντων με βάση τα οπωροκηπευτικά»

(1999/C 368/11)

Στις 13 Σεπτεμβρίου 1999, και σύμφωνα με το άρθρο 37 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να αναθέσει την προετοιμασία των σχετικών εργασιών στον κ. Φάκα (Γενικό εισηγητή).

Κατά την 367η σύνοδο ολομέλειας της 20ής και 21ης Οκτωβρίου 1999 (συνεδρίαση της 20ής Οκτωβρίου 1999), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 69 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 8 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

Η παρούσα πρόταση κανονισμού είναι μια τυπική διαδικασία, γιατί το Συμβούλιο Υπουργών Γεωργίας στις 14-15 Ιουνίου 1999 στο Λουξεμβούργο υιοθετώντας το αίτημα της Πορτογαλίας ουσιαστικά αποφάσισε να αντισταθμιστεί η απώλεια ποσόστωσης της Πορτογαλίας για την παραγωγή τοματοπελτέ κατά την κατανομή ποσοστώσεων για τις περιόδους 1999/2000 και 2000/2001, λόγω της σημαντικής μείωσης της πορτογαλικής παραγωγής κατά την περίοδο 1997/1998, εξαιτίας εξαιρετικά δυσμενών κλιματολογικών συνθηκών, οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα σημαντική πτώση της παραγωγής βιομηχανικής τομάτας.

Στα συμπεράσματα του Συμβουλίου Υπουργών για τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/96 του Συμβουλίου αναφέρεται:

«Στο άρθρο 6 προστίθεται νέα παράγραφος 3α η οποία προβλέπει συμπληρωματική ποσόστωση νωπής τομάτας για την παραγωγή τοματοπελτέ για την Πορτογαλία, όσον αφορά τις περιόδους 1999/2000 και 2000/2001. Για την περίοδο 1999/2000, η συμπληρωματική ποσόστωση θα ανέλθει σε 83 468 τόνους. Για την περίοδο 2000/2001 θα είναι ίση με τη διαφορά μεταξύ της ποσόστωσης που υπολογίζεται για την Πορτογαλία, σύμφωνα με τις διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων και της ποσόστωσης που υπολογίζεται κατόπιν αντικαταστάσεως της ποσότητας η οποία παρήχθη κατά την

περίοδο 1997/1998, με 884 592 τόνους. Στην συνολική ποσόστωση νωπής τομάτας που αναφέρεται στην παράγραφο 1 και στην ποσόστωση για τοματοπελτέ που αναφέρεται στην παράγραφο 2, δεύτερο εδάφιο πρώτη περίπτωση, προστίθεται για τις δύο αυτές περιόδους η συμπληρωματική ποσότητα που χορηγείται στην Πορτογαλία.»

2. Παρατηρήσεις

2.1. Η άσκηση της γεωργίας είναι μια δύσκολη υπόθεση που εν πολλοίς επηρεάζεται και από τις κλιματολογικές συνθήκες. Η ΟΚΕ είναι της άποψης ότι ασυνήθιστα δυσμενείς κλιματολογικές συνθήκες, όπως αυτές που επεκράτησαν στην Πορτογαλία το 1997/1998 — στο μέτρο του δυνατού — δεν πρέπει να έχουν σωρευτικές αρνητικές επιπτώσεις στο εισόδημα των αγροτών.

2.2. Η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι η πρόταση κανονισμού είναι σύμφωνη με το πνεύμα και το γράμμα των συμπερασμάτων του Συμβουλίου Υπουργών Γεωργίας στις 14-15 Ιουνίου 1999 και παρά τις δημοσιονομικές επιπτώσεις (3,2 εκατ. ευρώ για το οικονομικό έτος 2000 και προσωρινή εκτίμηση 0,4 εκατ. ευρώ για το 2001) εκφράζεται θετικά για την χορήγηση συμπληρωματικής ποσόστωσης βιομηχανικής τομάτας στην Πορτογαλία για τις περιόδους εμπορίας 1999/2000 και 2000/2001 στο ύψος που προτείνεται.

Βρυξέλλες, 20 Οκτωβρίου 1999.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση για τη χάραξη κατευθυντήριων γραμμών για την πολιτική απασχόλησης των κρατών μελών το 2000»

(1999/C 368/12)

Στις 6 Οκτωβρίου 1999, και σύμφωνα με το άρθρο 128 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα «Απασχόλησης, κοινωνικών υποθέσεων και δικαιωμάτων του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 30 Σεπτεμβρίου με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Lustenhouwer.

Κατά την 367η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 20ής Οκτωβρίου), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 78 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 1 αποχή, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή έλαβε με μεγάλο ενδιαφέρον γνώση των προτάσεων της Επιτροπής για τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση για το 2000. Αισθάνεται δε ιδιαίτερη ικανοποίηση διότι δύναται να εκφραστεί επί του θέματος βάσει επίσημης πρόσκλησης εκ μέρους του Συμβουλίου, όπως απαιτείται πλέον μετά την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης του 'Αμστερνταμ. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι το γεγονός αυτό ισοδυναμεί με ουσιαστική αναγνώριση του ρόλου της στη χάραξη μιας ευρωπαϊκής πολιτικής απασχόλησης.

Με τις προτάσεις αυτές, η Επιτροπή ανταποκρίνεται στη σχετική έκκληση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κολωνίας της 3ης και 4ης Ιουνίου 1999. Επισημαίνει, επίσης, ότι πρόκειται να συνεχισθεί η στρατηγική που έχει οριστεί βάσει της διαδικασίας του Λουξεμβούργου.

1.2. Η ΟΚΕ έχει επίγνωση του γεγονότος ότι οι κατευθυντήριες γραμμές που προτείνει τώρα η Επιτροπή είναι οι πρώτες που πρέπει να εξετασθούν βάσει του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για την Απασχόληση που θεσπίστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κολωνίας. Με το σύμφωνο αυτό, η πολιτική απασχόλησης (Λουξεμβούργου) συνδέεται απευθείας με το συντονισμό της οικονομικής πολιτικής (διαδικασία της Κολωνίας) και της πολιτικής που αποσκοπεί στη βελτίωση των δυνατοτήτων καινοτομίας και στην πιο αποτελεσματική λειτουργία των αγορών αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων (διαδικασία του Κάρντιφ).

1.3. Με τη σφαιρική αυτή προσέγγιση, που απώτερο στόχο έχει τη σταθερή μείωση της ανεργίας στην ΕΕ, το Συμβούλιο ανταποκρίνεται σε μεγάλο βαθμό στην επιθυμία που έχει εκφράσει σχετικά η ΟΚΕ.

Πράγματι, στη γνωμοδότησή της για την «Εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση 1999»⁽¹⁾, η ΟΚΕ είχε υπογραμμίσει την ανάγκη υιοθέτησης μιας τέτοιας σφαιρικής στρατηγικής. Η ΟΚΕ πίστευε και πιστεύει ακόμη ότι πρέπει να αναπτυχθεί μια τέτοια σφαιρική προσέγγιση, η οποία θα συνδέει τη μακροοικονομική πολιτική και τους διάφορους τομείς πολιτικής που έχουν επίδραση στην απασχόληση. Έτσι, διαπιστώνει, π.χ., ότι θα ήταν σκόπιμο να διασυνδεθούν οι πολιτικές στους τομείς της απασχόλησης και την ασφάλεια και την προστασία της υγείας στον τόπο εργασίας. Η αποτελεσματική άσκηση της πολιτικής ασφάλειας

και προστασίας της υγείας στον χώρο της εργασίας συμβάλει στην καλύτερη αξιοποίηση και στη βελτίωση της ποιότητας της εργασίας.

Η ΟΚΕ χαίρει, συνεπώς, διότι η ολοκληρωμένη αυτή προσέγγιση έλαβε ήδη συγκεκριμένη μορφή με τη «Σύσταση του Συμβουλίου της 12ης Ιουλίου 1999 σχετικά με τους γενικούς προανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της Κοινότητας» (παλαιό άρθρο 99 παράγραφος 2 της Συνθήκης)⁽²⁾. Πράγματι, στη σύσταση αυτή, οι οικονομικές πολιτικές τίθενται πλήρως στην υπηρεσία μιας διπλής προτεραιότητας: ενός υψηλού και διατηρήσιμου επιπέδου ανάπτυξης και απασχόλησης.

1.4. Τώρα που το Συμβούλιο υλοποίησε αυτήν την ιδέα με τη μορφή του Ευρωπαϊκού Συμφώνου, η ΟΚΕ θα θεωρήσει και αυτή τις προτεινόμενες κατευθυντήριες γραμμές μέρος ενός ευρύτερου συνόλου. Θα μελετήσει, επομένως, και η ίδια τις εξελίξεις στο πλαίσιο της διαδικασίας της Κολωνίας και του Κάρντιφ και θα διατυπώσει την ολοκληρωμένη άποψή της σε μια συμβολή στο έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που θα πραγματοποιηθεί στην Πορτογαλία την άνοιξη του 2000, στο οποίο θα εξετασθεί η πρόοδος βάσει των τριών προαναφερόμενων διαδικασιών.

Αυτό δεν σημαίνει ότι, στο ενδιάμεσο διάστημα και βάσει των δεδομένων που παρέχουν τα κράτη μέλη, μπορεί να γίνει μία πρώτη εκτίμηση της καταλληλότητας και της ποιότητας των σχετικών μέτρων. Η ΟΚΕ αντιλαμβάνεται ότι, ενόψει της προσεχούς διεύρυνσης της ΕΕ, θα είναι ιδιαίτερα δύσκολο, αλλά για αυτό ακόμη πιο αναγκαίο, να συνδεθούν τα υποψήφια κράτη όσο το δυνατό ταχύτερα στη συζήτηση για την εν λόγω στρατηγική απασχόλησης και να υπάρξει ανταλλαγή εμπειριών εκεί όπου οι «βέλτιστες πρακτικές» προσφέρουν τη δυνατότητα να γίνει αυτό.

2. Γενική αξιολόγηση

2.1. Η ΟΚΕ παρατηρεί ότι οι προτάσεις της Επιτροπής διατηρούν τα κύρια σημεία των σημερινών κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση. Η ΟΚΕ συμφωνεί με αυτήν την επιδίωξη για συνέχιση της πολιτικής. Πράγματι, η στρατηγική για την απασχόληση απαιτεί από τα κράτη μέλη προσαρμογές. Οι προσαρμογές αυτές χρειάζονται χρόνο και δεν ενδείκνυται η ουσιώδης

(1) ΕΕ C 209 της 22.7.1999.

(2) ΕΕ L 217 της 17.8.1999.

ετήσια διόρθωσή τους. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση πρέπει όμως να επιδιωχθεί η ενσωμάτωση περισσότερων στόχων οι οποίοι να υλοποιούνται τόσο από πλευράς χρόνου όσο και από πλευράς ποσοτικής αξιολόγησης. Εξάλλου, η ΟΚΕ παρατηρεί ότι οι εμπειρίες που έχουν συναχθεί δεν παρέχουν ακόμη αρκετά σαφή αντίληψη των μετρήσιμων αποτελεσμάτων της τρέχουσας προσέγγισης. Μια διόρθωση δεν θα ήταν, επομένως, δυνατή, παρά μόνο αν υπήρχαν διαθέσιμα περισσότερα ποσοτικά αποτελέσματα για τους επιδιωκόμενους στόχους. Το ειδικό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Πορτογαλίας θα μπορούσε ίσως να προβεί σε μια πρώτη «μεσοπρόθεση επισκόπηση». Όπως επίσης φαίνεται από τη σύσταση της σχετικής επιτροπής του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή της πολιτικής για την απασχόληση στα κατ'ιδίαν κράτη μέλη, η βελτίωση, ιδιαίτερος σε εθνική κλίμακα, των στατιστικών δεδομένων επιβάλλεται να επιτευχθεί όσο το δυνατό συντομότερα.

2.2. Η ΟΚΕ πιστεύει, επίσης, ότι η διατήρηση και η συνεπής και ισορροπημένη συνέχιση των υφιστάμενων τεσσάρων πυλώνων των κατευθυντήριων γραμμών είναι σημαντική ιδίως για εκείνα τα κράτη μέλη για τα οποία το Σχέδιο Κοινής Έκθεσης για την Απασχόληση, που κυκλοφόρησε ταυτόχρονα με την πρόταση της Επιτροπής, δείχνει ότι εξακολουθούν να παρουσιάζουν από διάφορες απόψεις καθυστέρηση στην πρακτική εφαρμογή τους. Από την άποψη αυτή, οι κατευθυντήριες γραμμές που προτείνονται σήμερα αποτελούν επίσης υπενθύμιση με την έννοια της επίτασης της προτροπής.

3. Οι τέσσερις κατευθυντήριες γραμμές

3.1. Βελτίωση των δυνατοτήτων απασχόλησης

3.1.1. Είναι προφανές ότι η ΟΚΕ είναι υπέρ της συνέχισης των δραστηριοτήτων που εμπίπτουν σε αυτόν τον πυλώνα. Όλα τα κράτη μέλη οφείλουν να καταστήσουν την εργασία αντικείμενο μίας προληπτικής και ενεργητικής στάσης που προλαμβάνει το ενδεχόμενο να περιέρχονται οι άνθρωποι σε κατάσταση ανεργίας. Παρόλο που οι οικονομικές προοπτικές φαίνονται πιο αισιόδοξες από ό,τι πέρυσι, δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να γίνει λόγος για αυτάρκεια όσον αφορά την κατάσταση απασχόλησης ιδίως των νέων και των μακροχρόνιων ανέργων, τη στιγμή μάλιστα που οι αναφορές διάφορων κρατών μελών αποκαλύπτουν ότι οι στόχοι που μπορούν να αποδοθούν ποσοτικά έχουν επιτευχθεί σε περιορισμένο μόνο βαθμό. Σ' αυτό ακριβώς το στοιχείο των κατευθυντήριων γραμμών οι προσαρμογές αποτελούν πολύπονο έργο και απαιτούν περισσότερο χρόνο. Για το λόγο αυτό, είναι αναγκαία η σύσταση μεσολαβητικής υπηρεσίας για την απασχόληση και γενικότερα την παροχή υπηρεσιών στους τομείς της αγοράς εργασίας, της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, καθώς και η χορήγηση επαρκών πόρων, γιατί διαφορετικά δεν πρόκειται να υλοποιηθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί. Μια ενεργός πολιτική για την αγορά εργασίας, πράγματι, συχνά μπορεί να αναπτυχθεί μόνο εντός ενός συντονισμένου συστήματος φορολογίας και κοινωνικής ασφάλισης. Η έλλειψη επαρκούς σύγκλισης σ'αυτούς τους σημαντικούς τομείς μεταξύ των κρατών μελών δυσχεραίνει, δυστυχώς, ακόμη περισσότερο την αποτελεσματικότητα μίας ευρωπαϊκής πολιτικής για την αγορά εργασίας. Η υλοποίηση παρόμοιων προσαρμογών είναι χρονοβόρα και τα αποτελέσματά της μπορεί να φανούν μόνο μετά από πολλά χρόνια. Αν και σε επιμέρους τομείς, π.χ. σε σχέση με τη διά βίου εκπαίδευση, όπου το κάθε κράτος μέλος μπορεί να λάβει υπόψη την ιδιαίτερη κατάσταση του, έχει συντελεσθεί πρόοδος σε κοινοτική κλίμακα και σε

ορισμένα κράτη μέλη, σε πολλούς άλλους οι δράσεις πρέπει να εντατικοποιηθούν. Στο σημείο αυτό, η ΟΚΕ θα ήθελε να τονίσει για άλλη μια φορά τη σημασία που αποδίδει στην προαγωγή της επαγγελματικής κατάρτισης, παραδείγματος χάριν στα συστήματα συνδυασμένης εκπαίδευσης και απασχόλησης. Για ορισμένες ομάδες νέων, «η εκπαίδευση κατά την εργασία» μπορεί να αποτελέσει έναν ελκυστικό μέσο που αυξάνει τα προσόντα τους και τη δυνατότητα αξιοποίησής τους στην αγορά εργασίας. Για να μπορέσουν να μετρήσουν τα αποτελέσματα αυτών των δράσεων, τα κράτη μέλη θα πρέπει, όπως προτείνει τώρα η Επιτροπή, να προσπαθήσουν να παρέχουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το βαθμό στον οποίο έχει πραγματικά επιτευχθεί ένταξη των νέων ανέργων στην αγορά εργασίας. Βάσει σαφώς προσδιορισμένων δεικτών, θα πρέπει να διευκρινισθεί κατά πόσο η κατάρτιση, η υποστήριξη κατά την αναζήτηση εργασίας και άλλες μορφές ενεργού πολιτικής οδηγούν στην εξεύρεση θέσεων απασχόλησης. Τελικά, αυτό που έχει σημασία για τον σχεδιασμό των μελλοντικών δραστηριοτήτων δεν είναι οι υποσχέσεις των κρατών μελών, αλλά το αποτέλεσμα. Παρεμπιπτόντως, στο σημείο αυτό δεν πρέπει να λησμονείται ότι, παράλληλα με την προσφορά εκπαιδευτικών δυνατοτήτων, υπάρχει και η ατομική ευθύνη των ενδιαφερόμενων να προσπαθήσουν ενεργά να βελτιώσουν τις δυνατότητες απασχόλησής τους εκφράζοντας μια ιδιαίτερη προθυμία να συμμετάσχουν πραγματικά στα προγράμματα επανακατάρτισης και επιμόρφωσης.

3.1.2. Η ικανοποίηση για μια ελαφρά μείωση της ανεργίας είναι, κατά την ΟΚΕ, απαράδεκτη. Κατά την άποψή της, η ανεργία δεν είναι το μόνο πρόβλημα: το ποσοστό απασχόλησης θα αποτελέσει μελλοντικά πηγή πολύ μεγαλύτερης ανησυχίας, όταν οι δημογραφικές εξελίξεις ενδέχεται να προξενήσουν σοβαρά προβλήματα στη χρηματοδότηση των παροχών γήρατος από μια πολύ μικρή ομάδα ενεργού πληθυσμού. Έτσι, το Συμβούλιο, στην προαναφερόμενη σύστασή του σχετικά με τους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών (βλ. υποσημείωση 2), αναφέρει: «Το ποσοστό απασχόλησης, που ανερχόταν στο 61 % το 1998, είναι χαμηλό τόσο ιστορικά όσο και διεθνώς. Μια ουσιαστική αύξηση του ποσοστού απασχόλησης και μια μείωση του ποσοστού ανεργίας μεσοπρόθεσμα θα καθιστούσε δυνατή την αισθητή βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, θα διευκόλυνε τη διατήρηση υγιών δημόσιων οικονομικών και θα εξασφάλιζε την κοινωνική συνοχή».

3.1.3. Εάν δεν αντιμετωπισθεί σήμερα η από κοινωνική και οικονομική άποψη απαράδεκτη ανεργία, αύριο ενδέχεται να διαβρωθούν τα ίδια τα θεμέλια της κοινωνίας. Τίθεται, ωστόσο, το ερώτημα μήπως η προσέγγιση της Επιτροπής στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές (και ιδίως στην τέταρτη), όπου υποστηρίζει τώρα την ανάγκη της διατήρησης των ηλικιωμένων για όσο το δυνατόν περισσότερο χρόνο στην παραγωγική διαδικασία, αντιστρατεύεται βραχυπρόθεσμα την προσπάθεια ένταξης περισσότερων μακροχρόνιων και νέων ανέργων στην αγορά εργασίας. Θα είναι απαραίτητο να βρεθεί μια πολιτική ισορροπία η οποία να μην οδηγεί σε τεχνητή αντιπαράθεση των νέων και των ηλικιωμένων. Για το λόγο αυτό, πρέπει να πραγματοποιηθούν στις επιχειρήσεις ολοκληρωμένες συζητήσεις και διαπραγματεύσεις γύρω από όλες τις πτυχές της εργασίας και του ωραρίου κατά τη διάρκεια μιας επαγγελματικής σταδιοδρομίας (συμπεριλαμβανομένων της υποβάθμισης, της εθελούσιας μερικής συνταξιοδότησης και της καθοδήγησης των νεότερων).

Η ΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι η Επιτροπή αναγνωρίζει σ' αυτόν τον πυλώνα την πτυχή της διαρκώς εξελισσόμενης κοινωνίας των πληροφοριών. Στο πλαίσιο της μετάβασης από το σχολείο στην εργασία θα πρέπει να αναπτυχθούν δράσεις υπέρ της καλής διασύνδεσης του επιπέδου της ικανότητας χειρισμού των μέσων της κοινωνίας των πληροφοριών από τους αποφοίτους μέσης εκπαίδευσης με τις ανάγκες και τις πρακτικές των επιχειρήσεων. Ένα υψηλό επίπεδο κατάρτισης μπορεί να συμβάλει σ' αυτό, υπό τον όρο ότι τα σχολεία και τα άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα θα έχουν στη διάθεσή τους τα ίδια μέσα (υπολογιστές, συνδέσεις 'Ιντερνετ, βάσεις δεδομένων) με εκείνα που χρησιμοποιούνται στις επιχειρήσεις. Τα εκπαιδευτικά συστήματα των κρατών μελών θα πρέπει να προσαρμοσθούν αναλόγως και να πραγματοποιηθούν οι απαραίτητες επενδύσεις, ούτως ώστε να διασφαλισθεί ότι οι απόφοιτοι της μέσης εκπαίδευσης παρουσιάζονται στην αγορά εργασίας όντας ήδη σε μειονεκτική θέση όσον αφορά τον χειρισμό αυτού του είδους των τεχνικών των πληροφοριών και επικοινωνιών.

3.1.4. Η ΟΚΕ τονίζει ακόμη μία φορά το ενδιαφέρον της για την καταπολέμηση και την πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού, όπως αυτός εκφράζεται στην κατευθυντήρια γραμμή 9. Έχει δε την έντονη εντύπωση ότι αυτό το μέρος των γραμμών παρουσιάζεται ακόμη πολύ περιορισμένο από πλευράς συγκεκριμένων μέτρων στα κράτη μέλη. Στην περίπτωση μειονεκτούσων κοινωνικών ομάδων (αναπήρων, εθνικών μειονοτήτων και άλλων), έχει ύψιστη σημασία να προωθηθεί η ισότητα ευκαιριών και να ενσωματωθεί σε όλους τους τομείς της πολιτικής, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της πολιτικής για την ισότητα ευκαιριών για τις γυναίκες (βλέπε σημείο 3.4).

3.2. Ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος

Σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη, καθώς και στο επίπεδο της ΕΕ και των οργάνων της⁽¹⁾, η ανεξάρτητη επιχειρηματική δραστηριότητα θεωρείται από τις δημόσιες αρχές σημαντικός κινητήρας της οικονομίας — κινητήρας που δεν συμβάλλει μόνο στο ΑΕΠ, αλλά λειτουργεί και ως πραγματικός δημιουργός θέσεων απασχόλησης. Πράγματι, οι μικρές επιχειρήσεις έχουν συνήθως χαρακτήρα έντασης εργασίας και δημιουργούν περισσότερες θέσεις απασχόλησης σε σύγκριση με τις μεγάλες επιχειρήσεις, που είναι περισσότερο έντασης κεφαλαίου. Και σε αυτήν την περίπτωση διαφαίνεται καθαρά η σημασία της σύστασης για τη μείωση των επιβαρύνσεων του συντελεστή εργασίας, η οποία μέχρι στιγμής υλοποιήθηκε σε λίγα μόνο κράτη μέλη. Όπως φαίνεται από τα Ετήσια Εθνικά Προγράμματα των περισσότερων κρατών μελών, οι δραστηριότητες συνίστανται κυρίως στον προσανατολισμό, την ενημέρωση και την προαγωγή του επιχειρηματικού πνεύματος στους νέους και τα σχολεία και σε περιορισμένο μόνο βαθμό σε συγκεκριμένες προσαρμογές του νομοθετικού και κανονιστικού καθεστώτος. Όμως, εκεί όπου θα μπορούσαν να γίνουν πολλά ακόμη από την άποψη της εξάλειψης των περιττών διοικητικών επιβαρύνσεων και διατυπώσεων είναι οι αναγκαίες προϋποθέσεις για τη δημιουργία και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων, πράγμα το οποίο θα ωφελούσε κυρίως τις μικροεπιχειρήσεις. Ωστόσο — και η ΟΚΕ συμφωνεί εδώ με τα πορίσματα μιας πρόσφατης έρευνας του European Trade Union Institute⁽²⁾ — η απλή αύξηση του αριθμού των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στην ΕΕ δεν αποτελεί από μόνη της επαρκή δείκτη της επιτυχίας της πολιτικής. Πρέπει να διασφαλισθεί ότι

υπάρχει αύξηση του αριθμού των καινοτόμων μικρών επιχειρήσεων και ότι οι άνθρωποι δεν επιλέγουν αναγκαστικά την ανεξάρτητη επιχειρηματική δραστηριότητα, επειδή η κανονική αγορά εργασίας δεν τους παρέχει καμία δυνατότητα ή προοπτική μισθωτής απασχόλησης. Η ενθάρρυνση του επιχειρηματικού πνεύματος πρέπει να πραγματοποιηθεί με αυτή την οπτική και να μην περιοριστεί στις δραστηριότητες της παραδοσιακής αγοράς (τις προσανατολισμένες προς το κέρδος). Η ανάπτυξη της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας ελάχιστα έχει στραφεί μέχρι στιγμής στη λεγόμενη κοινωνική οικονομία. Ορισμένες εργασίες παροχής μέριμνας (για παιδιά, ηλικιωμένους, αναπήρους), οι οποίες τελούν σήμερα υπό πίεση λόγω της περικοπής των δημόσιων δαπανών, θα μπορούσαν να ανθίσουν με νέες μορφές δραστηριοτήτων. Ορθώς λοιπόν, κατά την ΟΚΕ, υπογραμμίζει η Επιτροπή τη σημασία αυτού του τύπου επιχειρήσεων για την τοπική ανάπτυξη. Συχνά, οι επαγγελματικές πρωτοβουλίες (με την έννοια της διοίκησης επιχειρήσεων) σε αυτόν τον κλάδο δεν έχουν αναπτυχθεί όσο θα έπρεπε και χρειάζονται μια εντελώς ιδιαίτερη υποστήριξη. Είναι ωστόσο σημαντικό, κατά την ΟΚΕ, να ισχύουν για αυτές ίσοι όροι με τις πιο συνηθισμένες επιχειρήσεις, για να αποφευχθεί η στρέβλωση του ανταγωνισμού⁽³⁾. Στο πλαίσιο αυτό, το μέτρο της μείωσης του συντελεστή ΦΠΑ που εφαρμόζεται στην παροχή αυτού του είδους υπηρεσιών στον ελάχιστο συντελεστή θα μπορούσε επίσης να συμβάλει στη διασφάλιση ότι η τιμή των εν λόγω υπηρεσιών είναι εντός των οικονομικών δυνατοτήτων της ομάδας-στόχου. Η ΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να λάβουν υπόψη τους αυτό το γεγονός κατά τη σύνταξη των καταλόγων υπηρεσιών στις οποίες επιδιώκουν να εφαρμόζεται αυτός ο μειωμένος συντελεστής⁽⁴⁾.

3.3. Προαγωγή της ικανότητας προσαρμογής των επιχειρήσεων και των υπαλλήλων τους

3.3.1. Σε συνδυασμό με το στοιχείο της καινοτομίας, που εξετάζεται στην παράγραφο 4.1, το στοιχείο αυτό είναι απολύτως απαραίτητο για την επιβίωση των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Στην περίπτωση αυτή, το θέμα είναι η καλύτερη δυνατή εναρμόνιση πολλών και διάφορων πτυχών (νοοτροπία, πολιτιστική αποδοχή, νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, συμφέροντα των εργαζομένων και των επιχειρήσεων). Μια λεπτή ισορροπία μεταξύ ασφάλειας και δυναμισμού χαρακτηρίζει τα πολύπλοκα ζητήματα που εμπίπτουν σε αυτό το θέμα. Ορθώς λοιπόν ανατίθεται στους κοινωνικούς εταίρους σημαντικός ρόλος στις δραστηριότητες αυτού του πυλώνα⁽¹⁾. Αυτές οι αναγκαίες προσαρμογές θα πρέπει να υλοποιηθούν με συγκεκριμένο τρόπο στον τόπο εργασίας σε επιχειρήσεις και οργανισμούς.

3.3.2. Στη γνωμοδότησή της για το Πράσινο Βιβλίο της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τίτλο «Σύμπραξη για μία νέα οργάνωση της εργασίας»⁽²⁾, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή τόνισε ήδη τα εξής: «η ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης θα εξαρτάται από το βαθμό στον οποίο θα μπορεί να τονώσει την καινοτομία της ικανότητα και να εξεύρει πιο ευφείς λύσεις για την οργάνωση της εργασίας και την τεχνολογία. Στόχος πρέπει να είναι η βελτίωση της σχέσης μεταξύ τεχνολογίας και οργάνωσης της εργασίας αφενός, και της χρησιμοποίησης των ανθρώπινων πόρων,

(1) ΕΕ C 219 της 30.7.1999.

(2) «Η επιχειρηματική δραστηριότητα στην ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση», European Trade Union Institute (ETUI), Βρυξέλλες 1999.

(3) CES 426/99 της 26.5.1999.

(4) Βλ. επίσης τα συμπεράσματα του Συμβουλίου Ecofin της 12ης Ιουλίου 1999.

(5) ΕΕ C 73 της 9.3.1998.

αφετέρου. Οι ιεραρχικές μορφές οργάνωσης των επιχειρήσεων και οι παραδοσιακές μέθοδοι οργάνωσης της εργασίας τύπου Taylor δεν ανταποκρίνονται πάντα στα αιτήματα για ευέλικτη οργάνωση της παραγωγής και των υπηρεσιών με άμεση δυνατότητα προσαρμογής στις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της αγοράς. Πρέπει να αντικατασταθούν από νέες μορφές παραγωγής και οργάνωσης της εργασίας, στα πλαίσια των οποίων η πλήρης ανάπτυξη των ανθρώπινων δυνατοτήτων αποτελεί προϋπόθεση της καινοτομικής ικανότητας.»

3.3.3. Οι νέες αυτές μορφές οργάνωσης της εργασίας μπορούν να πραγματοποιηθούν μέσω της δημιουργίας εργασιακών δομών που θα ευνοούν τη συμμετοχή και τη συνεργασία και όπου το περιεχόμενο της εργασίας χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη εναλλαγή και υψηλές ποιοτικές απαιτήσεις. Η έρευνα που διεξήγαγε το Ίδρυμα του Δουβλίνου για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής και εργασίας σε 10 ευρωπαϊκές χώρες, έδειξε ότι η άμεση συμμετοχή των εργαζομένων οδήγησε για το 72 % των ερωτηθέντων επιχειρήσεων σε αύξηση της παραγωγής και στο 96 % βελτίωση της ποιότητας. Συγχρόνως, αυξήθηκε η ικανοποίηση των εργαζομένων για την εργασία τους, εφόσον περίπου στο 1/3 των ερωτηθέντων επιχειρήσεων μειώθηκε ο αριθμός ασθενειών και απουσιών (1).

3.3.4. Τα αποτελέσματα δείχνουν επίσης ότι οι νέες μορφές οργάνωσης της εργασίας οι οποίες στηρίζονται στη συνεργασία και στη συμμετοχή των εργαζομένων συμβάλλουν τόσο στην αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας όσο και στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας. Γι' αυτό και η ΟΚΕ τόνισε στη γνωμοδότηση για το Πράσινο Βιβλίο της Επιτροπής την άποψη ότι οι κοινωνικοί εταίροι «θα πρέπει να παροτρυνθούν να εμβαδύνουν τις συζητήσεις». Παρόμοιες συζητήσεις θα πρέπει να πραγματοποιηθούν στις επιχειρήσεις με στόχο την κατάρτιση συγκεκριμένων προγραμμάτων για τον εκσυγχρονισμό της οργάνωσης εργασίας. Οι εμπειρίες και τα αποτελέσματα προγραμμάτων αυτού του είδους θα μπορούσαν να συνεκτιμηθούν στη συζήτηση για τις νέες μορφές οργάνωσης της εργασίας σε τομεακή κλίμακα, προκειμένου να εξεταστεί, σε συμφωνία με το ρόλο που αποδίδεται στους κοινωνικούς εταίρους στις κατευθυντήριες γραμμές για την πολιτική απασχόλησης, αν υπάρχει δυνατότητα να συναφθούν τομεακές συμφωνίες. Οι διευκρινήσεις που διατυπώνει η Επιτροπή στις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές μπορούν, κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, να συμβάλουν στην οριοθέτηση του φάσματος των θεμάτων για τις διαπραγματεύσεις και τις ενδεχόμενες συμφωνίες των κοινωνικών εταίρων. Ιδιαίτερη σημασία έχει σ' αυτό το πλαίσιο η εκπαίδευση/επιμόρφωση, επειδή θα πρέπει να προσαρμόζεται στις νέες απαιτήσεις των μεταβολών που σημειώνονται στον τομέα της πληροφορικής και της τεχνολογίας καθώς και στις νέες μορφές εργασίας.

3.3.5. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα μπορούσε να συμβάλει σ' αυτό προωθώντας την ανταλλαγή εμπειριών σχετικά με θετικά παραδείγματα νέων μορφών οργάνωσης της εργασίας, παραδείγματός χάριν στα πλαίσια διασκέψεων.

3.4. Ενίσχυση της ισότητας ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες

3.4.1. Η ΟΚΕ έχει υπογραμμίσει σε πολλές γνωμοδοτήσεις της τη συνεχιζόμενη μειονεκτική θέση των γυναικών στον κοινωνικό βίο. Έτσι, είχε υποστηρίξει την απόδοση έμφασης στις «Ισες ευκαιρίες» στη γνωμοδότησή της για τις πρώτες κατευθυντήριες γραμμές που είχε προτείνει η Επιτροπή, συγκεκριμένα για το

1998 (2). Η ΟΚΕ χαιρέτα διότι η Επιτροπή εφαρμόζει στο κοινοτικό επίπεδο την αρχή που θέτει η Συνθήκη του Άμστερνταμ, ότι πρέπει να καταργηθεί η άνιση αντιμετώπιση μεταξύ ανδρών και γυναικών και να προαχθούν οι ίσες ευκαιρίες σε όλες τις δράσεις της ΕΕ.

3.4.2. Η — κατά τα άλλα εξαιρετικά κατανοητή — ετήσια έκθεση της Επιτροπής για τις «Ισες ευκαιρίες» του 1998 (3) δείχνει ότι η πολιτική του «mainstreaming» (δηλ. του συντονισμού της αρχής των ίσων ευκαιριών σε όλους τους τομείς πολιτικής δραστηριότητας της ΕΕ) εφαρμόζεται σήμερα πραγματικά στο κοινοτικό επίπεδο, συμπληρωμένη με ειδικές δράσεις. Σύμφωνα με την ΟΚΕ, τα κράτη μέλη πρέπει να δραστηριοποιηθούν πολύ περισσότερο για να δημιουργήσουν μια κατάσταση η οποία να προσφέρει πραγματικά στις γυναίκες ίσες ευκαιρίες απασχόλησης. Η ΟΚΕ επιμένει στην απόλυτη αναγκαιότητα της συνέχισης αυτών των δραστηριοτήτων (4). Πρέπει, επομένως, να επικροτηθεί η διαβεβαίωση της υποψήφιας για την πολιτική αυτή Επιτροπής κατά την ακρόαση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 30 Αυγούστου 1999 ότι θα καταρτισθεί ένα 5ο πρόγραμμα δράσης για τις «Ισες ευκαιρίες» και θα συνοδευτεί από τον κατάλληλο προϋπολογισμό. Κατά τα άλλα, αμφισβητείται σοβαρά η αξιοπιστία των κρατών μελών που παρουσιάζουν καθυστέρηση από άποψη συγκεκριμένων αποτελεσμάτων, τη στιγμή μάλιστα που ορισμένα από αυτά δεν έχουν εκπληρώσει ακόμη την υποχρέωση, που απορρέει από τη Συνθήκη, να μεταφέρουν στην εθνική τους νομοθεσία την οδηγία της ΕΕ για τη γονική άδεια (5). Οι κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει επίσης, κατά την άποψη της ΟΚΕ, να παράσχουν τη συμβολή τους σε όλα τα επίπεδα, σε θέματα όπως η ένταξη ή η επανένταξη των γυναικών στην αγορά εργασίας, η πρόσβαση στη (συνεχή) κατάρτιση και ο συμβιβασμός μεταξύ των οικογενειακών και των εργασιακών απαιτήσεων, ενώ εξακολουθεί να υφίσταται το πρόβλημα των ανεπαρκών δυνατοτήτων φύλαξης των παιδιών, παρά τις εμφανείς προσπάθειες διάφορων κρατών μελών.

4. Πρόσθετες διαστάσεις που καλύπτουν περισσότερες κατευθυντήριες γραμμές

4.1. Καινοτομία

4.1.1. Μία διάσταση που είναι πολύ εμφανής στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές είναι η προσοχή που αποδίδεται στην καινοτομία. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η καινοτομία δεν πρέπει να θεωρείται μόνο με τη στενή τεχνική της έννοια. Καινοτομίες, με την έννοια των κοινωνικών διαδικασιών, πρέπει να πραγματοποιούνται και εκεί όπου η λειτουργία των αγορών εργασίας υπολείπεται του βέλτιστου. Τούτο ενδέχεται να σημαίνει μια νέα κατανομή των ρόλων μεταξύ των αρμόδιων αρχών και των κοινωνικών εταίρων προς την κατεύθυνση μιας μεγαλύτερης συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων σε όλα τα μέτρα που αποσκοπούν π.χ. στην πρόληψη της ανεργίας. Η καινοτομία εφαρμογή, ιδίως στο τοπικό επίπεδο, μιας σύγχρονης, ενεργού πολιτικής για την αγορά εργασίας βασισμένης στις «βέλτιστες πρακτικές» μπορεί να οδηγήσει σε επιτυχίες.

(2) ΕΕ C 19 της 21.1.1998.

(3) Ευρωπαϊκή Επιτροπή «Ισες ευκαιρίες για τις γυναίκες και τους άνδρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ετήσια έκθεση 1998», Βρυξέλλες, Μάρτιος 1999.

(4) Π.χ. το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας στην ΕΕ των 15 μόλις που φθάνει ένα ισχύο 50 %, ενώ σε 6 κράτη μέλη είναι ακόμη χαμηλότερο από τον κοινοτικό μέσο όρο.

(5) Ετήσια έκθεση για τις ίσες ευκαιρίες 1998, σ. 24.

(1) Βλ. ΕΡΟΚ: Νέες μορφές οργάνωσης της εργασίας — Πώς θα συγκεκριμενοποιηθεί η Ευρώπη τις δυνατότητές της; Δουβλίνο 1998.

4.1.2. Η καινοτομία με την τεχνική έννοια (όσον αφορά τα προϊόντα αλλά και τις μεθόδους παραγωγής) πρέπει να αποτελέσει το σημείο αφετηρίας της πολιτικής απασχόλησης της ΕΕ και των κρατών μελών για την αύξηση της έντασης γνώσεων της ευρωπαϊκής βιομηχανίας παραγωγής και υπηρεσιών. Τότε μόνο θα μπορέσει να επιτευχθεί μια μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία, η οποία θα επιτρέψει στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις να συμμετάσχουν υπό τις ίδιες προϋποθέσεις στον παγκόσμιο ανταγωνισμό. Η έκτακτη σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στην Πορτογαλία τον Μάρτιο του 2000, που θα είναι αφιερωμένη στο θέμα «Προς μια Ευρώπη της καινοτομίας και της γνώσης», θα πρέπει να προσδώσει ιδιαίτερη ώθηση σ' αυτή τη διαδικασία.

Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει επίσης και προπαντός να δοθεί προσοχή στη μειονεκτική θέση των γυναικών, τόσο όσον αφορά την πρόσβαση στην κατάρτιση όσο και την ισχνή συμμετοχή των γυναικών στην επιστημονική έρευνα.

4.1.3. Η ΟΚΕ επικροτεί τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κολωνίας να διατεθούν περισσότεροι πόροι μέσω της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για την καλούμενη Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Τεχνολογιών και για τη χρηματοδότηση ΜΜΕ σε τεχνολογίες αιχμής με κεφάλαια κινδύνου. Η ΟΚΕ ελπίζει, επίσης, ότι η ΕΤΕ θα είναι διατεθειμένη να αναλάβει και η ίδια περισσότερους κινδύνους για να διατεθούν πραγματικά αυτά τα μέσα σε εκείνες τις επιχειρήσεις, που εξαιτίας του υψηλού κινδύνου, δεν μπορούν να βρουν την απαραίτητη χρηματοδότηση για τις επενδύσεις τους.

4.1.4. Εκτός από το προαναφερθέν στοιχείο «ίσες ευκαιρίες» των τεσσάρων πυλώνων, η ΟΚΕ ελπίζει ότι τα κράτη μέλη θα εντάξουν ουσιαστικά στα Εθνικά Ετήσια Προγράμματά τους και το στοιχείο της «καινοτομίας με την ευρεία έννοια» όσον αφορά τους πυλώνες «ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος» και «προαγωγή της ικανότητας προσαρμογής».

4.2. Έμφαση στη σημασία του τομέα των υπηρεσιών

Μια έρευνα που διενεργήθηκε πρόσφατο κατ' εντολή της Επιτροπής έδειξε ότι στην Ευρώπη μένει ανεκμετάλλευτο ένα σημαντικό δυναμικό δημιουργίας θέσεων απασχόλησης, ιδίως στον τομέα των υπηρεσιών. Οι εξελίξεις στις ΗΠΑ και την Ιαπωνία δείχνουν ότι σημαντικό τμήμα των θέσεων απασχόλησης που χάνονται από την κλασική παραγωγική βιομηχανία αντισταθμίζεται από την έντονη αύξηση της απασχόλησης στον κλάδο των υπηρεσιών. Είναι σημαντικό, κατά την ΟΚΕ, να μην χάσουν τα κράτη μέλη στο πλαίσιο των τεσσάρων πυλώνων της πολιτικής απασχόλησης καμία

ευκαιρία για ανάπτυξη του τομέα των υπηρεσιών σε υποσχόμενες αγορές με υψηλό επίπεδο γνώσεων. Παράλληλα, ο τομέας υπηρεσιών διακρίνεται από την ύπαρξη πολύ ποικιλόμορφων επιχειρήσεων μεταξύ των οποίων επιχειρήσεις υψηλής εντάσεως εργασίας. Ιδιαίτερα στον τομέα υπηρεσιών που στρέφονται προς τον καταναλωτή συναντώνται παρόμοιες, κατά το πλείστον μικρές, επιχειρήσεις (π.χ. στο λιανικό εμπόριο και στη βιοτεχνία που αποβλέπει στον καταναλωτή). Η διατήρηση αυτών των επιχειρήσεων και η προαγωγή των μελλοντικών προοπτικών τους είναι βεβαίως απαραίτητη από την άποψη της απασχόλησης. Η ενέργεια αυτή δεν είναι απαραίτητη μόνο από οικονομική άποψη, αλλά και για τη βελτίωση της θέσης των γυναικών στην αγορά εργασίας, καθώς υπάρχει παραδοσιακά μεγαλύτερη εκπροσώπηση των γυναικών στον τομέα των υπηρεσιών.

5. Συμπέρασμα

5.1. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η συμμετοχή των τοπικών οργανισμών (ιδιαίτερος των κοινωνικών εταιρών σε τοπικό επίπεδο) για πάρα πολύ καιρό δεν είχε τονισθεί επαρκώς. Η συστηματική των κατευθυντήριων γραμμών στηρίζεται σε μία προσέγγιση «από την κορυφή προς τα κάτω».

5.2. Ως εκπρόσωπος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, η ΟΚΕ εκφράζει τις απόψεις πολλών φορέων της κοινωνίας μας. Η εφαρμογή πολιτικών προθέσεων σαν τις παρούσες υλοποιείται, ωστόσο, στο τοπικό επίπεδο. Και εκεί πρέπει να υλοποιείται, κοντά και μαζί με τον πολίτη. Μόνο έτσι θα μπορέσει να καταστεί ορατή η διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και συνεργασίας και να μάθουν οι άνθρωποι ο ένας από τις εμπειρίες του άλλου. Μόνο έτσι θα μπορέσει να συμπληρωθεί η προσέγγιση «από την κορυφή προς τα κάτω» με μια προσέγγιση «από τη βάση προς τα πάνω», με την οποία οι ανάγκες, οι προσδοκίες και οι επιτυχίες θα εμπλουτίσουν και θα καταστήσουν αποτελεσματικότερες τις μελλοντικές προσαρμογές της πολιτικής.

5.3. Η ΟΚΕ καλεί, συνεπώς, την Επιτροπή, τα κράτη μέλη, τις τοπικές αρχές και τους κοινωνικούς εταίρους να εφαρμόσουν με την ευρεία έννοια το σύνολο των κατευθυντήριων γραμμών για την πολιτική απασχόλησης. Η ΟΚΕ παρέχει τον χώρο όπου μπορούν να πραγματοποιηθούν αυτές οι ανταλλαγές τοπικών εμπειριών.

5.4. Η ιδιαίτερη συμβολή της ΟΚΕ σ' αυτή τη συζήτηση ούτε μπορεί ούτε πρέπει να υποτιμηθεί. Μόνο με το σύνολο όλων αυτών των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων οργανισμών (οργανώσεων και θεσμικών οργάνων) θα γίνει δυνατό να επιτευχθούν τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Βρυξέλλες, 20 Οκτωβρίου 1999.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Μακροοικονομική διάσταση της πολιτικής για την απασχόληση»

(1999/C 368/13)

Στις 27 Μαΐου 1999, και σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε την κατάρτιση συμπληρωματικής γνωμοδότησης σχετικά με την «Μακροοικονομική διάσταση της πολιτικής για την απασχόληση».

Το τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 29 Σεπτεμβρίου 1999 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Vasco Cal.

Κατά την 367η σύνοδο ολομέλειας της 20ής και 21ης Οκτωβρίου 1999 (συνεδρίαση της 20ής Οκτωβρίου 1999), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 76 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 4 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η επιθυμία που διατύπωσε στην τελευταία γνωμοδότησή της σχετικά με την προετοιμασία των γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της Κοινότητας⁽¹⁾, δηλαδή η διεξαγωγή ενός μακροοικονομικού διαλόγου, με τη συμμετοχή του Συμβουλίου, της Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και των κοινωνικών εταίρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με στόχο τη βελτίωση του συντονισμού της εξέλιξης των μισθών, της δημοσιονομικής πολιτικής και της νομισματικής πολιτικής, ώστε να προωθηθεί η ανάπτυξη και η δημιουργία θέσεων απασχόλησης, υλοποιείται ήδη από το τρέχον φθινόπωρο. Η ΟΚΕ είναι στη διάθεση των πρωταγωνιστών του εν λόγω μακροοικονομικού διαλόγου, προκειμένου να παράσχει συμπληρωματική υποστήριξη, σύμφωνα με τις θεσμικές αρμοδιότητες που της έχουν ανατεθεί από τις Συνθήκες.

2. Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι ο εν λόγω μακροοικονομικός διάλογος θα συμβάλει στην υιοθέτηση μίας ολοκληρωμένης προσέγγισης σχετικά με όλες τις πολιτικές που επηρεάζουν την απασχόληση. Παραδείγματος χάρη, το φαινόμενο της ανεργίας δεν μπορεί να καταπολεμηθεί μόνο με τη λήψη μέτρων πολιτικής στον τομέα της αγοράς εργασίας αλλά μέσω του συντονισμού όλων των μακροοικονομικών πολιτικών. Κατά την εφαρμογή των οικονομικών πολιτικών, της ερευνητικής πολιτικής, της κοινωνικής πολιτικής και της δημοσιονομικής πολιτικής θα πρέπει να λαμβάνεται πάντα υπόψη το ζήτημα της απασχόλησης.

3. Η ΟΚΕ εμμένει στις ανησυχίες που είχε εκφράσει και στις παρατηρήσεις που είχε διατυπώσει στην προαναφερθείσα, στο σημείο 1, γνωμοδότηση σχετικά με τις εξελίξεις στον τομέα της οικονομίας (η δυναμική της οποίας παραμένει ανεπαρκής) και της ανεργίας (η οποία κατά μέσο όρο είναι υψηλή) στην Κοινότητα. Στην παρούσα γνωμοδότηση, η ΟΚΕ επισημαίνει τα κυριότερα σημεία.

4. Ενισχύεται ολοένα και περισσότερο η πεποίθηση της ΟΚΕ ότι η συνέχιση της σταθεροποιητικής και αναπτυξιακής πολιτικής (μείωση των δημοσίων ελλειμμάτων, σταθερότητα των τιμών, αύξηση των πραγματικών μισθών σε συνάρτηση με την παραγωγικότητα και επαρκής απόδοση των επενδύσεων ώστε να υπάρξει μεγαλύτερη ανάπτυξη), αποτελεί τη μόνη ορθή επιλογή για την Κοινότητα η οποία εξαρτάται κατά 90 % από την εσωτερική της αγορά. Η εν λόγω σταθεροποιητική και αναπτυξιακή πολιτική θα πρέπει, συνεπώς, να συνεχισθεί και κατά τα επόμενα έτη. Λόγω της υπάρχουσας συγκυρίας και των επιταγών της οικονομικής και

κοινωνικής συνοχής, η εξισορρόπηση του προϋπολογισμού και η μείωση του δημοσίου χρέους θα πρέπει να συνεχίσουν να αποτελούν μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο στόχο όλων των χωρών της Κοινότητας.

5. Βεβαίως, τα κράτη μέλη θα πρέπει να επιδείξουν ιδιαίτερη προσοχή ώστε η εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών να μην έχει ως αποτέλεσμα μείωση των παραγωγικών επενδύσεων — όπως συνέβη στην περίπτωση ορισμένων κρατών μελών κατά τα τελευταία έτη — εξέλιξη που μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την πορεία της ανάκαμψης που αναμφισβήτητα σημειώνει η οικονομία της ΕΕ και η οποία οφείλεται στις γενικά υγιείς βάσεις της. Απαιτείται, κατά συνέπεια, σύνεση αλλά και ανάληψη δράσης. Η κατάσταση που επικρατεί δεν δικαιολογεί πλέον απαισιόδοξες εκτιμήσεις αλλά, αντίθετα, δημιουργεί αισιόδοξες και θετικές προοπτικές, λαμβανομένης υπόψη και της ευνοϊκότερης οικονομικής συγκυρίας σε σχέση με αυτή που αναμενόταν βάσει των προβλέψεων της άνοιξης.

5.1. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, η ΕΕ διαθέτει τις απαραίτητες οικονομικές και τεχνολογικές βάσεις καθώς και την απαραίτητη τεχνογνωσία προκειμένου να αντιμετωπίσει, βασιζόμενη στις δικές της δυνάμεις, τις απειλές που προέρχονται από το εξωτερικό. Η Κοινότητα, τώρα που έχουν πλέον ληφθεί οι σημαντικότερες αποφάσεις σχετικά με την καθιέρωση του ευρώ, θα πρέπει να επιδιώξει την αύξηση της ζήτησης και ιδιαίτερα στο εσωτερικό της. «Η Ευρώπη ως οικονομική οντότητα διαθέτει ένα μεγάλο δυναμικό ανάπτυξης και οι Κύριοι προσανατολισμοί των οικονομικών πολιτικών θα πρέπει να προτείνουν τα απαραίτητα μέτρα για την αξιοποίηση του δυναμικού αυτού».⁽¹⁾

5.2. Η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα έπρεπε να ορίσει έναν μεσοπρόθεσμο στόχο ανάπτυξης, της τάξεως του 3,5 % τουλάχιστον, προκειμένου να μπορέσουν να δημιουργηθούν αρκετές θέσεις απασχόλησης ώστε, σε 10 περίπου χρόνια, να περιοριστεί το σημερινό επίπεδο της ανεργίας σε 3 ή 4 % και να αυξηθεί το ποσοστό απασχόλησης ώστε να πλησιάσει το 70 %, όπως είχε προτείνει η Επιτροπή το φθινόπωρο του 1997, στο πρώτο της σχέδιο των κατευθυντήριων γραμμών για τις πολιτικές απασχόλησης. Θα πρέπει, ωστόσο, να ληφθεί υπόψη ότι οι προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι διάφορες χώρες διαφέρουν, δεδομένου ότι ορισμένες εξ αυτών έχουν ήδη ολοκληρώσει την επίτευξη ορισμένων από τους στόχους που έχουν τεθεί. Το γεγονός αυτό καθιστά σαφή την ανάγκη συνέχισης του μακροοικονομικού διαλόγου σε εθνικό επίπεδο.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΟΚΕ της 27ης Μαΐου 1999 σχετικά με την Ετήσια οικονομική έκθεση 1999 — «Η οικονομία της Ένωσης κατά την καθιέρωση του ευρώ: προώθηση της ανάπτυξης, της απασχόλησης και της σταθερότητας», ΕΕ C 209 της 22.7.1999, σημείο 3.4.2. (ECO/012 — CES 562/99).

5.2.1. Μεσοπρόθεσμα, η ανάπτυξη θα πρέπει να στηρίζεται σε μια σταθερή αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων (περίπου 7 % κατ' έτος, ώστε να ανέλθουν σε 22-23 % του ΑΕγχΠ από 19 % όπου βρίσκονται σήμερα), προκειμένου να δημιουργηθούν οι απαραίτητες θέσεις απασχόλησης και να αποτραπεί η εμφάνιση των πληθωριστικών πιέσεων που θα μπορούσαν να προκύψουν από την έλλειψη παραγωγικής ικανότητας. Το επίπεδο των μακροπρόθεσμων επιτοκίων και η αποδοτικότητα των επιχειρήσεων συνιστούν, στην παρούσα κατάσταση, ευνοϊκές συνθήκες. Απομένει να εξευρεθεί μια μακροοικονομική πολιτική που θα δώσει τη δυνατότητα για σταθερή οικονομική ανάπτυξη και για κατάλληλη ανάπτυξη της ζήτησης. Η πολιτική αυτή θα πρέπει να στηρίζεται από οικονομικές μεταρρυθμίσεις συμβατές μ' εκείνες που εισήγαγε η διαδικασία του Λουξεμβούργου και του Κάρντιφ. Οι εν λόγω μεταρρυθμίσεις αποβλέπουν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της λειτουργίας, αφενός, της αγοράς εργασίας και, αφετέρου, των αγορών αγαθών, υπηρεσιών, και κεφαλαίων.

5.2.2. Σε πολλά κράτη μέλη, οι προσπάθειες των χωρών αυτών για την επίτευξη των κριτηρίων σύγκλισης για την ένταξη στην τρίτη φάση της ΟΝΕ έγιναν εις βάρος των δημοσίων επενδύσεων. Η ΟΚΕ, λοιπόν, θεωρεί απαραίτητη την αναδιάρθρωση των δημοσίων δαπανών κατά τρόπο που να ευνοεί περισσότερο τις επενδύσεις. Ειδικότερα, οι κυβερνήσεις θα όφειλαν να προωθήσουν τη σύμπραξη του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα σε θέματα επενδύσεων. Εξάλλου, οι πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται σε κοινοτικό επίπεδο, όπως στην περίπτωση των διευρωπαϊκών δικτύων, είναι αξιόλογες και θα πρέπει να υλοποιηθούν.

6. Η οικονομική ανάκαμψη, ακόμη περιορισμένη, που παρατηρείται, θα πρέπει να ενθαρρυνθεί μέσω της λήψης μέτρων ενίσχυσης των επενδύσεων και της εμπιστοσύνης των καταναλωτών. Πράγματι, η αύξηση των επενδύσεων συμβάλει στη βελτίωση των προοπτικών της απασχόλησης, με αποτέλεσμα να ενισχύεται η εμπιστοσύνη των πολιτών, των παραγωγών, και των καταναλωτών. Μία αύξηση του ΑΕγχΠ κατά 0,5 % θα μπορούσε να συμβάλει σημαντικά στην εδραίωση της ανάκαμψης. Απαιτείται τουλάχιστον ένα έτος για να καταστούν εμφανείς οι συνέπειες των επενδύσεων επί της παραγωγής.

7. Όσον αφορά τις επενδύσεις, ιδιαίτερα στους τομείς της τεχνολογίας και της τεχνολογίας, λαμβανομένων υπόψη των προκλήσεων που θέτει στην Ευρώπη η δημιουργία της κοινωνίας των πληροφοριών και της γνώσης, θα πρέπει να αναληφθούν δυναμικότερες πολιτικές για την αύξηση των επενδύσεων. Οι εν λόγω πολιτικές θα λειτούργησαν συμπληρωματικά σε σχέση με τις προσπάθειες που καταβάλλουν οι επιχειρήσεις για να διατηρήσουν την ανταγωνιστική τους θέση στο πλαίσιο αγορών που παγκοσμιοποιούνται ολοένα και περισσότερο. Ωστόσο, στους τομείς που δεν επηρεάζονται άμεσα από την παγκοσμιοποίηση, οι επενδύσεις που θα πραγματοποιηθούν θα πρέπει να συμβάλλουν στην αύξηση των δυνατοτήτων ικανοποίησης της εσωτερικής ζήτησης και γενικότερα των δυνατοτήτων δημιουργίας θέσεων απασχόλησης. Ο νέος στόχος 3 των Διαρθρωτικών Ταμείων, σε συνδυασμό με άλλες αναπτυξιακές δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην εφαρμογή πολιτικών ανάπτυξης των επαγγελματικών ικανοτήτων στα κράτη μέλη. Επίσης, θα πρέπει να υπογραμμισθεί η σημασία τόσο της αρχικής όσο και της διαρκούς κατάρτισης. Οι αρμόδιες για την απασχόληση υπηρεσίες θα πρέπει να προωθήσουν το ζήτημα της απασχολησιμότητας, μέσω της παροχής υποστήριξης και συμβουλών προς τους νέους και τους ανέργους κατά τη διάρκεια της κατάρτισής τους ώστε να μάθουν να προβάλλουν την ικανότητά τους να ανταποκριθούν στα επαγγελματικά προσόντα που απαιτούνται για την κάλυψη μίας θέσης απασχόλησης. Οι κοινωνικοί εταίροι θα μπορούσαν να προβούν στην κατάρτιση σχετικών προγραμμάτων προκειμένου να συμβάλουν στην αύξηση της δυναμικής των υπηρεσιών απασχόλησης.

8. Η ΟΚΕ είναι της γνώμης ότι θα πρέπει να καταβληθούν όλες οι δυνατές προσπάθειες για τη στήριξη της εσωτερικής ζήτησης και για τη βελτίωση του γενικού πλαισίου των παραγωγικών επενδύσεων και τη δημιουργία επιχειρήσεων. Σ' αυτά τα πλαίσια, και λαμβανομένων υπόψη των δημοσιονομικών πιέσεων και του ρόλου ανακατανομής που καλείται να διαδραματίσει ο προϋπολογισμός, ο περιορισμός των φορολογικών επιβαρύνσεων, και για τις επιχειρήσεις και για τα νοικοκυριά, θα μπορούσε να τονώσει και τις επενδύσεις, αλλά και την εμπιστοσύνη των επιχειρηματιών και των καταναλωτών. Η ΟΚΕ έχει απαιτήσει εδώ και πολλά χρόνια να επιτραπεί, υπό προϋποθέσεις, στα κράτη μέλη που το επιθυμούν, η μείωση των συντελεστών ΦΠΑ επί των προϊόντων και των υπηρεσιών με μεγάλη ένταση εργασίας. Η ΟΚΕ επικροτεί την υποβολή, εκ μέρους της Επιτροπής, πρότασης οδηγίας προς αυτή την κατεύθυνση, επί της οποίας και προετοιμάζει γνωμοδότηση (1).

9. Η υιοθέτηση μίας κοινής νομισματικής πολιτικής στο εσωτερικό της ζώνης ευρώ, στο πλαίσιο της οποίας θα υποχρεώνονται και τα υπόλοιπα τέσσερα κράτη μέλη να εφαρμόζουν σχεδόν ακριβώς την ίδια πολιτική, θα επιβαρύνει σε μεγάλο βαθμό τη δημοσιονομική πολιτική (φορολογία και δαπάνες), δεδομένου ότι η τελευταία θα πρέπει, αφενός, να υποστηρίξει την ακολουθούμενη νομισματική πολιτική και, αφετέρου, να λαμβάνει υπόψη τη διαφορετική φάση του κύκλου οικονομικής δραστηριότητας στην οποία βρίσκεται το κάθε κράτος μέλος. Ίσως το εν λόγω ζήτημα να αποτελεί και τη μεγαλύτερη νέα πρόκληση που θα πρέπει να αντιμετωπισθεί μετά την καθιέρωση της κοινής νομισματικής πολιτικής. Θα πρέπει να τονισθεί ότι η ύπαρξη του απαραίτητου συντονισμού της δημοσιονομικής πολιτικής δεν σημαίνει απαραίτητα ότι θα πρέπει να εφαρμόζεται η ίδια πολιτική στο σύνολο των κρατών μελών.

10. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η οικονομική ανάπτυξη αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο για την δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Τα μέτρα για την πολιτική της αγοράς εργασίας που προτάθηκαν στο Λουξεμβούργο, και που συμπληρώθηκαν από το διαρθρωτικό πρόγραμμα για τις αγορές υπηρεσιών και κεφαλαίων του Κάρντιφ, θα έπρεπε να συνοδεύουν τον κατάλληλο συνδυασμό μακροοικονομικών μέτρων — που να περιλαμβάνουν τη δημοσιονομική, τη νομισματική, και την εισοδηματική πολιτική — ώστε να δημιουργηθεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης που να τονώσει την κατανάλωση και τις επενδύσεις και επομένως να δώσει μια νέα, βιώσιμη, ώθηση στην απασχόληση.

11. Η ΟΚΕ προτείνει ακόμη μία φορά την παροχή μισθολογικών αυξήσεων που θα λαμβάνουν υπόψη όχι μόνον τον πληθωρισμό (που παραμένει σε χαμηλά επίπεδα) αλλά και τη βελτίωση της παραγωγικότητας και την ανάγκη διασφάλισης τόσο της αποδοτικότητας των επιχειρήσεων (που κυμαίνεται, κατά μέσο όρο, γενικά σε ικανοποιητικά επίπεδα στην Κοινότητα) όσο και της αύξησης της αγοραστικής δύναμης. Η αύξηση της ζήτησης σε επίπεδο κατανάλωσης σε συνδυασμό με την αύξηση των δημοσίων και των ιδιωτικών επενδύσεων θα προσδώσει νέο δυναμισμό στην οικονομία μας.

12. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, οι διαρθρωτικές πολιτικές των κρατών μελών, καθώς και το σύνολο των ερευνητικών και αναπτυξιακών μηχανισμών, θα πρέπει να στηρίζουν τις προσπάθειες για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης δίδοντας, ταυτόχρονα, στις εν λόγω προσπάθειες μόνιμο και διαρκή χαρακτήρα.

(1) Γνωμοδότηση της 26ης Μαΐου 1999 για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση, όσον αφορά τη δυνατότητα πειραματικής καθιέρωσης περιορισμένου συντελεστή ΦΠΑ επί των υπηρεσιών με μεγάλη συγκέντρωση εργατικού δυναμικού, της οδηγίας 77/388/ΕΟΚ σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας», ΕΕ C 209 της 22.7.1999 (ΕCO/016 — CES 555/99).

13. Η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι σε ορισμένες χώρες οι τράπεζες αντέδρασαν κατά τους τελευταίους μήνες στην (φημολογούμενη) αύξηση του πληθωρισμού με μια δυσανάλογη αύξηση των επιτοκίων των ενυπόθηκων δανείων (από 4,6 έως σχεδόν 6%). Οι εν λόγω αυξήσεις του κόστους των ενυπόθηκων δανείων δεν αντισταθμίστηκαν από αυξήσεις των επιτοκίων των λογαριασμών καταθέσεων, τα οποία επηρεάζουν σημαντικά την χρηματοοικονομική κατάσταση των οικογενειών όλων των κρατών μελών.

14. Η ΟΚΕ επισύρει για μία ακόμη φορά την προσοχή στους εμφανιζόμενους συστημικούς κινδύνους, οι οποίοι οφείλονται, μεταξύ άλλων, στις δραστηριότητες των χορηγών δανείων (κίνδυνος ως προς τα επιτόκια), στην εμφάνιση ολοένα και πιο σύνθετων χρηματοπιστωτικών προϊόντων και στην ολοένα και μεγαλύτερη ταχύτητα εκτέλεσης τόσο των εντολών αγοράς και πώλησης όσο και των άλλων χρηματοπιστωτικών συναλλαγών. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τις νέες πρωτοβουλίες της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών, με τις οποίες προτείνεται η καθιέρωση περισσότερο συνετών, περιοριστικών και, κυρίως, αποτελεσματικότερων κανόνων σχετικά με την χρηματοοικονομική διάρθρωση των τραπεζών (σημασία των ιδίων κεφαλαίων), τον εσωτερικό και εξωτερικό έλεγχο της ροής των κεφαλαίων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και την τήρηση των κανόνων της αγοράς (διαφάνεια) εκ μέρους των συμμετεχόντων στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι οι κανόνες που υιοθετήθηκαν τελικά θα πρέπει να ισχύουν για όλους τους χρηματοοικονομικούς παράγοντες. Λαμβανομένου υπόψη ότι η ΕΕ χορηγεί το 60% των δανείων που διοχετεύονται προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, η Επιτροπή θα πρέπει να αναλάβει, πριν από το Μάρτιο του 2000, τις απαραίτητες πρωτοβουλίες ώστε να ληφθούν υπόψη τα ειδικά συμφέροντα της ΕΕ στις αποφάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας.

15. Οι νέες οικονομικές συγκεντρώσεις (συνεργασίες, συγχωρεύσεις και δημιουργία μικτών επιχειρήσεων από τις πολύ μεγάλες

επιχειρήσεις) είναι βεβαίως αναγκαίες προκειμένου να βελτιωθεί η σχετική ανταγωνιστική θέση του ευρωπαϊκού παραγωγικού μηχανισμού. Ωστόσο, το κόστος των αναδιαρθρώσεων που λαμβάνουν χώρα δεν θα πρέπει να επιβαρύνει κατά κύριο λόγο τους εργαζόμενους. Οι μαζικές απολύσεις εργαζομένων επηρεάζουν σημαντικά την εμπιστοσύνη των πολιτών και τη ζήτηση και, κατ'επέκταση, τη λειτουργία και την ανάπτυξη της οικονομίας στο σύνολό της, από την οποία επωφελούνται τόσο τα μεγάλα χρηματοπιστωτικά συγκροτήματα όσο και η παραγωγή.

Συμπέρασμα

16. Η ΟΚΕ εκφράζει την υποστήριξή της προς τη συνέχιση της εφαρμογής της σταθεροποιητικής και αναπτυξιακής πολιτικής για την απασχόληση. Οι πρωταγωνιστές του μακροοικονομικού διαλόγου που θα διεξαχθεί τον Οκτώβριο, δηλαδή οι κυβερνήσεις και η Επιτροπή (δημοσιονομικές πολιτικές, διαρθρωτικές πολιτικές), η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (νομισματική πολιτική) και οι κοινωνικοί εταίροι (μισθολογική πολιτική και αγορά εργασίας) θα πρέπει να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους, μέσω της υιοθέτησης ολοκληρωμένων προσεγγίσεων, προκειμένου να επιτευχθεί η ενίσχυση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και των επενδυτών και να αυξηθεί η ζήτηση, η οποία αποτελεί σε συνδυασμό με διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που στοχεύουν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων τον κυριότερο μοχλό ανάπτυξης και δημιουργίας νέων θέσεων απασχόλησης.

17. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη σταθεροποιητική πολιτική που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Με την απόφασή της 8ης Απριλίου 1999 να μειώσει τα επιτόκια, η ΕΚΤ συνεισέφερε σημαντικά στην ενίσχυση της σταθεροποιητικής πολιτικής που έχει ως στόχο την υιοθέτηση μίας πολιτικής ανάπτυξης και δημιουργίας θέσεων απασχόλησης. Κατά τον τρόπο αυτό, η ΕΚΤ ανέλαβε πλήρως τις ευθύνες που της έχουν ανατεθεί από τη Συνθήκη.

Βρυξέλλες, 20 Οκτωβρίου 1999.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Βόρεια διάσταση της ΕΕ και σχέσεις με τη Ρωσία»

(1999/C 368/14)

Στις 25 Φεβρουαρίου 1999, και σύμφωνα με το άρθρο 23 του Εσωτερικού Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας, με θέμα «Βόρεια διάσταση της ΕΕ και σχέσεις με τη Ρωσία»

Το τμήμα εξωτερικών σχέσεων στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 6 Οκτωβρίου 1999 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Filip Hamro Drotz.

Κατά την 367η σύνοδο ολομέλειάς της, της 20ης και 21ης Οκτωβρίου 1999 (συνεδρίαση της 20ής Οκτωβρίου 1999) η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 104 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Εισαγωγή

Η σημασία της Βόρειας Ευρώπης για την ΕΕ έχει αυξηθεί από το 1995 λόγω της διεύρυνσης. Η σημασία της ανάπτυξης των σχέσεων της ΕΕ με την ομόσπονδη δημοκρατία της Ρωσίας έχει επίσης αυξηθεί τα τελευταία 5 χρόνια. Οι λειτουργικές σχέσεις της ΕΕ και των κρατών μελών της με τα άλλα κράτη της Βόρειας Ευρώπης και τη Ρωσία είναι βασική προϋπόθεση για την ενίσχυση της ασφάλειας και της σταθερότητας.

Η βελτίωση της οικονομίας και της ευημερίας στην Βόρεια Ευρώπη είναι προς όφελος ολόκληρης της ΕΕ καθώς και των γειτονικών με αυτή χωρών.

Η συνεργασία σε όλα τα επίπεδα, ο καθορισμός των κοινών συμφερόντων που συνεπάγεται επίσης την αλληλεπίδραση των διαφόρων φορέων (εταίρων της αγοράς εργασίας, οικονομικών ομίλων και άλλων μη κυβερνητικών οργανισμών) της κοινωνίας των πολιτών είναι καθοριστικής σημασίας.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει τη γνωμοδότηση αυτή επειδή τόσο η βόρεια διάσταση της Ευρώπης όσο και οι σχέσεις της με τη Ρωσία αποτελούν αυτή τη στιγμή πρώτη προτεραιότητα και αναπτύσσονται ενεργά. Και στις δύο περιπτώσεις, σε αυτή τη φάση, καταβάλλονται προσπάθειες για την επιτάχυνση και τη συνέχιση των δράσεων. Η πολιτική, οικονομική και κοινωνική αστάθεια κυρίως στη Ρωσία καθώς και η εξάπλωση του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς αποτελούν μεγάλες προκλήσεις. Το βαθύ χάσμα βιοτικού επιπέδου που υπάρχει μεταξύ των χωρών της βόρειας Ευρώπης απαιτεί επίσης τη λήψη μέτρων. Ο μηχανισμός της αγοράς εργασίας καθώς και ο κοινωνικός διάλογος και ο ρόλος των διαφόρων φορέων της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών είναι ακόμη σε εμβρυακή κατάσταση στις χώρες της Βαλτικής, στην Πολωνία και ιδιαίτερα στη Ρωσία αν συγκριθούν με τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Στο παράρτημα I της γνωμοδότησης περιλαμβάνεται μια επισκόπηση της κατάστασης σχετικά με τη βόρεια διάσταση, την ανάπτυξη των σχέσεων της ΕΕ με τη Ρωσία καθώς και άλλα σχετικά θέματα όπως κυρίως η συνεργασία στη Βαλτική και η προετοιμασία των συνδεδεμένων χωρών για την ένταξή τους στην ΕΕ.

Η ΟΚΕ επιθυμεί να υποστηρίξει το έργο της ΕΕ προβάλλοντας στη γνωμοδότησή της τους υφιστάμενους στόχους, τις συστάσεις και τις προτάσεις για τη λήψη μέτρων.

Κατά την προετοιμασία της γνωμοδότησης η ΟΚΕ πραγματοποίησε μια συνάντηση στη Μόσχα με τους κοινωνικούς και οικονομικούς φορείς της Ρωσίας. Η ΟΚΕ έχει επίσης ενημερωθεί γραπτώς για τις απόψεις των φορέων της Ρωσίας και των υποψήφιων προς ένταξη χωρών επί του θέματος αυτού. Μια περίληψη των απόψεων και των απαντήσεων περιλαμβάνεται στο παράρτημα II και έχει ληφθεί υπόψη στην παρούσα γνωμοδότηση.

Η ΟΚΕ έχει καταρτίσει πολλές γνωμοδοτήσεις και ανακοινώσεις που αφορούν το παρόν θέμα. Τα κυριότερα έγγραφα απαριθμούνται στο τέλος του παραρτήματος I. Η γνωμοδότηση στηρίζεται στα έγγραφα αυτά χωρίς ωστόσο να αναφέρεται ρητά σε αυτά ή να επαναλαμβάνει τις απόψεις που περιέχουν.

Η ΟΚΕ θα συνεχίσει να συμβάλλει στην ανάπτυξη των μέτρων που αφορούν τη βόρεια διάσταση της ΕΕ και τη σύσφιγξη των σχέσεων με τη Ρωσία. Η ΟΚΕ επιθυμεί να εκφράσει τις απόψεις της για τα συνοδευτικά μέτρα που πρέπει να ληφθούν και να στηρίξει την ΕΕ στα θέματα αυτά.

Στόχοι

1. Η βόρεια διάσταση αποτελεί αναγκαία πρωτοβουλία διότι η ΕΕ πρέπει να χαράξει σφαιρική πολιτική για τη Βόρεια Ευρώπη.

2. Οι σχέσεις μεταξύ της Ρωσίας και των άλλων χωρών έχουν επηρεάσει καθοριστικά, με το πέρασμα των αιώνων, την ανάπτυξη ολόκληρης της Ευρώπης. Έχουν επίσης μεγάλη σημασία για τη μελλοντική ανάπτυξη της Ευρώπης. Εφόσον η Ρωσία θεωρείται στρατηγικός εταίρος θα πρέπει να δοθούν επαρκή μέσα για την επίτευξη της εταιρικής σχέσης. Τούτο θα τονίσει τη σημασία της στρατηγικής της ΕΕ για τη Ρωσία, και θα αποτελέσει τη βάση για το συντονισμό των σχέσεων της ΕΕ και των κρατών μελών της με τη Ρωσία.

Τα γεγονότα στην περιοχή των Βαλκανίων δείχνουν την ανάγκη και τις δυνατότητες για συνεργασία μεταξύ ΕΕ και Ρωσίας. Η σταθερότητα και η ανασυγκρότηση των Βαλκανίων θα συμβάλουν στην ενίσχυση της συνεργασίας της ΕΕ με την Ανατολική και τη Βόρεια Ευρώπη. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι για την αποφυγή κρίσεων απαιτείται σταθερότητα.

3. Το θέμα της βόρειας διάστασης της ΕΕ, στο πλαίσιο της οποίας πρέπει να ενισχυθεί η ευνοϊκή εξάρτηση μεταξύ Ρωσίας, περιοχής της Βαλτικής και ΕΕ, θεωρείται από την ΟΚΕ ότι τίθεται ορθά. Η ανάπτυξη της συνεργασίας στην περιοχή της Βαλτικής είναι απαραίτητη κυρίως επειδή η ΕΕ και η Ρωσία έχουν σήμερα πρόσβαση και οι δύο στην περιοχή αυτή. Με τη βόρεια διάσταση ενισχύεται η συνεργασία μεταξύ της ΕΕ, των κρατών μελών της, των συνδεδεμένων χωρών και των εκτός της ΕΕ χωρών του ΕΟΧ στην περιοχή της Βαλτικής καθώς και η συνεργασία με τη Ρωσία — κυρίως δε με τη Βορειοδυτική και Βόρεια Ρωσία. Στόχος της βόρειας διάστασης πρέπει να είναι η μείωση των πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών διαφορών των κοινωνιών αυτών. Ταυτόχρονα πρέπει να προωθηθεί η προετοιμασία των συνδεδεμένων χωρών της περιοχής για την ένταξή τους στην ΕΕ καθώς και να εμβιασθούν η εταιρική σχέση μεταξύ ΕΕ και Ρωσίας. Η βόρεια διάσταση πρέπει να συμβάλει στη διαμόρφωση και στην επίτευξη των στόχων αυτών.

Εξάλλου βασική προϋπόθεση για την επίτευξη της βόρειας διάστασης είναι η πλήρης δέσμευση της Ρωσίας και των άλλων μη κοινοτικών χωρών της περιοχής.

4. Η ανάγκη για την ανάπτυξη σχέσεων καλής γειτονίας δείχνει, δεδομένης της προβλεπόμενης διεύρυνσης της ΕΕ στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, ότι στην πράξη η Βαλτική θα γίνει εσωτερική θάλασσα της ΕΕ και το Κάλιγκραντ ένα ρωσικό τμήμα στη διευρυμένη ΕΕ. Μια οικονομικά ισχυρή αλλά και πολιτικά και κοινωνικά σταθερή Ρωσία, που έχει καλές σχέσεις με τις γειτονικές χώρες είναι η καλύτερη χώρα εταίρος της ΕΕ προς ανατολάς. Η βόρεια διάσταση πρέπει να αποτελέσει σημαντικό μέσο για την προώθηση των σχέσεων καλής γειτονίας των χωρών αυτών.

5. Η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και της ευημερίας βασίζεται επίσης στην ύπαρξη ενός λειτουργικού κράτους δικαίου και μιας λειτουργικής κοινωνίας των πολιτών. Οι αξίες αυτές πρέπει να αποτελούν τον άξονα της ανάπτυξης της βόρειας διάστασης και των σχέσεων με τη Ρωσία σε όλες τις φάσεις.

6. Στην ανακοίνωση της Επιτροπής του Νοεμβρίου 1998 για τη βόρεια διάσταση, στη σύσταση του Συμβουλίου που υιοθετήθηκε τον Μάιο του 1999 καθώς και στην στρατηγική της ΕΕ για τη Ρωσία που εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 1999 στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κολωνίας, όπως και στο σχετικό πρώτο πρόγραμμα εργασίας, υπάρχουν οι κατάλληλες κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη της συνεργασίας.

Συστάσεις

1. Η οικονομική ανάπτυξη, η σταθερότητα της αγοράς καθώς και η ευημερία και η βελτίωση της απασχόλησης που αυτές συνεπάγονται πρέπει να κατέχουν την πρώτη θέση στη δράση της ΕΕ σχετικά με τη βόρεια διάσταση. Στη Ρωσία και στις συνδεδεμένες χώρες τούτο θα επιτευχθεί με την πραγματοποίηση σημαντικών εγχώριων και ξένων επενδύσεων. Το μεγαλύτερο εμπόδιο για τις επενδύσεις είναι η έλλειψη πρόβλεψης όσον αφορά την ανάπτυξη δράσεων στο συγκεκριμένο περιβάλλον. Προς το παρόν υπάρχουν ελλείψεις σε όλες τις συνδεδεμένες χώρες και στη Ρωσία η

κατάσταση είναι κακή. Για την ανάκαμψη της οικονομίας στη Ρωσία είναι σημαντικό να ανακτηθεί η εμπιστοσύνη στο σύστημα όσον αφορά τις επενδύσεις. Είναι καθοριστικής σημασίας το ύψος των ρωσικών επενδύσεων.

Οι επενδύσεις μπορούν να συμβάλουν κυρίως στην τροποποίηση της νομοθεσίας σχετικά με τη φορολογία των επιχειρήσεων, στην αλλαγή των κανόνων που αφορούν τα λογιστικά και τον έλεγχο των επιχειρήσεων σύμφωνα με τους κανόνες των κρατών μελών της ΕΕ καθώς και στη βελτίωση της νομοθεσίας περί επενδύσεων. Η εμπιστοσύνη των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στο σύστημα χρηματοδότησης και εγγυήσεων και το άνοιγμα του τραπεζικού τομέα σε τράπεζες του εξωτερικού θα τονώσουν την επιθυμία πραγματοποίησης επενδύσεων στις χώρες αυτές. Οι εταιρείες στα σχέδια επενδύσεων πρέπει απαραίτητως να σταθεροποιήσουν τις σχέσεις τους με τα διάφορα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (Παγκόσμια Τράπεζα, Διεθνή τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ΕΙΡ, ΝΙΒ κλπ). Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πρέπει από την πλευρά τους να αυξήσουν τους ελέγχους όσον αφορά τον προσανατολισμό των επενδύσεων για την αποφυγή καταχρήσεων.

Είναι επίσης σημαντικό να θεσπιστούν αξιόπιστοι κανόνες οι οποίοι στην πράξη να προστατεύουν τις επενδύσεις που έχουν πραγματοποιηθεί στη χώρα. Σύμφωνα με τη συμφωνία εταιρικής σχέσης και συνεργασίας ΕΕ-Ρωσίας οι βασικές τεχνικές διατάξεις και τα πρότυπα πρέπει να προσαρμόζονται στις αντίστοιχες διατάξεις της ΕΕ, όπως οι διατάξεις για την ασφάλεια των προϊόντων. Επίσης οι σχετικοί παράγοντες όπως η ανάπτυξη της επαγγελματικής κατάρτισης, της υγείας και της ασφάλειας, της σταθερότητας της αγοράς εργασίας, επηρεάζουν τις αποφάσεις σχετικά με τις επενδύσεις.

2. Για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και της ευημερίας πρέπει να εντοπιστούν τα κυριότερα κοινά οικονομικά συμφέροντα και οι κυριότεροι τομείς συνεργασίας. Πρόκειται για:

- την προώθηση του εμπορίου και της παραγωγικής συνεργασίας καθώς και της υπεργολαβίας·
- τη βελτίωση των συνθηκών λειτουργίας των ΜΜΕ·
- την δίκαιη ιδιωτικοποίηση των υφιστάμενων υπό αναδιάρθρωση κρατικών επιχειρήσεων και την προσαρμογή τους στην οικονομία της αγοράς·
- την ανάπτυξη των μεταφορών και της παραγωγικής δραστηριότητας με στόχο την αξιοποίηση της ενέργειας (φυσικό αέριο, πετρέλαιο και ηλεκτρική ενέργεια) καθώς και των πλούσιων δασικών και ορυκτών πόρων·
- την πολύπλευρη ανάπτυξη του δικτύου μεταφορών σε συνάρτηση με τις ιδιαιτερότητες της περιοχής και ανάλογα με τις ανάγκες των συνδυασμένων μεταφορών και της διαμετακόμισης·
- τη βελτίωση του εφοδιασμού σε τρόφιμα συμπεριλαμβανομένης της πρωτογενούς παραγωγής, των μεταφορών, των λογιστικών και της λειτουργίας του χονδρικού και λιανικού εμπορίου·
- την ανάπτυξη της τεχνολογίας των πληροφοριών και των τηλεπικοινωνιών στο σύνολο της περιοχής·
- την ανάπτυξη της προστασίας του περιβάλλοντος όπως είναι για παράδειγμα η προστασία της Βαλτικής, η μείωση των βλαβερών καυσαερίων, η βελτίωση της πυρηνικής ασφάλειας, η δημόσια υγεία και ιδιαίτερα η εξασφάλιση καλής ποιότητας πόσιμου ύδατος και η βελτίωση των επεξεργασίας των λυμάτων·

- την επίτευξη υψηλού επιπέδου αρμοδιότητας των αντίστοιχων κρατικών φορέων που ελέγχουν την τήρηση των κανόνων (αρχών ανταγωνισμού, εφορίας, φορέων πιστοποίησης των προϊόντων, τελωνείων κ.λπ.)·
- την ενίσχυση των μέτρων για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς·
- την ανάπτυξη της επαγγελματικής κατάρτισης των νέων.

Κατά τον καθορισμό των τομέων συνεργασίας πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη οι διάφορες λειτουργικές ανάγκες καθώς και οι κοινωνικές ανάγκες ανάπτυξης που δημιουργούνται από τις διαρθρωτικές αλλαγές των επαγγελματικών κλάδων (απασχόληση, εκπαίδευση, συνθήκες διαβίωσης).

Κατά τον καθορισμό των τομέων συνεργασίας πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι απόψεις και οι προτάσεις των φορέων της ΕΕ. Η συνεργασία είναι απαραίτητη προϋπόθεση εφόσον για τους εν λόγω τομείς απαιτείται κοινός σχεδιασμός, κοινή χρηματοδότηση και υλοποίηση. Η ΕΕ πρέπει να αναλάβει πρωτοβουλία με την εκπόνηση συγκεκριμένων σχεδίων.

Πέρα από τα υφιστάμενα έγγραφα της ΕΕ υπάρχουν και πολλά έγγραφα που πρέπει να αξιοποιηθούν⁽¹⁾ για την ολοκλήρωση του έργου.

3. Οι χώρες της περιοχής, εκτός από τη Ρωσία, είναι ήδη μέλη του ΠΟΕ ή υποψήφια μέλη του. Είναι επίσης μέλη ή προσημασμένοι να ενταχθούν στην ΕΕ. Είναι σημαντικό να προσαρμοστεί η Ρωσία τη νομοθεσία της και τις διατάξεις της στις συμφωνίες του ΠΟΕ. Τούτο είναι το καλύτερο μέσο ούτως ώστε οι οικονομικοί φορείς όλων αυτών των χωρών να μπορούν να λειτουργούν σε ένα ευνοϊκό περιβάλλον και κατά τρόπο βιώσιμο. Με τη βοήθεια του μέσου αυτού θα μπορέσουν και οι ρωσικές επιχειρήσεις να έχουν καλύτερες δυνατότητες στην εκτός της Ρωσίας αγορά.

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της πρέπει να συνεχίσουν την παροχή βοήθειας για να στηρίξουν τη Ρωσία στην προετοιμασία της για την ένταξη της στον ΠΟΕ έστω και αν οι συνθήκες στη Ρωσία δεν παρέχουν μεγάλες ελπίδες για τη σύντομη ένταξη της. Η προσαρμογή στους κανόνες του ΠΟΕ δημιουργεί τη βάση για την έναρξη των διαπραγματεύσεων όσον αφορά τις σχέσεις ελεύθερων συναλλαγών μεταξύ ΕΕ και Ρωσίας.

4. Η βελτίωση της διασυνοριακής και διαπεριφερειακής συνεργασίας με όλες τις χώρες της περιοχής πρέπει να ενισχυθεί. Οι

τομείς συνεργασίας, πέρα από το εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών και της οικονομικής συνεργασίας, είναι η συνεργασία σε επίπεδο πολιτών, οι πολιτιστικές ανταλλαγές, η καταπολέμηση της εγκληματικότητας, η προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος σε τοπικό επίπεδο. Η ΕΕ πρέπει να συγκεντρώσει κυρίως την προσοχή της στις περιοχές που συνορεύουν με τη Ρωσία και τις συνδεδεμένες χώρες όπως είναι η περιοχή του Μούρνμασκ, η Δημοκρατία της Καρελίας, η περιοχή του Λένινγκραντ, η Αγία Πετρούπολη, η περιοχή Ρσκον και το Κάλιγκραντ.

5. Εφιστάται κυρίως η προσοχή στη δράση των τοπικών και περιφερειακών αρχών των συνδεδεμένων χωρών και κυρίως της Ρωσίας. Πρέπει να αναλάβουν την ευθύνη για τη θέση σε ισχύ, την εφαρμογή και την τήρηση των νόμων. Οι τοπικές αρχές έχουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο για την προώθηση υπεύθυνης επιχειρηματικής δραστηριότητας και επενδύσεων καθώς και για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας. Η ΕΕ πρέπει να συμβάλει στη λήψη μέτρων με τα οποία θα δοθούν στις τοπικές αρχές επαρκείς πληροφορίες, τεχνογνωσία, και άλλοι πόροι για την υλοποίηση των στόχων αυτών.

6. Μια λειτουργική οικονομία της αγοράς συνεπάγεται επίσης λειτουργική αγορά εργασίας και αποτελεσματικό διάλογο μεταξύ των ανεξάρτητων και μη κοινωνικών φορέων καθώς και μεταξύ των φορέων αυτών και της δημόσιας διοίκησης. Το ερωτηματολόγιο που υποβλήθηκε στους διάφορους φορείς στο πλαίσιο προετοιμασίας της γνωμοδότησης καθώς και η σύνοψη των θέσεων των φορέων τρίτων χωρών (βλ. παράρτημα 2) έδειξαν ότι σε πολλές χώρες η δημόσια διοίκηση έχει δημιουργήσει πλαίσια για τη λειτουργία της αγοράς εργασίας, τις τριμερείς επαφές και τον κοινωνικό διάλογο. Οι θεσμικές δομές και η νομοθεσία είναι σαφώς ελλιπείς σε πολλές περιπτώσεις και το σύστημα δεν λειτουργεί καλά. Οι διάφοροι φορείς ισχυρίζονται ότι μπορούν να επηρεάσουν τουλάχιστον ως ένα βαθμό την προετοιμασία της νομοθεσίας, αλλά είναι γνωστό ότι σε πολλές περιπτώσεις δεν είναι επαρκώς προετοιμασμένοι για να δράσουν ως αξιόπιστοι φορείς διασφάλισης συμφερόντων ή να συμμετάσχουν στο διάλογο της κοινωνίας των πολιτών. Οι διάφορες οργανώσεις σε πολλές περιπτώσεις είναι αδύναμες και η αντιπροσωπευτικότητά τους και οι πόροι τους είναι ανεπαρκείς.

Στην έκθεσή της με θέμα «Η κατάσταση της απασχόλησης και η κοινωνική κατάσταση στις υποψήφιες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης» η ΟΚΕ απεικονίζει τη σημερινή κατάσταση.

Οι συνδεδεμένες χώρες καθώς και η Ρωσία πρέπει με δική τους πρωτοβουλία να ενισχύσουν την λειτουργία της αγοράς εργασίας και τον κοινωνικό διάλογο καθώς και τις σχετικές θεσμικές δομές. Πρέπει να ευνοηθεί η διαδικασία οργάνωσης των διαφόρων φορέων, η αύξηση των αντίστοιχων πόρων καθώς και η βελτίωση των δυνατοτήτων δράσης ούτως ώστε οι φορείς αυτοί να μπορούν να συμμετέχουν νομίμως στην νομοθετική διαδικασία. Η ΕΕ θα πρέπει να στηρίξει την ανάπτυξη αυτής της συνεργασίας πιο αποφασιστικά από σήμερα και η ΟΚΕ θα πρέπει να προετοιμάσει τη συμβολή της. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι στο δεύτερο μέρος του παραρτήματος II της στρατηγικής της ΕΕ για τη Ρωσία (τομείς δράσης) προτείνεται η ενσωμάτωση

(1) Μερικά παραδείγματα: Suomen Keskuskauppakamari «Suomalaisen, luoteis-venäläisten ja virolaisten yritysten näkemyksiä pohjoisesta ulottuvuudesta», kesäkuu 1999 ISBN 951-8967-48-2, Prof. Simon Clarke: «New Forms of Employment and Household Survival Strategies in Russia», Moscow 1999 ISBN 0-9535519-0-3, Baltic Business Advisory Council: «Survey on Conditions for Growth and Development in the Baltic Sea Region», May 1999).

της Ρωσίας στον ευρωπαϊκό χώρο οικονομικής και κοινωνικής συνεργασίας. Τούτο θα επιτευχθεί (βλ. σημείο 2γ) με την προώθηση του κοινωνικού διαλόγου, με τη σύσταση σύγχρονων συνδικαλιστικών οργανώσεων και οργανώσεων των εργοδοτών και με την εφαρμογή των σημαντικότερων κανόνων της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας.

Προτάσεις μέτρων

1. Η ΕΕ πρέπει με βάση τα συμπεράσματα της συνόδου κορυφής της Κολωνίας να αναπτύξει ένα πρόγραμμα δράσης για την ανάπτυξη της βόρειας διάστασης στη Βόρεια Ευρώπη. Στο σχέδιο δράσης θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι συστάσεις της παρούσας γνωμοδότησης. Ενδείκνυται ο καθορισμός βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων μέτρων τα οποία και να περιληφθούν το ταχύτερο δυνατό στα συμπεράσματα της προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που θα πραγματοποιηθεί το Δεκέμβριο του 1999 στο Ελσίνκι.

Στο πρόγραμμα δράσης πρέπει να προβλέπονται αποτελεσματικοί μηχανισμοί παρακολούθησης όπου να καθορίζεται η υλοποίηση του σχεδίου και η ευθύνη. Απαιτείται διοικητική οργάνωση: η δράση των διαφόρων διοικητικών μονάδων της ΕΕ πρέπει να είναι συντονισμένη και να καθορίζεται βάσει των στόχων που έχουν τεθεί.

2. Το πρόγραμμα δράσης πρέπει να επικεντρωθεί στα προτεινόμενα κύρια σημεία των συστάσεων της ΟΚΕ. Για το λόγο αυτό πρέπει να πραγματοποιηθούν έρευνες εφαρμογής και να διασφαλιστεί ότι οι επενδύσεις θα κατευθύνονται στις βασικές προτεραιότητες. Για παράδειγμα η επισιτιστική βοήθεια της ΕΕ και των άλλων δυτικών χωρών προς τη Ρωσία μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες στη γεωργική παραγωγή της χώρας και των άλλων γειτονικών με αυτή χωρών. Η ενίσχυση των δυτικών χωρών θα πρέπει πρωτίστως να αφορά τον εκσυγχρονισμό του γεωργικού τομέα της Ρωσίας και τον εφοδιασμό σε είδη διατροφής καθώς και την ικανοποίηση των βασικών αναγκών του πληθυσμού.

3. Οι πόροι των διαφόρων προγραμμάτων στήριξης της ΕΕ (Tacis, Phare, Interreg κ.λπ.) πρέπει να διατεθούν για την υλοποίηση του προγράμματος δράσης. Πρέπει να υπάρχει αμερόληπτος και συνεχής συντονισμός μεταξύ των προγραμμάτων αυτών ώστε, δεδομένων των περιορισμένων πόρων, να επιτευχθεί το μέγιστο δυνατό όφελος. Σύμφωνα με ορισμένες πληροφορίες υπάρχουν ακόμη ελλείψεις όσον αφορά την υλοποίηση και τη διαχείριση των προγραμμάτων: τα σχέδια δεν ανταποκρίνονται στις υφιστάμενες ανάγκες, τα προγράμματα και τα σχέδια είναι ανεπαρκή και η εφαρμογή τους καθυστερεί κλπ.

Η ΕΕ πρέπει να στηρίξει τα προγράμματα αυτά και τη διαχείρισή τους. Ο νέος κανονισμός για το Tacis πρέπει να έχει τεθεί σε ισχύ στις αρχές του 2000. Οι ανάγκες των χωρών αυτών πρέπει να ληφθούν περισσότερο υπόψη και να επισημανθεί η λειτουργική και οικονομική τους ευθύνη.

Ιδιαίτερα όσον αφορά τη Ρωσία πρέπει να ενισχυθεί ο έλεγχος της διαχείρισης των πιστώσεων. Πρέπει να επιλυθεί το πρόβλημα των ενισχύσεων που κατευθύνονται στη Ρωσία μέρος των οποίων χάνεται ενδιάμεσα, πράγμα που δεν συμβάλλει καθόλου στην ανάπτυξη της οικονομίας. Η ΕΕ πρέπει χωρίς καθυστέρηση να

προβεί σε ελέγχους ούτως ώστε να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων στήριξης και να διατηρηθεί η αξιοπιστία τους. Για την επίτευξη των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων είναι καθοριστικής σημασίας η επιβολή αυστηρών απαιτήσεων όσον αφορά τη χορήγηση των ενισχύσεων. Επίσης πρέπει να αποφευχθεί η διοχέτευση των ενισχύσεων προς άλλους στόχους.

Πρέπει να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για την αποφυγή της διαφθοράς, του ξεπλύματος χρήματος και της δημιουργίας εικονικών επιχειρήσεων.

4. Η ΕΕ πρέπει να αναπτύξει περαιτέρω το πρόγραμμά δράσης της για τη Βόρεια Ευρώπη κατά τις διμερείς σχέσεις της με τις συνδεδεμένες χώρες, τις χώρες του ΕΟΧ καθώς και με τη Ρωσία.

Παράλληλα η ΕΕ πρέπει να αναλάβει πρωτοβουλία για την έναρξη επίσημου πολυμερούς διαλόγου της ΕΕ με τις άλλες χώρες της περιοχής για τον καθορισμό των προτεραιοτήτων και των κοινών συμφερόντων. Στο διάλογο αυτό θα πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη οι θέσεις των άλλων φόρουμ συνεργασίας της περιοχής (CBSS, BEAC). Η ΕΕ πρέπει να στηρίζει πλήρως αυτή την περιφερειακή συνεργασία και να συμμετέχει ενεργά στην εφαρμογή των σχεδίων.

5. Οι στόχοι και η δράση της ΕΕ και των άλλων χωρών της Βόρειας Ευρώπης καθώς και της Ρωσίας πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο συντονισμού. Από αυτή την άποψη η ΕΕ πρέπει να αναλάβει πρωτοβουλία για την έναρξη πολυμερούς διαλόγου μεταξύ των υποψήφιων χωρών. Η ΕΕ πρέπει με βάση το πρόγραμμα δράσης για τη Βόρεια Ευρώπη να προωθήσει τη συνεργασία σε αυτά τα θέματα ακόμη και στο πλαίσιο του διατλαντικού διαλόγου.

6. Για το λόγο αυτό στο πλαίσιο του προγράμματος δράσης πρέπει να ληφθεί μέριμνα ώστε οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών να μπορούν να συμμετέχουν στα αναπτυξιακά σχέδια. Μεταξύ άλλων:

— οι κοινωνικοί φορείς πρέπει να επιδώσουν την εφαρμογή του προγράμματος δράσης για τη Βόρεια Ευρώπη ούτως ώστε θεσπιστεί ο κατάλληλος μηχανισμός διαβούλευσης με τη βοήθεια συμβουλευτικής ομάδας π.χ·

— η σταθερή συνεργασία μεταξύ των φορέων της ΕΕ και της Ρωσίας πρέπει να αναπτυχθεί ως αναπόσπαστο τμήμα της εφαρμογής της συμφωνίας συνεργασίας και εταιρικής σχέσης. Για το σκοπό αυτό ενδείκνυται η σύσταση συμβουλευτικής ομάδας, στην οποία θα μπορούσε να συμμετέχει η ΟΚΕ. Ιδιαίτερη προσοχή για το θέμα πρέπει να δοθεί στη στρατηγική της ΕΕ για τη Ρωσία στο πλαίσιο του προγράμματος εργασίας της προεδρίας.

— τα άρθρα της Συνθήκης ΕΕ που αφορούν τη σύσταση συμβουλευτικών επιτροπών πρέπει να τεθούν χωρίς καθυστέρηση σε ισχύ και στις συνδεδεμένες χώρες πράγμα που μέχρι τώρα δεν έχει γίνει.

— πρέπει να στηριχθεί η πολυμερής συνεργασία μεταξύ των διαφόρων φορέων των χωρών της περιοχής και να ενθαρρυνθεί η σύφιξη σχέσεων των φορέων της Ρωσίας και των συνδεδεμένων χωρών με τους διάφορους ευρωπαϊκούς οργανισμούς συνεργασίας.

Για τη βελτίωση της λειτουργικής αγοράς εργασίας και των τριμερών σχέσεων πρέπει από την πλευρά της Ρωσίας να ενισχυθεί το ειδικό πρόγραμμα του tacis «Στήριξη της εφαρμογής της κοινωνικής μεταρρύθμισης και των εργασιακών σχέσεων (κοινωνική συνεργασία και εργασιακές διαφορές)». Όσον αφορά τις συνδεδεμένες χώρες η Επιτροπή πρέπει να στηρίξει τις χώρες αυτές τηρώντας την υπόσχεση της σχετικής ανακοίνωσής της για εφαρμογή και προώθηση του κοινωνικού διαλόγου. Επίσης θα πρέπει

να ενισχυθεί η άμεση τεχνική βοήθεια της Επιτροπής και η δράση ενημέρωσης (μονάδα TAIEX).

Θα πρέπει να ζητείται η γνώμη της ΟΚΕ κατά τη διαδικασία επεξεργασίας των αναγκαίων διατάξεων και να παρέχεται η συμβολή της στην υλοποίησή τους καθώς και στην πραγματοποίηση των απαραίτητων επαφών.

Βρυξέλλες, 20 Οκτωβρίου 1999.

Η Πρόεδρος

της Οικονομική και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η διαφάνεια και η συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στον Γύρο της Χιλιετίας του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου»

(1999/C 368/15)

Στις 27 Μαΐου 1999 και σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 3 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα «Η διαφάνεια και η συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στον Γύρο της Χιλιετίας του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου».

Το τμήμα εξωτερικών σχέσεων, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 6 Οκτωβρίου 1999, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. van Dijk.

Κατά την 367η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 20ής Οκτωβρίου 1999), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 103 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 5 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Η συμμετοχή των κοινωνικών οργανώσεων

1.1. Κατά τα τελευταία χρόνια το ενδιαφέρον των ΜΚΟ και των κοινωνικών εταίρων για το διεθνές εμπόριο αυξήθηκε σημαντικά⁽¹⁾. Αυτό το ενδιαφέρον είχε ήδη εκδηλωθεί κατά τις διαπραγματεύσεις της ΓΣΔΕ του Γύρου της Ουρουγουάης. Κατά τις συνομιλίες σχετικά με την Πολυμερή Συμφωνία για τις Επενδύσεις (ΜΣΕ), η εκδήλωση ενδιαφέροντος έφθασε στο αποκορύφωμά της. Πολλοί ΜΚΟ, ιδίως, διαμαρτύρονταν για έλλειψη διαφάνειας εκ μέρους των διαπραγματευτών σχετικά με τα θέματα που εξετάζονταν και τις συνέπειες της υπό σύναψη συμφωνίας για τις διάφορες χώρες και κοινωνικές ομάδες. Η δυσπιστία αυξήθηκε ακόμη περισσότερο στην πορεία των διαπραγματεύσεων εξαιτίας της επιφυλακτικής στάσης των εκπροσώπων των κυβερνήσεων. Δημιουργήθηκε γι αυτό η εντύπωση ότι μόνο οι βιομηχανικές χώρες θα αποκομίσουν οφέλη από τις διαπραγματεύσεις αυτές.

1.2. Το ενδιαφέρον των ΜΚΟ για το διεθνές εμπόριο διαπνέεται τώρα σε μεγάλο βαθμό από καχυποψία. Πολλές οργανώσεις είναι σκεπτικές έναντι των διαπραγματεύσεων και φοβούνται ότι οι κυβερνήσεις των συμμετεχόντων κρατών δεν λαμβάνουν επαρκώς

υπόψη τα συμφέροντα που εκπροσωπούν οι κοινωνικές οργανώσεις ή ομάδες καθώς και τα συμφέροντα των αναπτυσσόμενων χωρών. Τούτο εκφράστηκε ανάγλυφα κατά τις διαπραγματεύσεις του ΟΟΣΑ για την ΠΣΕ. Η έλλειψη πληροφόρησης και δυνατοτήτων άσκησης επιρροής φαίνεται πως ήταν σημαντικοί λόγοι για τη δύσπιστη στάση των ΜΚΟ. Για να αποφευχθεί παρόμοια αντίδραση στις μελλοντικές διαπραγματεύσεις του ΠΟΕ, η ΟΚΕ πιστεύει ότι η συμμετοχή των κοινωνικών οργανώσεων πρέπει να οργανωθεί όσο το δυνατόν καλύτερα. Στην παρούσα γνωμοδότηση θα αναφερθεί κυρίως στη συμμετοχή των κοινωνικών οργανώσεων στην επίτευξη των νέων συμφωνιών. Όσον αφορά τις δυνατότητες των κοινωνικών οργανώσεων να συμμετάσχουν και στην εφαρμογή των συμφωνιών μετά τη σύναψή τους, η ΟΚΕ δεν προτίθεται να τις εξετάσει στην παρούσα γνωμοδότηση.

1.3. Η ΟΚΕ έχει μακρά παράδοση όσον αφορά το ενδιαφέρον της για το διεθνές εμπόριο. Στον τομέα αυτό έχει εκδώσει πολλές γνωμοδοτήσεις και γνωμοδοτήσεις πρωτοβουλίας, με τις οποίες ήθελε πάντα να καταδείξει τη σημασία αυτού του θέματος για τους κοινωνικοοικονομικούς κύκλους. Οι πιο πρόσφατες γνωμοδοτήσεις της ΟΚΕ στον τομέα αυτό είναι οι ακόλουθες:

(1) Στην παρούσα γνωμοδότηση γίνεται διάκριση μεταξύ ομάδων κοινωνικών και οικονομικών συμφερόντων από τη μία πλευρά, και ΜΚΟ από την άλλη.

- η παγκόσμια πρόκληση του διεθνούς εμπορίου ⁽¹⁾,
- πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για την εφαρμογή πολυετούς προγράμματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 1999 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2001 ⁽²⁾,
- πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τη σύναψη εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και όσον αφορά θέματα της αρμοδιότητάς της, των αποτελεσμάτων των διαπραγματεύσεων στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου για τον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ⁽³⁾,
- ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου ⁽⁴⁾.

1.4. Ταυτόχρονα, η ΟΚΕ εκτιμά το ενδιαφέρον πολλών ΜΚΟ για το διεθνές εμπόριο. Ορθά πολλές οργανώσεις συνειδητοποιούν ότι οι διεθνείς συμφωνίες στον τομέα αυτό μπορεί να έχουν σημαντικές συνέπειες.

1.4.1. Η ΟΚΕ έχει ήδη εκδώσει γνωμοδοτήσεις για ορισμένα από τα θέματα αυτά, όπως προκύπτει και από το σημείο 1.3.

1.5. Η ΟΚΕ θεωρεί τη συμμετοχή κοινωνικών οργανώσεων στον ΠΟΕ πολύ σημαντική. Οι συμφωνίες που ενδέχεται να συναφθούν μπορούν να έχουν σημαντικές συνέπειες για ορισμένους τομείς (π.χ. τον τομέα των υπηρεσιών), για τη συνέχιση της ΚΓΠ, την κοινοτική αναπτυξιακή πολιτική (ΑΚΕ), τις επαφές με τρίτες χώρες και την τήρηση των διεθνών κανόνων (για την εργασία, την καλή μεταχείριση των ζώων και το περιβάλλον). Θα έχουν, επομένως, συνέπειες για την απασχόληση, για τα συμφέροντα των καταναλωτών και για τα εισοδήματα.

1.6. Σε όλους τους ανωτέρω τομείς αναπτύσσουν δραστηριότητα πολλές κοινωνικές οργανώσεις. Η συμμετοχή τους στις διαπραγματεύσεις μπορεί να συμβάλει στην αύξηση της κοινωνικής βάσης των συμφωνιών. Επιπλέον, οι διαπραγματευτές μπορούν να κάνουν χρήση της εμπειρογνομωσύνης που διαθέτουν οι ανάλογες οργανώσεις. Τέλος, οι κυβερνήσεις μπορούν να λάβουν γνώση των απόψεων των ομάδων συμφερόντων για το διεθνές εμπόριο ⁽⁵⁾.

1.7. Στην παρούσα γνωμοδότηση, η ΟΚΕ θέλει να καταδείξει πώς μπορεί η συμμετοχή των κοινωνικών οργανώσεων να λάβει τη βέλτιστη δυνατή μορφή στις διαπραγματεύσεις του ΠΟΕ. Προς τούτο, γίνεται διάκριση μεταξύ διαφόρων επιπέδων. Στο κεφάλαιο 2 θα εξετασθεί το παγκόσμιο επίπεδο: με ποιο τρόπο θα πρέπει να φροντίσει η γραμματεία του ΠΟΕ να υπάρχει επαρκής ενημέρωση και διαβούλευση με τις κοινωνικές οργανώσεις. Στο κεφάλαιο 3 προχωράμε στο εθνικό επίπεδο. Η λήψη αποφάσεων στους κόλπους του ΠΟΕ πρέπει να πραγματοποιείται με την συναίνεση όλων των ενδιαφερομένων. Γι' αυτό είναι σημαντικό για τις ομάδες οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων καθώς και για τις ΜΚΟ να οργανώσουν καλά τις πιέσεις που ασκούν στις εθνικές αρχές. Στους κόλπους της ΕΕ επικρατεί μια ιδιότυπη κατάσταση. Η ΕΕ έχει αποκλειστική αρμοδιότητα σε θέματα διεθνούς εμπορίου. Γι' αυτό, πρόκειται για ένα σημαντικό καθήκον που έχει ανατεθεί στο ευρωπαϊκό επίπεδο. Το καθήκον αυτό εξετάζεται αναλυτικότερα στο κεφάλαιο 4.

2. Η συμμετοχή των κοινωνικό-οικονομικών οργανώσεων στον ΠΟΕ

2.1. Όπως αναφέρθηκε και στο σημείο 1.6, η γραμματεία του ΠΟΕ θα πρέπει να μεριμνά για την καλή ενημέρωση των ομάδων κοινωνικών και οικονομικών συμφερόντων, καθώς και των ΜΚΟ που δρουν σε διεθνές επίπεδο. Ο ΠΟΕ οφείλει να παρέχει επαρκή πληροφόρηση στις κοινωνικές οργανώσεις. Η διαφάνεια μπορεί να εξαλείψει και να αποτρέψει τη δυσπιστία και την καχυποψία.

2.2. Η ενημέρωση μπορεί να πραγματοποιηθεί με δύο τρόπους. Ο πιο προσιτός είναι η διάδοση πληροφοριών μέσω του Internet. Προς τούτο, ο ΠΟΕ μπορεί να τοποθετήσει τις πληροφορίες στην ιδιαίτερη ιστοθέςη του ΠΟΕ. Επιπλέον, οι ενδιαφερομένες οργανώσεις μπορούν να ενημερώνονται για τις τελευταίες εξελίξεις μέσω της εγγραφής τους σε έναν κατάλογο αποδεκτών ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Αυτό είναι ένα ταχύ και αποτελεσματικό μέσο για την ενημέρωση κάθε ενδιαφερόμενης οργάνωσης σχετικά με τις τελευταίες εξελίξεις.

2.3. Ο δεύτερος τρόπος ενημέρωσης μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω της διοργάνωσης συναντήσεων. Κατά τις συναντήσεις αυτές, η γραμματεία κατατοπίζει τις ενδιαφερόμενες οργανώσεις για την τρέχουσα πορεία των διαπραγματεύσεων. Οι συμμετέχουσες οργανώσεις μπορούν στη συνέχεια να επωφεληθούν της ευκαιρίας για να εκφέρουν μια πρώτη άποψη σχετικά με τις παρεχόμενες πληροφορίες και ενδεχομένως να θέσουν ειδικότερες ερωτήσεις. Όσον αφορά αυτόν τον δεύτερο τρόπο, υπάρχουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Το πλεονέκτημα είναι η δυνατότητα αλληλεπίδρασης: μέσω της συζήτησης είναι δυνατόν να επιτευχθεί συμβιβασμός ή να επέλθει προσέγγιση των απόψεων. Το μειονέκτημα έγκειται στην οικονομική πλευρά: οι οργανώσεις θα πρέπει να προσέλθουν στη Γενεύη, για να ενημερωθούν και να εκφέρουν τις απόψεις τους. Πολλές από αυτές δεν έχουν την έδρα τους στη Γενεύη, οπότε τα έξοδα ταξιδιού μπορεί να αποτελέσουν εμπόδιο για τη συμμετοχή τους σ' αυτές τις συναντήσεις.

2.4. Για μία ανέφελη σχέση μεταξύ του ΠΟΕ και των κοινωνικών οργανώσεων, είναι σημαντικό να αναπτυχθεί αμοιβαία εμπιστοσύνη. Προς τούτο είναι σημαντικό να υπάρχει συνεχής ροή πληροφοριών μεταξύ των μερών. Αυτό μπορεί, επιπλέον, να συμβάλει στην ανάπτυξη διαλόγου μεταξύ των διαφόρων κοινωνικών οργανώσεων. Για την προώθηση αυτής της σταθερής σχέσης, ο ΠΟΕ θα πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο δημιουργίας ενός μόνιμου βήματος έκφρασης των κοινωνικών οργανώσεων. Αυτές θα πρέπει να συναντώνται τακτικά, τουλάχιστον μια φορά το χρόνο, να έχουν τη δυνατότητα να συμβουλευούνται τη γραμματεία σχετικά με τα διάφορα θέματα που περιλαμβάνονται στην (επερχόμενη) ημερήσια διάταξη των διαπραγματεύσεων και, ενδεχομένως, να μπορούν να διατυπώνουν πρακτικές παρατηρήσεις όσον αφορά την εφαρμογή.

2.5. Οι μεγαλύτερες δυσκολίες για τη δημιουργία ενός τέτοιου βήματος αφορούν το κόστος (ποιος θα το αναλάβει) και το ποιες οργανώσεις θα συμμετέχουν σ' αυτό το βήμα. Για το πρώτο ζήτημα, η λύση δεν παρουσιάζει μεγάλη δυσκολία. Οι συμμετέχουσες οργανώσεις θα πρέπει να καλύπτουν οι ίδιες τα έξοδα ταξιδιού και διαμονής τους. Η ΟΚΕ κατανοεί πλήρως ότι αυτή η λύση δημιουργεί προβλήματα σε ορισμένες οργανώσεις. Ιδίως για τις οργανώσεις από λιγότερο αναπτυγμένες χώρες, ενδέχεται να αποτελέσει εμπόδιο για τη συμμετοχή τους στις συναντήσεις. Για να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να συμμετέχουν στις συναντήσεις αποκλειστικά οργανώσεις από τη Δύση, θα πρέπει κατά τη διαπίστευση των συμμετεχόντων να επιφυλαχθεί επαρκές περιθώριο για τη συμμετοχή οργανώσεων από λιγότερο αναπτυγμένες χώρες.

⁽¹⁾ ΕΕ C 56 της 24.2.1997.

⁽²⁾ ΕΕ C 40 της 15.2.1999.

⁽³⁾ ΕΕ C 407 της 28.12.1998.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 101 της 12.4.1999.

⁽⁵⁾ Β. Reinalda, «Οι ΜΚΟ και άλλοι ιδιωτικοί φορείς στη θεωρία των διεθνών σχέσεων», *Internationale Spectator*, 53, Ιούλιος/Αύγουστος 1999, 414-118.

2.5.1. Στο εσωτερικό της γραμματείας του ΠΟΕ, θα πρέπει να διατίθεται επαρκές εργατικό δυναμικό για την καλή προετοιμασία των συναντήσεων με τις κοινωνικές οργανώσεις. Με αυτή τη νέα διευθέτηση θα αντιμετωπισθούν και ορισμένες οικονομικές επιπτώσεις.

2.6. Το δεύτερο ερώτημα, δηλαδή το ποιες οργανώσεις θα συμμετέχουν στο βήμα, είναι πολύ πιο δύσκολο να απαντηθεί. Πρέπει να καταστεί σαφές ότι μέλη ενός τέτοιου βήματος μπορούν να γίνουν κυρίως διεθνείς οργανώσεις, που εκπροσωπούνται σε όλες τις ηπείρους. Κατά δεύτερον, θα πρέπει να εξετασθεί για ποιες οργανώσεις ενδέχεται να παρουσιάζει ενδιαφέρον. Θα πρέπει να είναι οργανώσεις συμφερόντων, οι οποίες να εκπροσωπούν μια συγκεκριμένη ομάδα, για την οποία θεωρείται δεδομένο ότι οι συνομιλίες του ΠΟΕ θα έχουν συνέπειες. Κατ' αρχάς, η γραμματεία θα πρέπει να συντάξει έναν κατάλογο με τις οργανώσεις που πληρούν αυτά τα δύο κριτήρια. Σε περίπτωση που ο αριθμός των οργανώσεων είναι μεγάλος, θα πρέπει να συμφωνήσουν οι οργανώσεις μεταξύ τους όσον αφορά το δικαίωμα λόγου, ώστε να υπάρξουν ικανοποιητικά περιθώρια συζήτησης.

3. Η συμμετοχή των κοινωνικο-οικονομικών οργανώσεων σε εθνικό επίπεδο

3.1. Οι αποφάσεις στους κόλπους του ΠΟΕ λαμβάνονται από εκπροσώπους των κυβερνήσεων. Για τη λήψη αποφάσεων, απαιτείται η συμφωνία ενός μεγάλου μέρους εξ αυτών. Συνεπώς, μπορεί να πει κανείς ότι οι κυβερνήσεις των συμμετεχουσών χωρών συνιστούν αποτελεσματική δίοδο για την άσκηση πίεσης εκ μέρους των κοινωνικών οργανώσεων.

3.2. Επομένως, οι εθνικές κοινωνικές οργανώσεις πρέπει να ασκούν κυρίως τις πιέσεις τους προς τις εθνικές κυβερνήσεις. Οι κυβερνήσεις πρέπει να παρέχουν σε αυτές τις οργανώσεις επαρκή δυνατότητα να εκφράσουν τις απόψεις τους. Κατά το παράδειγμα του ΠΟΕ, οι κυβερνήσεις μπορούν να θεσπίσουν ένα βήμα, στο οποίο θα συμμετέχουν διάφορες κοινωνικές οργανώσεις. Το σημαντικότερο καθήκον τους μπορεί να είναι η παροχή συμβουλών στην κυβέρνηση σχετικά με τα διάφορα θέματα που περιλαμβάνονται στην ημερήσια διάταξη του ΠΟΕ. Είναι ζωτικής σημασίας η έγκαιρη ενημέρωση και διαβούλευση της κυβέρνησης με τις κοινωνικές οργανώσεις.

3.2.1. Ιδιαίτερη ευθύνη σχετικά έχουν τα εθνικά κοινωνικοοικονομικά συμβουλευτικά όργανα. Σε αυτά συχνά εκπροσωπούνται οι σημαντικότερες κοινωνικοοικονομικές κατηγορίες. Μπορούν να παρέχουν συμβουλές στην κυβέρνηση ως προετοιμασία για τις συναντήσεις του ΠΟΕ. Οι κυβερνήσεις θα μπορούν να ζητούν τη γνωμοδότησή τους. Αν η κυβέρνηση δεν τους έχει ζητήσει γνωμοδότηση, θα μπορούν πάντα να γνωμοδοτούν με δική τους πρωτοβουλία.

3.3. Οι κυβερνήσεις πρέπει να προσεγγίζουν τις διεθνείς διαπραγματεύσεις με πλήρη διαφάνεια. Γι' αυτό, πρέπει να διαδίδουν μέσω του Internet όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την τρέχουσα κατάσταση και τις εξελίξεις στους κόλπους του ΠΟΕ.

3.4. Δεδομένου ότι το διεθνές εμπόριο αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα της ΕΕ, το ευρωπαϊκό επίπεδο έχει μεγάλη σημασία για τις χώρες της ΕΕ. Αυτό ισχύει και για τις κοινωνικές

οργανώσεις στο εσωτερικό της ΕΕ. Επομένως, αυτές θα πρέπει να προσανατολίζονται τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Στο θέμα αυτό αναφέρεται το επόμενο κεφάλαιο.

4. Οι κοινωνικο-οικονομικές οργανώσεις στο ευρωπαϊκό επίπεδο και ο ρόλος της ΟΚΕ

4.1. Πολλά από όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω για το εθνικό επίπεδο ισχύουν και για το ευρωπαϊκό. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να διαδίδει μέσω της ιστοθής της στο Internet πολλές πληροφορίες για τις τρέχουσες εξελίξεις στους κόλπους του ΠΟΕ. Επιπλέον, πρέπει να διοργανώνει τακτικά ενημερωτικές συναντήσεις, στις οποίες θα μπορούν να προσκαλούνται οργανώσεις κοινωνικών και οικονομικών συμφερόντων καθώς και ΜΚΟ. Η ΟΚΕ μπορεί να υποστηρίξει τη διοργάνωση των συναντήσεων αυτών.

4.2. Ιδιαίτερος ρόλος αποδίδεται στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Αυτή αποτελεί τον εκπρόσωπο σε ευρωπαϊκό επίπεδο των οικονομικών και κοινωνικών κατηγοριών της ΕΕ. Εναπόκειται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ζητήσει γνωμοδότηση της ΟΚΕ για τα θέματα του ΠΟΕ, παρόλο που σύμφωνα με τη Συνθήκη δεν είναι υποχρεωμένη να το κάνει⁽¹⁾. Για τις διεθνείς συμφωνίες που αφορούν τον τομέα των υπηρεσιών, αντίθετα, η Επιτροπή πρέπει υποχρεωτικά να ζητήσει γνωμοδότηση της ΟΚΕ⁽²⁾.

4.3. Τα τελευταία χρόνια η ΟΚΕ έχει εκδώσει πολλές γνωμοδοτήσεις πρωτοβουλίας για το σημαντικό αυτό θέμα. Οι γνωμοδοτήσεις αυτές καταδεικνύουν το μεγάλο ενδιαφέρον της ΟΚΕ για το θέμα και τονίζουν τη σημασία των συμφωνιών του ΠΟΕ για την κοινωνικο-οικονομική πολιτική της ΕΕ.

4.4. Όπως τονίσθηκε και στο σημείο 1.4, οι συνέπειες των διεθνών εμπορικών συμφωνιών για την απασχόληση, τα εισοδήματα, τους καταναλωτές και το περιβάλλον είναι σήμερα περισσότερες από ποτέ. Αντίστοιχα, έχουν αυξηθεί σημαντικά και οι ευαισθησίες των κοινωνιών μας απέναντί τους.

4.5. Η ΟΚΕ θεωρεί, επομένως, ότι έχει ζωτική σημασία το να παρακολουθήσει εκ του σύνεγγυς τις διαπραγματεύσεις για την περαιτέρω ελευθέρωση, να λάβει γνώση των απόψεων των ενδιαφερόμενων ενώσεων και ΜΚΟ για το θέμα και, υποβάλλοντας γνωμοδοτήσεις αρκετά νωρίς στο Συμβούλιο, το Κοινοβούλιο και την Επιτροπή, να βοηθήσει στις προπαρασκευαστικές εργασίες της διαπραγματευτικής θέσης της ΕΕ.

4.6. Η ΟΚΕ προτείνει, συνεπώς, να δημιουργηθεί εντός της οργανωτικής της διάρθρωσης μία μονάδα, η οποία θα της επιτρέψει να αξιοποιήσει κατά την περίοδο των διαπραγματεύσεων την πλούσια γνώση και εμπειρία που διαθέτει.

Η εν λόγω μονάδα θα πρέπει να περιλαμβάνει έναν πυρήνα εμπειρογνομώνων στο εξωτερικό εμπόριο, οι οποίοι θα υποστηρίζονται από εμπειρογνώμονες από τα άλλα τμήματα, ανάλογα με το υπό διαπραγμάτευση θέμα.

Καθήκον αυτής της μονάδας θα είναι να καλλιεργεί στενές επαφές, όχι μόνο με τον ΠΟΕ και τις αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής, αλλά και με τις ενδιαφερόμενες οργανώσεις και ΜΚΟ της ΕΕ.

(1) Βλ. σχετικά το άρθρο 133 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

(2) Βλ. άρθρο 52 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

4.7. Με βάση τις πρόσθετες πληροφορίες που θα αποκτηθούν κατ' αυτόν τον τρόπο και στηριζόμενη στις μέχρι τούδε γνωμοδοτήσεις της ΟΚΕ, η εν λόγω μονάδα θα υποβάλει, εγκαίρως για τις διαπραγματεύσεις, γνωμοδοτήσεις για θέματα που παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον από άποψη κοινωνικής πολιτικής.

4.8. Σε ειδικές περιπτώσεις, ενδείκνυται να πραγματοποιούνται εκ των προτέρων ακροάσεις με τους ενδιαφερόμενους κύκλους.

4.9. Στο πλαίσιο αυτό, θα ήταν ευκαταίω να δοθεί στα αρμόδια μέλη της ΟΚΕ η δυνατότητα να παραστούν στις σημαντικές φάσεις αυτών των αποφασιστικών διαπραγματεύσεων.

4.10. Η ΟΚΕ προτείνει στη μονάδα του ΠΟΕ να εξετάσει ειδικότερα, με βάση τα σχέδια του Seattle, τα ακόλουθα θέματα:

1. τον ρόλο των κοινωνικο-οικονομικών οργανώσεων στη ρύθμιση των διαφορών

2. τις μεθόδους μονομερών κυρώσεων και τα αντισταθμιστικά δικαιώματα
3. το ηλεκτρονικό εμπόριο
4. ΠΟΕ και απασχόληση
5. τις δημόσιες συμβάσεις
6. την ενίσχυση του ΠΟΕ
7. τη γεωργία
8. τις υπηρεσίες
9. το εμπόριο και τη ανάπτυξη
10. το εμπόριο και το περιβάλλον
11. το εμπόριο και τους διεθνείς κανόνες για τις συνθήκες εργασίας
12. τον ανταγωνισμό
13. τις επενδύσεις
14. τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας
15. την τιμολόγηση.

Βρυξέλλες, 20 Οκτωβρίου 1999.

Η Πρόεδρος
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση Οδηγίας του Συμβουλίου για την επίδοση και την κοινοποίηση στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις»

(1999/C 368/16)

Στις 12 Ιουλίου 1999, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να αναθέσει την προετοιμασία των σχετικών εργασιών στο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» και όρισε γενικό εισηγητή τον κ. Hernández Bataller.

Κατά την 367η σύνοδο ολομέλειας της 20ής και 21ης Οκτωβρίου 1999 (συνεδρίαση της 21ης Οκτωβρίου 1999), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 85 ψήφους υπέρ και 2 αποχές.

1. Εισαγωγή

1.1. Σε ένα κράτος δικαίου, η νομοθεσία οφείλει να καθιερώνει, μέσω γενικών νομικών κανόνων, μια ισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του καθενός. Στην περίπτωση κατά την οποία τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται από την έννομη τάξη που έτσι δημιουργείται, θίγονται από την παράβαση ενός εκ των κανόνων αυτών, πρέπει να προβλέπεται δικαστική δίωξη ώστε να ικανοποιούνται οι απαιτήσεις των διαδίκων και ταυτόχρονα να επανέρχεται η ισορροπία συμφερόντων που επιδιώκει ο νομοθέτης. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, η πρόσβαση στη δικαιοσύνη είναι ένα από τα δικαιώματα του ανθρώπου.

1.2. Σύμφωνα με το άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, μεταξύ των στόχων της Ένωσης περιλαμβάνονται οι εξής:

- να διατηρήσει και να αναπτύξει την Ένωση ως χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων
- να διατηρήσει στο ακέραιο το κοινοτικό κεκτημένο και να το αναπτύξει με την προοπτική να μελετηθεί κατά πόσον οι πολιτικές και οι μορφές συνεργασίας που καθιερώνονται με τη Συνθήκη θα πρέπει να αναθεωρηθούν, προκειμένου να εξασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα των μηχανισμών και των οργάνων της Κοινότητας.

1.3. Μεταξύ των μέτρων για την επίτευξη των ανωτέρω στόχων, η καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς — ειδικά δε με τη βαθμιαία αύξηση των νέων μορφών συμβάσεων, όπως για παράδειγμα το ηλεκτρονικό διασυνοριακό εμπόριο — προϋποθέτει την καλύτερη και ταχύτερη διαβίβαση μεταξύ των κρατών μελών των δικαστικών και εξωδίκων πράξεων προς επίδοση ή κοινοποίηση σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις.

1.4. Έχει μεγάλη σημασία να μπορούν τα υποκείμενα δικαίου να κατανοούν και να επικαλούνται τα δικαιώματά τους, απολαύοντας ίσων εγγυήσεων με εκείνες που διαθέτουν ενώπιον των δικαστηρίων της χώρας τους, μέσω διαδικασιών που συνδυάζουν με ισορροπία την ταχύτητα και τη νομική ασφάλεια.

1.5. Τα περισσότερα από τα κράτη μέλη της Ένωσης έχουν υπογράψει τη Σύμβαση της Χάγης της 15ης Νοεμβρίου 1965 σχετικά με την επίδοση και την κοινοποίηση δικαστικών και

εξωδίκων πράξεων για αστικές ή εμπορικές υποθέσεις, αλλά και για διμερείς ή περιφερειακές πράξεις, οι οποίες συναπαρτίζουν ένα σύστημα που χαρακτηρίζεται από πολυπλοκότητα, ανομοιογένεια και ανεπαρκή αποτελεσματικότητα.

1.5.1. Πριν από την έναρξη ισχύος της συνθήκης του Άμστερνταμ, τα κράτη μέλη συνήψαν, στη βάση του άρθρου Κ.3.2 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σύμβαση για την επίδοση και την κοινοποίηση στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις, η οποία καταρτίστηκε με πράξη του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 26ης Μαΐου 1997⁽¹⁾. Αυτή η σύμβαση δεν έχει εντούτοις κυρωθεί από τα περισσότερα κράτη μέλη.

2. Πρόταση της Επιτροπής

2.1. Δεδομένου ότι η σύμβαση του Συμβουλίου της 26ης Μαΐου 1997 δεν έχει κυρωθεί, οι κανόνες της δεν ισχύουν. Η μετατροπή της σε κοινοτική πράξη θα έχει κυρίως σαν αποτέλεσμα να εξασφαλιστεί ότι η εφαρμογή θα γίνει σε συγκεκριμένη προθεσμία, με ομοιογενή τρόπο και στο εγγύς μέλλον.

2.1.1. Η υπό εξέταση πρόταση Οδηγίας αποσκοπεί να βελτιώσει και να επιταχύνει τη διαβίβαση μεταξύ των κρατών μελών δικαστικών και εξωδίκων πράξεων στον αστικό ή εμπορικό τομέα με σκοπό την επίδοση και την κοινοποίηση.

2.1.2. Το θέμα που καλύπτεται από τη σύμβαση εμπίπτει στο άρθρο 65 της Συνθήκης και η νομική βάση αυτής της πρότασης είναι το άρθρο 61, σημείο γ, της συνθήκης ΕΚ.

2.1.3. Ο νέος τίτλος IV της συνθήκης ΕΚ δεν ισχύει για το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία, εκτός αν τα κράτη αυτά επιλέξουν να προσχωρήσουν («opt in») υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται από το πρωτόκολλο που επισυνάπτεται στις συνθήκες οι χώρες αυτές, εντούτοις, έχουν δηλώσει την πρόθεσή τους να συμμετάσχουν πλήρως στις δραστηριότητες της Κοινότητας για θέματα δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις. Εξάλλου, ο τίτλος IV δεν ισχύει επίσης για τη Δανία, δυνάμει του πρωτοκόλλου που την αφορά.

⁽¹⁾ ΕΕ C 261 της 27.8.1997.

2.2. Οι στόχοι της πρότασης συνίστανται στη βελτίωση και απλούστευση του συστήματος επίδοσης και κοινοποίησης δικαστικών και εξωδίκων πράξεων στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς. Αναπτύσσεται έτσι ο στόχος της ΕΕ να αναπτύξει ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, ώστε τα υποκείμενα δικαίου να μπορούν να επικαλεσθούν τα δικαιώματά τους απολαμβάνοντας ίσων εγγυήσεων με εκείνες που διαθέτουν ενώπιον των δικαστηρίων της χώρας τους.

2.2.1. Οι στόχοι της πρότασης, λόγω των διασυνοριακών επιπτώσεων, αιτιολογούν πλήρως την παρέμβαση σε κοινοτικό επίπεδο. Εξάλλου, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, η προτεινόμενη πράξη περιορίζεται στο ελάχιστο προαπαιτούμενο και δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη αυτών των στόχων.

2.2.2. Η πρόταση οδηγίας στηρίζεται στη σύμβαση της Χάγης του 1965 και εισάγει τις ακόλουθες καινοτομίες:

- θεσπίζει αμεσότερες σχέσεις μεταξύ των υπευθύνων για τη διαβίβαση και των προσώπων που είναι υπεύθυνα για να πραγματοποιήσουν ή να φροντίσουν για την επίδοση ή την κοινοποίησή τους·
- προβλέπει χρησιμοποίηση ορισμένων πρακτικών μέσων για να διευκολυνθεί το έργο των προσώπων αυτών, όπως είναι τα σύγχρονα μέσα διαβίβασης, ένα πλήρες και εύχρηστο έντυπο, καθώς και καταλόγους των υπηρεσιών παραλαβής που ορίζουν τα κράτη·
- προκειμένου να διασφαλισθούν τα δικαιώματα των μερών, θεσπίζει ιδίως πρωτότυπες ρυθμίσεις σχετικά με τη μετάφραση των πράξεων·
- συγκροτεί συμβουλευτική επιτροπή επιφορτισμένη με το καθήκον παροχής συνδρομής στην Επιτροπή κατά την υλοποίηση των λεπτομερειών εφαρμογής·
- αντικαθιστά το σύστημα κοινοποίησης των πράξεων, όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών και των μερών.

2.2.3. Παρά την προσαρμογή της Οδηγίας στη σύμβαση, υπάρχουν μεταξύ τους οι εξής διαφορές:

- Αρμοδιότητα του Δικαστηρίου: αντίθετα με το άρθρο 17 της σύμβασης, η οδηγία δεν χρειάζεται να προσδιορίσει το ρόλο του Δικαστηρίου.
- Υλοποίηση των λεπτομερειών εφαρμογής: ανατίθεται στην Επιτροπή εκτελεστική αρμοδιότητα για να θεσπίζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής του κειμένου.
- Σχέση με άλλες συμφωνίες και διακανονισμούς: επιτρέπεται στα κράτη μέλη, μεμονωμένα ή σε συνεργασία, να επιταχύνουν τη διαβίβαση των πράξεων. Η άσκηση αυτής της δυνατότητας υποβάλλεται στην εποπτεία της Επιτροπής: το σχέδιο αυτών των διατάξεων πρέπει να της κοινοποιηθεί.
- Επιφυλάξεις: η πρόταση οδηγίας δεν δέχεται επιφυλάξεις, αλλά μεταβατικά ή ειδικά καθεστώτα τα οποία πρέπει να

ανακοινώνονται στην Επιτροπή και να δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

- Τυπικές διατάξεις: Από την έναρξη ισχύος της οδηγίας, η Επιτροπή αναλαμβάνει το ρόλο να μεριμνά για την εφαρμογή της οδηγίας, να προτείνει ενδεχόμενες τροποποιήσεις και να ενημερώνει τα κράτη μέλη και το κοινό γενικότερα για τις κοινοποιήσεις και ανακοινώσεις που προβλέπονται από την οδηγία.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση Οδηγίας της Επιτροπής, δεδομένου ότι υποστηρίζει την ανάπτυξη ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ο οποίος προϋποθέτει, μεταξύ άλλων, την υιοθέτηση μέτρων στο χώρο της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις, απαραίτητων για την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και την καλύτερη διαχείριση του τομέα της δικαιοσύνης.

3.1.1. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι λόγω της θέσης σε ισχύ της Συνθήκης του Άμστερνταμ τα εν λόγω μέτρα θα δώσουν μία νέα ώθηση δίδοντας στους πολίτες τη δυνατότητα να ενισχύσουν τις δημοκρατικές παραδόσεις της Ευρώπης.

3.1.2. Η ΟΚΕ έχει επίγνωση τόσο των δυνατοτήτων όσο και των δυσκολιών που θα προκύψουν από την ενοποίηση χωρών τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά, τα κοινωνικά συστήματα, τα νομοθετικά συστήματα και η πολιτική οργάνωση των οποίων παρουσιάζουν, παρά τις κοινές αρχές στις οποίες βασίζονται, σημαντικές διαφορές, αλλά παρά το γεγονός αυτό θεωρεί ότι θα πρέπει να ικανοποιηθεί το αυξανόμενο αίτημα της κοινωνίας των πολιτών τόσο για μεγαλύτερη ισότητα και δικαιοσύνη όσο και για την ισχύ παρόμοιων συνθηκών ασφάλειας και νομικής προστασίας.

3.1.3. Για το λόγο αυτό η ΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι:

- είναι απαραίτητη η ενίσχυση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης τόσο μεταξύ των ευρωπαϊκών και των εθνικών θεσμικών οργάνων όσο και μεταξύ αυτών και των ευρωπαίων πολιτών·
- μετά τη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς, την καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος και τη θεμελίωση της κοινωνικής Ευρώπης, η δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης αποτελεί έναν από τους πρωταρχικούς και σημαντικότερους στόχους της Ένωσης.

3.2. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η υιοθέτηση της παρούσας πρότασης υπό τη μορφή Οδηγίας είναι επαρκώς δικαιολογημένη, στο μέλλον όμως οι νομικές πράξεις αυτού του είδους θα έπρεπε να λαμβάνουν τη μορφή Κανονισμού.

3.3. Η ΟΚΕ τάσσεται υπέρ της κατάρτησης της — προβλεπόμενης από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ — μεταβατικής περιόδου για την προοδευτική δημιουργία ενός χώρου «ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης», δεδομένου ότι οι πράξεις που υιοθετούνταν από τους εκπροσώπους των κυβερνήσεων των κρατών μελών στον τομέα αυτό, πριν από τη σύναψη της εν λόγω Συνθήκης, δεν εφαρμόζονταν ή εφαρμόζονταν κατά τρόπο ανομοιογενή.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1.1. Εκείνοι που επωφελούνται από τους στόχους της πρότασης είναι «τα υποκείμενα δικαίω», φυσικά ή νομικά πρόσωπα, ανεξάρτητα εάν είναι ή όχι πολίτες της Ένωσης. Το δικαίωμα σε δίκαια και ταχεία δίκη υπερβαίνει τα πλαίσια του Καθεστώτος Ήθαγένειας και συνιστά Θεμελιώδες Δικαίωμα του Ατόμου, χωρίς να εξαρτάται σε καμία περίπτωση από την ιθαγένεια. Πέραν αυτού, και θεωρώντας την πρόταση από την άποψη της επίδρασής της στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, τα οφέλη που θα προσφέρει η εφαρμογή της Οδηγίας στην εσωτερική αγορά θα τα απολαύουν και τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που ανήκουν σε τρίτες χώρες.

4.1.2. Το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής της πρότασης δεν διευκρινίζεται επαρκώς με αποτέλεσμα να διατρέχεται ο κίνδυνος πρόκλησης σύγχυσης κατά την εφαρμογή της. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες που παρουσιάζουν ορισμένες περιοχές που αναφέρονται στο άρθρο 299 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και οι δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει ορισμένα κράτη μέλη σχετικά με αυτές. Με αυτή την έννοια, επιβάλλεται να διευκρινισθεί ότι, ανεξάρτητα με τη συγκεκριμένη άσκηση της κοινοποίησης, διαβίβασης ή επίδοσης, ο ορισμός των αρμοδίων οργανισμών για την υπόθεση θα πρέπει να πραγματοποιείται από την εθνική αρχή που φέρει την εξωτερική ευθύνη του κράτους και, επομένως, εγγυάται τη νομιμότητα των πράξεων των εν λόγω οργανισμών. Τα κράτη μέλη οφείλουν να θεσπίσουν τις κατάλληλες σχετικές νομικές και διοικητικές διαδικασίες.

4.2. Στις προϋποθέσεις σχετικά με την άγνωστη διεύθυνση, θα πρέπει να περιληφθεί ρητώς στην πρόταση ότι το κράτος μέλος παραλαβής οφείλει να εκπληρώσει υποχρέωση προς την έννοια του «να ενεργήσει με τη μεγαλύτερη δυνατή επιμέλεια προκειμένου να εντοπίσει, πραγματοποιώντας εύλογες προσπάθειες, τη διεύθυνση του παραλήπτη».

4.3. Η ΟΚΕ φρονεί ότι η καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς προϋποθέτει τη βελτίωση και επιτάχυνση της διαβίβασης μεταξύ κρατών μελών των δικαστικών και εξωδικών πράξεων προς επίδοση ή κοινοποίηση σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις.

4.3.1. Η ΟΚΕ επισημαίνει για μία ακόμη φορά τη σημασία της ύπαρξης διαδικασιών προσφυγής ταχείας εκτέλεσης και εύκολης πρόσβασης και για το λόγο αυτό ζητεί από την Επιτροπή να τελειοποιήσει την πρότασή της προς αυτή την κατεύθυνση⁽¹⁾. Η θέσπιση αποτελεσματικών ένδικων μέσων συνιστά πραγματική υποχρέωση των κρατών μελών και για τούτο είναι απαραίτητη η αποτελεσματικότητα και η ταχύτητα των δικαστικών διαδικασιών στον αστικό τομέα, οι οποίες προϋποθέτουν ότι η διαβίβαση των δικαστικών και εξωδικών εγγράφων μεταξύ των οργανισμών που ορίζουν τα κράτη μέλη θα πραγματοποιείται με βάση την «αρχή της απευθείας διαβίβασης» και με ταχέα μέσα.

4.3.2. Η ΟΚΕ φρονεί ότι η κατάργηση της απαίτησης θεώρησης των εγγράφων, καθώς και των ενδιάμεσων σταδίων μεταξύ της αποστολής μιας πράξης στο κράτος μέλος διαβίβασης και της επίδοσης ή της κοινοποίησης στο κράτος μέλος παραλαβής, θα αποβεί επωφελής για την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς.

4.4. Δεδομένου, αφενός, ότι οι αστικές αγωγές που κρίνονται στο πλαίσιο των ποινικών και φορολογικών υποθέσεων δεν αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής της πρότασης Οδηγίας και, αφετέρου, ότι ενδέχεται επίσης να ζητηθούν έγγραφα ο νομικός χαρακτηρισμός των οποίων από την αρμόδια δικαστική αρχή δεν είναι πάντα σαφής, θα ήταν σκόπιμο να προστεθεί, για την προστασία των δικαιωμάτων των εμπλεκομένων μερών, μια πρόταση με την εξής διατύπωση:

«η υπηρεσία παραλαβής θα χαρακτηρίζει κατά τον πλέον ευέλικτο τρόπο τα έγγραφα η νομική φύση των οποίων δεν μπορεί να αποδοθεί σαφώς στον αστικό ή εμπορικό τομέα, τα οποία όμως παρουσιάζουν σημεία σύνδεσης με αυτούς.»

4.5. Η ανάγκη ταχείας διαβίβασης αιτιολογεί τη χρησιμοποίηση οιαδήποτε μέσου κρίνει κατάλληλο, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις ως προς την αναγνωσιμότητα και την πιστότητα του διαβιβαζόμενου εγγράφου. Θα πρέπει να προβλεφθεί σαφώς η ευθύνη που έχουν τα κράτη μέλη για την μη λήψη των απαιτούμενων προπαρασκευαστικών μέτρων εντός «λογικών προθεσμιών».

4.5.1. Η ΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει ότι συμφωνεί να λαμβάνει υπόψη η πρόταση τις τεχνολογικές καινοτομίες και τα νέα μέσα που γίνονται δεκτά από τις υπηρεσίες διαβίβασης και παραλαβής, παραδείγματος χάρι το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο ή Διαδίκτυο (Internet), με την επιφύλαξη της διατήρησης της ισορροπίας μεταξύ ταχύτητας και νομικής ασφάλειας. Ως προς αυτό, η παράγραφος 5 του άρθρου 4 φαίνεται να εξετάζει μόνο τη δυνατότητα διαβίβασης εγγράφων με το ταχυδρομείο. Θα έπρεπε λοιπόν να τροποποιηθεί.

4.6. Η διατήρηση της αρχής της δωρεάν παροχής υπηρεσιών εκ μέρους της Διοίκησης, όσον αφορά τα έξοδα κοινοποίησης ή επίδοσης των δικαστικών εγγράφων, προϋποθέτει την ενίσχυση της αρχής της ισότητας των όπλων ενώπιον των δικαστηρίων, δεδομένου ότι ευνοεί την πρόσβαση στη δικαιοσύνη και αποτελεί προϋπόθεση για την αποτελεσματικότητα της έννομης τάξης. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι σε όλες τις φάσεις εφαρμογής των νομικών διαδικασιών θα πρέπει να διασφαλίζεται η παροχή δωρεάν δικαστικής βοήθειας, σε περίπτωση έλλειψης πόρων.

4.6.1. Ως προς τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες τα έξοδα πρέπει να βαρύνουν τον αιτούντα, η ΟΚΕ επαναλαμβάνει⁽²⁾ ότι τα ποσά για τα εν λόγω έξοδα πρέπει να είναι προσιτά και να ορίζονται ανάλογα με το πραγματικό κόστος που προϋποθέτουν.

4.7. Το «εγχειρίδιο» που πρέπει να καταρτίσει και να ενημερώνει τακτικά η Επιτροπή θα πρέπει να τίθεται στη διάθεση όλων των οικονομικών φορέων και γενικότερα των «υποκειμένων δικαίου», για παράδειγμα μέσω του Internet, ούτως ώστε να επιτυγχάνεται η διάδοση των απαιτήσεων στις οποίες οφείλουν να ανταποκρίνονται οι υπηρεσίες διαβίβασης και παραλαβής.

4.8. Στην παράγραφο 1 του άρθρου 15 χρησιμοποιείται η έννοια των «εχόντων έννομο συμφέρον σε μια δίκη», η οποία δεν προσδιορίζεται νομικά, πόσο μάλλον εάν ληφθεί υπόψη ότι η εν λόγω παράγραφος παρέχει εναλλακτικό δικαίωμα στα υποκείμενα δικαίου: το δικαίωμα να προλαμβάνουν την κοινοποίηση εκ μέρους των επίσημων αρχών, με στόχο την υποτιθέμενη μεγαλύτερη ταχύτητα απόκτησης του εγγράφου.

(2) Βλ. Γνωμοδότηση της ΟΚΕ για την «Πράσινη Βίβλο για τις πληροφορίες του δημόσιου τομέα στην κοινωνία των πληροφοριών». ΕΕ C 169 της 16.6.1999, σ. 30.

(1) ΕΕ C 407 της 28.12.1998, σ. 50.

4.8.1. Για τούτο, θεωρείται πλέον ενδεδειγμένο να εξισωθεί η έννοια του «έχοντος έννομο συμφέρον» με την έννοια του ατόμου που εκλαμβάνεται ως διάδικος σε δικαστική δίωξη, σύμφωνα με τις διαδικαστικές ρυθμίσεις του κράτους μέλους παραλαβής, ή με την έννοια οποιωνδήποτε προσώπων τα οποία, αν και δεν παρίσταντο προσωπικώς σε διοικητική ή δικαστική διαδικασία, διαθέτουν εντούτοις, σύμφωνα με το νόμο που ισχύει για την εν λόγω διαδικασία, δικαίωμα παραστάσεως, ακόμη και υποβολής ενστάσεως.

4.9. Η παράγραφος 2 του άρθρου 15 και το σημείο 2 του άρθρου 19 περιλαμβάνουν μια ιδιόζουσα δήλωση, η αξία της οποίας στο κοινοτικό δίκαιο είναι ουσιαστικά ανύπαρκτη. Η ΟΚΕ φρονεί ότι θα πρέπει να διαγραφούν οι παράγραφοι αυτές, ώστε να υπάρξει συνάφεια με το ενοποιητικό αποτέλεσμα που επιδιώκει η πρόταση Οδηγίας και να διασφαλίζεται η νομική ασφάλεια των διαδίκων και των ιδίων των νομικών φορέων που εμπλέκονται.

4.10. Όσον αφορά την παράγραφο 1 του άρθρου 20, φαίνεται ασύμβατη με τη νομολογία του Δικαστηρίου η δήλωση ότι υπερισχύει, για τα θέματα του πεδίου εφαρμογής της, των διατάξεων που περιλαμβάνονται στις διεθνείς συμβάσεις που συνάπτονται από τα κράτη μέλη. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, θα έπρεπε να διορθωθεί η διατύπωση αυτή, προκειμένου να διασφαλισθεί η υπεροχή της Οδηγίας έναντι της ισχύος των συμβάσεων κατά τις σχέσεις μεταξύ κρατών μελών, και να γίνονται

ταυτόχρονα σεβαστές οι ισχύουσες συμφωνίες μεταξύ αυτών και των τρίτων χωρών⁽¹⁾.

4.11. Επίθυμία της ΟΚΕ είναι η δημιουργία ενός συντονισμένου και συνεκτικού δικαστικού συστήματος σε ολόκληρη την Ένωση και για το λόγο αυτό ζητεί από την Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο:

- να αξιοποιήσουν το σύνολο των νέων αρμοδιοτήτων που παρέχει το άρθρο 65 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για να προβούν στην κατάρτιση ενός κώδικα αποκλειστικά για το αστικό δίκαιο και να διευκολύνουν τη συμβατότητα των διαδικασιών στον τομέα της πολιτικής δικονομίας.
- να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για τη διασφάλιση της συμμετοχής των θεσμικών φορέων σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, καθώς και των εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών, στη διαδικασία καθορισμού και εφαρμογής των μέτρων που θα υιοθετηθούν.
- να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για τη διασφάλιση της ενημέρωσης και της ευαισθητοποίησης των ευρωπαίων πολιτών καθώς και για την σύσταση υπηρεσιών παροχής συμβουλών και νομικής βοήθειας σε όλα τα θεσμικά όργανα της Ένωσης, ιδιαίτερα σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

⁽¹⁾ Πράγματι, στην ακραία αυτή περίπτωση έγκειται η υποτιθέμενη αυτή αρχή της υπεροχής της Οδηγίας, δεδομένου ότι το άρθρο 307 της Συνθήκης ΕΚ εμπνέεται από τον κανόνα του άρθρου 30, 4, β) της Συνθήκης της Βιέννης του 1969, που τροποποιήθηκε το 1986; έτσι λοιπόν η νομολογία του Δικαστηρίου των ΕΚ, στις αποφάσεις της της 2ας Αυγούστου 1993, *Levy, as. C-158, rec. I 4287* (αιτ. σκ. 10 κ.ε., σ. 4304), που επιβεβαιώθηκε με την απόφαση της 28ης Μαρτίου 1995, *Evans Medical, ασ. C-324/93, rec. I-563* (αιτ. σκ. 25 κ.ε., σσ. 605 κ.ε.).

Βρυξέλλες, 21 Οκτωβρίου 1999.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με τις «Υπηρεσίες κοινής ωφελείας»

(1999/C 368/17)

Στις 29 Απριλίου 1999, και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 23, εδ. 3 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να εκπονήσει γνωμοδότηση σχετικά με τις «Υπηρεσίες κοινής ωφελείας».

Το τμήμα μεταφορών, ενέργειας, υποδομών, κοινωνίας των πληροφοριών στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 5 Οκτωβρίου 1999 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Hernández Bataller.

Κατά την 367η σύνοδο ολομέλειάς της, της 20ής και 21ης Οκτωβρίου 1999 (συνεδρίαση της 21ης Οκτωβρίου 1999), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 78 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Καθίσταται σαφές ότι στην έννοια των υπηρεσιών κοινής ωφελείας δίνονται διαφορετικές ερμηνείες στην ΕΕ και ότι οι απόψεις των γερμανόφωνων, των σκανδιναβών, των λατίνων και των αγγλοσαξόνων δεν ταυτίζονται. Σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ, η ίδια η ιδέα της δημόσιας υπηρεσίας είναι ανύπαρκτη. Εν πάση περιπτώσει, υφίστανται πολλές έννοιες παρόμοιες και πραγματικές με κοινά χαρακτηριστικά. (Ως παράδειγμα αναφέρονται οι έννοιες «beheer van diensten» στις Κάτω Χώρες, «gestione di pubblica utilità» στην Ιταλία, «public utility» στο Ηνωμένο Βασίλειο, «Daseinsvorsorge» στη Γερμανία και «service public» στη Γαλλία.)

1.2. Υφίσταται η διάκριση μεταξύ «υπηρεσιών κοινής ωφελείας» που καλύπτουν τόσο τις εμπορικές δραστηριότητες όσο και τις μη εμπορικές ή «extracomercium» και τις «υπηρεσίες κοινού οικονομικού ενδιαφέροντος», οι οποίες αφορούν μόνο τις εμπορικές δραστηριότητες, δηλαδή εκείνες που ασκούνται ή μπορούν να ασκηθούν στην αγορά και χαρακτηρίζουν τη δραστηριότητα μιας επιχείρησης. Η τελευταία αυτή κατηγορία υπηρεσιών υπόκειται στους κανόνες ανταγωνισμού και στο άρθρο 86 της Συνθήκης⁽¹⁾. Στην περίπτωση αυτή ανήκουν οι υπηρεσίες των δικτύων μεταφορών, ενέργειας και επικοινωνιών.

1.3. Οι υπηρεσίες κοινής ωφελείας χαρακτηρίζονται κυρίως από το αντικείμενο της δραστηριότητάς τους, η οποία οφείλει να ικανοποιεί μια «γενική»⁽²⁾ και «θεμελιώδη» ανάγκη του κοινωνικού συνόλου, δηλαδή μιας ομάδας ατόμων που συνδέονται με σχέσεις ισότητας και αλληλεγγύης. Όσον αφορά την εκτίμηση των αναγκών του κοινωνικού συνόλου, παραχωρείται μεγάλη ελευθερία στα κράτη μέλη, τα οποία προσδιορίζουν τα ίδια τους στόχους της εθνικής πολιτικής τους. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η νομολογία του ΔΕΚ έχει αναγνωρίσει ότι η ασφάλεια, η άμυνα, η προστασία και/ή η γενικότερη κοινωνική συνοχή, αποτελούν, μεταξύ άλλων, ανάγκες αυτού του είδους.

1.4. Οι υπηρεσίες κοινής ωφελείας πρέπει να ανταποκρίνονται σε ανάγκες όπως η εκπαίδευση, η υγεία, οι επικοινωνίες, η πληροφόρηση, η παροχή πόσιμου ύδατος, οι μεταφορές, τομείς που κατέχουν ουσιαστική σημασία για την προστασία των θεμελιωδών ελευθεριών των ατόμων και βελτιώνουν τη λειτουργία της κοινωνίας. Πρόκειται για οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες που δεν υπόκεινται μόνο στις δυνάμεις της αγοράς αλλά υφίσταται και ένας βαθμός παρέμβασης των δημοσίων αρχών στους τομείς της ρύθμισης και του ελέγχου.

1.4.1. Ένας βασικός λόγος για την ύπαρξη δημόσιων επιχειρήσεων ή τη θέσπιση κανονιστικών διατάξεων από την πλευρά του κράτους είναι η «ανεπάρκεια της αγοράς». Το φαινόμενο αυτό προκύπτει εν μέρει από την έλλειψη αποδοτικότητας του μηχανισμού της αγοράς κατά την παροχή υπηρεσιών και αγαθών. Ωστόσο, πρέπει επίσης να επισημανθεί το γεγονός ότι, λόγω περιορισμένου εισοδήματος, μεγάλος αριθμός ατόμων δεν μπορεί να «καταναλώσει» τα προϊόντα που είναι προσίτα αποκλειστικά και μόνο μέσω των εμπορικών κυκλωμάτων. Ωστόσο, το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο βασίζεται ακριβώς στο δεδομένο ότι η κοινωνική συνοχή απειλείται μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα από τη μη ενδεικνυόμενη κάλυψη των αναγκών ενός τμήματος του πληθυσμού.

1.4.2. Η γνωμοδότηση αυτή έχει καταρτισθεί ως εξής: μετά από μία σύντομη αναφορά στην ανακοίνωση της Επιτροπής για τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας στην Ευρώπη, εξετάζεται η ισχύουσα νομοθεσία που εφαρμόζεται για τα διάφορα είδη των εν λόγω υπηρεσιών και εν συνεχεία εξετάζεται η κατάσταση που δημιουργήθηκε μετά τη Συνθήκη του Άμστερνταμ. Σε ένα βασικό τμήμα της γνωμοδότησης προσδιορίζονται οι αρχές που κατά τη γνώμη της ΟΚΕ θα πρέπει να διέπουν τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας, ενώ εξετάζονται συγχρόνως ορισμένες γενικές και ειδικές πτυχές των εν λόγω υπηρεσιών.

2. Ανακοίνωση της Επιτροπής της 11ης Σεπτεμβρίου 1996 σχετικά με τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας στην Ευρώπη⁽³⁾

2.1. Η Επιτροπή διασαφηνίζει την υφιστάμενη ορολογία με τους κάτωθι ορισμούς:

— υπηρεσίες κοινής ωφελείας: δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, εμπορικών ή όχι, θεωρούμενες κοινής ωφελείας από τις δημόσιες αρχές και υπαγόμενες για το λόγο αυτό σε ειδικές υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας.

(1) Αποφάσεις του ΔΕΚ της 15.2.1993, Poucet et Pistre (C-159 et 160/91), Rec. p. I-637) της 27.10.1993, Lagauche e.a. (C-46/90 et 93/91, Rec. p. I-5267) της 19.1.1994, SAT - Flugesellschaft (C-364/92, Rec. p. I-143) της 18.3.1997, Diego Cali & Figli (C-343/95, Rec. p. I-1547).

(2) Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Tesauro της 9ης Φεβρουαρίου 1993 σχετικά με την υπόθεση Corbeau, Απόφαση της 19ης Μαΐου 1993, C-320/91, Rec. p. I-2533, σημείο 19.

(3) ΕΕ C 281 της 26.9.1996, σ. 3.

- υπηρεσίες κοινής οικονομικής ωφέλειας: δραστηριότητες εμπορικού χαρακτήρα που καλύπτουν ανάγκες κοινής ωφέλειας και για το λόγο αυτό υπόκεινται από τα κράτη μέλη σε ειδικές υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας·
- δημόσιες υπηρεσίες: ο όρος έχει διπλή έννοια άλλοτε ορίζει τον οργανισμό παροχής της υπηρεσίας, άλλοτε αναφέρεται στην αποστολή κοινής ωφέλειας που έχει αναλάβει ο εν λόγω οργανισμός, στον οποίο μπορούν να επιβληθούν ειδικές υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας, προκειμένου να ευνοηθεί ή να ολοκληρωθεί η αποστολή κοινής ωφέλειας·
- καθολικές υπηρεσίες⁽¹⁾: σύνολο απαιτήσεων κοινής ωφέλειας, στις οποίες πρέπει να υπάγονται, σε όλη την Κοινότητα, ορισμένες δραστηριότητες και που αφορούν υποχρεώσεις στις οποίες περιλαμβάνονται η πρόσβαση σε ορισμένες ουσιαστικές υπηρεσίες, η ποιότητα και οι προσιτές τιμές.

2.2. Σύμφωνα με την ανακοίνωση, οι υπηρεσίες κοινής οικονομικής ωφέλειας συμβάλλουν στην ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα και στην κοινωνική αλληλεγγύη καθώς και στην ποιότητα ζωής των πολιτών και θεωρούνται από πολλούς πολίτες ως πραγματικά κοινωνικά δικαιώματα.

2.3. Υπογραμμίζεται ότι η ανακοίνωση της Επιτροπής επιδιώκει την προώθηση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας σε ένα ολοένα και ανταγωνιστικότερο περιβάλλον και τη διασφάλιση για τον καταναλωτή των καλύτερων δυνατοτήτων επιλογής, ποιότητας και τιμών. Παράλληλα, με τις πολιτικές της, συμβάλλει στην ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής των κρατών μελών και στον περιορισμό των ανισοτήτων.

3. Ρυθμίσεις στους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας, των υποδομών και της κοινωνίας των πληροφοριών

3.1. Στο πλαίσιο των σιδηροδρομικών, οδικών και πλωτών μεταφορών, ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1191/69 του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου θεωρεί ότι οι αρχές των κρατών μελών, προκειμένου να διασφαλίσουν την παροχή επαρκών υπηρεσιών μεταφοράς, λαμβάνοντας υπόψη κοινωνικούς, περιβαλλοντικούς και χωροταξικούς παράγοντες, ή προκειμένου να παράσχουν ειδικούς τιμολογιακούς όρους προς όφελος ορισμένων κατηγοριών επιβατών, θα μπορούν να συνάπτουν συμβάσεις δημοσίων υπηρεσιών με μια επιχείρηση μεταφορών, έτσι ώστε να διασφαλίσουν την ελάχιστη συχνότητα, την ικανότητα, τα δρομολόγια, τους ναύλους, τα ωράρια και την συνεχή παροχή της υπηρεσίας.

Υπάρχουν και άλλα θέματα πρακτικής φύσεως που δικαιολογούν την ύπαρξη και συνέχεια συμβάσεων δημοσίων υπηρεσιών. Π.χ. η αποτελεσματική προσφορά στους χρήστες υπηρεσιών μεταφοράς

με πούλμαν και λεωφορεία μπορεί να επιλύσει τα προβλήματα κυκλοφοριακής συμφόρησης σε ορισμένα οδικά δίκτυα που έχουν ανακύψει λόγω της αύξησης της τουριστικής κίνησης.

3.1.1. Στις γνωμοδοτήσεις της ΟΚΕ για τις μεταφορές⁽²⁾, υπογραμμίζεται ότι, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, οι αρμόδιες τοπικές αρχές θα πρέπει να μπορούν να λαμβάνουν αποφάσεις ανάλογα με τις τοπικές ανάγκες όσον αφορά τη μορφή οργάνωσης, τις ποιοτικές και τις ποσοτικές απαιτήσεις.

3.1.2. Η εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας εμπεριέχει τη διατήρηση του κοινοτικού κεκτημένου και της θεσμικής ισορροπίας, χωρίς να επηρεάζει τις αρχές που αναπτύσσονται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και οι οποίες αναφέρονται στη σχέση μεταξύ κοινοτικού και εθνικού δικαίου. Σε κάθε περίπτωση, τα μέσα που επιλέγονται πρέπει να είναι συνεκτικά με την ικανοποιητική επίτευξη του στόχου του κάθε μέτρου και με την ανάγκη της αποτελεσματικής εφαρμογής του, ενώ η μορφή και τα μέσα πρέπει να επιλέγονται από τις εθνικές ή τοπικές αρχές, δεδομένου ότι αυτές πρέπει να έχουν την ευθύνη της ανάπτυξης του στρατηγικού σχεδιασμού των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας.

3.1.3. Στις αεροπορικές μεταφορές, ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2408/92 του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 1992, ρυθμίζει την πρόσβαση των κοινοτικών αερομεταφορέων στα ενδοκοινωνικά δρομολόγια και τις υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας που επιβάλλονται στις τακτικές αεροπορικές γραμμές, όσον αφορά την ελάχιστη συχνότητα, τα ωράρια, τους χρησιμοποιούμενους τύπους αεροσκαφών και την παρεχόμενη μεταφορική ικανότητα⁽³⁾.

3.1.4. Εξάλλου, στις θαλάσσιες μεταφορές, ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 3577/92 του Συμβουλίου της 7ης Δεκεμβρίου 1992 με τον οποίο εφαρμόζεται η αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών στις θαλάσσιες μεταφορές στα κράτη μέλη (θαλάσσιες ενδομεταφορές), καθιερώνει στο άρθρο 4 τη δυνατότητα σύναψης συμβάσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας ή επιβολής υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας που θα περιορίζονται σε απαιτήσεις που αφορούν τους λιμένες που πρέπει να εξυπηρετούνται, την τακτική εξυπηρέτηση, τη συνέχεια, συχνότητα, ικανότητα παροχής υπηρεσιών, τα επιβαλλόμενα κόμιστρα και την επάνδρωση του σκάφους⁽⁴⁾.

3.1.5. Η ασφάλεια αποτελεί σημαντική συνιστώσα της κοινοτικής πολιτικής μεταφορών. Η διαφάνεια, η ποιότητα και η προστασία των εργαζομένων είναι αλληλένδετες με το δημόσιο συμφέρον με στόχο την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ των αγροτικών περιοχών και των αστικών κέντρων, πράγμα που καθιστά αναγκαία τη χρησιμοποίηση δημοσίων πόρων.

Στις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, κάθε περιορισμός που επιβάλλεται από τον ανταγωνισμό πρέπει να είναι απαραίτητος και ανάλογος προς τους επιδιωκόμενους στόχους. Οι δημόσιες αρχές πρέπει να μετρούν τον απαραίτητο για τον ανταγωνισμό περιορισμό κατά τρόπον ώστε να καθίσταται δυνατό στις επιχειρήσεις να προσφέρουν δημόσιες υπηρεσίες λαμβάνοντας υπόψη τις οικονομικές συνθήκες από τις οποίες ασκούν τη δραστηριότητά τους, το κόστος που πρέπει να καταβάλουν και την ισχύουσα νομοθεσία την οποία πρέπει να τηρήσουν.

⁽¹⁾ Η καθολική υπηρεσία στον τομέα των τηλεπικοινωνιών ορίζεται από το άρθρο 2, παρ. 1, εδ. ζ) της οδηγίας 97/33 ως «ένα καθορισμένο στοιχειώδες σύνολο υπηρεσιών συγκεκριμένης ποιότητας προσιτό σε κάθε χρήστη, ανεξάρτητα από τη γεωγραφική του θέση, και, υπό το πρίσμα των ειδικών εθνικών προϋποθέσεων, σε προσιτή τιμή».

⁽²⁾ ΕΕ C 138 της 18.5.1999, σ. 7.

⁽³⁾ ΕΕ L 240 της 24.8.1992, σ. 8.

⁽⁴⁾ ΕΕ L 364 της 12.12.1992, σ. 7.

3.2. Στις αγορές ενέργειας που ελευθερώθηκαν με την οδηγία 96/92/ΕΚ για τον ηλεκτρισμό και την οδηγία 98/30/ΕΚ για το φωταέριο, προβλέπεται το άνοιγμα των αγορών, η κανονιστική ρύθμιση της πρόσβασης στο δίκτυο, ο λογιστικός διαχωρισμός, ο υπολογισμός των ναύλων, η υποχρέωση εφοδιασμού και η δυνατότητα επιβολής υποχρεώσεων δημοσίας υπηρεσίας.

3.2.1. Η οδηγία για τον ηλεκτρισμό προβλέπει ένα μηχανισμό που επιτρέπει στα κράτη μέλη να λαμβάνουν υπόψη εκτιμήσεις δημόσιας πολιτικής χωρίς ωστόσο να περιορίζουν, σε κανονικές συνθήκες, τη διαδικασία ελευθέρωσης. Τα κράτη μέλη μπορούν να προσδιορίσουν πέντε κατηγορίες υποχρεώσεων δημοσίας υπηρεσίας: προστασία του περιβάλλοντος, ασφάλεια, συνέχεια, ποιότητα του εφοδιασμού και πολιτική τιμών, και να υιοθετούν τα απαιτούμενα σχετικά μέτρα.

3.2.2. Η οδηγία για το φωταέριο προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλουν στις επιχειρήσεις φωταερίου, για λόγους γενικού οικονομικού συμφέροντος, τις υποχρεώσεις της δημόσιας υπηρεσίας που αφορούν πέντε τομείς: ασφάλεια, συνέχεια, ποιότητα, τιμή εφοδιασμού και προστασία του περιβάλλοντος.

3.3. Στον τομέα των τηλεπικοινωνιών ισχύουν, αφενός, η υποχρέωση παροχής καθολικών υπηρεσιών όπως ορίζει η οδηγία 97/33/ΕΚ της 30ής Ιουνίου 1997⁽¹⁾ και, αφετέρου, η οδηγία για τις άδειες εκμετάλλευσης⁽²⁾, η οποία υιοθετήθηκε το 1997, και η οδηγία 98/10/ΕΚ για τη φωνητική τηλεφωνία που προβλέπει τη δυνατότητα επιβολής υποχρέωσης δημόσιας υπηρεσίας στις επιχειρήσεις προκειμένου να θέσουν σε εφαρμογή μια σειρά απαιτήσεων που ορίζονται ως «ουσιαστικές απαιτήσεις»⁽³⁾.

3.4. Επίσης, εισήχθησαν κοινά πρότυπα για την ανάπτυξη των ταχυδρομείων και τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών τους καθώς και το προοδευτικό και ελεγχόμενο άνοιγμα των αγορών στον ανταγωνισμό. Η μακροπρόθεσμη εγγύηση της καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας αποτελεί τον πυρήνα του προτεινόμενου συστήματος. Η καθολική υπηρεσία αντιστοιχεί σε μια προσφορά ποιότητας σε όλη την επικράτεια, σε μια ελάχιστη συχνότητα και σε προστιές σε όλους τιμές. Ακόμη, περιλαμβάνει την περισυλλογή, τη μεταφορά, την διαλογή και την διανομή της αλληλογραφίας, σύμφωνα με τα καθορισμένα όρια βάρους και τιμής, καθώς και εντύπων, καταλόγων και δεμάτων.

3.5. Η παραχώρηση αποκλειστικών ή ειδικών δικαιωμάτων στις επιχειρήσεις πρέπει να πραγματοποιείται μέσω διαδικασιών υποβολής προσφορών, με βάση αντικειμενικά κριτήρια, χωρίς διακρίσεις και με διαφάνεια, και η κατακύρωση πρέπει, στις περισσότερες περιπτώσεις, να είναι προσωρινού χαρακτήρα.

(1) ΕΕ L 199 της 26.7.1997, σ. 32.

(2) ΕΕ L 117 της 7.5.1997, σ. 15.

(3) Ουσιαστικές απαιτήσεις: λόγοι γενικού ενδιαφέροντος και μη οικονομικής φύσης που μπορούν να οδηγήσουν ένα κράτος μέλος να επιβάλει όρους στην παροχή υπηρεσιών.

4. Η κατάσταση μετά τη Συνθήκη του 'Αμστερνταμ

4.1. Η Κοινότητα έχει ως αποστολή να προωθήσει στο σύνολο της επικράτειάς της μια αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, μια διαρκή και μη πληθωριστική ανάπτυξη που να σέβεται το περιβάλλον, ένα υψηλό βαθμό σύγκλισης των οικονομικών αποδόσεων, ένα υψηλό επίπεδο ανάπτυξης και κοινωνικής προστασίας, την άνοδο του επιπέδου και της ποιότητας διαβίωσης, την ανταγωνιστικότητα, την οικονομική και κοινωνική συνοχή και την αλληλεγγύη μεταξύ κρατών μελών.

4.1.1. Τα μέσα επίτευξης των ανωτέρω είναι η δημιουργία μιας κοινής αγοράς, μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης και η εφαρμογή των κοινών πολιτικών και δράσεων που προβλέπει η Συνθήκη, μεταξύ των οποίων και ένα καθεστώς που να διασφαλίζει ότι δεν υφίστανται στρεβλώσεις του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά.

4.2. Η πρώτη παράγραφος του άρθρου 86 της ΣΕΚ (πρώην άρθρο 90) ορίζει ότι τα κράτη μέλη δεν θεσπίζουν ούτε διατηρούν μέτρα αντίθετα προς τους κανόνες της παρούσας Συνθήκης, ιδίως προς εκείνους των άρθρων 12 (διακρίσεις) και 81 μέχρι 89 (πρακτικές που περιορίζουν τον ανταγωνισμό και κρατικές ενισχύσεις), ως προς τις δημόσιες επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις στις οποίες χορηγούν ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα⁽⁴⁾. Γίνεται αναφορά σε άλλες διατάξεις της Συνθήκης συνήθως σε συνδυασμό με το άρθρο 86, όπως το άρθρο 28 (ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων), το άρθρο 49 (ελεύθερη παροχή υπηρεσιών) και το άρθρο 43 (ελεύθερη εγκατάσταση).

4.2.1. Η παράγραφος 2 του άρθρου 86 ορίζει ότι οι επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος ή που έχουν χαρακτήρα δημοσιονομικού μονοπωλίου υπόκεινται στους κανόνες της Συνθήκης, ιδίως στους κανόνες ανταγωνισμού, κατά το μέτρο που η εφαρμογή των κανόνων αυτών δεν εμποδίζει νομικά ή πραγματικά την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που τους έχει ανατεθεί. Η ανάπτυξη των συναλλαγών δεν πρέπει να επηρεάζεται σε βαθμό ο οποίος θα αντίκειται προς το συμφέρον της Κοινότητας. Επιπλέον, η παράγραφος 3 ορίζει ότι η Επιτροπή μεριμνά για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου και, απευθύνει, εφόσον είναι ανάγκη, κατάλληλες οδηγίες ή αποφάσεις προς τα κράτη μέλη.

(4) Τα εν λόγω δικαιώματα ορίζονται ως εξής:

- αποκλειστικά δικαιώματα: τα εγγυημένα δικαιώματα από τα κράτη μέλη που εξασφαλίζουν την παροχή ορισμένων υπηρεσιών σε μια επιχείρηση μέσω νομικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων, και της παραχωρούν το δικαίωμα να παρέχει υπηρεσία ή να ασκεί δραστηριότητα σε μια γεωγραφικά καθορισμένη περιοχή·
- ειδικά δικαιώματα: τα δικαιώματα που παραχωρεί ένα κράτος σε ένα περιορισμένο αριθμό επιχειρήσεων μέσω νομικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων, τα οποία, σε μια γεωγραφικά καθορισμένη περιοχή·
 - περιορίζουν κατά προαίρεση σε δύο ή περισσότερες τις επιχειρήσεις που εξουσιοδοτούνται να παρέχουν υπηρεσία ή να ασκούν δραστηριότητα χωρίς να βασίζονται σε αντικειμενικά, αναλογικά και μη μεροληπτικά κριτήρια, ή·
 - ορίζουν (χωρίς να βασίζονται σε τέτοια κριτήρια) πολλές ανταγωνιστικές επιχειρήσεις ως τις μόνες εξουσιοδοτημένες να παρέχουν υπηρεσία ή να ασκούν δραστηριότητα, ή·
 - παραχωρούν στη μία ή σε περισσότερες επιχειρήσεις (χωρίς να βασίζονται στα κριτήρια αυτά) τα νομικά ή κανονιστικά πλεονεκτήματα που επηρεάζουν ουσιαστικά την ικανότητα άλλων επιχειρήσεων να προσφέρουν την ίδια υπηρεσία ή να ασκήσουν την ίδια δραστηριότητα στην ίδια γεωγραφική περιοχή σε πρακτικά αντίστοιχες συνθήκες.

4.3. Το άρθρο 16 της Συνθήκης ΕΚ — που εισήχθη με τη Συνθήκη του 'Αμστερνταμ — αναφέρεται ειδικά στις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος. Στο άρθρο υπογραμμίζεται η σημασία τους δεδομένου ότι αποτελούν μια «κοινή αξία» της Ένωσης και αναγνωρίζεται η συμβολή τους στην προώθηση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, γεγονός που πρέπει να θεωρηθεί προσπάθεια εξεύρεσης μιας ισορροπίας μεταξύ των κανόνων ανταγωνισμού και της ανάγκης διασφάλισης των δημοσίων υπηρεσιών, με την παράλληλη τήρηση των διατάξεων του άρθρου 86.

4.4. Ακόμη, στη Συνθήκη προστέθηκε Πρωτόκολλο για το σύστημα δημόσιας ραδιοτηλεόρασης στα κράτη μέλη, στο οποίο υπογραμμίζεται η ιδιαίτερη φύση του συστήματος σε σχέση με τις κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες. Συγκεκριμένα, επιτρέπει στα κράτη μέλη να χρηματοδοτούν τους ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς εφόσον η χρηματοδότηση παρέχεται «για την εκπλήρωση του στόχου της δημόσιας υπηρεσίας, έτσι όπως την έχει θεσμοθετήσει, οριοθετήσει και οργανώσει το κάθε κράτος μέλος, και εφόσον η χρηματοδότηση αυτή δεν επηρεάζει τις συνθήκες του εμπορίου και τον ανταγωνισμό εντός της Κοινότητας σε βαθμό αντιβαίνοντα στο κοινό συμφέρον». Στο Πρωτόκολλο επιδιώκεται η εξεύρεση ισορροπίας μεταξύ της εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού και της ανάγκης διασφάλισης της δημόσιας υπηρεσίας στον τομέα της ραδιοτηλεόρασης.

4.5. Επίσης, προστέθηκε Δήλωση για τα δημόσια πιστωτικά ιδρύματα στη Γερμανία, με την οποία αναγνωρίζεται ότι οι ισχύοντες κοινοτικοί κανόνες ανταγωνισμού επιτρέπουν να καλύπτονται πλήρως οι υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος που παρέχονται από δημόσια πιστωτικά ιδρύματα στη Γερμανία, καθώς και οι διευκολύνσεις που τους παρέχονται για την αντιστάθμιση των συναφών προς τις υπηρεσίες αυτές εξόδων.

4.6. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κολωνίας της 3ης και 4ης Ιουνίου 1999⁽¹⁾ θεωρεί ότι στην παρούσα φάση εξέλιξης της ΕΕ, θα ήταν χρήσιμο να συγκεντρωθούν όλα τα θεμελιώδη δικαιώματα που ισχύουν στην ΕΕ σε ένα Χάρτη ο οποίος να περιλαμβάνει ιδίως «τα δικαιώματα ελευθερίας και ισότητας καθώς και τα θεμελιώδη δικονομικά δικαιώματα όπως διασφαλίζονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και όπως προκύπτουν από την κοινή συνταγματική παράδοση των κρατών μελών ως γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου. Ο Χάρτης πρέπει επιπλέον να περιέχει τα θεμελιώδη δικαιώματα τα οποία προσήκουν μόνο στους πολίτες της Ένωσης. Κατά την εκπόνηση του Χάρτη, θα πρέπει εξάλλου να ληφθούν υπόψη οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα».

5. Κατευθυντήριες αρχές που πρέπει να διέπουν τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος

5.1. Η ΟΚΕ έχει καταρτίσει, με βάση διάφορες δημοσιεύσεις και ανακοινώσεις που αντιστοιχούν σε ψηφίσματα του Συμβουλίου, της Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και με βάση άλλες πηγές καθώς και δικές της δημοσιεύσεις, έναν κατάλογο αρχών τις οποίες πρέπει να τηρούν, ως κατευθυντήριες γραμμές, οι υπηρεσίες γενικού συμφέροντος.

5.2. Η ΟΚΕ φρονεί ότι ο εν λόγω κατάλογος αρχών θα είναι πολύ χρήσιμος για την παροχή των υπηρεσιών αυτών και θέτει αυτόν τον κατάλογο προσανατολισμού σε δημόσια συζήτηση.

5.3. Όσον αφορά τα δικαιώματα των πολιτών, οι υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος θα πρέπει να λειτουργούν σύμφωνα με τις ακόλουθες κατευθυντήριες αρχές:

5.3.1. **Ισότητα:** όλοι οι πολίτες είναι ίσοι όσον αφορά την πρόσβαση στις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος. Ο όρος ισότητα πρέπει να νοηθεί ως απαγόρευση κάθε αδικαιολόγητης διάκρισης, λόγω της οικονομικής ή προσωπικής κατάστασης όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών, και όχι ως υποχρέωση ομοιομορφίας.

5.3.2. **Καθολικότητα:** μεταξύ των παρεχόμενων υπηρεσιών, οι βασικές υπηρεσίες πρέπει να παρέχονται καθολικά.

5.3.3. **Αξιοπιστία:** η παροχή υπηρεσιών γενικού συμφέροντος θα πρέπει να είναι συνεχής, τακτική και αδιάκοπη. Ενδεχόμενες λειτουργικές ανωμαλίες ή διακοπές των υπηρεσιών θα περιορίζονται στις περιπτώσεις που προβλέπονται ειδικά στον κανονισμό που διέπει τον κάθε τομέα.

5.3.4. **Συμμετοχή:** Οι χρήστες θα πρέπει να έχουν ενεργό συμμετοχή στην ανάπτυξη υπηρεσιών γενικού συμφέροντος. Στόχος της συμμετοχής είναι τόσο η προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών για την ορθή παροχή των υπηρεσιών όσο και η προώθηση της συνεργασίας των παρόχων υπηρεσιών.

5.3.5. **Διαφάνεια:** Οι πάροχοι υπηρεσιών θα φροντίζουν ώστε να παρέχεται στους χρήστες πλήρης πληροφόρηση σχετικά με την παροχή υπηρεσιών, και ιδιαίτερα σχετικά με τις υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας και τα κόμιστρα.

5.3.5.1. Για το σκοπό αυτό, οι πάροχοι οφείλουν να ενημερώνουν τους χρήστες για τις οικονομικές και τεχνικές συνθήκες καθώς και για κάθε μεταβολή που επηρεάζει την παροχή υπηρεσιών και να δημοσιεύουν κείμενα που να προσδιορίζουν τους κανονισμούς της υπηρεσίας.

5.3.6. **Απλοποίηση των διαδικασιών:** οι πάροχοι πρέπει να απλοποιήσουν, στο μέτρο του δυνατού, τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθήσουν οι χρήστες και να παρέχουν τις κατάλληλες διευκρινίσεις.

5.3.6.1. Ακόμη, θα χρησιμοποιούν, στο μέτρο του δυνατού, ομοιόμορφα έντυπα και θα καταβάλλουν προσπάθειες για την απλοποίηση και δημοσιοποίηση των καθεστώτων συνδρομής στις υπηρεσίες καθώς και της πληρωμής των εν λόγω υπηρεσιών.

5.3.6.2. Σε κάθε περίπτωση, οι πάροχοι θα πρέπει να θεσπίσουν εσωτερικές διαδικασίες για τη διευθέτηση των παραπόνων των χρηστών. Οι διαδικασίες πρέπει να ανοιχτές σε όλους, εύκολα κατανοητές και εφαρμόσιμες και να διασφαλίζουν οριστικά ότι οι πάροχοι λαμβάνουν υπόψη τα παράπονα των χρηστών ή των οργανώσεων καταναλωτών και ότι θα διευκολύνουν το δικαίωμα υποβολής παραπόνων στον διαμεσολαβητή, και γενικότερα, την πρόσβαση στη δικαιοσύνη⁽²⁾.

(2) Οι διαδικασίες αυτές πρέπει να βασίζονται στη Σύσταση της Επιτροπής σχετικά με τις αρχές που εφαρμόζονται στα αρμόδια όργανα της εξωδικαστικής επίλυσης των διαφορών σε θέματα κατανάλωσης COM(1998) 198 τελικό της 30ής Μαρτίου 1998) και, στο μέτρο του δυνατού, θα πρέπει να προωθηθεί η χρήση του «ευρωπαϊκού εντύπου παραπόνων των καταναλωτών».

(1) Συμπεράσματα: παράγραφοι 44 και 45 και Παράρτημα IV.

5.3.7. Απόδοση και αποτελεσματικότητα: οι υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος θα παρέχονται κατά τρόπο αποτελεσματικό και αποδοτικό. Οι πάροχοι θα πρέπει να υιοθετήσουν τα απαραίτητα μέτρα για την υλοποίηση των στόχων αυτών.

5.3.8. Ποιότητα των υπηρεσιών: οι πάροχοι θα προσδιορίσουν τους καθοριστικούς παράγοντες της ποιότητας των υπηρεσιών και, με βάση τους παράγοντες αυτούς, θα δημοσιεύσουν τα ποιοτικά και ποσοτικά πρότυπα που δεσμεύονται να τηρήσουν.

5.3.8.1. Η τήρηση των προτύπων δεν θα υπόκειται σε κανένα όρο. Ενδεχόμενες παρεκκλίσεις από τα πρότυπα θα επιτρέπονται μόνο εάν προσφέρουν πλεονεκτήματα για τους χρήστες και θα υπόκεινται στον έλεγχό τους στο πλαίσιο των περιοδικών συνελεύσεων.

5.3.9. Παροχή κατάλληλης υπηρεσίας: οι υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος θα προσαρμόζονται στην εξέλιξη των συλλογικών αναγκών και στα αποτελέσματα της τεχνικής και οικονομικής προόδου.

5.3.10. Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων: οι συνθήκες παροχής δημοσίων υπηρεσιών θα αξιολογούνται περιοδικά από τους παρόχους. Για το σκοπό αυτό, θα συγκεντρώνουν, μεταξύ άλλων, και πληροφορίες σχετικά με το βαθμό ικανοποίησης των χρηστών.

5.3.11. Συνεργασία μεταξύ παρόχων: ακόμη και εάν η υπηρεσία παρέχεται σε ένα ανταγωνιστικό πλαίσιο, οι πάροχοι θα καταβάλουν προσπάθειες να συνεργασθούν προκειμένου να τηρηθούν οι εν λόγω αρχές.

5.3.12. Προσιτό κόστος: οι όροι πρόσβασης στις υπηρεσίες αυτές θα πρέπει να είναι αντίστοιχο με τις δυνατότητες των πολιτών. Θα πρέπει να προσανατολίζονται προς μια έννοια «λογικού κόστους».

5.3.13. Προστασία του περιβάλλοντος: ο προσδιορισμός και η λειτουργία υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος ως ένα καθοριστικό στοιχείο για την κοινωνική και εδαφική συνοχή.

6. Γενικές παρατηρήσεις

6.1. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η σχέση μεταξύ δικαίου για τον ανταγωνισμό και υπηρεσιών γενικού συμφέροντος στους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας και των τηλεπικοινωνιών πρέπει είναι ισορροπη, ιδίως όσον αφορά το γεγονός ότι το άρθρο 86 (πρώην άρθρο 90) διατυπώνεται κατά τρόπο «αρνητικό», με την έννοια ότι επιτρέπει τη μη εφαρμογή των απαιτήσεων της Συνθήκης εάν η εφαρμογή τους εμποδίζει την παροχή των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος που έχουν ανατεθεί στους εν λόγω τομείς.

6.2. Ωστόσο, το νέο άρθρο 16 ορίζει μια «θετική» υποχρέωση στην Κοινότητα και στα κράτη μέλη, στα πλαίσια των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, που συνίσταται στο να μεριμνούν ώστε οι εν λόγω υπηρεσίες να λειτουργούν με βάση τις αρχές και τις συνθήκες

που τους επιτρέπουν να πληρούν την αποστολή τους. Προς το σκοπό αυτό, η ΟΚΕ φρονεί ότι πρέπει να υπάρχει ισορροπία όσον αφορά την απόδοση των επιχειρήσεων στην αγορά και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από κοινωνικά, εργασιακά και περιβαλλοντικά κριτήρια και τους βασικούς προσανατολισμούς βιώσιμης ανάπτυξης.

6.2.1. Εξάλλου, π.χ. στον τομέα των οδικών μεταφορών, οι επιχειρήσεις πρέπει να έχουν εξασφαλίσουν τη συναίνεση των αρχών ως προς ορισμένες πτυχές, μεταξύ άλλων, την περιγραφή του επιδιωκόμενου από την υπηρεσία στόχου, την οικονομική αντιστάθμιση, τα κίνητρα, την περιγραφή της αποτελεσματικότητας, τη διαφάνεια και τη γεωγραφική επέκταση και τις εγκαταστάσεις που τίθενται στη διάθεση και των δύο μερών.

6.3. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι οι υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος αποτελούν τμήμα των κοινών αξιών της ΕΕ. Ευνοούν μια ισορροπη πολιτική ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, καθώς διευκολύνουν ένα καλύτερο πολιτικό και νομικό πλαίσιο για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

6.4. Ακόμη θεωρεί σημαντικό το ρόλο τους στην προώθηση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής της ΕΕ. Συγκεκριμένα, πρέπει να ληφθεί υπόψη το μέλλον της χωροταξικής διαχείρισης και του καθορισμού των χρήσεων γης. Επιπλέον, τα «δίκτυα» θα πρέπει όχι μόνο να ακολουθούν την οικονομική τάξη αλλά και να λαμβάνουν επίσης υπόψη εκτιμήσεις κοινωνικής φύσεως.

6.5. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι οι υπηρεσίες αυτές πρέπει να καθορίζονται και να παρέχονται σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.

6.6. Όσον αφορά το σύστημα δημόσιας ραδιοτηλεόρασης, η ΟΚΕ θεωρεί ότι:

6.6.1. κατά τον ορισμό της έννοιας της δημόσιας υπηρεσίας ραδιοτηλεόρασης, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι πολιτιστικές πτυχές·

6.6.2. η αποστολή της δημόσιας υπηρεσίας στον τομέα της ραδιοτηλεόρασης συνεπάγεται συγκεκριμένες απαιτήσεις όσον αφορά τα προγράμματα καθώς και άλλες υποχρεώσεις, τις οποίες οι επιχειρήσεις, ανεξάρτητα από το εάν πρόκειται για επιχειρήσεις δημόσιας ή ιδιωτικής ιδιοκτησίας, δεν πρέπει να αναλαμβάνουν μόνες τους·

6.6.3. η αποστολή της δημόσιας υπηρεσίας στον τομέα της ραδιοτηλεόρασης συνδέεται με την προώθηση των δημοκρατικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αγαθών κάθε κοινωνίας και μειονότητας και με την ανάγκη διατήρησης της πολυφωνίας στα μέσα ενημέρωσης, διασφάλισης υψηλής ποιότητας περιεχομένου, διαφύλαξης της γλωσσικής και πολιτιστικής πολυμορφίας και προστασίας των ανηλίκων·

6.6.4. η χρηματοδότηση της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις αρχές της αναλογικότητας και της διαφάνειας και δεν πρέπει να επηρεάζει τις συνθήκες της αγοράς ή τον ελεύθερο ανταγωνισμό στην Κοινότητα εις βάρος του κοινού συμφέροντος·

6.6.5. εάν μία επιχείρηση ασχολείται επίσης και με καθαρά εμπορικές δραστηριότητες πέρα από τις υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας, πρέπει να τηρούνται χωριστοί λογαριασμοί, προκειμένου να αποφευχθεί η διοχέτευση δημόσιας χρηματοδότησης σε εμπορικές δραστηριότητες.

6.7. Κοινωνία των πληροφοριών και ενέργειας

6.7.1. Όλες οι πτυχές της αποκαλούμενης «κοινωνίας των πληροφοριών» έχουν τη δυνατότητα να μεταβάλλουν ριζικά τη σχέση μεταξύ επιχειρήσεων και καταναλωτών, καθώς και την ίδια τη φύση της κατανάλωσης.

6.7.2. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι οι υπηρεσίες κοινού οικονομικού συμφέροντος πρέπει να διαδραματίσουν αποφασιστικό ρόλο στην «κοινωνία των πληροφοριών» και, δεδομένου ότι η επικράτηση της κοινωνίας των πληροφοριών δεν πρέπει να προκαλέσει μεγαλύτερο κοινωνικό αποκλεισμό, η έννοια της καθολικής υπηρεσίας και η προσαρμοστικότητα της στις τεχνολογικές καινοτομίες αναμένεται να διαδραματίσουν πρωταρχικό ρόλο.

6.7.3. Η ΟΚΕ φρονεί ότι ⁽¹⁾ η κοινωνία των πληροφοριών:

- αποτελεί ένα μέσον περιφερειακής πολιτικής,
- πρέπει να ενισχύσει την ανάπτυξη ενός Δικτύου Κέντρων των Τεχνολογιών των Πληροφοριών,
- διευκολύνει την ενσωμάτωση στο σύνολο της ευρωπαϊκής κοινωνίας των δυνητικά αποκλεισμένων πολιτών (ατόμων με ειδικές ανάγκες, κατοίκων απομονωμένων ή ιδιαίτερα απομακρυσμένων περιφερειών),
- προϋποθέτει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα αποκτήσει μια πολιτιστική ταυτότητα η οποία, σε πλαίσια σεβασμού της ποικιλίας των εθνικών και περιφερειακών ιδιαιτεροτήτων, θα προσφέρει στην κοινωνία των πληροφοριών ιδεολογική και φιλοσοφική βάση,
- ενισχύει, μέσω των δυνατοτήτων που προσφέρουν οι όροι του συστήματος εκχώρησης και εντός των ορίων της τήρησης της τιμολογιακής ισορροπίας, τη μείωση των τιμών πρόσβασης και χρήσης του Διαδικτύου (Internet), διασφαλίζοντας ταυτόχρονα την ασφάλεια και την ιδιωτικότητα των πολιτών χρηστών.

6.8. Δίκτυα μεταφορών

6.8.1. Ενώ είναι βέβαιο ότι η καθολική υπηρεσία στους τομείς των μεταφορών και της ενέργειας δεν πρέπει απαραίτητα να έχει την ίδια εμβέλεια με άλλες οικονομικές υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, η ΟΚΕ φρονεί ότι η μέχρι σήμερα ελευθέρωση δεν έχει λάβει επαρκώς υπόψη τα κρίσιμα στοιχεία της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, δεδομένου ότι έχουν επικρατήσει κριτήρια οικονομικής αποδοτικότητας.

6.8.2. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι τα μέτρα που θα υιοθετηθούν στο μέλλον δεν πρέπει να συνεκτιμούν μόνο οικονομικά κριτήρια

αλλά και κριτήρια που βασίζονται στην ανάγκη διατήρησης της απασχόλησης, στην ποιότητα της υπηρεσίας και στο βαθμό ικανοποίησης των χρηστών, δεδομένου ότι ο τελικός στόχος πρέπει να είναι η επίτευξη και η ενίσχυση της κοινωνικής ευημερίας. Έτσι, π.χ. η παραγωγή ενέργειας με οικολογικό τρόπο, μέσω συνδυασμένων σταθμών παραγωγής, πρέπει να ληφθεί υπόψη για να αποφευχθεί αυτό που συμβαίνει στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, όπου αυτή η μορφή ενέργειας παρουσιάζει το μειονέκτημα ότι τελικά δεν είναι ανταγωνιστική έναντι άλλων μορφών ενέργειας που λαμβάνονται υπό συνθήκες μικρότερης ασφάλειας.

7. Συμπεράσματα

7.1. Οι υπηρεσίες οικονομικού συμφέροντος θα διαδραματίσουν αποφασιστικό ρόλο στην προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και της εδαφικής αλληλεγγύης, καθώς αποτελούν «κοινές αξίες», τις οποίες η ΕΕ οφείλει να διατηρήσει και να προωθήσει.

7.2. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στην παροχή υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος περιέχει σε κάθε περίπτωση την απαίτηση των πολιτών για πρόσβαση σε όλες τις υπηρεσίες ή παροχές, ανεξάρτητα από τις κοινωνικές συνθήκες ή τον τόπο κατοικίας, δεδομένου ότι ο στόχος των υπηρεσιών αυτών είναι να επιτευχθεί και να διαφυλαχθεί η κοινωνική και εδαφική συνοχή.

7.3. Όσον αφορά τους χρήστες των υπηρεσιών, στόχος πρέπει να είναι η διασφάλιση μιας κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ, αφενός, της ελευθέρωσης, η οποία απαιτεί τη βελτίωση του ανταγωνισμού και, αφετέρου, των αντίστοιχων μέτρων που βασίζονται στις προαναφερθείσες κατευθυντήριες αρχές (προσιτό κόστος, ποιότητα της υπηρεσίας, διαφάνεια της ενημέρωσης κ.τ.λ.).

7.4. Σε κάθε περίπτωση, υφίσταται η ανάγκη να διασφαλισθεί ότι τα οικονομικά και νομικά συμφέροντα των καταναλωτών, οι οποίοι μέσω των οργανώσεών τους αποτελούν μέρος της «οργανωμένης της κοινωνίας των πολιτών», θα λαμβάνονται υπόψη κατά τρόπο πιο συνεπή και συνεχή από όλες τις πολιτικές της ΕΕ.

Θα πρέπει να ληφθούν επίσης υπόψη η κατάσταση των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στην παροχή των εν λόγω υπηρεσιών γενικού συμφέροντος, και συγκεκριμένα το κόστος που πρέπει να καταβάλλουν οι επιχειρήσεις καθώς και η ισχύουσα νομοθεσία την οποία θα πρέπει να τηρούν.

7.4.1. Η ΟΚΕ φρονεί ότι, σε ένα ανταγωνιστικό σύστημα, όλοι οι συμμετέχοντες πρέπει να συμβάλλουν αναλογικά στο κόστος της καθολικής υπηρεσίας.

7.5. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι το δικαίωμα ίσης πρόσβασης των πολιτών στη χρήση των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος αποτελεί δικαίωμα όλων των πολιτών, με απώτερο σκοπό τη βελτίωση της γενικής ευημερίας. Οπωσδήποτε, για να διατηρηθεί το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο, θα πρέπει να υπάρχει ισορροπία ανάμεσα στις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος και τους κανόνες της εσωτερικής αγοράς, και ιδίως τον ελεύθερο ανταγωνισμό.

(1) Διακήρυξη του Ουίλ της 7ης Σεπτεμβρίου 1999.

7.6. Κατά συνέπεια, η ΟΚΕ καλεί το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή να συμπεριλάβουν στο Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων που συμφωνήθηκε να καταρτισθεί στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κολωνίας, το δικαίωμα των πολιτών όσον αφορά την ισότητα πρόσβασης στην παροχή των εν λόγω υπηρεσιών.

Βρυξέλλες, 21 Οκτωβρίου 1999.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς μια ενιαία αγορά των επικουρικών συντάξεων — Αποτελέσματα των διαβουλεύσεων σχετικά με το Πράσινο Βιβλίο για τις επικουρικές συντάξεις στην ΕΕ»

(1999/C 368/18)

Στις 18 Μαΐου 1999, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το τμήμα «Ενιαία Αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Οκτωβρίου 1999 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Byrne.

Κατά την 367η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 21ης Οκτωβρίου 1999), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 89 ψήφους υπέρ, 5 κατά και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Οι συνταξιοδοτικές παροχές είναι βασικό συστατικό των συστημάτων κοινωνικής προνοίας των κρατών μελών. Οι δαπάνες των κρατικών συστημάτων συνταξιοδότησης αντιστοιχούν σχεδόν στο μισό των συνολικών δαπανών για κοινωνική πρόνοια και κυμαίνονται σήμερα μεταξύ 9 % και 15 % του ΑΕγχΠ, με μεγάλη πιθανότητα να αυξηθούν κατακόρυφα λόγω των δημογραφικών παραγόντων.

1.2. Τα συστήματα συνταξιοδότησης βασίζονται σε έναν συνδυασμό 3 σκελών:

- πρώτος πυλώνας αποτελείται από τα κρατικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης
- ο δεύτερος πυλώνας αποτελείται από τα επαγγελματικά συστήματα και
- ο τρίτος πυλώνας αποτελείται από τα προσωπικά σχέδια συνταξιοδότησης.

Ο δεύτερος και ο τρίτος πυλώνας είναι γενικότερα γνωστοί ως επικουρικά συνταξιοδοτικά συστήματα.

1.2.1. Αν και ο βαθμός στήριξης σε κάθε πυλώνα είναι αποκλειστικά ζήτημα των κρατών μελών, η Επιτροπή επιθυμεί να διασφαλισθεί η εξάλειψη όλων των εμποδίων που παρεμβάλλονται

στην ανάπτυξη επικουρικών συστημάτων, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ενιαίας αγοράς.

1.3. Σήμερα, η αξία των στοιχείων ενεργητικού που κατέχουν τα συστήματα του σκέλους 2 ισοδυναμούν με 23 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ και του σκέλους 3 με 35 %.

1.4. Η ανακοίνωση της Επιτροπής αποτελεί συνέχεια των διαβουλεύσεων που πραγματοποιήθηκαν για το Πράσινο Βιβλίο «Οι επικουρικές συντάξεις στην Ενιαία Αγορά»⁽¹⁾, το οποίο δημοσιεύθηκε τον Ιούνιο του 1997 και για το οποίο η ΟΚΕ εξέδωσε γνωμοδότηση στις 10 Δεκεμβρίου 1997⁽²⁾.

2. Η ανακοίνωση της Επιτροπής

2.1. Η Επιτροπή επαναλαμβάνει εν συντομία τα κύρια σημεία του Πράσινου Βιβλίου και, ιδιαίτερα τις δημογραφικές πιέσεις, και αναφέρει ότι ο λογος ενεργός πληθυσμός/συνταξιούχοι θα μειωθεί έως το 2040 σε όλη την ΕΕ από 4:1 που είναι σήμερα σε 2:1⁽³⁾.

⁽¹⁾ COM(97) 283 της 10.6.1997.

⁽²⁾ EE C 73 της 9.3.1998, σ. 114.

⁽³⁾ Η ΟΚΕ προετοιμάζει γνωμοδότηση σχετικά με τη «Δημογραφική κατάσταση και τις υφιστάμενες τάσεις στην ΕΕ».

2.2. Η ανακοίνωση επικεντρώνεται στα επικουρικά συστήματα, δηλαδή στα σκέλη 2 και 3, σε σχέση με τρεις συγκεκριμένους τομείς, για τους οποίους υπήρξε ευρεία συμφωνία κατά τη διαδικασία των διαβουλεύσεων.

2.2.1. Κεφάλαιο 2: Κανόνες προληπτικής εποπτείας για τα συνταξιοδοτικά ταμεία. Τα ταμεία αυτά είναι τα μόνα μείζονα χρηματοδοτικά όργανα που δεν καλύπτονται από τη νομοθεσία της ΕΕ η οποία εγγυάται τις ελευθερίες της ενιαίας αγοράς. Αυτό συμβαίνει εν μέρει επειδή τα συστήματα αυτά έχουν αναπτυχθεί βάσει εθνικών ρυθμίσεων, αλλά η αναγκαιότητα μιας πρωτοβουλίας της ΕΕ είναι ιδιαίτερα χρήσιμη στο πλαίσιο της ολοκλήρωσης της Ενιαίας Αγοράς. Οποιαδήποτε πρόταση διατυπωθεί θα πρέπει να αποσκοπεί στη διασφάλιση της καλύτερης δυνατής προστασίας των δικαιωμάτων των μελών του ταμείου — πράγμα που απαιτεί την ανάπτυξη του κατάλληλου πλαισίου προληπτικής εποπτείας για τον τραπεζικό και τον ασφαλιστικό τομέα. Θα πρέπει, επίσης, να επιτρέπει την αμοιβαία αναγνώριση των υφιστάμενων συστημάτων εποπτείας και να αποτρέπει την υιοθέτηση υπερβολικά περιοριστικών και ασύμβατων με το ευρύ επενδυτικών κανόνων (η οποία αποτελεί απαραίτητο όρο για τη διασυνοριακή συμμετοχή μέλους).

2.2.2. Κεφάλαιο 3: Άρση των εμποδίων για την κινητικότητα των εργαζομένων στην Ένωση — Αν και υπάρχουν κανόνες της ΕΕ για τις συντάξεις κοινωνικής ασφάλισης των διακινούμενων εργαζομένων, οι κανόνες που καλύπτουν τα συστήματα επικουρικής συνταξιοδότησης είναι ελάχιστοι. Γι' αυτό και η Επιτροπή προβλέπει διαβουλεύσεις σχετικά με την απόκτηση δικαιωμάτων που να ευνοούν την ελεύθερη κυκλοφορία, τη σύγκλιση των εθνικών κανόνων για τη μεταφορά των δικαιωμάτων και τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για να μπορούν τα ταμεία να διαχειρίζονται σχέδια σε περισσότερα κράτη μέλη. Η ανακοίνωση προτείνει τη δημιουργία ενός «Φόρουμ των Συντάξεων», για να επιτευχθεί ορισμένη συναίνεση σε σχέση με αυτά τα θέματα.

2.2.3. Κεφάλαιο 4: Συντονισμός των φορολογικών συστημάτων των κρατών μελών. Η ανακοίνωση προτείνει την κατάργηση της φορολογικής διάκρισης εις βάρος των προϊόντων που παρέχονται από συνταξιοδοτικά ταμεία και ασφαλιστικές εταιρείες εγκατεστημένες σε κράτη μέλη διαφορετικά του κράτους μέλους διαμονής του μέλους ή του δυνητικού πελάτη του ταμείου. Συνιστά ένα πρώτο βήμα με τη μορφή νομοθεσίας που θα καλύπτει τη φορολογική αντιμετώπιση των διασυνοριακών εισφορών που καταβάλλουν οι διακινούμενοι εργαζόμενοι στα επαγγελματικά συνταξιοδοτικά συστήματα.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Παρά το γεγονός ότι η ανακοίνωση της Επιτροπής αφορά μόνον τις επικουρικές συντάξεις, η ΟΚΕ κρίνει αναγκαίο να επαναλάβει τις παρατηρήσεις που είχε διατυπώσει σχετικά με τις κρατικές συντάξεις (κατηγορία 1)⁽¹⁾.

3.1.1. Σύμφωνα με το Πράσινο Βιβλίο επί του παρόντος το 88 % όλων των συντάξεων που καταβάλλονται στην ΕΕ είναι κρατικές συντάξεις, ενώ αναμένεται ότι οι κρατικές συντάξεις θα συνεχίσουν να αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο μέρος των συντάξεων που καταβάλλονται.

3.1.2. Δεδομένης της σημασίας των καθεστώτων της κατηγορίας 1, η ΟΚΕ έχει ήδη επισημάνει ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναζητήσουν τρόπους για την εξασφάλιση της συνέχειας των εν λόγω καθεστώτων.

3.1.3. Η ΟΚΕ έχει επισημάνει ότι οποιαδήποτε αλλαγή, έστω και σταδιακή, από την κατηγορία τρεχουσών εισφορών σε καθεστώςα κατηγορίας 2 ή 3, συνεπάγεται τη διάθεση περισσότερων πόρων για την παροχή συντάξεων. Είναι, συνεπώς, απαραίτητο να ληφθεί μέριμνα ώστε να εξασφαλιστεί η στήριξη κάθε πρωτοβουλίας που αφορά τις κατηγορίες 2 και 3, χωρίς να παραμερίζεται η σημασία των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων που έχουν αποκτηθεί στο πλαίσιο των υφιστάμενων δεσμεύσεων της κατηγορίας 1.

3.2. Η ΟΚΕ επικροτεί την ενέργεια της Επιτροπής να δημοσιεύσει αυτήν την ανακοίνωση για να πραγματοποιηθεί τρία σημαντικά σημεία σχετικά με τις επικουρικές συντάξεις, τα οποία έχουν τονισθεί σε δύο πρόσφατες γνωμοδοτήσεις της ΟΚΕ⁽²⁾.

3.3. Η ΟΚΕ έχει, επίσης, εκφράσει την υποστήριξή της για την ίση αντιμετώπιση των συνταξιοδοτικών συστημάτων και των συνταξιοδοτικών ρυθμίσεων που εξασφαλίζονται βάσει ενός συμβολαίου ασφάλειας ζωής αν και έχει τονίσει τη θεμελιώδη διαφορά μεταξύ των δύο. Η ανυπαρξία κοινοτικού ρυθμιστικού πλαισίου για τα συνταξιοδοτικά ταμεία ενδέχεται να εμποδίσει στην πράξη την ορθή ανάπτυξη αυτών των συστημάτων, επιπροσθέτως των δυνητικών κινδύνων που ενέχει για τους δικαιούχους. Η ΟΚΕ έχει, επομένως, τονίσει στο παρελθόν την ανάγκη να παρασχεθεί ένα νομικά ασφαλές πλαίσιο για όλα τα συστήματα επικουρικής συνταξιοδότησης⁽²⁾.

3.4. Η ΟΚΕ επικροτεί τα σχόλια της Επιτροπής σχετικά με τους δυνατούς τρόπους να επιτευχθεί ίση αντιμετώπιση των συνταξιοδοτικών συστημάτων και των ρυθμίσεων ασφάλειας ζωής στο επίπεδο των επενδυτικών κανόνων. Λόγω των ειδικών χαρακτηριστικών και των διάφορων μορφών πρόβλεψης των επαγγελματικών συντάξεων στα κράτη μέλη, η ΟΚΕ έχει ήδη προτείνει την εφαρμογή ξεχωριστών προληπτικών κανόνων ανάλογα με το είδος του υπάρχοντος συνταξιοδοτικού προϊόντος. Προκειμένου να διασφαλισθεί ότι οι ασφαλιστικές εταιρείες δεν υφίστανται καμία στρέβλωση του ανταγωνισμού όσον αφορά τις δικές τους συνταξιοδοτικές επενδύσεις, τα κράτη μέλη που βασίζονται σε υψηλούς και αυστηρούς ποσοτικούς περιορισμούς για ορισμένες κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων που αφορούν τις τεχνικές διατάξεις (π.χ. μετοχές) θα μπορούσαν να προβλέψουν τη μείωση των εν λόγω ελαχίστων ορίων για τις επαγγελματικές συντάξεις που παρέχουν οι ασφαλιστικές εταιρείες χωρίς κατ' ανάγκη να αυξάνεται και ο κίνδυνος.

3.5. Η ΟΚΕ υποστηρίζει την ιδέα της αμοιβαίας αναγνώρισης των υφιστάμενων συστημάτων εποπτείας διότι θεωρεί ότι αποτελούν την καλύτερη λύση και μπορούν να συμβάλουν στην ταχύτερη βελτίωση της κατάστασης. Στο πλαίσιο της εν λόγω προσέγγισης, θα πρέπει επίσης να διασφαλισθεί ότι δεν θα υπάρξουν περιττές τροποποιήσεις καθιερωμένων συστημάτων άσκησης ελέγχου σε εθνικό επίπεδο, που αναγνωρίζουν τη φύση και τις ιδιαίτερες απαιτήσεις των διάφορων εθνικών συνταξιοδοτικών συστημάτων.

3.6. Η ΟΚΕ επισημαίνει τη σημαντική διοικητική καθώς και άλλες δαπάνες που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι πολυεθνικοί εργοδότες που δραστηριοποιούνται σε όλη την επικράτεια της ΕΕ,

(1) ΕΕ C 73 της 9.3.1998, σ. 114.

(2) ΕΕ C 73 της 9.3.1998, σ. 114 και ΕΕ C 157 της 25.5.1998, σ. 26.

λόγω τόσο της εφαρμογής πολλών διαφορετικών συνταξιοδοτικών συστημάτων όσο και της ισχύος διαφορετικών ρυθμίσεων. Η ΟΚΕ ευελπιστεί ότι η Επιτροπή θα προβεί, το συντομότερο δυνατόν, στην υποβολή προτάσεων για τη διευκόλυνση της θέσπισης επαγγελματικών συνταξιοδοτικών συστημάτων σε επίπεδο ΕΕ (στο πλαίσιο του πυλώνα 2), κάτι που αποτελεί φυσικό επακόλουθο της λειτουργίας της ενιαίας αγοράς και της καθιέρωσης του ενιαίου νομίσματος. Στο διάστημα που θα μεσολαβήσει η ΟΚΕ θα συνεχίσει να υποστηρίζει πλήρως την όσο δυνατόν συντομότερη καθιέρωση του συστήματος της αμοιβαίας αναγνώρισης προκειμένου να διευκολυνθεί το έργο των εν λόγω εργοδοτών, υπό την προϋπόθεση ότι μία τέτοια εξέλιξη δεν θα έχει ως αποτέλεσμα την υποβάθμιση της ποιότητας των συνταξιοδοτικών παροχών ή των ρυθμιστικών πλαισίων προστασίας.

3.7. Η ΟΚΕ συμφωνεί ότι τα δυνητικά οικονομικά οφέλη των επενδύσεων των συνταξιοδοτικών ταμείων για την ΕΕ είναι σημαντικά, όπως έχει αναφέρει και σε παλαιότερες γνωμοδοτήσεις της⁽¹⁾. Συμφωνεί, ωστόσο, ότι αυτό πρέπει να θεωρηθεί ως δευτερεύον αποτέλεσμα και όχι ως πρωταρχικός στόχος αυτών των επενδύσεων.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. *Κεφάλαιο 2: Κανόνες προληπτικής εποπτείας για τα συνταξιοδοτικά ταμεία συμβατοί με την Ενιαία Αγορά και το ευρώ*

4.1.1. Η προσέγγιση σ' αυτό το κεφάλαιο συμφωνεί με το Πράσινο Βιβλίο, το οποίο είχε την ευρεία υποστήριξη των περισσότερων σχολιαστών, συμπεριλαμβανομένης της ΟΚΕ⁽²⁾.

4.1.2. Η ΟΚΕ σημειώνει με χαρά ότι ακολουθείται η υπόδειξη της για μια γενική οδηγία. Η εν λόγω οδηγία θα πρέπει να περιλαμβάνει έναν ελάχιστο αριθμό κοινών κανόνων για τα επικουρικά συνταξιοδοτικά συστήματα προκειμένου να διασφαλισθεί η όσο το δυνατόν καλύτερη προστασία των δικαιωμάτων των μελών των ταμείων και να προωθηθεί η εφαρμογή δικαίων κανόνων ανταγωνισμού στον τομέα της παροχής υπηρεσιών από τους χρηματοπιστωτικούς φορείς.

4.1.3. Η ΟΚΕ συμφωνεί με τις βασικές απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας που απαριθμεί η Επιτροπή με την προϋπόθεση ότι θα προστεθεί η παρακάτω νέα περίπτωση: διορισμός ενός ανεξάρτητου αναλογιστή από κάθε συνταξιοδοτικό ταμείο. Επιπλέον, η ΟΚΕ θα ήθελε να τονίσει ότι τα στοιχεία ενεργητικού των συνταξιοδοτικών ταμείων δεν πρέπει να είναι εντελώς διαχωρισμένα από τα στοιχεία ενεργητικού του χορηγού εργοδότη, αλλά και να μην τελούν υπό τον έλεγχό του. Αντίθετα θα πρέπει να τεθούν υπό τον έλεγχο ενός ανεξάρτητου οργανισμού, π.χ. ενός συμβουλίου διαχείρισης, ενώ επιπλέον τα μέλη των επικουρικών συστημάτων θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα, ως πρόσθετη εγγύηση, να ορίσουν έως και το 50 % των μελών του συμβουλίου διαχείρισης.

4.1.4. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι μια ευέλικτη προσέγγιση των επενδυτικών κανόνων έχει τις μεγαλύτερες πιθανότητες να μεγιστοποιήσει τα οφέλη για τα μέλη και θεωρεί ότι δεν θα πρέπει να θεσπισθούν απαιτήσεις σχετικά με την επένδυση ενός ελάχιστου ποσοστού σε συγκεκριμένες κατηγορίες στοιχείων του ενεργητικού αλλά ούτε και απαιτήσεις συναλλαγματικής συγγένειας πέραν αυτών που πραγματικά χρειάζονται για την άσκηση της προληπτικής εποπτείας. Επίσης, θα πρέπει να απαγορευθεί η επένδυση ποσού που υπερβαίνει το 5 % των κεφαλαίων του ταμείου στη χορηγό εταιρεία και να καταστεί υποχρεωτική η διατήρηση ενός

ισόρροπου και διαφοροποιημένου επενδυτικού χαρτοφυλακίου. Η ΟΚΕ θα ήθελε να τονίσει, ωστόσο, ότι η αρχή της πρόληψης πρέπει να διατηρηθεί και ότι η ελευθερία επενδύσεων δεν πρέπει να αποβεί σε βάρος του επαρκούς ελέγχου των κινδύνων.

4.1.5. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη ότι η πρόβλεψη, ως λύση έκτακτης ανάγκης, ενός επιπλέον συστήματος εγγυήσεων που θα τίθεται σε εφαρμογή στην περίπτωση που ένα συνταξιοδοτικό ταμείο αδυνατεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, αποτελεί σημαντικό παράγοντα διασφάλισης υπό τον όρο ότι δεν θα έχει ως αποτέλεσμα την άμβλυση της προληπτικής επενδυτικής υποχρέωσης. Στον τομέα αυτό παρουσιάζονται διάφορες δυνατότητες όπως στην περίπτωση του αντισταθμιστικού συστήματος που εφαρμόζεται στο Η.Β. και του υποχρεωτικού συστήματος ασφάλισης της αφερεγγυότητας που εφαρμόζεται στη Γερμανία για τα αποθεματικά των συνταξιοδοτικών ταμείων των εργοδοτών. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι το ζητούμενο είναι η αποτελεσματική αντιμετώπιση της επικρατούσας κατάστασης στην περίπτωση που θα καθιερωθεί μια αυθεντική ενιαία αγορά με διεθνείς συμμετοχές. Επομένως, πιθανόν να καταστεί αναγκαίο να καθιερωθούν ορισμένες κοινές ελάχιστες προδιαγραφές.

4.2. *Κεφάλαιο 3: Διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων*

4.2.1. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η ΕΕ έχει ήδη αποτελεσματικούς κανόνες για τα συστήματα του σκέλους 1 για τους διακινούμενους εργαζομένους. Το περιορισμένο πεδίο εφαρμογής ανάλογων κανόνων για τα επικουρικά συστήματα συνιστά πραγματικό εμπόδιο για την ελεύθερη κυκλοφορία στο εσωτερικό της ΕΕ των πολιτών που καλύπτονται από τέτοια συστήματα.

4.2.2. Η ΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής να αρθούν τα εθνικά εμπόδια που απαγορεύουν στους εργαζόμενους να ασκήσουν τις θεμελιώδεις ελευθερίες που εγγυάται η Συνθήκη.

4.2.3. Η ΟΚΕ δέχεται ότι ο πιο πρακτικός τρόπος να προχωρήσει η ΕΕ είναι να ακολουθήσει το προηγούμενο που καθιερώνεται για τα εκ του νόμου συστήματα στον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71⁽³⁾ — μια προσέγγιση βασισμένη περισσότερο στον συντονισμό παρά στην εναρμόνιση των εθνικών συστημάτων.

4.2.4. Η Επιτροπή προβλέπει ότι η άρση των εμποδίων θα γίνει προοδευτικά και επισημαίνει το βήμα που έχει ήδη πραγματοποιηθεί στην οδηγία 98/49/ΕΚ⁽⁴⁾ σε σχέση με τους αποσπασμένους εργαζόμενους. Η ΟΚΕ εξέφρασε την υποστήριξη της για την πρόταση αυτής της οδηγίας στη γνωμοδότηση της 25ης Μαρτίου 1998⁽⁵⁾, ενώ ταυτόχρονα παρότρυνε την Επιτροπή να συνεχίσει το έργο της σ' αυτόν τον τομέα.

4.2.5. Σε περίπτωση που εκεκταθεί η κατηγορία των εργαζομένων που καλύπτεται από την οδηγία 98/49/ΕΚ, η ΟΚΕ κρίνει σκόπιμο να διατηρηθεί η απαίτηση σύμφωνα με την οποία οι εν λόγω εργαζόμενοι δεν είναι δυνατόν να καλύπτονται ταυτόχρονα από το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης της χώρας υποδοχής και να παραμένουν μέλη του επικουρικού συστήματος της χώρας προέλευσης ή αντιθέτως.

⁽³⁾ Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1408/71 της 14ης Ιουνίου 1971 περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, ΕΕ L 149 της 5.7.1971, σ. 2 (Ειδική Έκδοση ΕΕ στα ελληνικά: κεφάλαιο 5, τόμος 1, σ. 73).

⁽⁴⁾ Οδηγία 98/49/ΕΚ της 29ης Ιουνίου 1998 σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων συμπληρωματικής συνταξιοδότησης των μισθωτών και των μη μισθωτών που μετακινούνται εντός της Κοινότητας, ΕΕ L 209 της 25.7.1998, σ. 46.

⁽⁵⁾ ΕΕ C 157 της 25.5.1998, σ. 26.

⁽¹⁾ ΕΕ C 73 της 9.3.1998, σ. 114 και ΕΕ C 157 της 25.5.1998, σ. 26.

⁽²⁾ ΕΕ C 73 της 9.3.1998, σ. 114.

4.2.6. Αν και οι προτεινόμενες ρυθμίσεις θα καλύψουν κατά πάσα πιθανότητα το μεγαλύτερο μέρος των διακινούμενων εργαζομένων, υπάρχει ένα μικρό, αλλά ενδεχομένως αυξανόμενο ποσοστό εργαζομένων της κατηγορίας αυτής, που στην πράξη δεν έχουν χώρα κατοικίας στην οποία να μπορεί να υποτεθεί ότι τελικά θα επιστρέψουν. Θα πρέπει να εξετασθεί εάν μπορούν να γίνουν ορισμένες ειδικές πανευρωπαϊκές ρυθμίσεις για αυτούς τους ανθρώπους.

4.2.7. Στις παλαιότερες γνωμοδοτήσεις της, η ΟΚΕ είχε υπογραμμίσει τρία συγκεκριμένα σημεία, στα οποία χρειαζόταν να σημειωθεί πρόοδος:

- a) τους όρους για την απόκτηση συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων — ιδίως τις μακρές χρονικές περιόδους που απαιτούνται σε ορισμένα κράτη μέλη,
- β) τις δυσχέρειες στη μεταφορά κεκτημένων συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων από ένα κράτος μέλος σε άλλο,
- γ) τη θέση των εργαζομένων που εργάζονται προσωρινά σε διαφορετικό κράτος μέλος από εκείνο στο οποίο έχουν τοποθετηθεί,

και επικροτεί, επομένως, τις προτάσεις που περιέχονται στην ανακοίνωση για τη διευθέτηση αυτών των σημείων. Επιπλέον, η ΟΚΕ θα ήθελε να υπενθυμίσει στην Επιτροπή τα ακόλουθα δύο σημεία που είχε επισημάνει σε προηγούμενη γνωμοδότησή της για το θέμα αυτό:

- την άνιση μεταχείριση μεταξύ μελών επαγγελματικών συνταξιοδοτικών συστημάτων και ατόμων με προσωπικά συνταξιοδοτικά συστήματα·
- την πιθανότητα επιπόησης ενός πρότυπου επαγγελματικού συνταξιοδοτικού συστήματος ευρωπαϊκής εταιρείας.

4.2.8. Η ΟΚΕ συμφωνεί με το γεγονός ότι οι μακρές περιόδους ωρίμανσης των δικαιωμάτων αποτελούν δυνητική πηγή έμμεσης διάκρισης εις βάρος του γυναικείου τμήματος του εργατικού δυναμικού, αφού υπάρχουν λιγότερες πιθανότητες για τις εργατρίες να έχουν τον ίδιο χρόνο υπηρεσίας, χωρίς διακοπή, με τους άνδρες.

4.2.9. Η ΟΚΕ δέχεται την πραγματικότητα των δυσχερειών που επισημαίνει η Επιτροπή σε σχέση με τη δυνατότητα μεταφοράς συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων από ή προς συστήματα λογιστικής πρόβλεψης των δικαιωμάτων εν είδει αποθεματικού στον ετήσιο ισολογισμό. Πιστεύει, ωστόσο, ότι θα πρέπει να υπάρξει μέριμνα ώστε να διασφαλισθεί ότι οι εργοδότες επιχειρήσεις που επιλέγουν αυτήν την προσέγγιση δεν αποκτούν αθέμιτα πλεονεκτήματα έναντι των ανταγωνιστριών τους. Ιδιαίτερα, ένα υποχρεωτικό σύστημα διατήρησης και επανεκτίμησης των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων μεταξύ της αποχώρησης από την απασχόληση και της έναρξης της συνταξιοδότησης πιθανόν να αποτελεί αποτελεσματική εναλλακτική προστασία.

4.2.10. Η Επιτροπή Υψηλού Επιπέδου για την Ελεύθερη Κυκλοφορία πρότεινε να συσταθεί ένα «Φόρουμ των Συντάξεων», για να εξετάσει πώς μπορεί να διευθετηθεί η διασυνοριακή κινητικότητα των εργαζομένων από την άποψη των επικουρικών συντάξεων. Στη γνωμοδότησή της για το Πράσινο Βιβλίο (1) η ΟΚΕ εξέφραζε ορισμένους δισταγμούς όσον αφορά τη δημιουργία άλλης μιας επιτροπής, αλλά παρατηρεί ότι η πρόταση έχει την υποστήριξη των κοινωνικών εταιριών. Παρά το γεγονός ότι σύμφωνα με τις ενδείξεις στο Φόρουμ θα εξετασθούν κατά κύριο λόγο

ζητήματα που αφορούν τις επικουρικές συντάξεις, η ΟΚΕ θεωρεί ότι οιαδήποτε σύσταση διατυπωθεί θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τους κανόνες που ισχύουν για τα συστήματα της κατηγορίας 1. Η ΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία να συμμετάσχει σ' αυτό το Φόρουμ.

4.3. Κεφάλαιο 4: Προς έναν καλύτερο συντονισμό των εθνικών φορολογικών συστημάτων

4.3.1. Λόγω της ποικιλομορφίας και της πολυπλοκότητας των εθνικών φορολογικών συστημάτων, η Επιτροπή πιστεύει ότι η Ομάδα Φορολογικής Πολιτικής είναι το πλέον ενδεδειγμένο φόρουμ για να αναλάβει κατάλληλη νομοθετική πρωτοβουλία. Γι' αυτό αποφασίσθηκε να συσταθεί μια τεχνική υποομάδα, που θα συνδράμει την Ομάδα Φορολογικής Πολιτικής σ' αυτό το έργο.

4.3.2. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει την πολυπλοκότητα των ζητημάτων που πρέπει να αντιμετωπισθούν και τη δυσκολία συμβιβασμού των αντικρουόμενων προσεγγίσεων του θέματος από τα κράτη μέλη. Παρόλα αυτά, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι διακινούμενοι εργαζόμενοι είναι πραγματικά και επείγοντα· χωρίς κάποιο είδος φορολογικής εναρμόνισης οι υπάρχοντες φραγμοί της κινητικότητας θα παραμείνουν στην πράξη παρά την οδηγία 98/49 και τις μεταγενέστερες τροπολογίες της. Η ΟΚΕ ελπίζει, επομένως, ότι η φιλοδοξία να διατυπωθεί σχετική νομοθετική πρωτοβουλία εντός του 1999 ή του 2000 δεν είναι υπεραισιόδοξη.

4.3.3. Η ΟΚΕ σημειώνει ότι η υποκείμενη προσέγγιση που πρόκειται να υιοθετηθεί βασίζεται στις εξής τρεις αρχές:

- όχι εναρμόνιση: αντίθετα, συντονισμός,
- όχι διακρίσεις: να μην παρεμποδίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων λόγω υπερβολικά περιοριστικής φορολογικής αντιμετώπισης των διασυνοριακών συναλλαγών,
- όχι μείωση των εσόδων: διασφάλιση των φορολογικών εσόδων των κρατών μελών.

4.3.4. Η ΟΚΕ κατανοεί τον ρεαλισμό στον οποίο στηρίζεται αυτή η προσέγγιση, αλλά ανησυχεί μήπως η αρχή της «μηδενικής απώλειας» παρεμποδίσει μοιραία την πρόοδο.

4.3.5. Η ΟΚΕ σημειώνει τον ρόλο επιρροής του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου στην προστασία των δικαιωμάτων συνταξιοδότησης και ασφάλειας ζωής που παρέχει στους πολίτες η Συνθήκη. Η ΟΚΕ ελπίζει ότι το πολιτικό σύστημα θα ανταποκριθεί αναλόγως.

4.3.6. Βασίζομενη στα επιχειρήματα που αναφέρονται στην ανακοίνωση σχετικά με τις υφιστάμενες εναλλακτικές λύσεις, δηλαδή της δυνατότητας είτε φορολόγησης των συνταξιοδοτικών εισφορών (σύστημα ΤΕΕ) είτε της φορολόγησης των συντάξεων (σύστημα ΕΕΤ), η ΟΚΕ τάσσεται υπέρ του συστήματος φορολόγησης των συντάξεων κατά την καταβολή τους.

(1) ΕΕ C 73 της 9.3.1998, σ. 114.

5. Συμπεράσματα

5.1. Η ΟΚΕ επικροτεί την ταχεία συνέχεια που έδωσε η Επιτροπή στις συζητήσεις για το Πράσινο Βιβλίο και υποστηρίζει γενικά το περιεχόμενο της ανακοίνωσης.

5.2. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι, λόγω του αντιπροσωπευτικού της ρόλου, βρίσκεται στην κατάλληλη θέση για να συνδράμει την Επιτροπή σε σχέση με αυτό το θέμα. Εκφράζει, επομένως, την προθυμία της να συμμετάσχει πλήρως σε οποιαδήποτε περαιτέρω διαβουλεύσεις επ' αυτού.

5.3. Η ΟΚΕ ελπίζει ότι η νέα Επιτροπή θα ασχοληθεί ταχέως με το πλαίσιο που παρουσιάζεται στην παρούσα ανακοίνωση και ότι δεν θα υπάρξει απώλεια διάθεσης για δράση.

5.4. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι ο στόχος του συντονισμού και της ελευθερίας διακίνησης των συντάξεων ανταποκρίνεται πλήρως στις προσδοκίες των Ευρωπαίων πολιτών σε σχέση με την Ενιαία Αγορά.

5.5. Η ΟΚΕ έχει την άποψη ότι θα πρέπει να υιοθετηθεί μια ευέλικτη προσέγγιση ως προς το ζήτημα των επενδυτικών κανόνων που θα πρέπει να ισχύουν, υπό την προϋπόθεση ότι η επιλογή αυτή θα αντισταθμισθεί από την αυστηρή εφαρμογή προληπτικών κανόνων με στόχο τον περιορισμό στο ελάχιστο των αναλαμβανό-

μενων κινδύνων και την πραγματοποίηση ανεξάρτητων αναλογιστικών εκτιμήσεων των στοιχείων του παθητικού.

5.6. Η ΟΚΕ αναγνωρίζει επίσης ότι με ένα σύστημα εγγυήσεων θα αυξανόταν η εμπιστοσύνη των μελών των συνταξιοδοτικών συστημάτων και καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να αναζητήσουν τρόπους θέσπισης του.

5.7. Η ΟΚΕ υποστηρίζει τις προτάσεις για τη σύσταση τόσο του «Φόρουμ των Συντάξεων» με στόχο τον προσδιορισμό των εμποδίων που παρεμβάλλονται στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων όσο και της τεχνικής υποομάδας, έργο της οποίας θα είναι η παροχή βοήθειας προς την Ομάδα Φορολογικής Πολιτικής. Αυτός είναι ο πρακτικότερος τρόπος για την αντιμετώπιση των πολύπλοκων προβλημάτων που έχουν δημιουργηθεί.

5.8. Η ΟΚΕ προτείνει ότι αν αυξηθούν οι επικουρικές συντάξεις ως ποσοστό του εισοδήματος που προέρχεται από τις συντάξεις, σε επίπεδο κράτους μέλους, τότε θα είναι πιο σημαντικό να δημιουργηθεί ασφαλές περιβάλλον για την αποτελεσματική λειτουργία των επικουρικών συστημάτων.

5.9. Τέλος, παρά το γεγονός ότι υποστηρίζει πλήρως τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται σχετικά με τις επικουρικές συντάξεις, η ΟΚΕ θεωρεί ότι θα πρέπει να επιδειχθεί ιδιαίτερη προσοχή ως προς την ανάγκη ενίσχυσης της βιωσιμότητας των συστημάτων της κατηγορίας 1.

Βρυξέλλες, 21 Οκτωβρίου 1999.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice Rangoni Machiavelli

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Αειφόρο αστική ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση- Πλαίσιο δράσης»

(1999/C 368/19)

Στις 25 Μαρτίου 1999 και σύμφωνα με το άρθρο 23, τρίτη παράγραφος, του Εσωτερικού Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα την «Αειφόρο αστική ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση-Πλαίσιο δράσης».

Το τμήμα «οικονομική και νομισματική ένωση — οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του με βάση την εισηγητική έκθεση του εισηγητή κ. Vinay στις 29 Σεπτεμβρίου 1999.

Κατά την 367η σύνοδο ολομέλειας της 20ής και 21ης Οκτωβρίου 1999 (συνεδρίαση της 21ης Οκτωβρίου 1999), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 87 ψήφους υπέρ, και μία αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την «αειφόρο αστική ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση — πλαίσιο δράσης» εμφανίζεται μετά από έντονο διάλογο που πραγματοποιήθηκε τα τελευταία χρόνια σχετικά με τις ολοένα και περισσότερο πολύπλοκες και σημαντικές προβληματικές για τα αστικά κέντρα στην επικράτεια της ΕΕ, λόγω των πολυάριθμων πρωτοβουλιών διαφόρων θεσμικών φορέων για την προβολή ορισμένων πτυχών που συνδέονται άμεσα με το θέμα αυτό.

1.2. Μία πρώτη σημαντική προσέγγιση της προβληματικής μιας ευρωπαϊκής πολιτικής που αφορά τα αστικά κέντρα γίνεται στην Πράσινη Βίβλο της Επιτροπής για το αστικό περιβάλλον το 1990, ενώ από το 1996 υπάρχει η Έκθεση για την αειφορία των ευρωπαϊκών πόλεων, που εκπονήθηκε από την ομάδα εμπειρογνομόνων για το αστικό περιβάλλον της ΕΕ. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή έχει αντιμετωπίσει το θέμα από την πλευρά της είτε στο πλαίσιο της γνωμοδότησης με θέμα Ευρώπη 2000+ το 1995⁽¹⁾ είτε με μια ειδική γνωμοδότηση το 1996⁽²⁾.

1.2.1. Το ίδιο έτος η Επιτροπή εφιστούσε την προσοχή όλων των θεσμικών οργάνων στο πολεοδομικό θέμα με την ανακοίνωση «Η πολεοδομική προβληματική: προσανατολισμοί για μια ευρωπαϊκή συζήτηση» που προκάλεσε έντονο ενδιαφέρον και για την οποία αποφάνθηκαν, καλώντας την Επιτροπή να αναπτύξει περαιτέρω την πρωτοβουλία της, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο⁽³⁾, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή⁽⁴⁾ και η Επιτροπή των Περιφερειών.

1.3. Οι προβληματισμοί που έθεσαν από την αρχή οι υποστηρικτές της απαίτησης ενός ευρωπαϊκού πλαισίου για την αστική

πολιτική, κινούνται γύρω από τον οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό και πολιτιστικό ρόλο που εξακολουθούν να διαδραματίζουν οι πόλεις, θεμελιώδεις ιστορικοί πυρήνες της πιο αστικοποιημένης ηπείρου του πλανήτη.

1.3.1. Σε αυτά τα επιχειρήματα προστέθηκαν μεταγενέστερες εξελίξεις είτε κοινωνικοοικονομικού χαρακτήρα είτε θεσμικού. Από τη μια πλευρά στις πόλεις συγκεντρώνονται, ταυτόχρονα και στο μέγιστο βαθμό, όλες οι πτυχές και οι συνέπειες της οικονομικής και κοινωνικής εξέλιξης: η ανάπτυξη της οικονομίας αλλά και η αύξηση της ανεργίας, η βελτίωση της ποιότητας ζωής αλλά και ο κοινωνικός αποκλεισμός. Από την άλλη πλευρά κάθε πολιτική πρωτοβουλία της Ένωσης στα αστικά κέντρα έχει τον μεγαλύτερο αντίκτυπο είτε άμεσα είτε ως αντίληψη και αξιολόγηση από την πλευρά των ευρωπαίων πολιτών.

1.4. Και τέλος στα αστικά κέντρα τίθεται και πρέπει να αντιμετωπιστεί η πρόκληση της αειφόρου ανάπτυξης, σε ό,τι αφορά τις περιβαλλοντικές της πτυχές καθώς και τις πτυχές κοινωνικής αξίας, πράγμα που συνεπάγεται ότι, είτε λόγω της ενσωμάτωσης των θεμάτων αυτών στη Συνθήκη του Άμστερνταμ είτε λόγω των δεσμεύσεων που έχουν αναληφθεί από την ΕΕ έναντι των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τις δεσμεύσεις περιβαλλοντικού χαρακτήρα που καθορίστηκαν στη Σύμβαση του Κυότο, παρουσιάζεται η ευκαιρία να καθοριστούν οι άξονες δράσης που πρέπει να συνδέονται αναγκαστικά στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής αστικής πολιτικής.

2. Τα κύρια σημεία της πρότασης της Επιτροπής

2.1. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η ανάπτυξη ολοκληρωμένων στρατηγικών αστικής διαχείρισης είναι θεμελιώδης για την αντιμετώπιση πολύπλοκων και αναπόφευκτα συνδεδεμένων μεταξύ τους προβλημάτων, καθώς και για την πλήρη αξιοποίηση του δυναμικού των αστικών κέντρων, στόχοι που θα μπορούσαν να υπονομευθούν από τη διατήρηση παραδοσιακών τομειακών στρατηγικών και από τον κατακερματισμό των εξουσιών και των ευθυνών μεταξύ των διαφόρων βαθμίδων διοίκησης και λήψεως αποφάσεων.

2.1.1. Απαραίτητη προϋπόθεση για μια ολοκληρωμένη δράση αποτελεί ο προσδιορισμός των πρωταρχικών στόχων που πρέπει να επιτευχθούν. Στην πρόταση της Επιτροπής καθορίζονται τέσσερις διαρθρωμένοι αλλά αλληλοεξαρτώμενοι στόχοι, δεδομένου ότι οι 24 προτεινόμενες δράσεις, που κατανομούνται ανά στόχο, μπορούν,

(1) Γνωμοδότηση σχετικά με την «Ευρώπη 2000+ Χωροταξική συνεργασία για την Ευρώπη»(πρόσθετη γνωμοδότηση) ΕΕ C 133 της 31.5.1995, σ. 4, § 2.6.

(2) Γνωμοδότηση για το «Ρόλο της ΕΕ στον πολεοδομικό τομέα», ΕΕ C 30 της 30.1.1997.

(3) Ψήφισμα για την ανακοίνωση της Επιτροπής «Η πολεοδομική προβληματική: προσανατολισμοί για μια ευρωπαϊκή συζήτηση» (COM(97) 197 — C4 — 235/97) Α4 — 172/98.

(4) Γνωμοδότηση σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής «Η πολεοδομική προβληματική: προσανατολισμοί για μια ευρωπαϊκή συζήτηση», ΕΕ C 95 της 30.3.1998.

συμπληρωματικά, και μάλιστα οφείλουν να έχουν περισσότερο ή λιγότερο άμεσες συνέπειες και στους άλλους. Η απαρίθμηση των στόχων ανά τίτλο αποτελεί, κατά μία έννοια, ένα είδος κατάταξης των προβληματισμών — σημαντικών όμως όλων- που αποτελούν αντικείμενο του πλαισίου δράσης.

2.2. Ενδυνάμωση της οικονομικής ευημερίας και της απασχόλησης σε μικρά και μεγάλα αστικά κέντρα είναι ο πρώτος τίτλος. Όπως έχει αναφερθεί, το μεγαλύτερο μέρος των πολιτών της Ευρώπης κατοικεί σε αστικά κέντρα. Εκ τούτου συνεπάγεται ότι μεγάλο μέρος των πρωτοβουλιών προσανατολισμού για την απασχόληση, εντάσσεται στο πλαίσιο της οικονομικής ανάπτυξης των αστικών κέντρων.

2.2.1. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στην επιλογή να γίνει σαφής αναφορά στην αστική διάσταση στα προγράμματα των διαρθρωτικών ταμείων, ακόμη και λόγω των θετικών αποτελεσμάτων της κοινοτικής πρωτοβουλίας Urban. Επισημαίνεται ότι μεταξύ των θετικών αποτελεσμάτων της απόφασης αυτής θα είναι οι σημαντικές και ποιοτικές συνέπειες ιδιαίτερα κατά την προετοιμασία και εφαρμογή των ολοκληρωμένων δράσεων της αστικής ανάπτυξης, καθώς και ο καλύτερος συντονισμός με την κοινοτική δράση στο πλαίσιο των διευρωπαϊκών δικτύων: πολλά αστικά κέντρα δεν αξιοποιούν το αναπτυξιακό δυναμικό τους λόγω της περιθωριοποίησης σε σχέση με το σύστημα υποδομών όσον αφορά την κυκλοφορία και τις μεταφορές.

2.3. Ο δεύτερο στόχος είναι η πρόωθηση της ισότητας, της κοινωνικής ένταξης και της αναζωογόνησης των υποβαθμισμένων αστικών ζωνών και συνδέεται άμεσα με την ενίσχυση των κοινοτικών πολιτικών για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων, καθώς και με θέματα ασφάλειας, που απορρέουν από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ. Οι προβληματισμοί αυτοί που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν «κοινωνικής υποστήριξης» εκδηλώνονται εντονότερα στο αστικό πλαίσιο πράγμα που συνηγορεί υπέρ του άμεσου και αποτελεσματικού ελέγχου των πρωτοβουλιών που έχουν αναπτυχθεί για την καταπολέμησή τους. Η Επιτροπή υπενθυμίζοντας το πλαίσιο του νέου στόχου 2, αναφέρεται επίσης στα κριτήρια προσδιορισμού των «αστικών ζωνών που αντιμετωπίζουν δυσκολίες».

2.4. Ο τρίτος στόχος στηρίζεται περισσότερο σε θέματα παγκόσμιας σημασίας: θέματα που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος και του οικοσυστήματος. Προστασία και βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος: τοπική και παγκόσμια αειφορία, αυτός είναι ο τίτλος και αυτός είναι ο στόχος για το μέλλον, όχι μόνο το οικονομικό αλλά το ζωτικό των αστικών κέντρων και ολοκλήρου του πλανήτη. Είναι σαφές ότι ιδιαίτερα στις αστικές περιοχές συγκεντρώνονται δραστηριότητες, συμπεριφορές και καταστάσεις που επηρεάζουν σημαντικά την ποιότητα του αέρα, των υδάτων, την φυσική οικολογική ισορροπία, πράγμα που είναι παραπάνω από εμφανές στον ιστό των αστικών κέντρων, στα οποία πρέπει να αναπτυχθούν όλες οι δυνατές πρωτοβουλίες για την μείωση στο ελάχιστο αυτών των επιπτώσεων που θα επιβαρύνουν τις μελλοντικές γενιές.

2.4.1. Οι προτεινόμενες δράσεις ξεκινούν από τη βελτίωση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας σε σχέση με τα αστικά κέντρα, και φθάνουν σε ειδικές παρεμβάσεις όσον αφορά την επεξεργασία των αποβλήτων, σε αλλαγή των συνηθειών μεταφοράς και των

επιπτώσεων στο περιβάλλον των χρησιμοποιούμενων μέσων μέχρι και στην καθιέρωση για τα αστικά κέντρα ενός «σήματος οικολογικής ποιότητας και του συστήματος οικολογικής διαχείρισης».

2.5. Στον τελευταίο στόχο προτείνεται η συμβολή στην αποτελεσματική διαχείριση των αστικών περιοχών και στην εκχώρηση εξουσιών σε τοπικό επίπεδο. Θεωρείται απαραίτητη η καλύτερη ολοκλήρωση, είτε κάθετη στις διάφορες διοικητικές βαθμίδες, είτε οριζόντια μεταξύ και εντός των διαφόρων οργανισμών, καθώς και η συμμετοχή των πολιτών και των φορέων που είναι αρμόδιοι για τις αστικές πολιτικές. Η δράση της ΕΕ δεν προτίθεται σε καμιά περίπτωση να αμφισβητήσει την αρχή της επικουρικότητας, αλλά προτείνει να συμβάλει είτε στη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των διαφόρων βαθμίδων, είτε στην ενθάρρυνση των εταιρικών σχέσεων για την αντιμετώπιση και την επίλυση των προβλημάτων των αστικών περιοχών.

2.5.1. Μια δράση, μέσω της χρησιμοποίησης και της ανάπτυξης ολοκληρωμένων δικτύων, έχει άμεσα αποτελέσματα στην ευαισθητοποίηση, στην ανταλλαγή εμπειριών και στην ενθάρρυνση των ικανοτήτων για μια αειφόρο αστική ανάπτυξη. Μεταγενέστερες δράσεις αποσκοπούν στη στήριξη καινοτόμων στρατηγικών, στην ασφάλεια και στην πρόληψη της εγκληματικότητας, στην διάδοση συγκριτικής πληροφόρησης για τις συνθήκες των αστικών περιοχών της ΕΕ.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την ανακοίνωση της Επιτροπής και ιδιαίτερα για την διάρθρωση του πλαισίου δράσης σε τέσσερις στόχους που συνοψίζουν σωστά τις απαντήσεις στις προκλήσεις που πρέπει να δώσουν άμεσα, έστω και σε διαφορετικό βαθμό, όλες οι αστικές δομές της ΕΕ: ανάπτυξη και απασχόληση, κοινωνική συνοχή και ολοκλήρωση, περιβάλλον και αειφόρος ανάπτυξη, αποτελεσματική διαχείριση με τη συμμετοχή όλων.

3.1.1. Είναι ιδιαίτερα θετικό το γεγονός ότι καθορίζονται οι κατευθυντήριες γραμμές της αστικής πολιτικής με τη συνειδητή γνώση ότι οι πολιτικές πρωτοβουλίες της ΕΕ πρέπει να βασίζονται σε μια ώριμη και προσεκτική αξιολόγηση της πραγματικότητας για να καθοριστούν στο τοπικό αστικό πλαίσιο που αποτελεί το θεμελιώδη ιστό της κοινωνικοοικονομικής ευρωπαϊκής οργάνωσης.

3.1.2. Το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό του πλαισίου δράσης είναι αυτό του ουσιαστικού ορισμού ενός πλαισίου για την ολοκληρωμένη ενσωμάτωση της αστικής πολιτικής, υποστηριζόμενη από τον προσδιορισμό των πρωταρχικών στόχων και παισιωμένες από ένα φάσμα παρεμβάσεων και μέσων, όπου περιλαμβάνονται τα διαρθρωτικά ταμεία και τα οποία, στο πλαίσιο της συνεργασίας τους, επιτυγχάνουν αποτελέσματα μεγαλύτερης εμβέλειας.

3.2. Η ΟΚΕ θεωρεί ωστόσο ότι πρέπει να συμβάλει στην πρόταση της Επιτροπής με παρατηρήσεις όσον αφορά την προσέγγιση του εγγράφου.

3.2.1. Η πρώτη και πιο άμεση παρατήρηση είναι ότι η Επιτροπή κατά τη διατύπωση της πρότασης χρειάστηκε να προσαρμοσθεί σε ένα όσο το δυνατό πιο ρεαλιστικό νομικό και πολιτικό περιεχόμενο. Συνεπώς, το έγγραφο αναφέρεται σε ένα πεδίο λειτουργικότητας, το πεδίο των αστικών κέντρων, το οποίο εξετάζει αποκλειστικά στο παρόν. Ακόμη και το παράρτημα σχετικά τις «προκλήσεις για ευρωπαϊκά μικρά και μεγάλα αστικά κέντρα» παρά την αναζήτηση μιας προβολής στο μέλλον υφίσταται αυτό το όριο.

3.2.2. Τα αστικά κέντρα είναι ωστόσο κατά κάποιο τρόπο «ζωντανό οργανισμός» που αποτελούνται από το σύνολο των μονάδων που κατοικούν και εργάζονται σε αυτά, και υφίστανται σημαντικές μεταβολές και ενίοτε ριζικές. Τι επιπτώσεις θα έχει στο μέλλον πολλών και σημαντικών ευρωπαϊκών αστικών κέντρων η σημειούμενη σταδιακή γήρανση των κατοίκων τους; Ποια θα είναι η συνέπεια της αύξησης των οικογενειών ενός ατόμου ή με ένα μόνο γονέα στην εξέλιξη της ζήτησης υπηρεσιών σε όλους τους τομείς; Η αποβιομηχάνιση αποτελεί μια διαδικασία που έχει ολοκληρωθεί ή είναι ακόμη στο γίγνεσθαι, και μέχρι ποιο σημείο; Η τηλεργασία, με τα επακόλουθα που συνεπάγεται στη ζήτηση κινητικότητας, προορίζεται να καταστεί μια διαδεδομένη πραγματικότητα ή μόνο μερική; Αυτά τα ερωτήματα, στα οποία θα μπορούσαν να προστεθούν και άλλα δεν υπάρχουν στο έγγραφο ή αναφέρονται εντελώς στο περιθώριο.

3.2.3. Στις προτεινόμενες δράσεις της Επιτροπής επισημαίνεται σε πολλά σημεία η σημασία προώθησης και διατήρησης ενός ισορροπημένου και πολυκεντρικού συστήματος αστικής διακυβέρνησης. Αυτή η πρόταση, γενικά αποδεκτή, δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο με τις αστικές πολιτικές. Στην κάθετη και οριζόντια ολοκλήρωση που σκοπεύει να προωθήσει η Επιτροπή θα πρέπει να προστεθεί η ολοκλήρωση από την άποψη του «χώρου» μεταξύ αστικών κέντρων, μικρότερων κέντρων και υπαίθρου, στην ίδια αστική περιοχή ή σε συναφή εδάφη. Ωστόσο, δεν προβλέπεται ένα μέσο που θα αναθέτει στην ΕΕ το ρόλο του καθοδηγητή σε αυτή τη διαδικασία ανάλυσης. Το σχέδιο ανάπτυξης του κοινοτικού χώρου (ΣΑΚΧ) έστω και εντός των ορίων της διακυβερνητικής συνεργασίας, αποτελεί προς το παρόν το μόνο πλαίσιο για την επίτευξη του αποτελέσματος που επιδιώκεται.

3.3. Από πολλές πλευρές τονίστηκε, ως θεμελιώδες στοιχείο για τη θετική αντιμετώπιση του προβλήματος της απασχόλησης, ο συντονισμός των πολιτικών σχετικά με τις επενδύσεις στα κράτη μέλη. Από αυτή την άποψη μια ολοκληρωμένη δράση όπως αυτή που προτείνεται στο έγγραφο είναι συνεπώς θετική, αλλά πρέπει να προβληθεί περισσότερο το δυναμικό απασχόλησης στο πλαίσιο των διαφόρων πρωτοβουλιών.

3.3.1. Βέβαια οι πολιτικές κοινωνικής ολοκλήρωσης καθίστανται ολοένα και περισσότερο απαραίτητες λόγω της αύξησης των θυλάκων αποκλεισμού, αλλά στο συνολικό αστικό πλαίσιο το φαινόμενο αυτό αποτελεί μια αυξανόμενη «κοινωνική διάσπαση», όπου τα μεσαία στρώματα συρρικνώνονται και υφίστανται ολοένα και περισσότερο την προσωρινότητα της κοινωνικής υπόστασης. Και αυτά τα θέματα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την ανάληψη δράσεων προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα εργασιακά και οικονομικά ζητήματα των αστικών κέντρων.

3.3.2. Κατά την εξέταση των προβλημάτων των υποβαθμισμένων αστικών περιοχών και με υψηλό ποσοστό κοινωνικού

αποκλεισμού, υπενθυμίζεται ότι η μακροχρόνια ανεργία είναι ένας παράγοντας που συμβάλλει σημαντικά στην εδραίωση αυτών των αρνητικών φαινομένων. Για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού προβλέπεται μια δράση στο πλαίσιο των Σχολείων που παρέχουν δεύτερη ευκαιρία, αλλά δεν γίνεται μνεία στη «συνεχή κατάρτιση» που μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο για την επανένταξη στο χώρο εργασίας ή ακόμη καλύτερα για την αποφυγή της εξόδου από αυτόν.

3.3.3. Η Επιτροπή αφιερώνει μία ειδική δράση στην πρόληψη της αστικής εγκληματικότητας. Πρέπει ωστόσο να τονισθεί ότι το θέμα της ασφάλειας έχει αποκτήσει πρωταρχική σημασία για τις πόλεις, μικρές και μεγάλες. Είναι οπωσδήποτε σκόπιμο να καθορισθούν με ακρίβεια τα πρότυπα σχέδια, αλλά η όλο και στενότερη σχέση μεταξύ εγκληματικότητας σε μικρή και μεγαλύτερη έκταση επιβάλλει τη σύνδεση των πρωτοβουλιών σε τοπικό επίπεδο μέσω συντονισμένων στρατηγικών οι οποίες με τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης του Άμστερνταμ για την ασφάλεια, θα πρέπει να διαρθρωθούν καλύτερα και με μεγαλύτερη ακρίβεια.

3.4. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στο θέμα της μετανάστευσης που ωστόσο έχει σημαντικές επιπτώσεις στα ευρωπαϊκά αστικά κέντρα. Πράγματι, από τη μια πλευρά τροφοδοτεί την αύξηση των κατοίκων και συχνά το φαινόμενο της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Από την άλλη δημιουργεί προβλήματα δημιουργίας υποδομών ad hoc, όπως π.χ. οι τόποι λατρείας, καθώς και προβλήματα στη χάραξη πολιτικής που να αποτρέπει το σχηματισμό και την παγίωση εθνοτικών θυλάκων στον αστικό ιστό.

3.4.1. Η απόρριψη οποιασδήποτε διάκρισης όπως ρητά ορίζεται στη Συνθήκη του Άμστερνταμ παρέχει, σε αυτό το πλαίσιο, άμεση και απτή ευκαιρία ελέγχου.

3.4.2. Στις πολιτικές αστικής αναδιάρθρωσης πρέπει βέβαια να θεωρηθούν πρωταρχικές οι παρεμβάσεις που αφορούν τις «αστικές ζώνες που αντιμετωπίζουν δυσκολίες» υπό το πρίσμα του κοινωνικοοικονομικού αποκλεισμού ή της σοβαρής περιβαλλοντικής υποβάθμισης, αλλά θα πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη και τα σχέδια που προορίζονται για αστικές ζώνες με έντονα φαινόμενα αποκλεισμού, όπως είναι οι περιοχές με υπερβολική παλαιότητα κτιρίων χωρίς αρχιτεκτονική αξία ή με υποδομές που δεν είναι πλέον αποτελεσματικές και κατάλληλες. Η ΟΚΕ⁽¹⁾ έχει ήδη επισημάνει ότι η εξυγίανση και ο εκσυγχρονισμός των παλαιών κτιρίων συμφωνεί απόλυτα με την έννοια της διατήρησης και οικοδόμησης κτιρίων, εμποδίζει την επέκταση της αστικοποίησης που «καταβροχθίζει» χώρους, και, ταυτόχρονα, έχει ευνοϊκές συνέπειες για την απασχόληση και, ακόμη, συμβάλλει στην εδραίωση της ταυτότητας μίας πόλης.

3.4.3. Η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς δεν πρέπει να αποσκοπεί μόνο στο να καταστήσει πιο ελκυστικά τα αστικά κέντρα, όπως αναφέρεται στο έγγραφο της Επιτροπής. Εκτός από σημαντικό στοιχείο της ιστορικής και πολιτιστικής ταυτότητας, αποτελεί μια κληρονομιά που, είτε μεγάλη είναι είτε μικρή, διαθέτει σημαντικό δυναμικό για την παραγωγή πλούτου και απασχόλησης. Δεν υπάρχει ειδική αναφορά για δράσεις προς αυτή την κατεύθυνση.

(1) Γνωμοδότηση με θέμα «Αειφόρος ανάπτυξη: οικοδόμηση κατοικιών στην Ευρώπη», ΕΕ C 355 της 21.11.1997.

3.5. Το θέμα της οικονομικής και οικολογικής αειφορίας της ανάπτυξης έχει απόλυτη προτεραιότητα σε παγκόσμιο επίπεδο, πράγμα που στις πόλεις ιδίως γίνεται ολοφάνερο και αφορά εκ του σύννεγγυς τόσο την αστική οργάνωση (κινητικότητα, μεταφορές, διαχείριση αποβλήτων) όσο και την ποιότητα της ζωής των πολιτών (ηχητική και ατμοσφαιρική ρύπανση). Όσον αφορά την αειφόρο ανάπτυξη των αστικών κέντρων, ιδιαίτερα σε σχέση με το περιβαλλοντικό πρόβλημα, η ΟΚΕ αποδίδει, συνεπώς, ιδιαίτερη σημασία στο θέμα αυτό και έχει επανειλημμένα αποφανθεί επ' αυτού⁽¹⁾. Η πρόταση της Επιτροπής είναι αξιόλογη, αλλά θα πρέπει να εξεταστούν καλύτερα και να προσδιοριστούν επακριβώς οι επιπτώσεις επί της απασχόλησης των ενεργών περιβαλλοντικών πολιτικών⁽²⁾.

3.5.1. Ωστόσο είναι σημαντικό, κυρίως όσον αφορά το περιβάλλον, να τονωθεί η υπευθυνότητα των οικονομικών τομέων⁽³⁾ και να υπάρξει η συνειδητοποίηση και η σύμφωνη γνώμη των πολιτών πράγμα που θα τους επιτρέψει ενδεχομένως να συμμετάσχουν κατά τη στιγμή της λήψης των αποφάσεων.

3.6. Η συμμετοχή στο πλαίσιο των αστικών πολιτικών έχει δύο θεμελιώδεις πλευρές: θεωρούμενη ως εταιρική σχέση, είναι ένας τρόπος για την υποστήριξη της συμβολής πληθώρας φορέων, θεσμών, κοινωνικών εταίρων, δημόσιων και ιδιωτικών οικονομικών φορέων, και κάθε είδους, στην υλοποίηση των σχεδίων ή των παρεμβάσεων. Η συμβολή αυτή είναι πολύτιμη είτε από καθαρά οργανωτική άποψη είτε από οικονομική και κοινωνική άποψη: αυξάνει τους διαθέσιμους πόρους καθώς και τις προτάσεις.

3.6.1. Η συμμετοχή των πολιτών αυτή καθ'εαυτή έχει μεγάλη κοινωνική αξία και συμβάλλει στην περαιτέρω ενίσχυση της έννοιας της «κοινότητας», που τείνει ολοένα και περισσότερο στον κατακερματισμό στο πλαίσιο των αστικών μας πραγματικότητων.

3.6.2. Η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι η πρόταση θα έπρεπε να εφιστά περισσότερο την προσοχή στη συμμετοχή και τις εταιρικές σχέσεις, που είναι περισσότερο παρούσες στις δηλώσεις προθέσεων παρά στις ειδικές δράσεις που αφορούν το θέμα. Ιδιαίτερα παρατηρείται η έλλειψη αξιοποίησης του ρόλου των επιχειρήσεων που προσφέρουν υπηρεσίες και των ΜΜΕ σε ό,τι αφορά τις εταιρικές σχέσεις, καθώς και η επισήμανση ότι η ελλιπής διοικητική διαφάνεια απομακρύνει τους πολίτες και τροφοδοτεί τη δυσπιστία τους.

3.7. Εκτιμάται ότι πρέπει να εμβαθυνθούν περισσότερο οι προβληματισμοί για το ειδικό θέμα της αστικής πολιτικής με τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες, οι οποίες παρουσιάζουν, μεταξύ

άλλων, στις περισσότερες περιπτώσεις καταστάσεις ιδιαίτερα επιβαρυντικές από περιβαλλοντική και κοινωνικοοικονομική άποψη. Το θέμα της αειφορίας και αστικής ανάπτυξης θα έπρεπε να ενδιαφέρει τόσο τις χώρες της ΚΑΕ όσο και τις τρίτες μεσογειακές χώρες.

4. Διαρθρωτικά Ταμεία και Urban

4.1. Στην πρόταση της Επιτροπής γίνεται αναφορά στη μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων (2000-2006) όπου προσδιορίζονται ως πεδίο παρεμβάσεων οι αστικές ζώνες που αντιμετωπίζουν δυσκολίες. Η ΟΚΕ έχει από καιρό εκφράσει την πεποίθηση ότι η χρησιμοποίηση των ταμείων στο πλαίσιο της αστικής πολιτικής είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση των κοινωνικών και οικονομικών δύσκολων καταστάσεων. Επιπλέον συµμερίζεται την ανάγκη ολοκληρωμένης παρέμβασης της αστικής πολιτικής με στόχο την αειφόρο ανάπτυξη. Ωστόσο, στην ίδια γνωμοδότηση, η ΟΚΕ είχε επισηµάνει την ανάγκη µεγαλύτερης συνειδητοποίησης του βάρους και του πολιτικού ρόλου των αστικών κέντρων, που ακόµη δεν φαίνεται να έχει ωριµάσει εντελώς⁽⁴⁾.

4.1.1. Στη γνωμοδότησή της για το νέο κανονισµό των διαρθρωτικών ταµείων και ειδικότερα τη σχέση του µε τα προβλήµατα των αστικών περιοχών, η ΟΚΕ, αν και εκτιµά την ενίσχυση της διαβούλευσης για τον προτεινόµενο κανονισµό, υπογράµµισε την απαίτηση ότι η αρχή της διαβούλευσης και της εταιρικής σχέσης πρέπει να τηρείται σε όλα τα επίπεδα των δράσεων των διαρθρωτικών ταµείων, θεωρώντας την στοιχείο καθοριστικής σηµασίας για τη διατήρηση της προσέγγισης εκ των κάτω προς τα άνω που είναι σηµαντική για την επιτυχία των δράσεων που έχουν αναληφθεί⁽⁵⁾. Ακόµη και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει αποφανθεί για τη µεταρρύθµιση των διαρθρωτικών ταµείων για να υπογραµµίσει ακόµη περισσότερο την εταιρική σχέση⁽⁶⁾.

4.1.2. Οι σκέψεις αυτές διατηρούν την εγκυρότητά τους και τη σηµασία τους και στην εξέταση της παρούσης πρότασης, µε µια περαιτέρω επισήµανση: είναι σηµαντικό τα προβλήµατα των αστικών περιοχών να αποτελούν αναπόσπαστο τµήµα της µεταρρύθµισης των διαρθρωτικών ταµείων, αλλά είναι θεµελιώδεις οι δράσεις που αφορούν τα αστικά κέντρα να ενταχθούν στα άλλα προγράµµατα και, κυρίως να συνδεθούν µε το θέµα της απασχόλησης και τις σχετικές πολιτικές.

4.2. Η ΟΚΕ⁽⁴⁾, διαπιστώνει µε ιδιαίτερη ευχαρίστηση ότι δεν εγκαταλείπεται η εµπειρία Urban, είτε λόγω της πολιτικής αξίας που απέκτησε, είτε λόγω της σφαιρικής προσέγγισης µε την οποία αντιμετωπίστηκαν τα προβλήµατα των αστικών ζωνών σε κρίση και συµμερίζεται συνεπώς την απόφαση του Συµβουλίου της ΕΕ να συνεχιστεί η πρωτοβουλία αυτή παράλληλα µε τις πρωτοβουλίες Interreg, Equal και Leader.

(1) Γνωμοδότηση για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου που αφορά τις οριακές τιμές της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα για το διοξείδιο του θείου, τα οξείδια του αζώτου, τα σωματίδια και το μολύβδο», ΕΕ C 214 της 10.7.1998. Γνωμοδότηση για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου που αφορά τις οριακές τιμές του βενζολίου και του μονοξειδίου του άνθρακα στον ατμοσφαιρικό αέρα», ΕΕ C 138 της 18.5.1998.

(2) Γνωμοδότηση για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής για το περιβάλλον και την απασχόληση» (Οικοδόμηση μίας βιώσιμης Ευρώπης), ΕΕ C 235 της 27.7.1998.

(3) Γνωμοδότηση για την «Πρόταση κανονισμού (ΕΕ) του Συμβουλίου για την εθελοντική προσχώρηση των οργανώσεων σε ένα κοινοτικό σύστημα οικοδόμησης και ελέγχου», ΕΕ C 209 της 22.7.1999.

(4) Γνωμοδότηση σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής «Η πολεοδομική προβληματική: προσανατολισμοί για μια ευρωπαϊκή συζήτηση», ΕΕ C 95 της 30.3.1998.

(5) Γνωμοδότηση σχετικά με την «Πρόταση κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου περί γενικών διατάξεων όσον αφορά τα διαρθρωτικά ταμεία», ΕΕ C 407 της 28.12.1998.

(6) Ψήφισμα για την πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου περί γενικών διατάξεων όσον αφορά τα διαρθρωτικά ταμεία COM(98) 131 —C4-0285/98/0090 (AVC).

4.2.1. Εν αναμονή του νέου κανονισμού εύχεται να μην αποδυναμωθούν ούτε οι λειτουργικές ούτε οι οικονομικές δυνατότητες που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας Urban.

4.2.2. Ακριβώς λόγω της εμπειρίας της πρωτοβουλίας Urban συζητείται έντονα η σημασία της εταιρικής σχέσης και της διαβούλευσης ακόμη και με τη χρήση των διαρθρωτικών ταμείων, επειδή η πρωτοβουλία Urban κατέστησε όχι μόνο τις τοπικές διοικήσεις αλλά και τους κοινωνικούς εταίρους, τις ενώσεις και τους μεμονωμένους πολίτες συνεργούς και ενεργά μέλη των διαδικασιών και των σκοπιμοτήτων κάθε πρωτοβουλίας.

4.3. Όσον αφορά τον προσδιορισμό των ζωνών παρέμβασης των διαρθρωτικών ταμείων ενδείκνυται η ενίσχυση της Eurostat. Προς το παρόν υπάρχουν μόνο στοιχεία για την ανεργία και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της βιομηχανίας σχετικά με τις διάφορες χώρες, αλλά δεν υπάρχουν διαφοροποιημένα στατιστικά στοιχεία για τις υπηρεσίες, ούτε κατάλληλες στατιστικές για τις αστικές ζώνες: υπάρχουν ορισμένες, ελλείψεις ως επί το πλείστον, σε περιφερειακή βάση. Ενδείκνυται η συμπλήρωση των στοιχείων της Eurostat με πιο λεπτομερείς εδαφικές ταξινομήσεις και ορισμούς, ώστε να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες και να διευρυνθεί η κλίμακα των στατιστικών αναφορών για το αποδεκτό των παρεμβάσεων.

5. Αστική πολιτική και ολοκλήρωση σε τοπικό επίπεδο

5.1. Η ΟΚΕ έχει επισημάνει στο παρελθόν ότι η αστική πολιτική σε επίπεδο ΕΕ πρέπει να έχει ως σταθερά σημεία μια σφαιρική θεώρηση του ευρωπαϊκού αστικού συστήματος, ένα ολοκληρωμένο σχέδιο ανάπτυξης και επανεξισορρόπησης, μια στρατηγική ολοκλήρωσης των στόχων οικονομικής υπεροχής και κοινωνικής ισότητας, μια συνεχή προσοχή στην κοινωνική συνοχή στις πόλεις και στην επικράτεια, μια ικανότητα σύνδεσης ανταγωνισμού και συνεργασίας, μια αποφασιστική ευαισθησία για τη σύνδεση των προοπτικών ανάπτυξης, των οποίων τα αστικά κέντρα είναι προνομιούχοι φορείς, με την ποιότητα και τον τρόπο ζωής των ευρωπαίων πολιτών⁽¹⁾.

5.2. Η πρόταση της Επιτροπής, εξαιρείσει των θετικών δράσεων που επισημαίνει, χαρακτηρίζεται ωστόσο από έλλειψη προοπτικής για το μη άμεσο μέλλον. Τούτο εξαρτάται ωστόσο από ένα σαφές πρόβλημα: δεν είναι δυνατό να χαραχθεί μακρόπνοη αστική πολιτική ξεχωριστά από μια σφαιρική πολιτική σε τοπικό επίπεδο, που να μην αποτελεί απλή περιληψη των πολιτικών όλων των κρατών μελών της ΕΕ.

5.2.1. Το ΣΑΚΧ δημιουργήθηκε ακριβώς με στόχο την επεξεργασία αυτής της σφαιρικής πολιτικής και όχι τυχαία αφιέρωσε στο ευρωπαϊκό αστικό σύστημα δύο σεμινάρια, στη Λίλλη και στη Σαλαμάνκα, και μια τελική ανάλυση στο Φόρουμ των Βρυξελλών στις 2 και 3 Φεβρουαρίου 1999, για την πολυκεντρική αστική ανάπτυξη και την αναζωογόνηση της εταιρικής σχέσης μεταξύ αστικών κέντρων και υπαίθρου. Το τελικό κείμενο του ΣΑΚΧ, που

συντάχθηκε και υπό το φως αυτών των σκέψεων, υιοθετήθηκε κατά τη διάρκεια του άτυπου Υπουργικού Συμβουλίου που συγκλήθηκε στο Πότσδαμ τον περασμένο Μάιο και το σχετικό επίπεδο δράσης που καθορίστηκε στο μεταγενέστερο Συμβούλιο που πραγματοποιήθηκε στο Τάμπερε κατόπιν.

5.2.2. Η ΟΚΕ, που τάχθηκε υπέρ της πρωτοβουλίας, επεσήμανε ωστόσο, σε γνωμοδότησή της ορισμένα όρια όσον αφορά την αποτελεσματικότητα του ΣΑΚΧ, που παραμένει μια διακυβερνητική πρωτοβουλία και κατά συνέπεια δύσκολα συνδέεται αποτελεσματικά με το κοινοτικό επίπεδο⁽²⁾.

5.2.3. Η συνειδητοποίηση της ανάγκης αυτής οφείλεται επίσης, στο σχέδιο δράσης του ΣΑΚΧ που υιοθετήθηκε στο Τάμπερε, η διάρθρωση του οποίου αποβλέπει στην παρότρυνση και προαγωγή μιας στενότερης σύνδεσης μεταξύ εδαφικών πολιτικών στο σύνολό τους και κατευθύνσεων της ανάπτυξης των αστικών, περιφερειακών και αγροτικών συστημάτων.

5.3. Όπως είναι φανερό, πολλά προβλήματα αστικής αειφορίας δημιουργούνται και πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο διαχείρισης σε ένα πεδίο ευρύτερο από αυτό του αστικού χώρου, και από την άλλη, τα αστικά κέντρα είναι συνδεδεμένα, όσον αφορά το πλαίσιο χώρου και την άμεση λειτουργικότητα, με εδάφη που υπερβαίνουν τις διαστάσεις τους.

5.3.1. Όσον αφορά τη στρατηγική λειτουργικότητα, είτε από οικονομικοκοινωνική άποψη είτε από την άποψη της συμβατής οικολογικής ανάπτυξης και του παγκόσμιου ανταγωνισμού, οι ευρωπαϊκές πόλεις πρέπει να θεωρούνται ως ένα δίκτυο που χρήζει σφαιρικής πολιτικής θεώρησης, συνεργασίας, πληροφόρησης, ισορροπημένης και αρμονικής ανάπτυξης.

6. Σκέψεις, προτάσεις, προοπτικές

6.1. Η πρόταση της Επιτροπής αποτελεί, κατά κάποιο τρόπο, την κατάληξη μίας σειράς στόχων, προτάσεων και πρωτοβουλιών των παρελθόντων ετών. Τώρα όμως, αποτελεί κυρίως ένα σημείο αναχώρησης που απαιτεί ακριβή μέσα και επαληθεύσεις προκειμένου να εδραιωθεί όλη του η αποτελεσματικότητα.

6.1.1. Μεταξύ των μέσων έχει προτεραιότητα ο καθορισμός ενιαίων και συγκρίσιμων δεικτών. Η αναζήτηση των δεικτών αυτών ήδη ενυπάρχει στο πέμπτο πρόγραμμα πλαίσιο ΕΤΑ και αποτελεί επίσης αντικείμενο ειδικής δράσεως μεταξύ των προτάσεων. Στόχος είναι ο προσδιορισμός αποδεκτών κριτηρίων αξιολόγησης, που να βασίζονται σε ευρύ φάσμα καθορισμένων και συμφωνημένων δεικτών, που θα επιτρέψουν τόσο την πλήρη παρακολούθηση των επιμέρους αστικών συνθηκών, όσο και την λεπτομερή αξιολόγηση των επιπτώσεων των δράσεων που έχουν αναληφθεί. Πολύτιμη εμπειρία στον τομέα αυτό αποτελεί ο αστικός έλεγχος, πρότυπη δράση επισημάνσης και σύγκρισης δεικτών που αφορά προς το παρόν 58 ευρωπαϊκές πόλεις.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση για το «Ρόλο της ΕΕ στον πολεοδομικό τομέα», ΕΕ C 30 της 30.1.1997.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση σχετικά με το «Σχέδιο ανάπτυξης του κοινοτικού χώρου (ΣΑΚΧ)», ΕΕ C 407 της 28.12.1998.

6.1.2. Η ΟΚΕ συµµερίζεται την πρόθεση της Επιτροπής να δημιουργήσει ένα «θετικό» κύκλωμα πληροφοριών όσον αφορά τις «καλές πρακτικές» και τις καινοτόµους δράσεις που θα αναπτυχθούν στα πλαίσια των αστικών πολιτικών στην Ένωση. Θεωρεί ωστόσο, εξίσου σκόπιµο να υπάρξει αναλυτική ενημέρωση για το τι θα μπορούσε, σε ορισµένες περιπτώσεις, να µειώσει την αποτελεσµατικότητα ή τις θετικές επιπτώσεις των πρωτοβουλιών που θα αναπτυχθούν στα πλαίσια του σχεδίου δράσεως.

6.1.3. Η ομάδα εµπειρογνοµόνων που προτίθεται να συγκροτήσει η Επιτροπή, και στην οποία θεωρείται ότι θα πρέπει να εκπροσωπείται και η ΟΚΕ, θα πρέπει να λάβει υπόψη της το στοιχείο αυτό, κατά τους περιοδικούς ελέγχους για την υλοποίηση του σχεδίου δράσεως. Οι αναλύσεις και οι προτάσεις της ομάδας εµπειρογνοµόνων θα µπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση ενός προβληµατισµού για το αστικό φόρουµ που η Επιτροπή προτίθεται να συγκαλεί περιοδικώς.

6.1.4. Ιδιαίτερα σκόπιµη και σε συµφωνία µε τους στόχους που έχει ήδη εκφράσει κατά το παρελθόν η ΟΚΕ, κρίνεται η συγκρότηση διύπηρεσιακής ομάδας που θα επαληθεύει συνεχώς, παράλληλα µε την πορεία του σχεδίου δράσεως τις επιπτώσεις των κοινοτικών πολιτικών στα αστικά κέντρα. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην επαλήθευση των αποτελεσµάτων που θα προκύψουν από την ένταξη των αστικών πολιτικών στα διαρθρωτικά ταµεία.

6.1.5. Το κύκλωμα πληροφοριών, οι αξιολογήσεις της ομάδας εµπειρογνοµόνων, οι επαληθεύσεις της διύπηρεσιακής ομάδας και — τέλος — η έκθεση που η Επιτροπή θα ενσωµατώσει στην τριετή έκθεση για την οικονοµική και κοινωνική συνοχή, θα πρέπει να λάβουν ιδιαίτερος υπόψη τη συνεκτική ανάπτυξη και των τεσσάρων στόχων που προβλέπονται από το πλαίσιο δράσης.

6.2. Κατά το στάδιο εφαρµογής του πλαισίου δράσης είναι πιθανό να προκύψουν περιορισµοί ή καθυστερήσεις στις διάφορες εµπλεκόµενες θεσµικές διαρθρώσεις. Και η Επιτροπή δηλώνει ότι γνωρίζει αυτό τον κίνδυνο. Σε περίπτωση που προκύψουν τα προβλήµατα αυτά, τα κράτη µέλη θα πρέπει να υιοθετήσουν τα κατάλληλα νοµοθετικά µέσα για τη βέλτιστη εφαρµογή αυτής της στρατηγικής.

6.2.1. Η ΟΚΕ συµφωνεί ότι πρέπει να χρησιµοποιηθούν, µεταξύ άλλων, δημοσιονοµικά µέσα για την υποστήριξη των στρατηγικών της περιβαλλοντικής αειφορίας και της αναδιοργάνωσης της ζήτησης κινητικότητας. Υπενθυµίζει ότι έχει ήδη εκφράσει την αµχανία (!) της όσον αφορά τον καθορισµό τιµής για τη χρησιµοποίηση των αστικών δρόµων. Παρόµοια επιλογή, αν δεν στηρίζεται σε συγκεκριµένα κριτήρια που να συνδέονται µε την περιβαλλοντική ποιότητα, θα όξυνε την κοινωνικοοικονοµική διάσταση, την οποία το πλαίσιο δράσης έχει στόχο, αντιθέτως, να συρρικνώσει.

(1) Γνωµοδότηση για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής — Η ανάπτυξη του δικτύου των πληροφοριών — Γιατί οι καλές τοπικές και περιφερειακές επιβατικές µεταφορές είναι σηµαντικές και πως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συµβάλλει στην ανάπτυξη τους», ΕΕ C 138 της 18.5.1999, σ. 7.

6.2.1.1. Σχετικά, η ΟΚΕ υπογραµµίζει τη σπουδαιότητα των προηγµένων πολιτικών στον τοµέα των δηµόσιων µεταφορών όχι µόνο ως καθοριστικό παράγοντα για την προστασία του περιβάλλοντος, αλλά και ως µέσο για την υποστήριξη των πολιτικών κοινωνικής ολοκλήρωσης.

6.2.2. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, που έχει συµµετάσχει µε την Επιτροπή και µε τα κράτη µέλη στο πρόγραµµα «Habitat II», έχει ήδη αποδείξει ότι γνωρίζει και αποδίδει προσοχή στο σφαιρικό χαρακτήρα της έννοιας της αειφορίας. Είναι, συνεπώς, σκόπιµο και σε ό,τι αφορά το πλαίσιο πρωτοβουλίας, να ενταθούν οι ανταλλαγές πληροφοριών για την έρευνα και καινοτοµία στα αστικά πλαίσια και να υποστηριχθούν σχέδια συνεργασίας µε τρίτες χώρες, ιδιαίτερα αναπτυσσόµενες, προκειµένου να επιτευχθεί από κοινού η συγκράτηση και µείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, καθώς και η αειφόρος ανάπτυξη.

6.3. Η πρώτη επαλήθευση της Επιτροπής σε ό,τι αφορά την πορεία του πλαισίου πρωτοβουλίας προβλέπεται για το 2002. Θα µπορούσε τότε να δοθεί η ευκαιρία για την επίτευξη ενός πραγµατικού πλαισίου δράσεως διαρθρωµένου επί των ίδιων στόχων που έχουν ήδη επισηµανθεί.

6.3.1. Όταν γίνεται λόγος για τις αστικές πολιτικές, υπογραµµίζεται συνήθως ότι το 80 % των ευρωπαίων πολιτών ζει σε αστικά κέντρα. Παράλληλα, όµως, θα πρέπει να επισηµανθεί ότι τα 4/5 του εδάφους της Ένωσης είναι αγροτικοί χώροι. Η ανάπτυξη, η ανταγωνιστικότητα, η συνύπαρξη, η ύπαρξη υπηρεσιών και η συµβατή εξισορρόπηση των δύο αυτών εννοιών θα πρέπει να επιδιωχθούν µόνο εάν εντάσσονται σε ένα συνολικό πλαίσιο διαχείρισης του εδάφους. Το σηµείο αυτό θα πρέπει να αποτελέσει αντικείµενο εµπειρογνοµόνων εξέτασης από τη νέα Επιτροπή.

6.3.2. Θα ήταν επιθυμητό όπως η κοινή θεώρηση των εξελίξεων των διακυβερνητικών συναντήσεων για το ΣΑΚΧ, των εµπειριών από το πλαίσιο πρωτοβουλίας, των πορισµάτων από τον καθορισµό των δεικτών, καθώς και των εµπειριών από την υλοποίηση των προγραµµάτων LIFE, Inetreg και Urban καταλήξει στην κατάρτιση Λευκής Βίβλου η οποία να καθορίζει τις αστικές και εδαφικές στρατηγικές που απαιτεί το δηµογραφικό, οικονοµικό και κοινωνικό µέλλον της Ένωσης.

6.3.3. Πολεοδόµοι και αρχιτέκτονες διεθνούς φήµης υποθέτουν ότι κατά την τρίτη χιλιετία θα εµφανισθεί η «ελληνική πόλη» χωρίς πραγµατικό κέντρο, που θα μοιάζει µε τις κηλίδες της λεοπάραλης. Υποθέτουν επίσης ότι σε 30-40 υπερµεγέθεις µητροπόλεις θα αποφασίζονται οι τύχες του κόσµου. Για τον ευρωπαϊκό πολιτισµό και ευαισθησία κάτι τέτοιο θα έµοιαζε περισσότερο µε εφιάλη παρά µε προοπτική. Για την ΕΕ µία τέτοια πρόβλεψη αποτελεί περαιτέρω πρόκληση για εναλλακτική διαχείριση που θα είναι ανταγωνιστική και συµβατή µε την

ανάπτυξη των πόλεων και του εδάφους. Στα κύρια σημεία της η πρωτοβουλία αυτή θα πρέπει πάντα να περιλαμβάνει απαραίτητα

την ποιότητα της ζωής όλων των πολιτών της Ένωσης. Αυτή είναι η τέλεια σύνοψη των προκλήσεων που μας επιφυλάσσει το μέλλον.

Βρυξέλλες, 21 Οκτωβρίου 1999.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι γεωργοπεριβαλλοντικοί στόχοι που πρέπει να επιδιωχθούν κατά προτεραιότητα στο πλαίσιο της πολυλειτουργικής γεωργίας που προβλέπεται από την Agenda 2000»

(1999/C 368/20)

Στις 28 Ιανουαρίου 1999, και σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 3 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα «Οι γεωργοπεριβαλλοντικοί στόχοι που πρέπει να επιδιωχθούν κατά προτεραιότητα στο πλαίσιο της πολυλειτουργικής γεωργίας που προβλέπεται από την Agenda 2000».

Το τμήμα «Γεωργίας, ανάπτυξης της υπαίθρου και περιβάλλοντος», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 28 Σεπτεμβρίου 1999 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Colombo.

Κατά την 367η σύνοδο ολομέλειάς της 20ής και 21ης Οκτωβρίου 1999 (συνεδρίαση της 20ής Οκτωβρίου 1999), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 93 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Στις 24 και 25 Μαρτίου 1999, με την ευκαιρία της Συνόδου Κορυφής του Βερολίνου, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υιοθέτησε μια — όπως τη χαρακτήρισε το ίδιο — «δίκαιη και αξιόλογη μεταρρύθμιση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής. Το περιεχόμενο της [σχετικής] συμφωνίας θα εξασφαλίσει ότι η γεωργία είναι πολυλειτουργική, αειφόρος και ανταγωνιστική, ότι αφορά ολόκληρη την Ευρώπη συμπεριλαμβανομένων περιοχών με ειδικά προβλήματα, ότι είναι ικανή να διατηρήσει την υπαίθρο και τη φύση και να συμβάλει αποφασιστικά στη ζωτικότητα της αγροτικής ζωής και ότι ανταποκρίνεται στις ανησυχίες και τα αιτήματα των καταναλωτών όσον αφορά την ποιότητα και την ασφάλεια των τροφίμων, την προστασία του περιβάλλοντος και τη διασφάλιση της ικανοποιητικής διαβίωσης των ζώων»⁽¹⁾.

1.2. Κατ' αρχάς, η μεταρρύθμιση ενσωματώνει εκ νέου τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 2078/92⁽²⁾, ο οποίος είχε υιοθετηθεί ως συνοδευτικό μέτρο για την υποστήριξη της διάδοσης γεωργικών πρακτικών με μικρό περιβαλλοντικό αντίκτυπο και την αποζημίωση των γεωργών για τις επεμβάσεις διατήρησης του φυσικού χώρου. Ο κανονισμός αυτός, ο οποίος προβλέπει εθελοντική προσχώρηση μέσω ατομικών συμφωνιών, που ορίζουν την τήρηση συγκεκριμένων τεχνικών και παραγωγικών υποχρεώσεων ή την αξιοποίηση συγκεκριμένων φυσικών χαρακτηριστικών εντός της γεωργικής

εκμετάλλευσης ως αντάλλαγμα για τη χορήγηση οικονομικών κινήτρων, αποτελούσε μέχρι σήμερα το σημαντικότερο πρακτικό μέσο για τη διασφάλιση της μεγαλύτερης ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης στις γεωργικές πολιτικές.

1.2.1. Η σημαντικότερη καινοτομία της «Agenda 2000» και των νέων κανονισμών που υιοθετήθηκαν προσφάτως αφορά τον προσδιορισμό ορισμένων κοινών προϋποθέσεων για τις πληρωμές που καταβάλλονται άμεσα στους γεωργούς στο πλαίσιο των καθεστώτων ενίσχυσης της ΚΓΠ. Τα κράτη μέλη υιοθετούν τα μέτρα που κρίνουν σκόπιμα από περιβαλλοντική άποψη, αφού λάβουν υπόψη την ιδιαίτερη κατάσταση των χρησιμοποιούμενων γεωργικών γαιών και τη συγκεκριμένη παραγωγή. Τα μέτρα αυτά μπορούν να περιλαμβάνουν τη χορήγηση των ενισχύσεων με αντάλλαγμα την ανάληψη γεωργοπεριβαλλοντικών δεσμεύσεων και τον προσδιορισμό υποχρεωτικών περιβαλλοντικών απαιτήσεων γενικού χαρακτήρα και ειδικών περιβαλλοντικών απαιτήσεων που πρέπει να ικανοποιούν οι γεωργοί για να μπορούν να απολαύσουν των άμεσων πληρωμών. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ορίσουν κατάλληλες κυρώσεις, ανάλογες προς τη σοβαρότητα των οικολογικών επιπτώσεων που προκύπτουν από τη μη τήρηση των προτύπων ορθής γεωργικής πρακτικής, τα οποία έχουν οριστεί διοικητικά από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με πρότυπα ομοιομορφίας και κατόπιν διαβουλεύσεων με τις επαγγελματικές οργανώσεις των γεωργών. Μπορούν να προβλέψουν μείωση ή και κατάργηση των οφελών από τα καθεστώτα ενίσχυσης, εάν δεν ικανοποιούνται οι ειδικές απαιτήσεις.

(1) Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Βερολίνου, 24-25 Μαρτίου 1999, Συμπεράσματα της Προεδρίας. Έγγρ. DOC/99/1 της 26ης Μαρτίου 1999.

(2) Που έγινε Κανονισμός 1257/1999, ΕΕ L 160 της 26.6.1999.

1.2.2. Σε σχέση με το τελευταίο αυτό μέτρο, η ΟΚΕ παραπέμπει στη γνωμοδότηση που υιοθέτησε στις 10 Σεπτεμβρίου 1998⁽¹⁾ και λαμβάνει γνώση των σχετικών μέτρων που υιοθετήθηκαν καθώς και της ανακοίνωσης της Επιτροπής «Κατευθύνσεις για μια αειφόρο γεωργία»⁽²⁾.

1.3. Η ΟΚΕ παρατηρεί ότι αυτό το τμήμα της μεταρρύθμισης συστοιχεί με παλαιότερες γνωμοδοτήσεις της και, ιδιαίτερα, με την γνωμοδότηση πρωτοβουλίας που υιοθέτησε με μεγάλη και σημαντική πλειοψηφία στις 14 Σεπτεμβρίου 1998 με θέμα το «Συμβόλαιο γεωργίας και κοινωνίας»⁽³⁾.

1.4. Εμπνευσμένη από το «Έγγραφο της Γρανάδας»⁽⁴⁾ του Νοεμβρίου 1992, η γνωμοδότηση της ΟΚΕ κατεδείκνυε τον πολυλειτουργικό χαρακτήρα της κοινοτικής γεωργίας και προσδιόριζε τα στοιχεία ενός «συμβολαίου» μεταξύ των γεωργικών παραγωγών, του αγροτικού κόσμου και της κοινωνίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.5. Επαναλαμβάνονταν έτσι, ουσιαστικά, τα όσα είχε δηλώσει η ΟΚΕ τον Σεπτέμβριο του 1988 σε δύο γνωμοδοτήσεις της για τις ανακοινώσεις της Επιτροπής «Το μέλλον του αγροτικού κόσμου» και «Περιβάλλον και γεωργία»⁽⁵⁾, ότι δηλαδή ενώπιον του ριζικού μετασχηματισμού του πολυαιώνου αγροτικού κόσμου της Ένωσης, τόσο ως αγροτικού εδάφους όσο και ως κοινωνίας, η γεωργία πρέπει να διατηρήσει τον θεμελιώδη και κεντρικό της ρόλο ως βασικός άξονα της γεωργικής κοινωνίας, μέσω της διπλής της λειτουργίας ως εγγυήτριας της ποσοτικής και ποιοτικής ικανοποίησης των βασικών αναγκών του πληθυσμού και ως θεματοφύλακα της φυσικής και περιβαλλοντικής κληρονομιάς.

1.6. Ήδη από τότε, η ΟΚΕ έδειχνε πώς η συμπληρωματικότητα γεωργίας και περιβάλλοντος απαιτεί κατάλληλο προσανατολισμό της παραγωγής και προαγωγή του αγροτικού κόσμου στο πλαίσιο μιας σχέσης αμοιβαίας εμπιστοσύνης, η οποία θα πρέπει να οικοδομηθεί μεταξύ των γεωργικών παραγωγών και των άλλων συστατικών της κοινωνίας και, ιδιαίτερα, των καταναλωτών.

1.7. Το μέσο στο οποίο θα πρέπει να στηριχθεί αυτή η σχέση αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ του πρωτογενούς τομέα και της κοινωνίας προσδιορίστηκε από την ΟΚΕ ως μια συνεκτική πρωτοβουλία ανάπτυξης της υπαίθρου με βάση την πολυλειτουργικότητα της γεωργικής δραστηριότητας και, συγκεκριμένα, την ικανότητά της να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της κοινότητας όχι μόνο από παραγωγική και κοινωνική, αλλά και από περιβαλλοντική άποψη.

1.7.1. Ζητείται κατ' ουσίαν από τον γεωργικό επιχειρηματία να επιτύχει, εκτός από την παραγωγικότητα της γης, και τη συμβατότητα των μεθόδων εκμετάλλευσης της γης προς την προστασία του τοπίου και τις περιβαλλοντικές αξίες. Πρέπει να αναπτυχθούν νέες «υπηρεσίες», βασισμένες σε μια γεωργία ανταγωνιστική και αποδοτική, αλλά ταυτόχρονα οικολογική και ισορροπημένη, η οποία αξιοποιεί και προστατεύει τους φυσικούς πόρους διαφυλάσσοντας την ικανότητα αναπαραγωγής τους και την οικολογική σταθερότητα.

1.7.1.1. Από αυτό το πλαίσιο απορρέει ο ορισμός της «πολυλειτουργικής γεωργίας», μιας δραστηριότητας που υπερβαίνει κατά πολύ την απλή παραγωγή ειδών διατροφής.

1.7.1.2. Η έννοια της «πολυλειτουργικής γεωργίας» βασίζεται στη δήλωση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Λουξεμβούργου της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 1997, κατά την οποία:

«Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει τη βούληση να συνεχίσει να αναπτύσσει το τρέχον πρότυπο ευρωπαϊκής γεωργίας, αναζητώντας ταυτόχρονα μεγαλύτερη εσωτερική και εξωτερική ανταγωνιστικότητα. Η ευρωπαϊκή γεωργία πρέπει, σ' αυτόν τον οικονομικό τομέα, να είναι πολυλειτουργική, αειφόρος, ανταγωνιστική και παρούσα σε ολόκληρη την ευρωπαϊκή επικράτεια, συμπεριλαμβανομένων των περιοχών με ειδικά προβλήματα. Πρέπει να συνεχισθεί, να εμβαδυνθεί, να προσαρμοσθεί και να συμπληρωθεί η διαδικασία μεταρρύθμισης που άρχισε το 1992, με επέκταση στα μεσογειακά προϊόντα. Η μεταρρύθμιση πρέπει να επιτρέψει την επίτευξη λύσεων οικονομικά υγιών και εφικτών, κοινωνικά αποδεκτών και ικανών να εξασφαλίζουν δίκαια εισοδήματα, καθώς και μια ορθή ισορροπία μεταξύ των παραγωγικών τομέων, των παραγωγών και των περιφερειών, αποφεύγοντας τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.»⁽⁶⁾

1.7.1.3. Χρειάζεται, ωστόσο, να γίνει διάκριση μεταξύ «πολυλειτουργικότητας» και «πολυδραστηριότητας». Η δεύτερη αναφέρεται στην περίπτωση κατά την οποία ο γεωργός επιδιέχεται και σε άλλες δραστηριότητες (βιοτεχνικές, εμπορικές, έμμισδες) και σημαίνει ότι η δραστηριότητα της καλλιέργειας και της εκτροφής πρέπει να είναι μεν η συνήθης, αλλά όχι και η αποκλειστική για την αναγνώριση της «επαγγελματικότητας». Λαμβάνεται λοιπόν υπόψη η απαίτηση να υποστηριχθεί η ανάπτυξη της υπαίθρου είτε με την αύξηση των «μη γεωργικών» δραστηριοτήτων και υπηρεσιών είτε με την ενίσχυση των συμπληρωματικών ή εναλλακτικών του εισοδήματος πόρων που μπορούν να αντιστρέψουν την τάση απερίθμωσης και να προαγάγουν την οικονομική βιωσιμότητα και την κοινωνική θαλπωρή της ζωής στην εξοχή.

1.7.1.4. Έτσι, μέσω της πολυλειτουργικότητας⁽⁷⁾, ο γεωργός καλείται να αναλάβει νέα καθήκοντα, εκτελώντας δραστηριότητες εν μέρει παραδοσιακές και εν μέρει καινοτόμες, στα πλαίσια μιας ενιαίας λογικής ανάπτυξεως της επιχείρησης, που διασφαλίζει — εκεί όπου υπάρχουν διαφορετικές διατάξεις της εθνικής έννομης τάξης — την ειδική φορολογική, ασφαλιστική και συνταξιοδοτική αντιμετώπισή του.

(1) ΕΕ C 407 της 28.10.1994: γνωμοδότηση για τα «Καθεστώτα άμεσης στήριξης/Agenda 2000».

(2) COM(1999) 22.

(3) Βλ. ΕΕ C 393 της 31.12.1994, σ. 86.

(4) Το «Έγγραφο της Γρανάδας» είναι η καταληκτική δήλωση του «6ου Συνεδρίου του Καμερίνο για το κοινοτικό αγροτικό δίκαιο» που πραγματοποιήθηκε στην Γρανάδα στις 27 και 28 Νοεμβρίου 1992. Το «Έγγραφο της Γρανάδας» απευθυνόταν από μελετητές του αγροτικού και του κοινοτικού δικαίου στην ευρωπαϊκή επιστημονική κοινότητα και στα άλλα κοινοτικά όργανα. Το κείμενό του επισυνάπτεται ως παράρτημα στην γνωμοδότηση της ΟΚΕ για το «Συμβόλαιο γεωργίας και κοινωνίας».

(5) Έγγρ. COM(88) 501 τελικό της 28ης Ιουλίου 1988 και COM(88) 338 τελικό της 8ης Ιουνίου 1988. Γνωμοδοτήσεις: ΕΕ C 298 της 27.11.1989, σ. 32 και 40. (Το μέλλον του αγροτικού κόσμου) (Περιβάλλον και γεωργία).

(6) Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου, 12-13 Δεκεμβρίου 1997, Συμπεράσματα της Προεδρίας. Έγγρ. PRESS 97/400 της 15ης Δεκεμβρίου 1997 (Σημείο 40).

(7) Για καλύτερο προσδιορισμό της έννοιας της πολυλειτουργικότητας βλ. τη γνωμοδότηση «Μια πολιτική για την καθιέρωση του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου», σημείο 3, CES 548/99 τελ.

1.8. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, οι γεωργοπεριβαλλοντικές πρωτοβουλίες — οι οποίες διαφοροποιούνται, μεταξύ άλλων, από τα παραδοσιακά μέτρα που αποσκοπούν αποκλειστικά στην βελτίωση των παραγωγικών δομών και συνεπώς ερμηνεύονται συχνά ως ύστατη μορφή αρωγής του πρωτογενούς τομέα με την επιβάρυνση του φορολογούμενου — απαιτούν αυτό το σύμφωνο αλληλεγγύης από όλες τις συνιστώσες της κοινωνίας των πολιτών έναντι της γεωργίας.

1.9. Η ΟΚΕ έχει λοιπόν διαπιστώσει με ικανοποίηση ότι η θέση της αυτή βρήκε ουσιαστικά ανταπόκριση, κατ' αρχάς, στα συμπεράσματα της Ευρωπαϊκής Διάσκεψης για την Ανάπτυξη της Υπαίθρου που πραγματοποιήθηκε στο Κορκ της Ιρλανδίας τον Νοέμβριο του 1996 — όπου η βιώσιμη ανάπτυξη της υπαίθρου αναγνωρίστηκε ως προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θεμέλιο κάθε χωροταξικής πολιτικής, με σκοπό μεταξύ άλλων την συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού και την προώθηση της απασχόλησης — και, έπειτα, στο κεφάλαιο περί γεωργίας της «Agenda 2000»⁽¹⁾ όπου, στα πλαίσια του «ευρωπαϊκού προτύπου γεωργίας», η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι ο γεωργικός τομέας έχει σημαντική περιβαλλοντική λειτουργία, δεδομένου ότι ανέκαθεν αποτελούσε την σημαντικότερη μορφή χρησιμοποίησης του εδάφους.

1.9.1. Είναι σκόπιμο να διευκρινισθεί ότι με την αξιολόγηση που εκφράζεται εδώ για αυτήν την τοποθέτηση της «Agenda 2000», η ΟΚΕ δεν θέλει με κανένα τρόπο να μειώσει την επικριτική, σφαιρικά και κατά τομέα παραγωγής, αξιολόγηση που έχει ήδη διατυπώσει στις διάφορες γνωμοδοτήσεις για το κεφάλαιο περί γεωργίας της «Agenda 2000» και για τις συγκεκριμένες προτάσεις μεταρρύθμισης των ΚΟΑ που προκύπτουν από αυτό⁽²⁾.

1.10. Σύμφωνα με την «Agenda 2000», οι πολιτικές στήριξης του εισοδήματος θα πρέπει να δικαιολογούνται όλο και περισσότερο με βάση τις υπηρεσίες που θα είναι σε θέση οι γεωργοί να παρέχουν στην τοπική κοινότητα και η ανταγωνιστικότητα του τομέα θα πρέπει να συνδέεται με παραγωγικές τεχνικές που να μπορούν να διατηρούν τους φυσικούς πόρους, να μειώνουν και ενδεχομένως να αποτρέπουν την περιβαλλοντική μόλυνση και να προσφέρουν προϊόντα ποιότητας.

1.10.1. Με άλλα λόγια, ενώ ελαττώνεται η παραδοσιακή κυρίαρχη απαίτηση για αύξηση της παραγωγής ειδών διατροφής, διανοίγεται η δυνατότητα νέων διεξόδων στην γεωργική δραστηριότητα για γενικότερους σκοπούς ευημερίας της τοπικής κοινότητας, που προβλέπουν την εφαρμογή συμβατών με το περιβάλλον μεθόδων και την αξιολόγηση των ενδογενών χαρακτηριστικών και της ιδιαιτερότητας των προϊόντων.

1.10.2. Το σπουδαιότερο είναι ότι προβλέπεται η χορήγηση ενισχύσεων με αντάλλαγμα άμεσες «δεσμεύσεις» στον γεωργοπερι-

βαλλοντικό τομέα, αντικαθιστώντας τη λογική της απλής αποζημίωσης για την εγκατάλειψη των γαιών παύσης καλλιέργειας εκ μέρους του γεωργού με τη λογική της αναλογικής προώθησης της ανάληψης υπηρεσιών ενεργού προστασίας της περιοχής.

1.10.3. Η ΟΚΕ επισημαίνει την ανάγκη να αποφευχθούν, ως συνέπεια της επιβολής περιβαλλοντικών περιορισμών ή ενός ενισχυμένου καθεστώτος προστασίας, αδικαιολόγητες στρεβλώσεις των κανόνων ανταγωνισμού που θα καταλήξουν σε περιορισμό των δυνατοτήτων κατάλληλης χρήσης των γαιών ανάλογα με τη φυσική τους έφεση. Θα πρέπει, επίσης, να συνταχθεί μια σειρά κανόνων ορθής γεωργικής πρακτικής, οι οποίοι να εξασφαλίζουν, όχι μόνο τον σεβασμό των υποχρεωτικών περιβαλλοντικών απαιτήσεων γενικού χαρακτήρα, αλλά και την τήρηση των ειδικών περιβαλλοντικών απαιτήσεων που απαιτεί η μεταρρύθμιση της ΚΓΠ από τους γεωργούς ώστε να τους καταβάλλονται οι άμεσες πληρωμές.

1.10.4. Ουσιαστικά, η εξέλιξη της ΚΓΠ τείνει να ταυτιστεί με μία πιο διαρθρωμένη πολιτική με αντικείμενο το σύνολο του αγροτικού χώρου ο οποίος δεν πρέπει να θεωρείται πλέον ως χώρος που χαρακτηρίζεται από συνθήκες καθυστέρησης και εξάρτησης αλλά ως ευκαιρία παρέμβασης υπέρ μιας σημαντικής βελτίωσης της ποιότητας της ζωής και μιας προσεκτικής και ορθολογικής χρήσης των φυσικών πόρων.

1.11. Διαπιστώνοντας ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θέλει κατ' αυτόν τον τρόπο να αξιοποιήσει, με μεγαλύτερη συνοχή και αποτελεσματικότητα από ό,τι κατά το παρελθόν, τη γεωργική εργασία και τις δραστηριότητες προστασίας και διαχείρισης των εδάφους και να επιτύχει την περαιτέρω διάδοση των οικολογικών τεχνικών παραγωγής, η ΟΚΕ θέλει να συμβάλει με τη γνωμοδότηση αυτή ώστε να εντοπισθούν:

— οι πλέον επιτακτικοί στόχοι προστασίας του αγροτικού χώρου, της πρόληψης των βιολογικών ζημιών και της διατήρησης των φυσικών πόρων, η επίτευξη των οποίων θα πρέπει να εξασφαλιστεί, κυρίως στις ορεινές περιοχές και στις άλλες εκ φύσεως μειονεκτικές ζώνες, την ασφάλεια των οικονομικών δραστηριοτήτων και κατά συνέπεια τη μόνιμη παρουσία των προσώπων, την αντικατάσταση των γενεών και την απασχόληση·

— τα μέτρα προτεραιότητας για μια όλο και πιο αποτελεσματική προώθηση των υψηλής ποιότητας παραδοσιακών ειδών διατροφής, για να εξασφαλισθεί έτσι η ανταπόκριση προς τη ζήτηση της κοινωνίας όσον αφορά την ποιότητα και την υγιεινή της γεωργικής παραγωγής που είναι συμβατή με το περιβάλλον·

— τα απαραίτητα κίνητρα για να εξασφαλιστεί η διατήρηση των δραστηριοτήτων για την προστασία του εδάφους και η αξιοποίηση της ποιοτικής έφεσης της ευρωπαϊκής γεωργίας, συνδυάζοντας την προστασία του περιβάλλοντος με την ανάγκη αύξησης της αποτελεσματικότητας του παραγωγικού συστήματος της ΕΕ έναντι της αυξημένης ανταγωνιστικότητας των διεθνών αγορών.

(1) COM(97) 2000 τελικό της 15ης Ιουλίου 1997.

(2) ΕΕ C 73 της 9.3.1998, σ. 71. Γνωμοδότηση με θέμα: «Οι γεωργικές πτυχές της ανακοίνωσης της Επιτροπής/Agenda 2000». Εισηγητής: ο κ. Jean Paul Bastian· ΕΕ C 284 της 14.9.1998, σ. 55. Γνωμοδότηση με θέμα: «Μεταρρύθμιση ΚΟΑ στον τομέα των δημητριακών/Agenda 2000». ΕΕ C 407 της 28.12.1998, σ. 196. Γνωμοδότηση με θέμα «Μεταρρύθμιση ΚΟΑ στον τομέα του βοείου κρέατος/Agenda 2000.» Ibidem, σ. 203. Γνωμοδότηση με θέμα «Μεταρρύθμιση ΚΟΑ στον τομέα του γάλατος/Agenda 2000.» Ibidem, σ. 208. Γνωμοδότηση με θέμα «Καθεστώς άμεσης ενίσχυσης/Agenda 2000.» Ibidem, σ. 210. Γνωμοδότηση με θέμα: «Μεταρρύθμιση FEAOG/Agenda 2000.» Ibidem, σ. 221. Γνωμοδότηση με θέμα. «Χρηματοδότηση ΚΓΠ/Agenda 2000.»

2. Οι πλέον επιτακτικοί στόχοι προστασίας του αγροτικού χώρου, πρόληψης των περιβαλλοντικών ζημιών και διατήρησης των φυσικών πόρων

2.1. Η προστασία του εδάφους που προορίζεται για την γεωργία

2.1.1. Ενώπιον των συνεχών προσβολών του τοπίου και των ιδιαίτερων τοπικών χαρακτηριστικών, η ύπαιθρος υφίσταται τις επιθέσεις μιας κατάληψης και διακύβευσης του ίδιου της του οικοσυστήματος, με τον κίνδυνο υποβάθμισης του παραδοσιακού συστήματος συγκράτησης των υδάτων και διατήρησης του εδάφους.

2.1.2. Η συνεχής επέκταση των κατοικημένων κέντρων και οι παντός είδους εγκαταστάσεις — με τα σχετικά έργα υποδομής — σε ζώνες όπου ανθούν οι γεωργικές δραστηριότητες συνέβαλαν, ειδικότερα, στον κατακερματισμό της εγγείου ιδιοκτησίας ώρου και στην αστικοποίηση της υπαίθρου με συνέπεια, σημαντική αλλοίωση του τοπίου.

2.1.2.1. Η ΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι οι αγροτικές περιοχές δεν είναι δυνατόν να θεωρούνται ακόμη ως αποθέματα εδαφών, αλλά ως αναπόσπαστα τμήματα ενός ενιαίου προγράμματος χρήσης του εδάφους, που επηρεάζουν τη χωροταξία σε διάφορα επίπεδα μέσω του σεβασμού της ιδιαίτερης έφησης και του προορισμού χρήσης του καθενός τους κατά την έγκριση των πολεοδομικών μέτρων και κάθε οικοδομικής παρέμβασης.

2.1.3. Η παύση λειτουργίας πολλών εκμεταλλεύσεων και η συνακόλουθη διαδικασία απερίθμωσης και εγκατάλειψης ολόκληρων περιοχών προξενούν, εξάλλου, φαινόμενα υποβάθμισης του εδάφους εξίσου σημαντικά με τη μόλυνση. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, θα πρέπει να υποστηριχθούν και να προωθηθούν διαμέσου της στροφής προς την «αιεφόρο γεωργία» και της παράλληλης πρόβλεψης κατάλληλων ενισχύσεων, οι εκμεταλλεύσεις οικογενειακού βασικά χαρακτήρα (που είναι ικανές να διασφαλίσουν τη συνέχιση ικανοποιητικών και καλής ποιότητας παραγωγικών δικτύων χάρη στη σωστή ισορροπία όλων των στοιχείων του οικοσυστήματος): αποτελούν παράγοντες ανθρώπινης παρουσίας στον αγροτικό χώρο για την προστασία των φυσικών πόρων ως αναντικατάστατων και μη αναπαραγώγιμων συλλογικών αγαθών.

2.1.3.1. Θα πρέπει, επίσης, να υποστηριχθεί η επιχειρηματική δραστηριότητα των νέων, με ιδιαίτερη αναφορά στην εγκατάσταση και στη διεύρυνση των παραγωγικών μονάδων, με τη θέσπιση ειδικών χρηματοπιστωτικών και φορολογικών διατάξεων. Κατά την εφαρμογή των μέτρων από τα κράτη μέλη, αναγνώριση και παροχή κινήτρων θα πρέπει να παρέχεται αποκλειστικά και μόνο για τη σύσταση συνεταιρισμών ικανών να ανταποκριθούν στη ζήτηση υπηρεσιών στον περιβαλλοντικό τομέα και στη βελτίωση των συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας των προϊόντων.

2.2. Ειδικά μέτρα για τις μειονεκτικές και τις ορεινές ζώνες

2.2.1. Λαμβάνοντας υπόψη τις διαρθρωτικές και φυσικές ανισότητες μεταξύ των διάφορων αγροτικών περιοχών και την ανάγκη να συνδεθούν οι δράσεις προστασίας του περιβάλλοντος με την αναζωογόνηση της αγροτικής οικονομίας, η ΟΚΕ αποδίδει ιδιαίτερη προσοχή στις μειονεκτικές ζώνες ή, εν πάση περιπτώσει, σε εκείνες που χαρακτηρίζονται από ελάχιστα παραγωγική γεωργία λόγω δυσχερών φυσικών συνθηκών και από χαμηλή πυκνότητα

πληθυσμού ή τάση εγκατάλειψης και ανάμεσα στις οποίες ιδιαίτερη σημασία και έκταση έχουν τα ορεινά εδάφη. Στις μειονεκτικές ζώνες, οι οποίες χαρακτηρίζονται από συνθήκες ύφεσης ακόμη και όταν διαθέτουν τοπικές και μορφολογικές πτυχές σημαντικού ενδιαφέροντος, η δημόσια παρέμβαση για την τροποποίηση των κοινωνικών δομών και την επανεξισορρόπηση της κατανομής των εισοδημάτων πρέπει, αφενός, να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στη διασφάλιση των βασικών δημόσιων υπηρεσιών (σχολεία, νοσοκομεία, μεταφορές) ακόμη και όπου δεν συντρέχουν οι παράμετροι κλίμακας που απαιτούνται αλλού και, αφετέρου, να συγκεντρώσει επενδύσεις και να προωθήσει την ανάπτυξη παραγωγικών πρωτοβουλιών στενά συνδεδεμένων με τη διατήρηση του περιβάλλοντος, η βαθμιαία αλλοίωση του οποίου προκαλεί πλέον καταστροφικές κατολισθήσεις, πλημμύρες και άλλες φυσικές καταστροφές.

2.2.2. Με αφετηρία την αναγνώριση του κεντρικού ρόλου που αποκτά η γεωργία για την αξιοποίηση των μειονεκτικών ζωνών που χαρακτηρίζονται από φαινόμενα απερίθμωσης λόγω της αλληλεπιδράσεως της με τους φυσικούς πόρους, η ΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να ενδυναμωθεί, σε ένα ευρύτερο πλαίσιο κοινωνικής αλληλεγγύης, η δημόσια δράση για την αποτελεσματική υποστήριξη της προόδου των περιοχών αυτών, ώστε με τη δημιουργία ζωτικών επιχειρήσεων μέσω της πλήρους χρησιμοποίησης των παραγωγικών δυνατοτήτων και την ενθάρρυνση των γεωργικών οικογενειών μέσω μιας ικανοποιητικής αναγνώρισης των παραδοσιακών αξιών, να στραφεί το συλλογικό ενδιαφέρον προς τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που να ευνοεί την ύπαρξη του ανθρώπου ως κεντρικού στοιχείου.

2.2.3. Όσον αφορά τη γεωργία των ορεινών ζωνών πρέπει να ενθαρρυνθούν οι μορφές πιστοποίησης και αξιολόγησης των προϊόντων που χαρακτηρίζουν την γεωργοδοσική παραγωγή.

2.3. Η «πολλαπλή» χρήση των πάρκων και των φυσικών καταφυγίων

2.3.1. Για να διασφαλισθεί η διατήρηση της φύσης και των πολιτιστικών αξιών τοπικού ενδιαφέροντος, εκδηλώνεται μια τάση προστασίας των σημαντικών περιοχών κατά τον καθορισμό των χρήσεων της γης.

2.3.2. Πράγματι, κατά τη μελέτη των πολύπλοκων σχέσεων που συνδέουν όλους τους πόρους της φύσεως εν ισορροπία, η ΟΚΕ διευκρινίζει ότι η απαίτηση διατήρησης δεν πρέπει να εκληφθεί με την έννοια της «απόλυτης παρακώλυσεως της χρήσης τους», αλλά πρέπει να αναζητηθούν οι όροι μιας ισορροπημένης συνύπαρξης.

2.3.2.1. Από την άποψη αυτή, η ΟΚΕ δηλώνει ότι είναι απαραίτητο να υπάρξει μία «πολλαπλή χρήση» των πάρκων και των φυσικών καταφυγίων, τα οποία δεν πρέπει να θεωρούνται νήσοι εξαιρούμενοι από τα αναπτυξιακά προγράμματα και τόποι απαγορεύσεων, αλλά τόποι έρευνας και πειραματισμού σχετικά με τους τρόπους ολοκλήρωσης ανθρώπου και περιβάλλοντος.

2.3.3. Η ΟΚΕ τονίζει τον ιδιαίτερο χαρακτήρα των περιοχών αυτών οι οποίες μπορούν να εξυπηρετήσουν διάφορα συμφέροντα εκτός εκείνων που αποβλέπουν απλώς στη διατήρηση της φύσης, όπως, ειδικότερα, η οικονομική ανάπτυξη των τοπικών κοινοτήτων μέσω της προώθησης κατάλληλων μορφών τουρισμού και των παραδοσιακών γεωργικών, δασοκομικών, και ποιμενικών δραστηριοτήτων σύμφωνα με βιώσιμες μεθόδους.

2.4. Η προστασία της βιοποικιλότητας

2.4.1. Ενώπιον του φαινομένου της προοδευτικής διάβρωσης, των γενετικών πόρων, των ειδών, και του οικοσυστήματος λόγω της ελάττωσης των φυσικών ικανοτήτων γενετικής βελτίωσης και του υποβιβασμού του περιβάλλοντος, θεμελιώδης απαίτηση για την διατήρηση της βιολογικής ποικιλίας είναι, κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, η διατήρηση των οικοσυστημάτων και των φυσικών ενδιαιτημάτων και η διατήρηση των ειδών στα φυσικά τους περιβάλλοντα.

2.4.2. Είναι απαραίτητο να ληφθεί υπόψη, ωστόσο, ότι η διατήρηση της βιοποικιλότητας προϋποθέτει, εκτός από την προστασία των οικοσυστημάτων και των ζωικών και φυτικών ειδών, και την επίτευξη του βασικού στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης, σύμφωνα με πρότυπα και διεργασίες που διασφαλίζουν, ιδιαίτερα, τον χρόνο που απαιτείται για την αναγέννηση των πόρων.

2.4.3. Η ΟΚΕ τονίζει ότι η γεωργία αποκτά σ' αυτό το πλαίσιο ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο, λόγω της σημαντικής συμβολής που μπορεί να έχει στην δημιουργία μιας ορθής χωροταξίας με την καταπολέμηση των μορφών φθοράς του περιβάλλοντος, στη διατήρηση των φυσικών ενδιαιτημάτων, και στην ολοκλήρωση των διαφόρων οικοσυστημάτων από την οπτική μιας βιώσιμης χρήσης των πόρων και μιας ανάπτυξης που σέβεται τις ζωικές και φυτικές ποικιλίες.

2.4.4. Μια στρατηγική υποστήριξης των δράσεων υπέρ της διατήρησης της βιοποικιλότητας θα μπορούσε να επιφέρει, εξάλλου, πρόσθετες επενδύσεις για τον γεωργικό τομέα, συνδεδεμένες με την επέκταση των οικονομικών δραστηριοτήτων λόγω της μεγαλύτερης προστιθέμενης αξίας και του καλύτερου συνδυασμού της παραγωγής και της αύξησης της προσφοράς υπηρεσιών που σχετίζονται με την αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς, με μεγαλύτερη πρόσβαση του κοινού στο πλαίσιο του ελεύθερου χρόνου.

2.5. Οι δράσεις που προτείνονται από την ΟΚΕ για την αποκατάσταση και αξιοποίηση του συστήματος εγκατάστασης και των τοπικών υπηρεσιών

2.5.1. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, πρέπει κατ' αρχάς να τεθεί τέρμα στην αγροτική έξοδο και να επιδιωχθεί η βελτίωση της ποιότητας της ζωής με την προώθηση της απασχόλησης, ιδιαίτερα στις περιοχές που έχουν τη μεγαλύτερη ανεργία (ορεινές περιοχές και άλλες εκ φύσεως μειονεκτικές ζώνες). Και τούτο με:

- την δημιουργία και προσαρμογή των δικτύων παροχής διοικητικών υπηρεσιών σε επίπεδα ποιότητας που απαιτούνται για την πληροφόρηση σχετικά με τις γεωργικές, τουριστικές, και ξενοδοχειακές δραστηριότητες·
- με έργα συντήρησης του εδάφους με ιδιαίτερη προσοχή στη δασική κληρονομιά μέσω ειδικών παρεμβάσεων πρόληψης των δασικών πυρκαγιών και συγκράτησης των υδάτων·
- την ανάληψη δράσεων πιστωτικής πολιτικής και διοικητικής απλούστευσης για την εγκατάσταση τοπικών γεωργικών επιχειρήσεων, η παραγωγική κατεύθυνση των οποίων θα πρέπει κατά κύριο λόγο να στρέφεται προς την αξιοποίηση των καλλιεργειών και των φυσικών ποικιλιών μέσω της επιλογής παραδοσιακών προϊόντων υψηλής ποιότητας που συνδέονται με την τοπική παράδοση και καλλιέργεια·

— την ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μέσω επενδύσεων για την υιοθέτηση τεχνολογιών παραγωγής αιολικής και ηλιακής ενέργειας και ενέργειας από βιομάζα·

— επενδύσεων στον τομέα των μεταφορών με συστήματα διατροφικής οργάνωσης·

— την υποστήριξη των πρακτικών καλλιέργειας και των μεθόδων εκτροφής που προάγουν την βιοποικιλότητα.

2.5.2. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι η πολιτική ανάπτυξης της υπαίθρου θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να σέβεται την αρχή της επικουρικότητας, αξιοποιώντας την κληρονομιά των παραδόσεων και του πολιτισμού των αγροτικών κοινοτήτων επιπροσθέτως των περιφερειακών ποικιλομορφιών.

2.5.3. Οι συνθήκες της ανάπτυξης της υπαίθρου συνδέονται με το ιδιαίτερο τοπικό κοινωνικο-οικονομικό και φυσικό πλαίσιο και απαιτούν σημαντικά διαφοροποιημένους τρόπους παρέμβασης. Προτείνεται, επομένως, ένα πρότυπο συνεκτικό με τα τοπικά παραγωγικά χαρακτηριστικά, κεντρικό ρόλο στο οποίο κατέχει η αξιοποίηση της ποιότητας και της τυπικότητας των τοπικών προϊόντων, τα οποία παράγονται με τεχνικές που σέβονται περισσότερο το περιβάλλον και την ευημερία των ζώων.

3. Μέτρα προτεραιότητας για μια αποτελεσματικότερη προαγωγή της ποιότητας και της τυπικότητας των προϊόντων διατροφής

3.1. Η αυξανόμενη ζήτηση για φυσικά προϊόντα, που να επιτρέπει έναν εμπορικό ανταγωνισμό βασισμένο στην διαφοροποίηση του προϊόντος αλλά και στη μείωση του κόστους παραγωγής, μπορεί ασφαλώς να ευνοήσει την εδραίωση προϊόντων, τα τοπικά χαρακτηριστικά των οποίων θα καταστούν χαρακτηριστικά τυπικότητας.

3.1.1. Τα προϊόντα αυτά προσφέρουν στους γεωργούς νέες δυνατότητες να αναπτύξουν μια αμεσότερη σχέση με τον καταναλωτή, ικανοποιώντας τις προτιμήσεις και τις ανάγκες του και συμβάλλοντας σημαντικά στην εγγύηση της αυθεντικότητας του προϊόντος.

3.1.2. Η προστασία της υγείας και της ασφάλειας των παραγωγών και των πολιτών πρέπει να συγκαταλέγεται στους εκπεφρασμένους στόχους των παροχών τεχνολογίας προς τις γεωργικές επιχειρήσεις.

3.1.2.1. Τα πρότυπα υγιεινής πρέπει να προστατεύουν την υγεία των πολιτών και, ταυτόχρονα, να λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη να μην εξομοιωθούν απόλυτα οι μέθοδοι της γεωργικής παραγωγής με τις μεθόδους της βιομηχανικής.

3.2. Τα προϊόντα ποιότητας επιτρέπουν να επιτευχθούν πολλαπλοί στόχοι:

- να εγκαταλειφθεί η λογική της αύξησης της παραγωγής ως μοναδικού στόχου, λαμβάνοντας επίσης υπόψη την προστιθέμενη αξία για τον τελικό καταναλωτή και, επομένως, την αξιοποίηση της ποιότητας του προϊόντος·

- να υποστηριχθεί η ανάπτυξη τοπικών συστημάτων που αξιοποιούν τους ανθρώπινους και φυσικούς πόρους που υπάρχουν σε συγκεκριμένη περιοχή, καθώς και τις παραδόσεις και τις παγιωμένες χρήσεις στις τοπικές κοινότητες·
- να προωθηθεί μια πιο ισορροπημένη σχέση στην αγροτοβιομηχανική αλυσίδα, μέσω της ανάπτυξης τοπικών δραστηριοτήτων σε τομείς που εκτιμώνται από τους πιο απαιτητικούς καταναλωτές·
- να διατηρηθούν τα επαγγέλματα και οι τοπικές γνώσεις, ενσωματώνοντας ιδίως βιοτεχνικές τοπικές δραστηριότητες συνδεδεμένες με την πολυλειτουργική γεωργική δραστηριότητα·
- να εξασφαλισθεί η παραγωγή τροφίμων με οργανοληπτικά χαρακτηριστικά που δεν συναντώνται πάντα στη μαζική παραγωγή·

3.3. Προέχει, συνεπώς, να εξασφαλισθεί η ποιότητα των γεωργικών προϊόντων με τις θετικές συνέπειες που έχει για:

- την υγεία και την ασφάλεια του καταναλωτή, καθώς και την τήρηση των απαιτήσεων περιβαλλοντικής υγιεινής·
- την αντιστοιχία μεταξύ των υποσχόμενων χαρακτηριστικών και αυτών που όντως παρέχονται·
- τη σταθερότητα των εγγυημένων ουσιοδών χαρακτηριστικών·
- τις μεθόδους που υιοθετούνται στον παραγωγικό κύκλο·
- τον σεβασμό του περιβάλλοντος, μεταξύ άλλων μέσω της χρήσης λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων και της καθιέρωσης συστημάτων ολοκληρωμένης γεωργίας·
- τις συμπληρωματικές δραστηριότητες (τουρισμό, βιοτεχνία, εμπόριο, κλπ.) που αναπτύσσονται σε τοπικό επίπεδο·
- τη χωροταξία.

Οι πολίτες εκτιμούν τις πτυχές αυτές εφόσον ως φορολογούμενοι και καταναλωτές απολαύουν των απτών ωφελημάτων σε ό,τι αφορά την ποιότητα και την υγιεινή ζωή καθώς και τη διατροφή.

3.3.1. Με την προστασία της προελεύσεως, στο επίπεδο της ενημέρωσης των καταναλωτών, μπορεί να προωθηθεί ένα τυπικό προϊόν διαφορετικό από τα άλλα, τόσο ως προς τα χαρακτηριστικά του κύκλου παραγωγής όσο και ως προς τις τοπικές συνθήκες, και να τονισθεί η αξία του για τον καταναλωτή.

3.3.1.1. Πρέπει να αναγνωρισθεί ρητώς ότι η επισήμανση του προϊόντος μπορεί να περιέχει την αναφορά συγκεκριμένης γεωγραφικής προέλευσης και ιδιαίτερων μεθόδων καλλιέργειας και παραγωγής, ακόμη και αν δεν υπάρχει κοινοτική ονομασία (ΠΟΠ, ΠΠΕ) ⁽¹⁾, όταν υπάρχει έντονος δεσμός με τη συγκεκριμένη περιοχή.

(1) ΠΟΠ: Προστατευόμενη Ονομασία Προελεύσεως. ΠΠΕ: Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη.

3.3.1.2. Η προτεινόμενη παρέμβαση αποβλέπει στην αξιοποίηση των προϊόντων μιας περιοχής που ξεπερνά τις τοπικές ή περιφερειακές διαστάσεις, στις οποίες αναφέρεται κατά παράδοση ο προσδιορισμός των προστατευόμενων ονομασιών ή ενδείξεων, ευρύτερης ακόμη και αυτής της τοπικής εδαφικής προβολής που συνδέεται με την έννοια της τυπικότητας μέσω της αναγνώρισης της ονομασίας προελεύσεως των προϊόντων ή τη χαρακτηριστική επισήμανση της εθνικής παραγωγής.

3.3.1.3. Συνεπώς, τα προϊόντα αυτά που προορίζονται για μαζική κατανάλωση μέσω των μεγάλων δικτύων διανομής πρέπει, να ικανοποιούν τις ανάγκες των καταναλωτών για μια πραγματική αντιστοιχία μεταξύ της ποιότητας και των τυπικών χαρακτηριστικών τους, μεταξύ των άλλων και μέσω της αξιοποίησης της γεωγραφικής ταυτότητας και των εγγυήσεων που παρέχονται από την τοπική αγροτοβιομηχανική αλυσίδα.

3.3.1.4. Κατά την ΟΚΕ, οι έντονες τοπικές ρίζες των γεωργικών προϊόντων ποιότητας, εκτός του ότι διατηρούν εντός των τοπικών κοινοτήτων σημαντικό τμήμα της προστιθέμενης αξίας, απαιτούν και ευνοούν, επίσης, την ανάπτυξη συναφών οικονομικών τομέων (τουρισμού, βιοτεχνίας), παρέχοντας περαιτέρω ώθηση στην ανάπτυξη της υπαίθρου χάρη στον τύπο και την καινοτομία των προτεινόμενων επενδύσεων (ποιότητα, ασφάλεια, περιβάλλον).

3.4. Προτάσεις της ΟΚΕ για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων διατήρησης και διαχείρισης των φυσικών πόρων προς υλοποίηση ταυτόχρονα με την ανάπτυξη παραγωγικών δραστηριοτήτων συμπληρωματικών αυτών των στόχων

3.4.1. Για την ολοκλήρωση αυτού του πλαισίου, οι οικονομικές οργανώσεις των παραγωγών καλούνται να διαδραματίσουν και αυτές ρόλο όσον αφορά την προώθηση, την εφαρμογή κατάλληλων μεθόδων και τεχνικών, την εγγύηση των ελέγχων και ιδίως την τήρηση της δεδηλωμένης ποιότητας, και την διάδοση των γνώσεων σχετικά με την ιδιαιτερότητα του τοπικού προϊόντος.

3.5. Η ΟΚΕ πιστεύει, εξάλλου, ότι οι τοπικές αρχές, σε συνεργασία με τις οικονομικές οργανώσεις των παραγωγών, μπορούν να αναπτύξουν παραγωγικές δραστηριότητες οι οποίες συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της διατήρησης και διαχείρισης των φυσικών πόρων, όπως για παράδειγμα:

- ανάληψη πρωτοβουλιών εκπαίδευσης (από το τέλος της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης) και κατάρτισης με στόχο την αναζωογόνηση των τοπικών δυνατοτήτων εργασίας·
- ανάληψη πρωτοβουλιών ενίσχυσης της τοπικής επιχειρηματικής ιδιαιτερότητας και της χρηματοπιστωτικής αρωγής προς τις επιχειρήσεις·
- αποκατάσταση των εργασιακών δραστηριοτήτων με τοπικά χαρακτηριστικά (παλαιά επαγγέλματα και τεχνικές παραγωγής)·
- εκμετάλλευση των τουριστικών δυνατοτήτων μέσω της αξιοποίησης των ποιοτικών και τυπικών παραγωγών που συνδέονται με το πλαίσιο της εκάστοτε περιοχής·
- δημιουργία δικτύων εμπορίας (μεταξύ άλλων και με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών) των προϊόντων ποιότητας εκτός του τόπου παραγωγής τους·

— εφαρμογή πολιτικών εργασιών που συνδέονται με την ένταξη στις παραγωγικές δυναμικές επιχειρησιακών υπηρεσιών παρεχόμενων από τον γεωργό, ιδίως όσον αφορά την αποκατάσταση και τη διατήρηση του εδάφους.

4. Κίνητρα τα οποία απαιτούνται για τη διατήρηση των δραστηριοτήτων προστασίας του εδάφους και την αύξηση της αποτελεσματικότητας του παραγωγικού συστήματος

4.1. Ο αναπροσανατολισμός των τεχνικών στόχων της γεωργικής επιχείρησης — από την μεγιστοποίηση της παραγωγικότητας με ποσοτικούς όρους μέχρι την αξιοποίηση της ποιοτικής διάστασης — στηρίζεται, μεταξύ άλλων, στην αναγνώριση του φάσματος αγαθών και υπηρεσιών που συνδέονται με τα ειδικά χαρακτηριστικά της καλλιέργειας, της κτηνοτροφίας και της δασοκομίας, ιδίως στις παραδοσιακές μορφές τους που συνδέονται με την εκμετάλλευση της γης.

4.2. Η γεωγραφική διασπορά των γεωργικών επιχειρήσεων επιβάλλει να αξιολογηθεί η καθοριστική συμβολή τους στη διατήρηση των φυσικών πόρων, αλλά και στην προστασία και την ενίσχυση του παραγωγικού και κοινωνικού ιστού των τοπικών οικονομιών.

4.3. Αυτός ο ρόλος της γεωργίας δεν έχει τύχει ούτε σημαντικής ούτε δραστηρικής προσοχής από το κράτος, από άποψη συγκεκριμένων μέτρων και διάθεσης οικονομικών πόρων.

4.3.1. Δεν έχει ακόμη αξιολογηθεί κατά πόσον ο σεβασμός του περιβάλλοντος πρέπει να αποτελεί μη αμειβόμενο καθήκον ή υπηρεσία που πρέπει να αποζημιώνεται.

4.4. Μόνο με την αναγνώριση της πολυλειτουργικής γεωργίας μπορεί να αντιστραφεί οριστικά η σχέση μεταξύ παραγωγικών και περιβαλλοντικών διαδικασιών και, ταυτόχρονα, οι φυσικοί πόροι να γίνονται αντιληπτοί ως περιβαλλοντικοί συντελεστές παραγωγής και ως αγαθά δημόσιας χρησιμότητας, στα οποία βασίζονται οι συνθήκες τοπικής ευημερίας.

4.4.1. Από αυτό συνάγεται, πράγματι, μια ισορροπημένη αντίληψη των ορίων της παραγωγικής χρήσης των πόρων και η διεύρυνση των παραγωγικών δυνατοτήτων τους.

4.5. Η αποτελεσματικότητα της δημόσιας παρέμβασης εξαρτάται από τη συνέχιση των συνοδευτικών μέτρων. Πρέπει να αρθούν οι παράγοντες που τροποποιούσαν την κατά τόπους εφαρμογή του και να προαχθεί η μείωση των αρνητικών αποτελεσμάτων και η καθιέρωση βιώσιμων από περιβαλλοντική άποψη πρακτικών και συμπεριφορών, πέρα από την πλήρη και απόλυτη εφαρμογή των νέων μέτρων γεωργικής πολιτικής, προκειμένου να δημιουργηθούν νέες δυνατότητες απασχόλησης στις αγροτικές ζώνες.

4.5.1. Η απλή συνέχιση των σημερινών συνοδευτικών μέτρων, έστω και μέσω αυξημένης χρηματοδοτικής ενίσχυσης, πρέπει, με βάση την υφιστάμενη πείρα, να αντιμετωπίσει τον διττό κίνδυνο που απορρέει από τα εξής:

— στο πλαίσιο της εντατικής γεωργίας, η ανεπαρκής διόρθωση της οικολογικά στρεβλωτικής χρήσης των φυσικών πόρων έχει ως πολύ πιθανότερο αποτέλεσμα τη δημιουργία καταστάσεων επιδείνωσης με υψηλό κόστος αποκατάστασης·

— στο πλαίσιο της περιθωριακής γεωργίας, η φύση και το είδος των κινήτρων δεν είναι σε θέση να εμποδίσουν ικανοποιητικώς το φαινόμενο εγκατάλειψης της γεωργικής δραστηριότητας.

4.5.2. Γι' αυτό, το νέο πρόγραμμα δράσης Agenda 2000, που έχει υιοθετηθεί και θεσμοθετηθεί, αναγνωρίζοντας τον αποφασιστικό ρόλο του γεωργού στην προστασία του περιβάλλοντος και στη διαχείριση των αγροτικών ζωνών, αποδίδει περισσότερη σημασία στην εφαρμογή των άμεσων κοινοτικών ενισχύσεων, στον εκσυγχρονισμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, και στη βελτίωση της αποδοτικότητάς τους.

4.6. Παραμένει, τέλος, κεντρικής σημασίας το πρόβλημα σχετικά με την αξιολόγηση των εξωτερικών παραγόντων και την ανάγκη θεσπίσεως οδηγιών που θα αποθαρρύνουν τους αρνητικούς παράγοντες και θα ενθαρρύνουν τους θετικούς.

4.6.1. Μεταξύ άλλων, ένα ολοκληρωμένο πρότυπο ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών θα επιτρέψει και την συμπλήρωση των εισοδημάτων και απασχόλησης, πράγμα που απαιτεί πολιτικές εργασίας προσανατολισμένες προς μια λιγότερο αυστηρή και τομεακή φορολογία.

4.7. Μεταξύ των αποδεκτών πρωτοβουλιών, η ΟΚΕ προτείνει:

α) πριμοδοτήσεις για τις εξής δραστηριότητες:

— τη διατήρηση και την αύξηση της δασικής πανίδας·

— την αναβάθμιση του περιβάλλοντος και του τοπίου·

— την αναδάσωση ή τη διατήρηση του δασικού τοπίου μέσω της πρόληψης των πυρκαγιών·

— την προσαρμογή της κτηνοτροφίας στη μείωση του περιβαλλοντικού αντίκτυπου, λαμβάνοντας υπόψη και την ευημερία των ζώων·

Οι πριμοδοτήσεις αυτές θα παρέχονται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων και εφικτών αποτελεσμάτων.

β) συμβάσεις με τους γεωργούς για την παροχή υπηρεσιών όσον αφορά:

— την αποκατάσταση του περιβάλλοντος·

— τη διατήρηση της βιοποικιλότητας·

— τη διατήρηση και διαχείριση της γης·

— παρεμβάσεις ρύθμισης των υδάτων και ελέγχου της απορροής τους·

γ) ενίσχυση της τοπικής και περιβαλλοντικής προστασίας·

δ) χορήγηση ενισχύσεων για την ενθάρρυνση της εγκατάστασης των γεωργών στις αγροτικές και ορεινές περιοχές και στις άλλες εκ φύσεως μειονεκτικές ζώνες.

4.8. Η υποστήριξη των συμβατικών πολιτικών ισχύει ειδικότερα για την διατήρηση των τοπίων υψηλής βιολογικής αξίας, δεδομένου ότι η διαχείριση των πάρκων και των φυσικών καταφυγίων καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τις γεωργικές πολιτικές που διέπουν την εξέλιξη των τοπικών χαρακτηριστικών.

4.8.1. Ουσιαστικά, η αξιοποίηση της πολυλειτουργικής γεωργίας απαιτεί την εφαρμογή μιας οικονομικής πολιτικής που θα βασίζεται στα εξής τουλάχιστον σημεία:

- α) διατήρηση του κοινωνικού ιστού και της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών·
- β) διαφοροποιημένη διαχείριση με βάση τις πραγματικές δυνατότητες κάθε περιοχής·
- γ) πρόβλεψη μιας νέας ισορροπίας μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών συμφερόντων στα πλαίσια της διαχείρισης των φυσικών πόρων·
- δ) αξιολόγηση των εξωτερικών παραγόντων στους προϋπολογισμούς της επιχείρησης.

5. Συμβόλαιο μεταξύ γεωργίας και κοινωνίας για την προστασία του περιβάλλοντος

5.1. Κατά τη γνώμη της ΟΚΕ, η αναβάθμιση της επαγγελματικότητας του γεωργικού επιχειρηματία απαιτεί αξιοποίηση των φυσικών υπηρεσιών και την προώθηση μιας πιο ειδικής ευθύνης στο πλαίσιο μιας προγραμματισμένης διαχείρισης του περιβάλλοντος.

5.1.1. Από την οπτική αυτή, η ΟΚΕ εύχεται οι δημόσιες διοικήσεις να θεσπίσουν κατάλληλες συμβάσεις εθελοντικής βάσης με τους επιχειρηματίες του γεωργικού τομέα, τόσο σε ατομικό όσο και σε συνεταιριστικό επίπεδο, για την ανάθεση δραστηριοτήτων αποκατάστασης και διατήρησης των γεωργικών, δασικών και αγροτικών περιοχών, καθώς και εργασιών και υπηρεσιών με αντικείμενο την αναδιοργάνωση των υδάτινων πόρων και την προστασία και αξιοποίηση του περιβάλλοντος και του τοπίου.

5.1.2. Οι εθελοντικές αυτές συμβάσεις θα πρέπει να περιλαμβάνουν διατάξεις σχετικά με τους στόχους και τους τύπους των γενικών υπηρεσιών διατήρησης και διαχείρισης της περιοχής, τη διάρκεια της συμφωνίας και τις επιχορηγήσεις των εν λόγω υπηρεσιών από τη δημόσια διοίκηση. Για την απλούστευση και την επίτευξη των διαδικασιών ανάθεσης, στην περίπτωση κατά την οποία η αξία των εργασιών που πρέπει να εκτελεστούν είναι περιορισμένης σημασίας και τα σχετικά καθήκοντα δεν υπερβαί-

νουν ένα συγκεκριμένο όριο, οι διοικήσεις θα μπορούν να προβλέπουν επίσης μορφές άμεσης ανάθεσης για την παροχή υπηρεσιών.

5.1.3. Η ΟΚΕ αποδίδει, ακόμη, ιδιαίτερη προσοχή στη βελτίωση των γνώσεων και των δεξιοτήτων των γεωργών μέσω της αύξησης των επαγγελματικών τους προσόντων. Οι ταχείες μεταβολές των τάσεων της αγοράς και της διαθεσιμότητας τεχνικών μέσων, καθώς και η ανάπτυξη νέων παραγωγικών μεθόδων, απαιτούν πραγματική δέσμευση υπέρ των δραστηριοτήτων κατάρτισης, έρευνας και αρωγής ιδίως της προετοιμασίας των γεωργών για τη διαχείριση εκμεταλλεύσεων που επενδύουν στον οικολογικό αναπροσανατολισμό και στη διερεύνηση οικολογικών και, επομένως, αποτελεσματικών για την προστασία της περιοχής λύσεων.

6. Συμπεράσματα

6.1. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο επαλήθευσης της βιωσιμότητας των αποτελεσμάτων που θα μπορέσουν να επιτευχθούν με την πολιτική μεταρρύθμισης της ΚΓΠ προς την κατεύθυνση της αξιοποίησης και της ανταγωνιστικότητας των εκμεταλλεύσεων και των παραγωγικών δραστηριοτήτων. Οποσδήποτε, το μέλλον του τομέα θα εξαρτηθεί, στην πράξη, από τη διαχείριση των μεταβολών που συντελούνται στις πολιτικές αγοράς, με στόχο την επίτευξη ενός ευρωπαϊκού προτύπου ολοκληρωμένης και αειφόρου γεωργίας. Η ΟΚΕ εύχεται, συνεπώς, να διατηρηθεί η εφαρμογή των νέων μέτρων ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών και να υιοθετηθούν τα νέα κριτήρια για την κατανομή των δημόσιων πόρων ως απάντηση στα προβλήματα απασχόλησης και υποβάθμισης του φυσικού χώρου, προωθώντας μια πολιτική ενίσχυσης των υποδομών των αγροτικών περιοχών και των γεωργικών επιχειρήσεων. Η αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας των τοπικών προϊόντων μέσω της αξιοποίησης της ποιότητας και της τυπικότητάς τους, η βελτίωση του επιπέδου των εισοδημάτων μέσω της διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων των εκμεταλλεύσεων, όλα μπορούν να συμπεριληφθούν στον στόχο της πολυλειτουργικότητας.

6.2. Η ΟΚΕ θεωρεί την παρούσα γνωμοδότηση ως μια συμβολή προσανατολισμού, που θα πρέπει να εκτιμηθεί στο φως των προγραμμάτων που θα υποβληθούν από τα κράτη μέλη για τη στήριξη της ανάπτυξης της υπαίθρου στο πλαίσιο του νέου κανονισμού 1257/1999. Σημαντικά στοιχεία αξιολόγησης αναμένονται επίσης από την επεξεργασία των γεωργοπεριβαλλοντικών δεικτών, όπως ζητήθηκε από τα Συμβούλια του Κάρντιφ και της Βιέννης για την ενσωμάτωση της προστασίας του περιβάλλοντος σε όλες τις πολιτικές. Μια πρώτη χρήσιμη άσκηση αποτελεί η μελέτη με θέμα «Γεωργία και Περιβάλλον» που πραγματοποιήθηκε από κοινού από την EUROSTAT, τη ΓΔ Γεωργίας και τη ΓΔ Περιβάλλοντος της Επιτροπής. Η ΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία να υπάρχουν απτά αποτελέσματα μέχρι το τέλος του έτους, για το Συμβούλιο του Ελσίνκι.

Βρυξέλλες, 20 Οκτωβρίου 1999.

Η Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Beatrice RANGONI MACHIAVELLI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Μια πολιτική για την εδραίωση του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου»

(1999/C 368/21)

Στις 23 Φεβρουαρίου 1999 και με βάση το άρθρο 23, εδάφιο 3 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε την επεξεργασία γνωμοδότησης σχετικά με «Μια πολιτική για την εδραίωση του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου».

Το τμήμα γεωργίας, ανάπτυξης της υπαίθρου, και περιβάλλοντος, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 28 Σεπτεμβρίου 1999. Εισηγητής ήταν ο κ. Strasser.

Κατά την 367η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 21ης Οκτωβρίου 1999), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 76 ψήφους υπέρ, 5 κατά και 15 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Στην Ευρώπη, οι επιμέρους μορφές της κοινωνικής συνύπαρξης, της εξισορρόπησης των συμφερόντων και της παύσης των συγκρούσεων αναπτύχθηκαν εν μέρει μέσω της ιστορίας και του πολιτισμού. Πολλές ευρωπαϊκές χώρες επιχείρησαν επιτυχώς για πολλά χρόνια να συνδυάσουν την πολιτική και προσωπική ελευθερία με τη δυναμική της οικονομίας και την κοινωνική συνοχή. Ένα από τα βασικά ερείσματα αυτής της επιτυχίας ήταν η οικονομία της αγοράς, η οποία συμπληρώθηκε προοδευτικά τα προηγούμενα χρόνια από το περιβαλλοντικό στοιχείο. Δικαίως, λοιπόν, γίνεται λόγος περί ενός «ευρωπαϊκού προτύπου».

1.2. Ως μέρος αυτής της αυτόνομης πορείας μέσα στην κοινωνική και οικονομική πολιτική πρέπει να αντιμετωπίσουμε και το γεωργικό πρότυπο, όπως ακριβώς έχουμε κάνει και το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο. Το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο πρέπει να κατανοηθεί σαν ένα πολιτικό πρότυπο και καλύπτει σημαντικά ζητήματα που καλύπτουν ολόκληρη την κοινωνία. Με βάση το πρότυπο αυτό πρέπει να διασφαλισθεί ότι ακόμη και σε τροποποιημένες οικονομικές συνθήκες, προσφέρονται βιώσιμες πολλαπλές δυνατότητες για τους αγρότες. Τούτο αποτελεί μεγάλη πρόκληση, τόσο για τους αγρότες όσο και για τους υπεύθυνους για τη γεωργική πολιτική.

1.3. Οι συνθήκες για τη γεωργική παραγωγή εντός της ΕΕ παρουσιάζουν λόγω των φυσικών και διαρθρωτικών συνθηκών μεγάλες διαφορές. Παρά ταύτα υπάρχουν και αρκετές ομοιότητες, οι οποίες προκύπτουν λόγω του περιορισμένου εδάφους, των απαιτήσεων των κατοίκων καθώς και της ιστορικής και πολιτισμικής εξέλιξης. Το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο είναι αποτέλεσμα των συνθηκών αυτών και στηρίζεται στις ακόλουθες βασικές λειτουργίες και ιδιαιτερότητες:

- μια γεωργία, η οποία χαρακτηρίζεται από εκμεταλλεύσεις που ανήκουν σε οικογένειες ή τις οποίες διαχειρίζονται οικογένειες και αποτελεί αντικείμενο συνεργασίας με τη μορφή συνεταιρισμού,
- μια γεωργία, η οποία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την πρωτοβουλία και την επιχειρηματική ικανότητα των ιδιοκτητών της, και επομένως είναι ανταγωνιστική,
- μια γεωργική παραγωγή, η οποία προσανατολίζεται προς την αρχή της βιωσιμότητας, δηλαδή προς τη διατήρηση των φυσικών συνθηκών διαβίωσης, προς τη διατήρηση της βιολογικής πολυμορφίας και προς την αποφυγή παραγωγικών μεθόδων που υποθηκεύουν το μέλλον,

- μια γεωργία, η οποία εκτός από την παραγωγή έχει και άλλους στόχους, όπως η διατήρηση του τοπίου, των κατοικήσιμων εκτάσεων, της απασχόλησης και του περιβάλλοντος, δηλαδή μια πολύμορφη γεωργία.

Συνεπώς, το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο στηρίζεται σε πολλαπλές βασικές λειτουργίες, οι οποίες βρίσκονται σε μια ισορροπημένη σχέση μεταξύ τους, και τις οποίες εκτελεί ο γεωργός: πρόκειται για λειτουργίες οικονομικού, χωροταξικού, περιβαλλοντικού και κοινωνικού χαρακτήρα.

1.4. Το Συμβούλιο των Υπουργών Γεωργίας της ΕΕ υπογράμμισε κατά τη συνεδρίασή του της 18ης Νοεμβρίου 1997 τη σαφή επιθυμία «να αναπτυχθεί περαιτέρω το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο και να υποστηριχθεί η διαφύλαξη της ταυτότητας της ευρωπαϊκής γεωργίας τόσο εντός όσο και εκτός της ΕΕ». Εν συνεχεία διατυπώνονται στα συμπεράσματα του Συμβουλίου τα εξής:

«Κατά την άποψη του Συμβουλίου η ευρωπαϊκή γεωργία οφείλει, ως τομέας της οικονομίας, να είναι πολυλειτουργική, διαρκής, ανταγωνιστική και υπαρκτή σε όλη την έκταση της ευρωπαϊκής επικράτειας (καθώς και στις μειονεκτούσες και ορεινές περιοχές). Πρέπει να είναι σε θέση να συντηρεί το πολιτιστικό τοπίο, να διατηρεί το φυσικό χώρο και να ανταποκρίνεται στα προβλήματα και τις απαιτήσεις των καταναλωτών σε θέματα ποιότητας και ασφάλειας των προϊόντων διατροφής, προστασίας του περιβάλλοντος και προστασίας των ζώων.»

1.5. Επίσης, οι αρχηγοί των κρατών και των κυβερνήσεων στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου το Δεκέμβριο του 1997, αναγνώρισαν το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο και εξέφρασαν τη βούληση «να αναπτύξουν το υφιστάμενο ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο και να καταβάλλουν προσπάθειες για τη βελτίωση της εσωτερικής και της εξωτερικής ανταγωνιστικότητας». Ακόμη, ανέφεραν ότι «η ευρωπαϊκή γεωργία πρέπει να αποτελέσει ένα πολυλειτουργικό, βιώσιμο και ανταγωνιστικό τομέα, ο οποίος να καλύπτει το σύνολο της κοινοτικής επικράτειας, συμπεριλαμβανομένων των περιφερειών με ιδιαίτερα προβλήματα (1).»

1.6. Στο «Συνέδριο για την ευρωπαϊκή γεωργία», τον Οκτώβριο του 1998, στη Λιουμπλιάνα, η έννοια «Ευρωπαϊκό πρότυπο της γεωργίας» αποτέλεσε το εναρκτήριο θέμα αυτής της συνεδρίασης.

(1) Συμπεράσματα του Συμβουλίου, SN 400/97, σ. 14, 13.12.97.

Τόσο οι μεγάλες επαγγελματικές οργανώσεις της ευρωπαϊκής γεωργίας όσο και οι αντιπρόσωποι του Συμβουλίου Υπουργών Γεωργίας και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όχι μόνο διατύπωσαν ρητά τη γνώμη τους για το ευρωπαϊκό πρότυπο σε αυτό το Συνέδριο αλλά και εξέφρασαν τη σαφή επιθυμία τους να ενισχύσουν και να υπερασπιστούν το εν λόγω πρότυπο⁽¹⁾.

2. Μεγάλες διαφορές στη δομή των επιχειρήσεων και στις συνθήκες παραγωγής

2.1. Μεταξύ των 15 κρατών μελών της ΕΕ υπάρχουν μεγάλες διαφορές όσον αφορά τις συνθήκες παραγωγής και τις οικονομικές συνθήκες, τις μορφές και τις δομές της παραγωγής, κυρίως όμως τις δομές των επιχειρήσεων. Μεγάλα τμήματα της Ένωσης (συνολικά το 56 % της έκτασής της), συγκαταλέγονται στις οικονομικά μειονεκτούσες περιοχές με πολύ αυξημένα εδαφικά μειονεκτήματα, ιδίως στις ορεινές, στις αρκτικές και σε ορισμένες παράκτιες περιοχές.

2.2. Η ΟΚΕ επισημαίνει το γεγονός ότι, κατά τη διάρκεια των προηγούμενων 50 ετών πραγματοποιήθηκε στον γεωργικό τομέα της ΕΕ μια πρώτη τέτοιας κλίμακας διεργασία προσαρμογής σε μεταβαλλόμενες συνθήκες. Η τεχνική πρόοδος και τα αυξανόμενα έξοδα εργασίας συνέβαλαν σε μια χωρίς προηγούμενο αντικατάσταση της ανθρώπινης εργασίας από το κεφάλαιο⁽²⁾. Ταυτόχρονα σημειώθηκε στον τομέα της γεωργίας αύξηση της απόδοσης και της παραγωγικότητας σε άγνωστο μέχρι πρότινος βαθμό. Η αύξηση της απόδοσης και της παραγωγικότητας δεν επέφερε τα τελευταία 40 χρόνια ούτε κατά το ήμισυ αύξηση των τιμών των γεωργικών προϊόντων σε σχέση με το δείκτη τιμών καταναλωτή. Αντί για το ένα τρίτο του εισοδήματός του ο καταναλωτής εντός της ΕΕ διαθέτει σήμερα μόλις το 14 % του εισοδήματός του για τη διατροφή⁽³⁾.

2.3. Οι προσαρμογές και η μεταβολή των δομών είναι απαραίτητα συνοδευτικά φαινόμενα των μεταβαλλόμενων και αναπτυσσόμενων οικονομιών. Για τη γεωργία και τους παραπλήσιους τομείς ισχύει το ίδιο. Ωστόσο, υπάρχουν και περιορισμοί στις διαρθρωτικές μεταβολές της γεωργίας στην ΕΕ, οι οποίοι δεν πρέπει να λησμονούνται, ιδίως όταν γίνονται συγκρίσεις με την Βόρεια ή τη Νότια Αμερική ή με την Αυστραλία, όπως π.χ.:

- ουσιαστικά πυκνότερος πληθυσμός παντού στην Ευρώπη, γεγονός που επιβάλλει άλλες απαιτήσεις όσον αφορά τη γεωργία, την προστασία του περιβάλλοντος και της φύσης,
- συχνά μια αγροτική δομή, η οποία δημιουργήθηκε εδώ και πολλές εκατοντάδες χρόνια,
- η γεωργία στις ορεινές περιοχές συχνά δεν επιτρέπει την εκμετάλλευση μεγάλων εκτάσεων,
- η γεωργία είναι κοινωνικώς αποδεκτή στο βαθμό που σέβεται τη φύση και το τοπίο,
- άλλες ηθικές αξίες περιορίζουν έντονα τις δυνατότητες επιλογής ως προς την εκτροφή των ζώων,

(1) Έκθεση για το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Συνέδριο 1998 που δημοσίευσε η CEA (Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Γεωργών), Βρυξέλλες.

(2) Από ποσοστό άνω του 30 % στις αρχές της δεκαετίας του '60 σε ορισμένα κράτη μέλη, ένα μέσο κοινοτικό ποσοστό μόλις υψηλότερο του 5 % του ενεργού πληθυσμού απασχολείται σήμερα στη γεωργία. Πηγή: Eurostat.

(3) Πηγή: Eurostat.

- ύπαρξη ισχυρών περιορισμών στην παραγωγή·
- συχνά υπάρχουν αυστηρές διατάξεις για τη μεταβίβαση γαιών, αλλά και περιορισμοί μέσω μέτρων χωροταξικού χαρακτήρα.

2.4. Η αποδοχή του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου συνεπάγεται την ανάγκη να διασφαλιστεί η πολλαπλή λειτουργία της γεωργίας μέσω μιας περαιτέρω μεταβαλλόμενης γεωργικής δομής. Τα κάθε τύπου μεσοπρόθεσμα πλεονεκτήματα που παρέχει η δυνατότητα μιας όλο και λιγότερο δαπανηρής παραγωγής δεν πρέπει να εξασφαλιστούν με το αντίτιμο τομειακών, οικονομικών και μακροπρόθεσμων κοινωνικών μειονεκτημάτων.

2.5. Όπως και οι υπόλοιποι τομείς της οικονομίας έτσι και η γεωργία στην ΕΕ αντιμετωπίζει αύξηση του κόστους, καθώς:

- οι μισθοί αυξάνονται συνολικά·
- τα μέσα εκμετάλλευσης κοστίζουν εν μέρει περισσότερο·
- η ενέργεια κοστίζει περισσότερο·
- δεν είναι δυνατόν να αξιοποιηθούν όλες οι δυνατότητες των νέων τεχνικών και διαδικασιών παραγωγής (π.χ. γενετική μηχανική) ή η χρήση μέσων παραγωγής (π.χ. ορμόνες στην εκτροφή ζώων)·
- αυστηρότεροι όροι στον τομέα του περιβάλλοντος, της υγιεινής, της προστασίας των ζώων και της φύσης προκαλούν πρόσθετες δαπάνες.

Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι το πρόβλημα αυτό τίθεται σε όλους τους τομείς. Απαιτείται, ωστόσο να ληφθεί υπόψη το εξής: σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι ισχύει για τα ανεπτυγμένα βιομηχανικά προϊόντα, για τα γεωργικά προϊόντα ισχύουν σε επίπεδο παραγωγών οι εκάστοτε ευνοϊκότερες ανταγωνιστικές τιμές. Δεδομένου ότι το αίτημα της κοινωνίας για μια πολυδιάστατη γεωργία συνδέεται άμεσα με την εδαφική εξάρτηση της γεωργικής παραγωγής, η μεταφορά της παραγωγής ή τμημάτων της σε χώρες με χαμηλούς μισθούς ή χαμηλά περιβαλλοντικά και κοινωνικά πρότυπα θα είχε εκτεταμένες συνέπειες για την ΕΕ.

3. Πολλαπλή λειτουργία της ευρωπαϊκής γεωργίας

3.1. Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι σε αυτό το κεφάλαιο της γνωμοδότησης πρωτοβουλίας θα εξεταστεί η πολυλειτουργικότητα της ευρωπαϊκής γεωργίας μόνο στο βαθμό που αυτό κρίνεται απαραίτητο, διότι η ΟΚΕ ασχολήθηκε κατά κύριο λόγο με το θέμα σε δική της γνωμοδότηση με τίτλο «Η προτεραιότητα των αγροτικών και περιβαλλοντικών στόχων για την πολυλειτουργική γεωργία, όπως αυτή προβλέπεται στην Ατζέντα 2000». Η πολυλειτουργικότητα και το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο αποτελούν το ένα προϋπόθεση του άλλου. Επίσης, η ΟΚΕ παραπέμπει στη γνωμοδότησή της για την «Ανάπτυξη της υπαίθρου» (ΕΕ C 407 της 28.12.1998).

3.2. Κατά την άποψη της ΟΚΕ ο ρόλος της γεωργίας στην κοινωνία έχει μεταβληθεί σημαντικά στις ευρωπαϊκές χώρες κατά τις τελευταίες δεκαετίες. Η διαφύλαξη των φυσικών μέσων διαβίωσης, η επιθυμία για φροντίδα του πολιτισμικού τοπίου και η

ποιοτική ασφάλεια της διατροφής (υγιεινή τροφή) έχουν κερδίσει έδαφος σε σχέση με τη λειτουργία της παραγωγής και την ποσοτική ασφάλεια του εφοδιασμού.

3.3. Σε αντίθεση με την κατάσταση στις υπερπόντιες χώρες που αποτελούν μεγάλους εξαγωγείς αγροτικών προϊόντων, η γεωργία στα κράτη μέλη της ΕΕ πληροί συγχρόνως, σε μία και μοναδική έκταση, ποικίλες λειτουργίες τις οποίες απαιτεί η κοινωνία. Μεταξύ των λόγων που ελήφθησαν υπόψη για την πραγματοποίηση της μεταρρύθμισης της γεωργικής πολιτικής⁽¹⁾ στο σύνολό της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρει ανάμεσα στα άλλα ότι: η βασική διαφορά του ευρωπαϊκού προτύπου από το πρότυπο των σημαντικότερων ανταγωνιστών μας συνίσταται στην πολυλειτουργικότητα της ευρωπαϊκής γεωργίας και στο ρόλο που αυτή διαδραματίζει για την οικονομία, το περιβάλλον, την κοινωνία και την φροντίδα του τοπίου. Για το λόγο αυτό πρέπει να διατηρηθεί η γεωργία στην Ευρώπη και να διασφαλιστεί το εισόδημα που προέρχεται από αυτήν.

3.4. Η ΟΚΕ αξιολογεί θετικά το γεγονός ότι η επιτροπή γεωργίας του ΟΟΣΑ σε επίπεδο υπουργών συμφώνησε, μετά από μακρά περίοδο συζητήσεων, στις 6 Μαρτίου 1998, να καθοριστούν στόχοι για την ενίσχυση μιας πολυλειτουργικής γεωργίας⁽²⁾. Υφίσταται «ευρεία συναίνεση για το γεγονός ότι οι κυβερνήσεις των χωρών μελών του ΟΟΣΑ οφείλουν να θεσπίσουν το κατάλληλο πλαίσιο ώστε η γεωργία και η διατροφική βιομηχανία», να μπορούν μεταξύ άλλων:

- να προσφέρουν στον καταναλωτή κατάλληλα και αξιόπιστα είδη διατροφής·
- να συμβάλουν στην βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων και της ποιότητας του περιβάλλοντος·
- να προωθούν την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη της υπαίθρου·
- να συμβάλουν στη διατροφική ασφάλεια σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο.

3.5. Αυτό που αναμένουμε από την πολυλειτουργικότητα αποζημιωνόταν κατά το παρελθόν λιγότερο ή περισσότερο ικανοποιητικά από την τιμή των προϊόντων. Με την ελευθέρωση των γεωργικών αγορών και την πτώση των τιμών των γεωργικών προϊόντων, τούτο καθίσταται όλο και λιγότερο εφικτό. Η ΟΚΕ υποστηρίζει ότι η αποζημίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών που δεν πραγματοποιείται μέσω της αγοράς πρέπει, ανάλογα με το είδος της υπηρεσίας, να γίνεται όλο και περισσότερο με τη μορφή απευθείας πληρωμών, οι οποίες θα πρέπει στο μέλλον να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ΚΓΠ. Προς συμπλήρωση, επιβάλλεται να αναζητηθούν λύσεις όπου οι έμμεσοι χρήστες, όπως, π.χ. ο τουρισμός, προσφέρουν τη συμβολή τους.

4. Οι προσδοκίες της κοινωνίας / Οι καταναλωτές, η γεωργική παραγωγή και η ΚΓΠ

4.1. Η αύξηση της περιβαλλοντικής συνείδησης, οι υψηλότερες απαιτήσεις για υγιεινή διατροφή και η αλλαγή συμπεριφοράς του πληθυσμού σε ό,τι αφορά την ψυχαγωγία θα έχουν ως συνέπεια τη μελλοντική αύξηση των απαιτήσεων, των επιθυμιών και των προσδοκιών έναντι των γεωργών. Όμως, τούτο σημαίνει την

αύξηση της ζήτησης για υπηρεσίες, η οποία δεν μπορεί να ικανοποιηθεί παρά μόνον εάν εξασφαλίζονται τα απαραίτητα κονδύλια για την αποζημίωση των εν λόγω υπηρεσιών.

4.2. Περιμένουμε, επίσης, από την ευρωπαϊκή γεωργία να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά της τόσο στην εσωτερική αγορά όσο και στις παγκόσμιες αγορές. Οι τομείς της επεξεργασίας και του εμπορίου, των προϊόντων διατροφής καθώς και οι καταναλωτές αναμένουν έναν μεγαλύτερο προσανατολισμό των τιμών παραγωγής προς τις τιμές των παγκόσμιων αγορών. Χρειάζεται να παρατηρηθεί ότι αυτές οι προσδοκίες αντιτίθενται σε ολόένα πιο έντονο βαθμό με τις συνεχώς αυστηρότερες απαιτήσεις που ισχύουν για τις μεθόδους γεωργικής εκμετάλλευσης, κτηνοτροφίας και παραγωγής προϊόντων διατροφής.

4.3. Η ΟΚΕ επιθυμεί να δοθούν στις γεωργικές επιχειρήσεις οι κατάλληλες δυνατότητες, ώστε να μπορέσουν να ικανοποιήσουν τις αυξανόμενες απαιτήσεις της κοινωνίας, δηλ. τους αυστηρότερους όρους που ισχύουν για την παραγωγή. Αρμόδιοι για αυτό είναι οι υπεύθυνοι για την γεωργική πολιτική, οι επιχειρήσεις επεξεργασίας, ή το εμπόριο ειδών διατροφής, οι οποίες δεν μπορούν να απαιτούν άριστη ποιότητα για τις συνεχώς χαμηλότερες ανταγωνιστικές τιμές και κυρίως οι καταναλωτές, οι οποίοι με την αγοραστική συμπεριφορά τους μπορούν να προωθήσουν συγκεκριμένους τύπους προϊόντων.

4.4. Ένα άθικτο τοπίο, ένα βιώσιμο περιβάλλον καθώς και η διατήρηση των χώρων εποίκισμού θεωρούνται όλο και περισσότερο ως βασικοί πόροι του γεωργικού χώρου. Δεν επιτυγχάνεται πάντοτε χωρίς συγκρούσεις η προσφυγή σε αυτούς τους πόρους των γεωργών, ιδιαίτερα όταν πραγματοποιούνται περικοπές στην γεωργική παραγωγή.

4.5. Η ΟΚΕ γνωρίζει ότι υπάρχουν διαφορετικές προσδοκίες από τη γεωργία και την ΚΓΠ που είναι εν μέρει αντιφατικές και η εξεύρεση λύσης δύσκολη. Αφενός, δημιουργούνται — εύλογα — για λόγους περιβαλλοντικής προστασίας και προστασίας των ζώων, ή για λόγους της ποιότητας της υγείας, όλο και μεγαλύτερες απαιτήσεις από την παραγωγή. Αφετέρου, είναι εξίσου έντονη η απαίτηση για ισχυρότερο ανταγωνισμό στις γεωργικές αγορές και για μείωση των οικονομικών δαπανών για την ΚΓΠ. Η ΟΚΕ κρίνει αναγκαίο να καταστεί σαφές στην κοινή γνώμη, μέσω μιας εύστοχης ενημερωτικής εκστρατείας ότι το υψηλότερο κόστος δεν μπορεί σε κάθε περίπτωση να απορροφηθεί με τον εξορθολογισμό αλλά αντικατοπτρίζεται στην τιμή παραγωγής ή αντισταθμίζεται με άλλους τρόπους. Ακόμη, πρέπει να επισημανθεί ότι οι υπηρεσίες για το γενικό συμφέρον, δεν είναι χωρίς κόστος.

5. Η ευρωπαϊκή γεωργία υπό την αυξανόμενη πίεση του ανταγωνισμού

5.1. Η ΟΚΕ γνωρίζει ότι η διεθνής κυκλοφορία αγαθών και υπηρεσιών και η ελεύθερη οικονομία της αγοράς διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στην αύξηση της ευημερίας και ότι είναι απαραίτητες για τα βιομηχανικά κράτη. Οι γενικές αρχές ισχύουν και για τη γεωργία. Αποφασιστικής σημασίας είναι να διεξαχθεί ο ανταγωνισμός μεταξύ των μεμονωμένων χωρών καθώς και μεταξύ των ηπείρων υπό θεμιτές συνθήκες. Ένα πρόσθετο άνοιγμα της αγοράς με στόχο την εντατικοποίηση των εμπορικών συναλλαγών

⁽¹⁾ COM (1998) 158 τελικό, ΕΕ C 170 της 4.6.1998, σ. 93.

⁽²⁾ Ανακοίνωση της συνεδρίασης της επιτροπής γεωργίας, της 6ης Μαρτίου 1998.

πρέπει να συνδυαστεί με τη θέσπιση δεσμευτικών κανόνων (π.χ. πρότυπα για την κοινωνική προστασία, την προστασία του περιβάλλοντος και των ζώων) για την επίτευξη θεμιτών συνθηκών ανταγωνισμού στον τομέα των γεωργικών προϊόντων.

5.1.1. Η ΕΕ είναι με διαφορά ο μεγαλύτερος εισαγωγέας στον κόσμο σε γεωργικά προϊόντα και ο δεύτερος σημαντικότερος εξαγωγέας γεωργικών προϊόντων. Το 1996 η ΕΕ κατείχε στις παγκόσμιες εξαγωγές γεωργικών προϊόντων (αποκλειστικά στο ενδοκοινοτικό εμπόριο) ποσοστό 14,6 %⁽¹⁾ και στις εισαγωγές ποσοστό 19,8 %. Σε απόλυτους αριθμούς, η ΕΕ εισήγαγε το 1996 γεωργικά προϊόντα αξίας 83,9 δισεκατ. δολαρίων και εξήγαγε γεωργικό προϊόντα αξίας 62,2 δισεκατ. δολαρίων σε τρίτες χώρες. Κατά την άποψη της ΟΚΕ, αυτό σημαίνει ότι η γεωργία της ΕΕ αντιμετωπίζει τον διεθνή ανταγωνισμό πολύ δυναμικότερα από ό,τι δείχνουν τα πράγματα και, συνεπώς, δεν μπορεί να γίνει λόγος για απομόνωση των αγορών της ΕΕ. Όπως τόνισε η ΟΚΕ στη γνωμοδότησή της για τις «Γεωργικές Πτυχές της Ανακοίνωσης της Επιτροπής, Ατζέντα 2000»⁽²⁾ η ΕΕ διαθέτει διεθνώς την πιο ανοικτή αγορά.

5.1.2. Οι γεωργικές αγορές ανήκουν σαφώς σε εκείνες τις αγορές όπου ο ανταγωνισμός αναπτύσσεται από πολλά έτη σχεδόν απεριόριστα, κυρίως μετά την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς. Το γεγονός αυτό συνεπάγεται συχνά σταθερή πίεση στις τιμές των παραγωγών καθώς και αυξανόμενο προσανατολισμό προς την αγορά και ταυτόχρονη ενίσχυση του διεθνούς ανταγωνισμού.

5.2. Με τον γύρο διαπραγματεύσεων της ΓΣΔΕ στην Ουρουγουάη επιτεύχθηκε ένα ποσοτικό άλμα στην απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου γεωργικών προϊόντων. Συγχρόνως περιορίστηκαν έντονα οι δυνατότητες διαμόρφωσης της γεωργικής πολιτικής. Αυτό συμβαίνει όχι μόνον για την εξωτερική προστασία αλλά και για την κλασική ενίσχυση των εξαγωγών, καθώς και για τον τομέα των εσωτερικών μέτρων. Η ΟΚΕ έχει επίγνωση ότι, ενόψει του επικείμενου γύρου διαπραγματεύσεων του ΠΟΕ, καθώς και της διεύρυνσης προς Ανατολάς θα οξυνθούν ακόμη περισσότερο οι όροι ανταγωνισμού για τη γεωργία της ΕΕ.

6. Νέες προκλήσεις για τη γεωργία στην ΕΕ

6.1. Τα μέλη του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) στο πλαίσιο του γύρου της Ουρουγουάης — ΓΣΔΕ συμφώνησαν, στο άρθρο 20⁽³⁾ του Γεωργικού Συμφώνου, να συνεχίσουν τη διαδικασία της σταδιακής περικοπής των ενισχύσεων και των προστατευτικών μέτρων ένα έτος πριν την περίοδο εφαρμογής (υλοποίηση της υποχρέωσης που ανελήφθη στο Γύρο της Ουρουγουάης — ΓΣΔΕ). Ωστόσο, δεν μπορούμε να συμπεράνουμε από το άρθρο 20 του Γεωργικού Συμφώνου του ΠΟΕ ποια βήματα και σε ποια κλίμακα θα πραγματοποιηθούν στον επικείμενο γύρο του ΠΟΕ με σκοπό την περαιτέρω απελευθέρωση.

(1) Πηγή: Η κατάσταση της γεωργίας στην ΕΕ, Έκθεση του 1997.

(2) ΕΕ C 73 της 9.3.1998, σ. 71.

(3) Γεωργικό Σύμφωνο του ΠΟΕ, 1994. Στο άρθρο 20 προβλέπεται αξιολόγηση των επιπτώσεων του Γύρου της ΓΣΔΕ της Ουρουγουάης και εισαγωγή ενός «δικαιού συστήματος προσανατολισμένου στην αγορά για το εμπόριο γεωργικών προϊόντων».

6.1.1. Η ΕΕ τάσσεται σαφώς υπέρ της διενέργειας ενός νέου γύρου γενικών διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο του ΠΟΕ. Η ΕΕ θεωρεί ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών, οι κανόνες για τις επενδύσεις, ένα πολυμερές πλαίσιο για την εφαρμογή των διατάξεων ανταγωνισμού, το εμπόριο, το περιβάλλον, οι τεχνικοί φραγμοί και η γεωργία πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο των διαπραγματεύσεων του τελευταίου γύρου του αιώνα. Υπάρχει μεγάλη διάσταση μεταξύ των διαφόρων συμφερόντων. Αναμένεται ότι οι γεωργικές διαπραγματεύσεις θα είναι ιδιαίτερα δυσχερείς. Διαφαίνεται ότι λόγω της διάστασης απόψεων μεταξύ των χωρών της Ομάδας Cairns, των ΗΠΑ, των ευρωπαϊκών χωρών, της Ιαπωνίας και της Κορέας σε σημαντικά ζητήματα γεωργικής πολιτικής, οι δυσκολίες θα είναι ακόμη μεγαλύτερες. Η σύγκρουση θα διαμορφωθεί βάσει δύο διαφορετικών αντιλήψεων. Η μία ομάδα θέλει να επιτύχει την αυστηρή κατάργηση των ενισχύσεων και την πλήρη απελευθέρωση της γεωργίας. Η δεύτερη ομάδα κρατών υποστηρίζει την διασφάλιση της βιωσιμότητας και της πολυεπιχειρηματικότητας της γεωργίας, καθώς και την διατήρηση ενός απαραίτητου βαθμού εξωτερικών προστατευτικών μέτρων και συγκεκριμένων δράσεων γεωργικής πολιτικής. Όσον αφορά τις προοπτικές αυτές, τόσο η Επιτροπή όσο και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών οφείλουν να καταβάλλουν σημαντικές προσπάθειες, προκειμένου να υπερασπίσουν τα θεμιτά συμφέροντα της ευρωπαϊκής γεωργίας και να διασφαλίσουν τις κατάλληλες συνθήκες που θα επιτρέψουν μελλοντικά στη γεωργία να παρέχει πολυλειτουργικές υπηρεσίες.

6.1.2. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Βερολίνου, μετά τη λήψη αποφάσεων για τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ, προέβη στην ακόλουθη δήλωση:

«Οι προσπάθειες που καταβλήθηκαν —ιδιαίτερα σε σχέση με την πτώση των τιμών στηρίξης — αποτελούν ουσιαστική συμβολή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στη σταθεροποίηση των παγκόσμιων γεωργικών αγορών. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είναι της άποψης ότι τα συμπεράσματα που συνοψίζονται στην Ατζέντα 2000 σε σχέση με τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ θα παράσχουν τις βάσεις για την εντολή διαπραγματεύσεων της Επιτροπής για τις επικείμενες πολυμερείς εμπορικές διαπραγματεύσεις-ΠΟΕ.»

Η ΟΚΕ παραπέμπει στις γνωμοδοτήσεις της για τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ, στις οποίες έγινε λόγος και για τις προοπτικές του εμπορικού γύρου του ΠΟΕ. Στην γνωμοδότησή της με τίτλο «Οι προοπτικές για τη γεωργία που περιέχονται στην Ατζέντα 2000⁽²⁾ της Επιτροπής» η ΟΚΕ εκφράστηκε υπέρ της άποψης στον επόμενο γύρο διαπραγματεύσεων του ΠΟΕ να μην γίνουν υποχωρήσεις σχετικά με την αναγκαία έκταση των προστατευτικών μέτρων και τόνισε ότι είναι αναγκαίο να καθιερωθούν παγκοσμίως περιβαλλοντικά και κοινωνικά πρότυπα.

6.2. Η ΟΚΕ παρακολουθεί με μεγάλη προσοχή τις πρωτοβουλίες της Ένωσης σχετικά με τη σύναψη διμερούς ή περιφερειακού συμφώνου για την επεξεργασία συμφωνίας ελευθέρων συναλλαγών. Η πίεση που ασκείται για να συμπεριληφθεί η γεωργία σε τέτοιου είδους ρυθμίσεις ελευθέρων συναλλαγών, είναι τεράστια. Ωστόσο, είναι σημαντικό να τεθεί το ερώτημα σε ποιο βαθμό συμβαδίζουν οι ρυθμίσεις ελευθέρων συναλλαγών στη γεωργία με το στόχο της διασφάλισης του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο γεγονός ότι μια περαιτέρω ελευθέρωση των διεθνών συναλλαγών γεωργικών προϊόντων, είτε στο πλαίσιο του ΠΟΕ, είτε μέσω συμφωνιών ελεύθερων συναλλαγών, θα ασκήσει τεράστια πίεση στην παραδοσιακή γεωργία πολλών αναπτυσσόμενων χωρών.

6.3. Η διεύρυνση προς τις ΧΚΑΕ θέτει την Ευρώπη αντιμέτωπη με πολύ μεγάλες πολιτικές και θεσμικές προκλήσεις. Η διεύρυνση προς Ανατολάς αποτελεί σε ορισμένο βαθμό πρόκληση και για τη γεωργία. Η ΟΚΕ, σε πολλές γνωμοδοτήσεις της, διατύπωσε αναλυτικά την άποψή της για το εν λόγω θέμα, ιδιαίτερα δε στη γνωμοδότησή της με τίτλο «Οι συνέπειες της ένταξης των ΧΚΑΕ για την ΚΓΠ⁽¹⁾».

6.3.1. Η γεωργία, παράλληλα με το περιβάλλον, την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, την παροχή υπηρεσιών και την πυρηνική ασφάλεια, αποτελεί έναν από τους δυσκολότερους τομείς σε ό,τι αφορά τη διεύρυνση προς τις ΧΚΑΕ. Οι επιπτώσεις θα είναι πολλαπλές και από τις δύο πλευρές. Οι πραγματικές επιπτώσεις για τις γεωργικές αγορές στην ΕΕ, οι υποχρεώσεις που έχουν αναληφθεί έναντι του ΠΟΕ, ή ακόμη ο κοινοτικός προϋπολογισμός, εξαρτώνται σε γενικές γραμμές και από τα εξής:

- πότε θα πραγματοποιηθούν οι πρώτες προσχωρήσεις,
- σε ποια μορφή και για ποια περίοδο θα καθοριστούν μεταβατικές ρυθμίσεις, (π.χ. για τη διασφάλιση των πριμοδοτήσεων στο πλαίσιο των κοινών οργανώσεων αγοράς),
- με ποια μορφή και σε ποια έκταση θα εξακολουθήσουν να ισχύουν οι ποσοτικές ρυθμίσεις (ποσοτώσεις, ποσά αναφοράς, κ.λπ.),
- εάν και σε ποια έκταση θα ληφθούν αποφάσεις σχετικά με την εναλλακτική λύση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και των επαναχρησιμοποιούμενων πρώτων υλών για βιομηχανικούς σκοπούς.

6.4. Ο ΟΗΕ εκτιμά ότι ο πληθυσμός θα αυξηθεί από 6 σχεδόν δισεκατ. ανθρώπους σήμερα, σε 8 δισεκατ. στα επόμενα 20 χρόνια. Το γεγονός αυτό θα επιφέρει αναγκαστικά έντονη αύξηση των αναγκών σε είδη διατροφής. Σε αυτήν την περίπτωση πρέπει να δοθεί προσοχή στο πρόβλημα της ανεπαρκούς αγοραστικής δύναμης που θα προκύψει σε ορισμένες χώρες.

Η ευρωπαϊκή γεωργία πρέπει να εκμεταλλευτεί τις δυνατότητες που προσφέρει η αυξανόμενη ζήτηση σε παγκόσμια κλίμακα, κάτι που δεν χρειάζεται να γίνει με οποιοδήποτε αντίτιμο.

7. Πολιτική για την εδραίωση του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου

7.1. Η διατήρηση του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου και η αναγκαιότητα προσαρμογής της γεωργίας στις μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες δεν αποτελεί, κατά τη γνώμη της ΟΚΕ καμία αντίφαση. Σημαίνει απλώς ότι όχι μόνο δημιουργούνται προκλήσεις σε μεγάλο βαθμό για τους ίδιους τους γεωργούς αλλά ότι προκύπτουν και ιδιαίτερες απαιτήσεις από την κοινή γεωργική πολιτική. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η εφαρμογή μιας πολιτικής για την εδραίωση του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου είναι αναγκαία προκειμένου να προωθηθεί και να αναπτυχθεί περαιτέρω το γενικά επιθυμητό γεωργικό πρότυπο μέσω συγκεκριμένων μέτρων. Ωστόσο, τούτο προϋποθέτει ότι οι προσεχείς διαπραγματεύσεις στους κόλπους του ΠΟΕ θα παράσχουν στην ΕΕ και στα κράτη μέλη το απαραίτητο περιθώριο ελιγμών.

(1) ΕΕ C 75 της 10.3.1997, σ. 4.

7.2. Για να γίνει δυνατό να εξαχθούν τα ορθά συμπεράσματα για το μέλλον, πρέπει να δοθεί καταρχάς απάντηση στο εξής ερώτημα: σε ποιο βαθμό έχει ανταποκριθεί μέχρι σήμερα η ΚΓΠ στο στόχο της διασφάλισης του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου, ή ακόμη σε ποιο βαθμό έχει εκπληρώσει η πρόσφατα μεταρρυθμισμένη ΚΓΠ την εν λόγω απαίτηση; Τίθεται κυρίως το ερώτημα εάν με την αυξανόμενη πίεση του ανταγωνισμού θα μπορούν να εξασφαλισθούν και στο μέλλον οι διάφορες υπηρεσίες μιας πολυλειτουργικής γεωργίας.

7.3. ΚΓΠ: Μεταρρύθμιση του 1992

7.3.1. Η ΚΓΠ προσαρμόστηκε επανειλημμένα στη διάρκεια της ιστορίας της σε μεταβαλλόμενες συνθήκες. Η πρώτη εκτενής μεταρρύθμιση έγινε το 1992. Στόχοι της ήταν οι ακόλουθοι:

- δέσμευση ενός μεγάλου αριθμού γεωργών, προκειμένου να διατηρηθεί το περιβάλλον και το πρότυπο των γεωργικών οικογενειακών επιχειρήσεων·
- περιορισμός της παραγωγής στο μέγεθος που απαιτείται για την επανεξισορρόπηση της αγοράς·
- εισαγωγή της εκτατικής καλλιέργειας·
- ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της αποτελεσματικότητας του τομέα, ώστε η ευρωπαϊκή γεωργία να μπορέσει να διαφυλάξει το ρόλο της στην παγκόσμια αγορά.

7.3.2. Η ΟΚΕ ασχολήθηκε σε γνωμοδότηση πρωτοβουλίας⁽²⁾ της με τις συνέπειες της μεταρρύθμισης του 1992 της ΚΓΠ. Διαπίστωσε, μεταξύ άλλων ότι ένα μέρος των στόχων, όπως η περικοπή των πλεονασμάτων, μπορούσαν να οδηγήσουν στην επίτευξη ενός ισχυρότερου συντονισμού της παραγωγής βάσει των οικολογικών απαιτήσεων καθώς και στην επίτευξη ορισμένης σταθερότητας των εισοδημάτων. Ωστόσο, σχολιάζεται αρνητικά το γεγονός ότι δεν κατέστη δυνατόν να ανακοπεί η τάση για περαιτέρω συγκέντρωση στη γεωργική παραγωγή με συνέπεια να μειώνονται με ταχείς ρυθμούς οι θέσεις απασχόλησης στη γεωργία. Αυτό που διαπιστώθηκε στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας, ήδη από τις αρχές του 1997, επιβεβαιώθηκε από τις εξελίξεις που ακολούθησαν. Τόσο ο αριθμός των αγροτικών επιχειρήσεων όσο και το μέγεθος της εργατικής δύναμης σημείωσαν μείωση σχεδόν στην ίδια έκταση (3,7 % κατά μέσο όρο ετησίως), όπως και πριν τη μεταρρύθμιση.

7.3.3. Κατά βάση πρέπει να αξιολογηθεί θετικά το γεγονός ότι η αύξηση του εισοδήματος μετά τη μεταρρύθμιση έλαβε ευνοϊκότερη τροπή, από ό,τι κατά τα χρόνια που προηγήθηκαν. Ωστόσο δεν πρέπει να παραβλεφθεί στη συγκεκριμένη περίπτωση ότι η αύξηση της καθαρής προστιθέμενης αξίας⁽³⁾ ανά εργαζόμενο γεωργικής επιχείρησης παρά την αύξηση, λόγω της μεταρρύθμισης, των άμεσων πληρωμών αποτελεί, σε γενικές γραμμές, συνέπεια της εγκατάλειψης της υπαίθρου. Εξάλλου, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η απόσταση μεταξύ γεωργικών και μη γεωργικών εισοδημάτων είναι κατά μέσον όρο η ίδια όπως στο παρελθόν.

(2) CES 108/97 «Απολογισμός της μεταρρύθμισης της ΚΓΠ», ΕΕ C 89 της 19.3.1997, σ. 39.

(3) Καθαρή προστιθέμενη αξία = ακαθάριστη προστιθέμενη αξία σε τιμές αγοράς μείον τις αποσβέσεις, μείον τους φόρους συν τις επιχορηγήσεις.

7.3.4. Το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο συνδέεται με την πολυλειτουργικότητα. Λόγω των υφιστάμενων προβλημάτων, όπως είναι ο περιορισμός του πολυλειτουργικού χαρακτήρα της γεωργίας λόγω γήρανσης του επικεφαλής της επιχείρησης, εγκατάλειψη της καλλιέργειας εκτάσεων σε ορισμένες περιφέρειες καθώς και οι καταστροφές του περιβάλλοντος εξαιτίας της γεωργικής παραγωγής, δεν μπορεί να προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι οι παρούσες συνθήκες της γεωργικής πολιτικής μπορούν να διασφαλίσουν σε ικανοποιητικό βαθμό το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο. Ωστόσο, η ΟΚΕ επισημαίνει ότι για την κατάσταση αυτή δεν ευθύνεται μόνο η ΚΓΠ αλλά και η πολιτική των κρατών μελών, κατά τη μεταφορά τόσο των κοινοτικών μέτρων οργάνωσης της αγοράς όσο και των προγραμμάτων ενίσχυσης.

7.4. ΚΓΠ: Μεταρρύθμιση του 1999

7.4.1. Τα μέτρα μεταρρύθμισης που συμφωνήθηκαν στο Βερολίνο θα τεθούν σε ισχύ στις αρχές του επόμενου έτους. Ακόμη και εάν οι μεταρρυθμίσεις είναι μικρότερης έκτασης από αυτές που είχε προτείνει η Επιτροπή, οι συνέπειες τους θα γίνουν μεσοπρόθεσμα πλήρως αισθητές.

7.4.2. Οι μειώσεις των τιμών που αποφασίστηκαν ενισχύουν μεν την ανταγωνιστικότητα της γεωργίας της ΕΕ σε σχέση με τρίτες χώρες, σημαίνουν όμως, ότι το εισόδημα των απασχολούμενων στη γεωργία που θα προκύψει από την απελευθέρωση των αγορών θα συρρικνωθεί ακόμη περισσότερο. Οι άμεσες πληρωμές για τα γεωργικά εισοδήματα προσλαμβάνουν μεγαλύτερη αξία στους τομείς όπου η αντισταθμιστική λειτουργία τους συχνά δεν καλύπτεται πλήρως. Ωστόσο, για την οικονομική βιωσιμότητα των γεωργικών επιχειρήσεων είναι απαραίτητη η ανάλογη κάλυψη του κόστους.

7.4.3. Η χορήγηση άμεσων πληρωμών εξαρτάται από την πλήρωση συμπληρωματικών προϋποθέσεων. Τούτο, αφενός, συνεπάγεται μεγαλύτερες διοικητικές δαπάνες και, αφετέρου, μπορεί να έχει ως συνέπεια να πραγματοποιηθεί μόνον ένα μέρος των απαιτούμενων άμεσων πληρωμών.

7.4.4. Η απόφαση που ελήφθη στο Βερολίνο δηλ. να σταθεροποιηθούν οι δαπάνες για την κοινή γεωργική πολιτική στα επίπεδα του 1999 έως 2000, σημαίνει ότι ο οικονομικός χώρος για την κάλυψη των δαπανών είναι πολύ περιορισμένος. Κατά την άποψη της ΟΚΕ το γεγονός αυτό έχει ιδιαίτερες επιπτώσεις στον δεύτερο πυλώνα της κοινής γεωργικής πολιτικής, δηλ. στην πολιτική για την ανάπτυξη του γεωργικού χώρου. Η ΟΚΕ εκφράζει το φόβο ότι σε τελική ανάλυση δεν θα καταστεί δυνατή η επίτευξη του επιθυμητού στόχου που είναι η βιώσιμη ανάπτυξη του γεωργικού χώρου, όπως διατυπώθηκε ήδη στη γνωμοδότηση της ΟΚΕ «Μεταρρύθμιση/Χρηματοδότηση του ΚΓΠ (Ατζέντα 2000)» (ΕΕ C 407 της 28.12.98, σ. 1156).

7.4.5. Το συμβούλιο των υπουργών γεωργίας καθώς και οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων κατέβαλαν προσπάθειες να ανταποκριθούν με τα μεταρρυθμιστικά μέτρα, αφενός, στις νέες προκλήσεις της ευρωπαϊκής γεωργίας και, αφετέρου, στις βασικές αρχές, όπως καθορίστηκαν στη Σύνοδο Κορυφής του Λουξεμβούργου. Παρά ταύτα, η ΟΚΕ ανησυχεί για την αυξανόμενη πίεση στο εισόδημα των γεωργών καθώς και για την τάση για περαιτέρω συγκέντρωση.

7.5. Η ΚΓΠ πρέπει να ενισχύει την ιδιωτική πρωτοβουλία και να προωθήει την ανταγωνιστικότητα

7.5.1. Με τη συμφωνία των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων για τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ καθορίζονται τουλάχιστον για τα επόμενα χρόνια οι προϋποθέσεις για την γεωργική παραγωγή. Στον επικείμενο Γύρο διαπραγματεύσεων του ΠΟΕ, τόσο ενόψει της αναμενόμενης πίεσης λόγω της πραγματοποιούμενης ελευθέρωσης όσο και ενόψει της διεύρυνσης προς Ανατολάς, η ΚΓΠ θα παραμείνει στο επίκεντρο των συζητήσεων.

Ωστόσο, είναι αποφασιστικής σημασίας το γεγονός ότι όσα θα ακολουθήσουν θα οδηγήσουν σε σύγκλιση ως προς το εξής: ο στόχος της διασφάλισης του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου, δηλ. της πολυλειτουργικότητας της γεωργίας προϋποθέτει ορισμένα συγκεκριμένα μέτρα γεωργικής πολιτικής.

7.5.2. Όπως αναφέρθηκε στην εισαγωγή, το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο περιλαμβάνει ορισμένες υπηρεσίες, οι οποίες παρέχονται από τους απασχολούμενους στη γεωργία. Αναμφισβήτητη η πολυλειτουργικότητα της γεωργίας αποτελεί σαφές αίτημα της κοινωνίας στα κράτη μέλη της ΕΕ. Παράλληλα, είναι απαραίτητη η διασφάλιση ενός ικανοποιητικού επιπέδου ζωής των απασχολούμενων στη γεωργία, όπως προβλέπεται και στο άρθρο 33 της Συνθήκης της Ρώμης.

7.5.3. Η ΟΚΕ θεωρεί δεδομένο ότι στο μέλλον, πολύ περισσότερο από ό,τι τα προηγούμενα έτη, οι γεωργοί θα ενθαρρυνθούν να:

- αντιδράσουν εγκαίρως στη μεταβολή της αγοράς και να χρησιμοποιήσουν τις νέες ευκαιρίες πώλησης,
- να εκμεταλλευτούν στο έπακρο τις δυνατότητες για τεχνική πρόοδο, η οποία αποσκοπεί στη βελτιστοποίηση της παραγωγής και βρίσκεται σε αρμονία με τις αρχές της βιωσιμότητας και πληροί τις οικολογικές απαιτήσεις,
- να μειώσουν τις δαπάνες παραγωγής μέσω της συνεργασίας επιχειρήσεων και με τη μορφή συνεταιρισμού καθώς και να βελτιώσουν τη θέση τους στην αγορά,
- να επιτύχουν αύξηση της προστιθέμενης αξίας μέσω της διαφοροποίησης των προϊόντων, της ποιοτικής παραγωγής και της εύστοχης εκμετάλλευσης των δυνατοτήτων που προσφέρει η αγορά,
- να εκμεταλλευτούν τις πρόσθετες δυνατότητες ανταγωνισμού, όποτε αυτές προκύπτουν και μπορούν να τις αξιοποιηθούν αποτελεσματικά.

Στόχος των μέτρων της γεωργικής πολιτικής σε επίπεδο ΕΕ ή κρατών μελών, πρέπει να είναι και η υποστήριξη των ίδιων πρωτοβουλιών.

7.5.4. Οι πολλαπλές υπηρεσίες που αναμένονται από την ευρωπαϊκή γεωργία απαιτούν με τη σειρά τους, εκτός από την εφαρμογή νέων μέσων της ΚΓΠ, όπως π.χ. ασφάλιση της συγκομιδής και της απώλειας εισοδήματος, μια πολιτική τιμών και μια πολιτική αγοράς που θα βασίζεται στα τρία βασικά στοιχεία της ΚΓΠ: ενιαία αγορά, κοινοτική προτίμηση και χρηματοοικονομική αλληλεγγύη.

7.5.5. Σημαντικό στοιχείο του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου αποτελεί — όπως έχει ήδη τονισθεί — μια ανταγωνιστική και αποτελεσματική γεωργία. Οι γεωργοί ενθαρρύνονται να αξιοποιήσουν οι ίδιοι τις δυνατότητες αύξησης της ανταγωνιστικότητας. Ο ανταγωνισμός, όμως, δεν συνίσταται μόνο στο ύψος των τιμών, στο οποίο μπορούν να πωληθούν τα προϊόντα, αλλά και στην ποιότητα των γεωργικών προϊόντων, της φήμης των προϊόντων και της προέλευσής τους. Εν όψει της αύξησης του ανταγωνισμού πρέπει οι γεωργοί να υποστηριχθούν ικανοποιητικά στην προσπάθειά τους για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους.

Οι καταναλωτές απαιτούν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο παραγωγής, την προέλευση και την ποιότητα. Η επισήμανση αλλά και η δυνατότητα αναδρομικού ελέγχου της παραγωγής τροφίμων αποκτούν αυξανόμενη σημασία. Οι παραγωγοί που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις αυτές κατορθώνουν να παρακάμψουν τον αυξανόμενο ανταγωνισμό των τιμών (ο οποίος οφείλεται κυρίως στις συγκεντρώσεις στο εμπόριο των ειδών διατροφής) και να αποκομίσουν μεγαλύτερο κέρδος από τα προϊόντα τους. Ακόμη, πρέπει να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες ενός θετικού καθορισμού προϊόντων βάσει των κοινοτικών κανονισμών για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης⁽¹⁾ και για τις βεβαιώσεις ιδιοτυπίας⁽²⁾ προς τούτο, αποφασιστική σημασία κατέχει η εξάλειψη — όπου υφίστανται — των διοικητικών φραγμών και των οικονομικών επιβαρύνσεων για τον αιτούντα.

7.5.6. Χάρη στη μεγάλη επιστημονική και γεωργοτεχνολογική πρόοδο, η γεωργική παραγωγή μπόρεσε να σημειώσει τεράστια απόδοση, σε βαθμό που πριν από μερικές δεκαετίες δεν θα μπορούσε κανείς να διανοηθεί. Οι αποδέκτες αυτής της εξέλιξης δεν ήταν μόνον οι ίδιοι οι αγρότες αλλά κυρίως οι καταναλωτές, καθώς και η κοινωνία στο σύνολό της, γεγονός που αποτέλεσε βασική προϋπόθεση για την αύξηση της ευημερίας. Η ΟΚΕ θεωρεί αναγκαίο για την ευρωπαϊκή γεωργία να μπορέσει και στο μέλλον να εκμεταλλευτεί τις νέες εξελίξεις της τεχνολογίας, κυρίως μέσω της βιοτεχνολογίας. Χρειάζεται, ωστόσο, να δοθεί προσοχή, ώστε να ικανοποιούνται εν προκειμένω οι οικολογικές επιταγές και οι ανάγκες της κοινωνίας σε σχέση με την γεωργική παραγωγή και όχι μόνο να αποφεύγονται τα ανταγωνιστικά μειονεκτήματα που προκαλούν οι περιορισμοί αλλά αντίθετα να αντισταθμίζονται και να εξαιλεψονται. Οπωσδήποτε είναι αναγκαίο όπως η Ευρώπη εντείνει τις προσπάθειες στη γεωργική έρευνα για την ανάπτυξη τεχνολογιών του μέλλοντος. Οι προσπάθειες αυτές είναι αναγκαίες και προς το συμφέρον μιας μεγαλύτερης αυτονομίας.

7.5.7. Για να πληρούνται τα αιτήματα για προστασία του περιβάλλοντος, των ζώων, για την ποιότητα των προϊόντων και την υγεία, απαιτούνται κατάλληλες ρυθμίσεις, οι οποίες πρέπει να προσαρμοστούν σε νέες γνώσεις. Όπως αναφέρεται στο σημείο 2.5, οι καταρχήν αυστηρότεροι κανόνες της ΕΕ και οι όροι που επιβάλλονται στην παραγωγή, ενδέχεται να οδηγήσουν σε σημαντικά ανταγωνιστικά μειονεκτήματα για τους γεωργούς. Το γεγονός αυτό θα πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα ενόψει της αυξανόμενης παγκοσμιοποίησης του εμπορίου γεωργικών προϊόντων. Προκειμένου να διασφαλισθούν συνθήκες θεμιτού ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά, πρέπει να ισχύσουν σε όλα τα κράτη μέλη παρόμοιες απαιτήσεις όσον αφορά τα ποιοτικά και περιβαλλοντικά πρότυπα και τα προστασίας των ζώων.

(1) Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2081/92 του Συμβουλίου της 14.7.1992 για την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και των ονομασιών προέλευσης των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων (ΕΕ L 208 της 24.7.1992, σ. 1).

(2) Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2082/92 του Συμβουλίου της 14.7.1992 για τις βεβαιώσεις ιδιοτυπίας των γεωργικών προϊόντων και των τροφίμων (ΕΕ L 208 της 24.7.1992, σ. 9).

Όπως έχει τονιστεί και σε παλαιότερες γνωμοδοτήσεις, η ΟΚΕ θεωρεί ότι σημαντικά πρότυπα για τη γεωργική παραγωγή πρέπει να διασφαλίζονται και μέσω δεσμευτικών κανόνων σε διεθνές επίπεδο, προκειμένου να αποφευχθούν μη αντιμετωπίσιμες στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Εκτός αυτού, κατά τη θέσπιση νέων κανόνων για την παραγωγή, δηλ. την προσαρμογή σε νέες γνώσεις ή συνθήκες, απαιτείται να επικρατήσει η λογική ότι πραγματοποιείται μόνον ό,τι κρίνεται απαραίτητο και δεν εφαρμόζεται ό,τι δεν έχει πραγματιστική βάση.

7.6. Διατήρηση των βασικών λειτουργιών των οργανώσεων αγοράς

7.6.1. Η ΟΚΕ υποστηρίζει ότι η παραγωγή γεωργικών αγαθών για την αγορά θα αποτελεί και στο μέλλον βασική πηγή εισοδήματος καθώς και ένα απαραίτητο στοιχείο του ευρωπαϊκού προτύπου. Οι γεωργικές αγορές είναι απαραίτητες ιδιαίτερα σε περίπτωση μείωσης των τιμών. Οι έντονες μειώσεις των τιμών δίνουν συχνά λανθασμένα μηνύματα, οδηγούν προσωρινά σε μεγάλες απώλειες και δεν είναι μακροπρόθεσμα συμφέρουσες για τους καταναλωτές⁽³⁾. Οι οργανώσεις αγοράς αποτελούν σχετικά ένα δίκτυο ασφάλειας. Δεν πρέπει όμως να έχουν σαν συνέπεια τη στρέβλωση των αγορών. Η γεωργική παραγωγή επιβάλλεται να κατευθύνεται μακροπρόθεσμα προς τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά.

7.6.2. Πρέπει, ωστόσο να διασαφηνιστεί ότι, όπως και στο παρελθόν έτσι και σήμερα απαιτείται να προσαρμοστούν οι οργανώσεις αγοράς στις κατά καιρούς μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς και του ανταγωνισμού. Αυτό, όμως, δεν πρέπει να έχει ως συνέπεια να μη λαμβάνονται υπόψη ορισμένα βασικά συστατικά μιας οργάνωσης αγοράς, π.χ. ρυθμίσεις για τις εξαγωγές και ρυθμίσεις παρέμβασης ή δοκιμασμένα μέσα για τον προσανατολισμό της προσφοράς.

7.6.3. Θεωρείται δεδομένο ότι οι γεωργικές επιχειρήσεις στα κράτη μέλη της ΕΕ, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη εξαιρέσεις και ορισμένες ιδιαίτερα ευνοϊκές καταστάσεις της αγοράς, στο μέλλον δεν θα είναι σε θέση να παράγουν με βιώσιμο τρόπο σε τιμές της παγκόσμιας αγοράς (βλ. προηγούμενο και επόμενο σημείο). Αντιθέτως, η πολυλειτουργικότητα της ευρωπαϊκής γεωργίας θα αποκτήσει στο μέλλον ακόμη μεγαλύτερη κοινωνική σημασία.

(3) Στη μελέτη της Ευρωπαϊκή Επιτροπή με τίτλο «Προς μια κοινή γεωργική πολιτική και μια πολιτική της υπαίθρου για την Ευρώπη» (Ευρωπαϊκή Οικονομία αριθ. 5/97), την οποία επεξεργάστηκαν εμπειρογνώμονες για τη γεωργία, προβλέπεται η θέσπιση μέτρων από το δημόσιο τομέα για τη σταθεροποίηση της αγοράς στη γεωργία λόγω των ακόλουθων ιδιοτεροτήτων:

- υψηλός κίνδυνος λόγω της εξάρτησης από τις καιρικές συνθήκες και τις διάφορες ζημιές και ασθένειες (κυρίως γεωγραφικά περιορισμένες)
- υψηλός κίνδυνος όσον αφορά τα κεφάλαια και τις νομισματικές ισοτιμίες (ζήτημα που αφορά το σύνολο του τομέα, που όμως με την θέση σε ισχύ της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, ο κίνδυνος αυτός εξαιρείται από την εσωτερική αγορά)
- η μεγάλη διασπορά μικρών επιχειρήσεων, οι οποίες διαθέτουν ανεπαρκή και μη ευέλικτα επενδυτικά κεφάλαια και οι δυνατότητές τους για τη διαχείριση των ιδιόκτητων γαιών είναι πολύ περιορισμένες
- η πολύ ισχυρή εξάρτηση από τις εποχιακές και βιολογικές διαδικασίες ανάπτυξης
- οι παραγωγοί που ως μονάδες διαθέτουν ανεπαρκείς πόρους και πληροφορίες όσον αφορά τη διαχείριση των κινδύνων
- η υποχρέωση τακτικής προσφοράς προϊόντων για τα αγαθά καθημερινής ανάγκης.

Δεδομένου ότι οι προαναφερθείσες διαφορές δεν θα εξαλειφθούν στο μέλλον αλλά επίσης επειδή αναμένεται να οξυνθούν οι απαιτήσεις που τίθενται στη γεωργική παραγωγή, η ΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη τη διατήρηση κατάλληλης εξωτερικής προστασίας.

Στο βαθμό που περιοριστεί η εξωτερική προστασία, είναι απαραίτητο να διατηρηθεί η πολυλειτουργικότητα της ευρωπαϊκής γεωργίας και ειδικότερα των κοινών υπηρεσιών των γεωργικών επιχειρήσεων σε επαρκή βαθμό μέσω της ανάλογης αύξησης και της διατήρησης των άμεσων πληρωμών. Το γεγονός αυτό πρέπει να συνεκτιμηθεί όχι μόνον κατά τον επόμενο γύρο των διαπραγματεύσεων του ΠΟΕ αλλά και κατά τις διαπραγματεύσεις για τη σύναψη συμφωνίας ελεύθερης ζώνης συναλλαγών μεταξύ της ΕΕ και τρίτων χωρών ή ομάδας κρατών.

7.6.4. Η ΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να λάβει όλα τα μέτρα για να εξασφαλιστεί ότι στον επόμενο γύρο διαπραγματεύσεων του ΠΟΕ θα συζητηθεί όχι μόνο μια περαιτέρω μείωση όσον αφορά την εξωτερική προστασία αλλά, και πάλι με στόχο την επίτευξη συνθηκών θεμιτού ανταγωνισμού, η επιβολή της εφαρμογής των ελάχιστων προτύπων στον περιβαλλοντικό και κοινωνικό τομέα σε όλα τα κράτη μέλη του ΠΟΕ, όπως τονίζεται και στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της ΟΚΕ για τον «Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (1)». Στο βαθμό που επιτευχθεί πρόοδος στη θέσπιση δεσμευτικών κανόνων για ένα θεμιτό εμπόριο γεωργικών προϊόντων στα πλαίσια του ΠΟΕ, είναι δικαιολογημένη και περαιτέρω ελευθέρωση των διεθνών συναλλαγών.

7.6.5. Η ασφάλεια και η ποιότητα των τροφίμων, η υγεία των ανθρώπων, των ζώων και των φυτών αλλά και οι σωστές συνθήκες διαβίωσης των ζώων, αποτελούν απαιτήσεις του πληθυσμού, οι οποίες πρέπει να λαμβάνονται ολοένα πιο έντονα υπόψη από την ευρωπαϊκή γεωργία και να ενσωματώνονται στο κοινοτικό δίκαιο μέσω των κατάλληλων διατάξεων. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της διότι η Επιτροπή προτίθεται να προβάλλει τα ζητήματα αυτά ως σημαντικά αιτήματα στις διαπραγματεύσεις. Στόχος πρέπει να είναι η επίτευξη κανόνων που να εμποδίζουν την καταστρατηγήση αυστηρών κοινοτικών ρυθμίσεων μέσω εισαγωγών που στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό από τρίτες χώρες, οι οποίες δεν διαθέτουν παρόμοιες αυστηρές ρυθμίσεις, γεγονός που μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να τεθούν σε κίνδυνο ολόκληροι τομείς της παραγωγής. Είναι απαραίτητο κάθε κράτος να έχει τη δυνατότητα να ανταποκρίνεται στα σημαντικά αιτήματα των καταναλωτών του. Η ΟΚΕ θεωρεί εύστοχη την θέση σε εφαρμογή της αρχής της πρόνοιας (άρθρο 5, παρ. 7 της Συμφωνίας για τα υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά μέτρα) με βάση την ομοιόμορφη αξιολόγηση του κινδύνου στο πλαίσιο του ΠΟΕ, όπως άλλωστε προτείνει και η Επιτροπή.

7.6.6. Η ΟΚΕ τάσσεται υπέρ μιας διαφοροποιημένης προσέγγισης όσον αφορά την περαιτέρω ελευθέρωση, ανάλογα με την κατάσταση και τις ανάγκες κάθε επιμέρους τομέα παραγωγής. Επίσης κρίνει αναγκαίο να δημιουργηθούν μηχανισμοί για την αντιμετώπιση των συναλλαγματικών διακυμάνσεων. Απολύτως απαραίτητη είναι, κατά τη γνώμη της ΟΚΕ η παράταση της ισχύος της ειρηνευτικής ρήτρας και μετά το έτος 2003. Το ίδιο ισχύει και για την ειδική προστατευτική ρήτρα που προβλέπεται στο άρθρο 5 της γεωργικής συμφωνίας του ΠΟΕ.

7.6.7. Σε έναν κόσμο που διέπεται από την κατανομή εργασίας, οι εξαγωγές κατέχουν ουσιαστική θέση. Από τα πολλά σημεία που αναφέρονται στην παρούσα γνωμοδότηση, ιδιαίτερα σημαντικοί

είναι ότι στο μέλλον οι επιστροφές κατά τις εξαγωγές να μπορούν να διαδραματίσουν ορισμένο ρόλο στην οργάνωση αγοράς. Σκοπός είναι, πάντως, να συναφθούν διεθνείς συμφωνίες που περιορίζουν όλους τους τύπους επιδότησης των εξαγωγών όσο το δυνατόν περισσότερο για να καθιερωθούν θεμιτές συνθήκες ανταγωνισμού στις διεθνείς αγορές. Η ΟΚΕ υποστηρίζει, ωστόσο, ότι:

- η ευρωπαϊκή γεωργία πρέπει να καταβάλλει κάθε προσπάθεια, προκειμένου να χρησιμοποιήσει το γεωγραφικό πλεονέκτημα που διαθέτει στις δικές της αγορές με τέτοιο τρόπο, ώστε να ικανοποιεί πλήρως τις ανάγκες του καταναλωτή για είδη διατροφής (μείωση του βαθμού εξάρτησης από τις εξαγωγές),
- οι εξαγωγικές δυνατότητες χρησιμοποιούνται κυρίως για εκείνα τα προϊόντα, όπου η ευρωπαϊκή γεωργία και η βιομηχανία επεξεργασίας διαθέτουν συγκριτικά πλεονεκτήματα, τα οποία έχουν ισχυρή αγοραστική ζήτηση σε παγκόσμια κλίμακα και τα οποία μπορούν να εξαχθούν χωρίς αντισταθμιστικές πληρωμές,
- τα μέσα χειρισμού της προσφοράς μπορούν να διασφαλίσουν όχι μόνον την τήρηση των ανειλημμένων υποχρεώσεων στο πλαίσιο του ΠΟΕ αλλά και να εμποδίσουν τις εξαγωγές «με οποιοδήποτε αντίτιμο»,
- αποδίδεται προσοχή στην ευρωπαϊκή εξαγωγική πολιτική γεωργικών προϊόντων και βάσει ποικίλων καταστάσεων της γεωργίας στα κράτη αγοραστές και ιδίως στα αναπτυσσόμενα κράτη.

7.6.8. Όσον αφορά τις ενισχύσεις στις εισαγωγές, αναμένεται να διαπιστωθούν σημαντικές διαφορές στον προσεχή γύρο διαπραγματεύσεων του ΠΟΕ. Η γεωργική συμφωνία του ΠΟΕ χαρακτηρίζει σαφώς στο άρθρο 10, παρ. 3 τις εξαγωγικές πιστώσεις και εγγυήσεις ως εξαγωγικές επιδοτήσεις χωρίς ωστόσο να ορίζει κάποια πειθαρχικά μέτρα. Είχε προβλεφθεί σχετική συμφωνία κατά τη φάση εφαρμογής του Γύρου της Ουρουγουάης, χωρίς ωστόσο να δοθεί συνέχεια. Στον επόμενο γύρο διαπραγματεύσεων δεν πρόκειται να συμφωνηθούν νέοι περιορισμοί στις εξαγωγικές ενισχύσεις, ούτε να ληφθούν τα αντίστοιχα πειθαρχικά μέτρα για τις εξαγωγικές πιστώσεις και εγγυήσεις. Δεδομένου ότι και στο μέλλον, οι τιμές στην παγκόσμια αγορά κατά κανόνα θα είναι χαμηλότερες από τις εσωτερικές τιμές στην ΕΕ, δεν αναμένεται να πραγματοποιηθεί συμφωνία σχετικά με το μέλλον των εξαγωγικών ενισχύσεων.

7.7. Άμεσες πληρωμές με λειτουργικό προσανατολισμό

7.7.1. Η πολυλειτουργικότητα της ευρωπαϊκής γεωργίας περιλαμβάνει παροχές, οι οποίες στο παρελθόν αποζημιώνονταν λιγότερο ή περισσότερο ικανοποιητικά, μέσω της πώλησης των προϊόντων. Τούτο ισχύει όλο και λιγότερο, έτσι ώστε οι άμεσες πληρωμές να αποκτούν μεγαλύτερη σημασία για το εισόδημα των γεωργών. Οι άμεσες πληρωμές έχουν σημαντική λειτουργία, αποτελούν, όμως, μόνον ένα συμπλήρωμα, καθώς ο γεωργός είναι ένας επιχειρηματίας που παράγει για την αγορά και επομένως επιδιώκει να κερδίσει το εισόδημά του σε μεγάλο βαθμό από την πώληση προϊόντων.

7.7.2. Με τη μεταρρύθμιση της γεωργικής πολιτικής το 1992 έγινε ένα σημαντικό βήμα προς την επέκταση των άμεσων πληρωμών, το οποίο σήμερα ενισχύεται συνεχώς. Για τους γεωργούς, αλλά και για τη συνειδητοποίηση της θέσης τους, είναι καθοριστικής σημασίας οι εν λόγω πληρωμές να μην αποτελούν μόνιμο θέμα πολιτικών αντιπαραθέσεων και να ξεκαθαριστεί για ποιο σκοπό καταβάλλονται οι άμεσες πληρωμές καθώς και ότι πρέπει να υπάρξει μακροπρόθεσμη διασφάλισή τους.

(1) ΕΕ C 101 της 12.4.1999, σ. 43.

7.7.3. Η ΟΚΕ υποστηρίζει σαφώς την αρχή ότι οι άμεσες πληρωμές θα πρέπει να προσανατολίζονται προς τη διαρκή διασφάλιση αυτού του μέσου της ΚΓΠ. Πρέπει επομένως να γίνει ο διαχωρισμός ανάμεσα σε:

- άμεσες πληρωμές ως αποζημίωση για υπηρεσίες κοινού συμφέροντος που δεν έχουν καμία αγοραστική τιμή,
- άμεσες πληρωμές ως αντιστάθμισμα για την πτώση των τιμών, στο βαθμό που τούτο δικαιολογείται,
- άμεσες πληρωμές ως αντιστάθμισμα για σταθερές, μη μεταβαλλόμενες φυσικές δυσχέρειες.

Καθώς η αρχή αυτή κατά την εν λόγω μεταρρύθμιση στην «Ατζέντα 2000» δεν τηρείται πλέον, υπάρχει κίνδυνος, σύμφωνα με τη γνώμη της ΟΚΕ, για πιο μακροπρόθεσμες αρνητικές συνέπειες.

7.7.4. Η ΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη επαρκούς αιτιολόγησης των άμεσων πληρωμών, προκειμένου να γίνουν καλύτερα αποδεκτές από το κοινό. Ωστόσο, εάν δυσχεραίνουν σταθερά οι προϋποθέσεις χορήγησής τους και λαμβανομένης υπόψη της μείωσης του αριθμού των γεωργών που πληρούν τις εν λόγω προϋποθέσεις, τίθεται το ερώτημα εάν πλέον να εκπληρώνονται οι αρχικοί στόχοι.

Ασφαλώς δεν επιτυγχάνονται οι στόχοι εάν επιβληθούν αυστηρότεροι κανόνες επιλεξιμότητας, οι οποίοι αφενός, δυσχεραίνουν την επίλυση προβλημάτων προσαρμογής και, αφετέρου, εμποδίζουν τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας σε διεθνές επίπεδο. Εξάλλου πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο γεγονός ότι η διαχείριση των άμεσων πληρωμών, καθώς και άλλων ενισχύσεων, πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματική και να μην χαρακτηρίζεται από γραφειοκρατικές ακαμψίες.

7.7.5. Μια απόδειξη ισχύος για την Κοινότητα θα είναι σε ποιο βαθμό θα επιτύχει, στα πλαίσια του επερχόμενου γύρου εμπορικών διαπραγματεύσεων του ΠΟΕ, να προασπίσει τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ. Η Επιτροπή έχει κατ' επανάληψη διαβεβαιώσει ότι οι τροποποιημένες ή οι νέες επιδοτήσεις στο πλαίσιο των οργανώσεων αγοράς συμφωνούν με τις απαιτήσεις του «Blue box» και ότι η έντονη προάσπισή τους γίνεται με στόχο μια πιο μακροπρόθεσμη διασφάλισή τους. Η ΟΚΕ θεωρεί απολύτως αναγκαία τη διασφάλιση των πληρωμών, καθώς η διαχείριση της προσφοράς μέσω του «Blue Box» αποδείχθηκε επιτυχής. Επίσης χρειάζεται να διασφαλιστεί το «Green box», επειδή τα «πράσινα μέτρα» αποκτούν αυξανόμενη σημασία, επηρεάζουν ελάχιστα τις εμπορικές συναλλαγές, αλλά αποτελούν απαραίτητο μέσο για την πληρωμή ορισμένων υπηρεσιών της γεωργίας.

7.7.6. Η ενισχυμένη από το 1992 τάση της ΚΓΠ να περιορίσει τις δαπάνες για μέτρα στήριξης των τιμών και να επεκτείνει τις άμεσες πληρωμές ως αντιστάθμισμα, καθιστά το εισόδημα των γεωργών εξαρτώμενο σε μεγάλο βαθμό από τον προϋπολογισμό. Η ΟΚΕ τονίζει ότι πρέπει να εξασφαλιστεί πιο μακροπρόθεσμα η χρηματοοικονομική βάση για τις άμεσες πληρωμές, ώστε να αποκτήσουν οι γεωργοί την απαιτούμενη ασφάλεια.

7.8. Πολιτική για την ανάπτυξη της υπαίθρου

7.8.1. Τα μέτρα μιας ολοκληρωμένης αναπτυξιακής πολιτικής για την υπαίθρο, ο δεύτερος πυλώνας της ΚΓΠ έχουν μεγάλη σημασία. Στην προκειμένη περίπτωση πρόκειται κυρίως για τη συνένωση των υφιστάμενων συνοδευτικών μέτρων στήριξης (περιβαλλοντικό πρόγραμμα και δασοκομία), διαρθρωτικών μέτρων για τη γεωργία (μέχρι σήμερα ως στόχος 5α), καθώς και των παλαιότερων προγραμμάτων στήριξης που περιορίζονται μέχρι στιγμής σε περιοχές στόχους.

7.8.2. Η ΟΚΕ θεωρεί τη συνένωση ουσιαστική γιατί με τον τρόπο αυτό μπορεί να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα στον προγραμματικό στόχο για την ενίσχυση της ολοκληρωμένης πολιτικής για την ανάπτυξη της υπαίθρου, με ιδιαίτερη έμφαση στη γεωργία. Η πολιτική για την ανάπτυξη της υπαίθρου κατεχει σημαντικό ρόλο, δεν μπορεί όμως να αντικαταστήσει τα κλασικά μέσα της ΚΓΠ. Η ΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι το προβλεπόμενο ύψος του προϋπολογισμού καλύπτει μόνον τις μέχρι στιγμής δαπάνες. Προκειμένου να καλυφθούν οι πραγματικές απαιτήσεις, ιδιαίτερα με στόχο τη διασφάλιση της πολυλειτουργικότητας της γεωργίας σε όλες τις περιοχές της ΕΕ, χρειάζεται ένα ευρύτερο δημοσιονομικό πλαίσιο.

7.8.3. Η θέση των ευρωπαϊών γεωργών στις αγορές πρέπει να ενισχυθεί και οι επιχειρήσεις εμπορίας και επεξεργασίας πρέπει ιδίως να είναι ανταγωνιστικές, προκειμένου να αντεπεξέλθουν στην αυξανόμενη πίεση του ανταγωνισμού. Σχετικά στους συνεταιρισμούς ανήκει μια αποφασιστική λειτουργία. Τα μέτρα στήριξης που προβλέπονται από τη νομοθεσία για την «ανάπτυξη της υπαίθρου» είναι πολύ σημαντικά. Η ΟΚΕ αναμένει μια αποτελεσματική και σύμφωνη με τους τιθέμενους στόχους εφαρμογή τους. Επιπλέον η ΟΚΕ θεωρεί ότι εύστοχα μέτρα εμπορικής προώθησης αποτελούν αξιόλογη βάση για την εδραίωση της θέσης στην εσωτερική αγορά και σε τρίτες αγορές. Ουσιαστικός στόχος πρέπει να είναι η δυνατότητα των γεωργών να επιτυγχάνουν υψηλότερη προστιθέμενη αξία, η ενίσχυση της εκμετάλλευσης ενδογενών πόρων στις περιφέρειες και, κατά συνέπεια, η αειφόρος βελτίωση των οικονομικών συνθηκών στις αγροτικές περιοχές.

7.8.4. Με τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ προβλέπεται περαιτέρω αύξηση για τους γεωργούς σε μειονεκτούσες περιοχές, των σημαντικών αντισταθμιστικών πληρωμών. Πρόκειται για ένα μέσο που συμβάλλει ουσιαστικά στη διασφάλιση των γεωργικών μονάδων σε αυτές τις περιοχές. Αυτές οι δοκιμασμένες και αναμφισβήτητα ουσιαστικές άμεσες πληρωμές είναι σχεδιασμένες για να προσφέρουν αντιστάθμισμα για διαρκή φυσικά μειονεκτήματα. Η ΟΚΕ υποστηρίζει να διατηρηθεί η εν λόγω αρχή και να μη συσχετίζεται με άλλους στόχους της ΚΓΠ.

7.8.5. Με στόχο να διατηρηθεί η εκτατική εκμετάλλευση στις μειονεκτούσες περιοχές και να διασφαλιστεί η πολυλειτουργικότητα των αγροτικών επιχειρήσεων, η ΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο το ρόλο της γεωργικής παραγωγής και, συνεπώς, υποστηρίζει συγκεκριμένα μέτρα, μέσω των οποίων η παραγωγή μπορεί να διατηρηθεί σταθερή ακόμη και υπό δυσμενείς συνθήκες. Τούτο ισχύει ιδιαίτερα για ορισμένα προϊόντα για τα οποία δεν υφίσταται εναλλακτική λύση όπως για την γαλακτοπαραγωγή ή την εκτροφή βοοειδών και προβάτων σε συγκεκριμένες περιοχές.

7.9. Συμπληρωματικές ή εναλλακτικές δυνατότητες εισοδήματος και απασχόλησης για τους γεωργούς

7.9.1. Το γεγονός ότι οι γεωργοί κερδίζουν το εισόδημά τους με ποικίλες δραστηριότητες σε διαφορετικούς τομείς, δεν αποτελεί νέο φαινόμενο. Σε ορισμένα κράτη μέλη, η κατάσταση αυτή είναι πολύ χαρακτηριστική λόγω των υφιστάμενων δομών και γεωγραφικών συνθηκών. Η μείωση του γεωργικού εισοδήματος, η οποία παρατηρείται σε μεγάλο αριθμό γεωργικών μονάδων καθώς και οι προσωπικές προσδοκίες εισοδήματος, αποτελούν συχνά λόγους για τους οποίους οι γεωργοί αναζητούν συμπληρωματικές δυνατότητες απόκτησης εισοδήματος.

7.9.2. Οι συμπληρωματικές δυνατότητες απόκτησης εισοδήματος μπορούν να συμβάλλουν στην οικονομική εδραίωση των παραγωγικών μονάδων. Στα προγράμματα για την ανάπτυξη της υπαίθρου πρέπει να δοθεί ουσιαστική βαρύτητα στην απασχόληση εν γένει και στην εξασφάλιση συμπληρωματικών δυνατοτήτων απόκτησης εισοδήματος και συμπληρωματικών πόρων για τους γεωργούς και τις οικογένειές τους. Η ΟΚΕ υποστηρίζει αυτήν τη στρατηγική, στοχεύοντας όμως στην αποτελεσματική εφαρμογή της, απαιτεί τη μείωση των νομικών περιορισμών και κωλυμάτων, καθώς οι στόχοι που έχουν τεθεί δεν είναι δυνατόν να επιτευχθούν μόνον με οικονομική ενίσχυση.

7.10. Η πρόκληση για νέες πρώτες ύλες

7.10.1. Ο εφοδιασμός σε ενέργεια και πρώτες ύλες μαζί με την προσφορά ειδών διατροφής και ζωοτροφών, αποτελούν ανάκαθεν βασική λειτουργία της γεωργίας και της δασοκομίας. Η βιομάζα ως νέα πρώτη ύλη αποκτά όλο και μεγαλύτερη αξία. Οι γεωργοί μπορούν να διαθέτουν βιομάζα ως πρώτη ύλη σε όλο και μεγαλύτερη σημασία. Η δυνατότητα να ληφθεί υπόψη και αυτή η πτυχή δεν πρέπει να εκλαμβάνεται μόνο ως τμήμα της πολυλειτουργικότητας της ευρωπαϊκής γεωργίας αλλά αποτελεί σημαντική συμβολή για το περιβάλλον, την απασχόληση και κυρίως τη διαμόρφωση του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου.

7.10.2. Η βιομάζα χρησιμοποιείται σε ορισμένους βιομηχανικούς τομείς ως εναλλακτική πρώτη ύλη. Στην ίδια κατηγορία ανήκουν και διάφορες πρώτες ύλες φυτικής προέλευσης που χρησιμοποιούνται στη χημική βιομηχανία, π.χ. υποκατάστατα απορρυπαντικών, μελάνια εκτύπωσης, φυτικές ίνες για την αυτοκινητοβιομηχανία. Λόγω των υφιστάμενων προβλημάτων στην εναπόθεση απορριμμάτων, ιδιαίτερη σημασία καταλαμβάνει η αυξανόμενη χρήση φυτικών αμύλων ως πρώτη ύλη για την βιομηχανία συσκευασίας. Η ΟΚΕ θεωρεί πολύ θετικές τις εξελίξεις και, συνεπώς, υποστηρίζει την περαιτέρω προώθησή τους, με συνειστέμηση των περιβαλλοντικών πτυχών.

7.10.3. Στο πρωτόκολλο του Κυότο⁽¹⁾ η ΕΕ ανέλαβε την υποχρέωση να μειώσει τα αέρια που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου κατά 8 % κατά την περίοδο 2008-2012 σε σχέση με το 1990. Όσον αφορά την εν λόγω δέσμευση, στο Λευκό Βιβλίο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Ενέργεια για το μέλλον -Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας⁽²⁾» προβλέπεται διπλασιασμός του μεριδίου των ανανεώσιμων φορέων ενέργειας από 6 % σε 12 % μέχρι το έτος 2010. Η βιομάζα κατέχει στην προκειμένη περίπτωση σημαντικό ρόλο.

7.10.4. Εκτός από τη σημαντική συνέπεια για το περιβάλλον, η μεγαλύτερη χρήση βιομάζας για την παραγωγή ενέργειας, έχει μεγάλη επίδραση και στην απασχόληση. Στο Λευκό Βιβλίο της Επιτροπής (και στη μελέτη Teres II)⁽³⁾ υποστηρίζεται ότι μέχρι το 2010 θα μπορέσουν να δημιουργηθούν 500 000 θέσεις εργασίας (καθαρός αριθμός).

7.10.5. Η ΟΚΕ είναι της άποψης ότι πέρα από την επαρκή χρηματοδότηση για την ανανεώσιμη πρώτη ύλη, πρέπει να θεσπισθούν κατάλληλα μέτρα για να διευκολυνθεί η χρησιμοποίηση της βιομάζας στον τομέα της ενέργειας και της αξιοποίησης των διαθέσιμων υλών. Τα μέτρα μπορούν να αφορούν τα εξής:

- βελτίωση της ανταγωνιστικής θέσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας έναντι των ορυκτών πηγών ενέργειας, όπως πράττουν ήδη ορισμένα κράτη μέλη μέσω φορολογικών μέτρων·
- θέσπιση κοινοτικής ρύθμισης για την καθιέρωση βιολογικών καυσίμων, αφού ληφθούν υπόψη οικολογικές και οικονομικές πτυχές·
- παρότρυνση για ενισχυμένη χρήση ρεύματος και θερμότητας από «ανανεώσιμες πηγές ενέργειας όπως βιομάζα, αιολική και φωτοβολταϊκή ενέργεια»·
- εξάλειψη των περιορισμών σχετικά με τους ελαιούχους σπόρους προς σπορά με βάση τη συμφωνία Blair-House,
- εξάλειψη των διοικητικών εμποδίων για την καλλιέργεια μη διατροφικών γεωργικών προϊόντων.

Η ΟΚΕ επιθυμεί επίσης την εντατικοποίηση της έρευνας με στόχο να καταστεί η βιομάζα ανταγωνιστικότερη σε σχέση με τις ορυκτές πρώτες ύλες και την ανάπτυξη νέων δυνατοτήτων αξιοποίησης, π.χ. στη χημική βιομηχανία ή στη βιομηχανία κατασκευής αυτοκινήτων.

8. Συμπεράσματα

8.1. Το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο πρέπει να θεωρηθεί αναπόσπαστο τμήμα της αυτόνομης πορείας που έχει χαραχθεί στον τομέα της κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής και αποτελεί ήδη από μία δεκαετία χαρακτηριστικό στοιχείο ορισμένων κρατών μελών. Αποτελεί τον πολιτικό προσανατολισμό μίας γεωργίας που απαρτίζεται από εκμεταλλεύσεις οικογενειακού χαρακτήρα, που στοχεύει στην βιωσιμότητα από οικονομική, κοινωνική και οικολογική άποψη και είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις προσδοκίες της κοινωνίας, πρόκειται δηλαδή για μία πολυλειτουργική γεωργία.

8.2. Η ΟΚΕ αντιλαμβάνεται τη σημασία που έχει το γεγονός ότι τόσο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσο και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών αλλά και οι επαγγελματικές οργανώσεις των ευρωπαίων γεωργών αναγνωρίζουν ρητά το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο. Όσο θετική κι αν είναι η αναγνώριση αυτή δεν πρέπει ωστόσο να λησμονείται ότι εκείνο που έχει αποφασιστική σημασία είναι να αντικατοπτρίζεται η αναγνώριση αυτή στην πολιτική πραγματικότητα.

8.3. Η διατήρηση του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου δεν πρέπει ωστόσο να ερμηνευθεί ως αντίθεση στην αναγκαιότητα να προσαρμόζονται οι γεωργοί αδιάλειπτα στις συνεχώς μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες, στην αναγκαία ανταγωνιστικότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων ή στον αναγκαίο προσανατολισμό της παραγωγής προς τις απαιτήσεις της αγοράς.

(1) Πρωτόκολλο του Κυότο σχετικά με μια Συμφωνία πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές αλλαγές, της 11.12.97.

(2) COM(97) 599 τελικό της 26.11.1997. «Ενέργεια για το μέλλον — ανανεώσιμες πηγές ενέργειας», Λευκό Βιβλίο για μια κοινή στρατηγική και ένα σχέδιο δράσης.

(3) Teres II, Ευρωπαϊκή Επιτροπή 1997.

8.4. Πάντως είναι αδιαμφισβήτητο το εξής: το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη διασφάλιση στο μέλλον, της πολυλειτουργικότητας της γεωργίας την οποία απαιτεί η κοινωνία. Αν η γεωργία προσανατολίζεται αποκλειστικά προς την διεθνή ανταγωνιστικότητα δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί στην απαίτηση αυτή.

8.5. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί ότι η «πολιτική για την εδραίωση του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου» είναι αναγκαία για τη διασφάλιση ενός ευκαταίου προτύπου γεωργικής πολιτικής μέσω συγκεκριμένων μέτρων. Έχει σημασία να διασφαλίζονται μακροπρόθεσμα οι επιδόσεις μίας πολυλειτουργικής γεωργίας ακόμη και με την αυξανόμενη πίεση του ανταγωνισμού.

8.6. Σημαντικό στοιχείο του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου είναι η ύπαρξη ανταγωνιστικής και αποδοτικής γεωργίας. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί αυτονόητο ότι στο μέλλον οι γεωργοί θα παροτρυνθούν περισσότερο να αξιοποιούν τις υφιστάμενες δυνατότητες για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, τη διατήρηση των πλεονεκτημάτων στις αγορές και των πρόσθετων κερδών και δυνατοτήτων απόκτησης εισοδήματος, τομείς όπου οι ίδιες πρωτοβουλίες πρέπει να υποστηριχθούν κατάλληλα. Για τη βελτίωση της αποδοτικότητας είναι απαραίτητη και η τεχνική πρόοδος. Ακόμη, η ΟΚΕ θεωρεί ορθή και απαραίτητη την πραγματοποίηση των κατάλληλων αντισταθμίσεων, όταν διάφοροι οικολογικοί ή ηθικοί περιορισμοί ή κοινωνικές προσταγές επιφέρουν στις γεωργικές επιχειρήσεις ανταγωνιστικά μειονεκτήματα, τα οποία δεν μπορούν να καλυφθούν με αύξηση των τιμών.

8.7. Με τις δεδομένες συνθήκες παραγωγής στα κράτη μέλη, είναι, ωστόσο, αδύνατο να διασφαλιστεί η πολυλειτουργικότητα της γεωργίας σύμφωνα με τους όρους της παγκόσμιας αγοράς. Οι κανονισμοί ρύθμισης της αγοράς, οι άμεσες πληρωμές με στόχο τη λειτουργικότητα, τα διαρθρωτικά μέτρα για τη γεωργία και τα προγράμματα ενίσχυσης έχουν ιδιαίτερη σημασία για την ύπαιθρο. Οι υπηρεσίες πρέπει να αμείβονται αντίστοιχα.

8.8. Η ευρωπαϊκή γεωργία πρέπει να προσανατολίζεται και στο μέλλον προς την παραγωγή, να είναι σε θέση να προσφέρει καλά και ποιοτικά είδη διατροφής. Η γεωργία αποκτά αυξανόμενη σημασία ως προμηθευτής πρώτων υλών για τους μη διατροφικούς τομείς, πρέπει να είναι φιλική προς το περιβάλλον, να είναι βιώσιμη αλλά να είναι επίσης σε θέση να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της κοινωνίας. Οι απαιτήσεις που τίθενται έναντι της ευρωπαϊκής γεωργίας είναι εντελώς διαφορετικές από αυτές που αντιμετωπίζει η γεωργία στην αμερικανική ήπειρο, αλλά επιπλέον πρέπει να διασφαλίσει τη θέση της σε ένα σχετικά ακριβό περιβάλλον. Συνεπώς είναι απαραίτητο να διατηρηθεί και στο μέλλον έως έναν βαθμό η εξωτερική προστασία και είναι εξίσου απαραίτητο να διατηρηθούν και ορισμένα άλλα στοιχεία ρύθμισης των οργανώσεων της αγοράς.

Το «να» στο γεωργικό πρότυπο σημαίνει όμως ότι κατά τον επόμενο γύρο εμπορικών διαπραγματεύσεων του ΠΟΕ θα πρέπει να παραμείνουν αδιαμφισβήτητα ορισμένα σημαντικά στοιχεία της ΚΓΠ. Είναι ανάγκη να ισχύει η ακόλουθη σημαντική αρχή: μόνο στο βαθμό που σημειώνεται πρόοδος κατά τη θέσπιση δεσμευτικών κανόνων για δίκαιους όρους ανταγωνισμού στο διεθνές εμπόριο γεωργικών προϊόντων δικαιολογείται η περαιτέρω φιλελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου.

Βρυξέλλες, 21 Οκτωβρίου 1999.

Η Πρόεδρος
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Beatrice RANGONI MACHIAVELI

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι συνέπειες από την εφαρμογή της ΟΝΕ για την οικονομική και κοινωνική συνοχή»

(1999/C 368/22)

Στις 25 Φεβρουαρίου 1999 και σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 3 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα «Οι συνέπειες από την εφαρμογή της ΟΝΕ για την οικονομική και κοινωνική συνοχή».

Το τμήμα οικονομικής και νομισματικής ένωσης, οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 29 Σεπτεμβρίου 1999, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Thierry Dock.

Κατά την 367η σύνοδο ολομέλειας της 20ής και 21ης Οκτωβρίου 1999 (συνεδρίαση της 21ης Οκτωβρίου 1999), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 101 ψήφους υπέρ, 7 κατά και 5 αποχές, την παρούσα γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Από την 1η Ιανουαρίου 1999, ένδεκα κράτη μέλη συνιστούν νομισματική ένωση. Πρόκειται για πολύ θετικό αποτέλεσμα, το οποίο προέκυψε από μια διαδικασία σύγκλισης που δρομολογήθηκε εδώ και πολλά χρόνια. Τα περισσότερα κράτη, για να είναι έτοιμα εγκαίρως, κατέβαλαν σημαντικές προσπάθειες, κυρίως ως προς την εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών.

1.2. Το ευρώ δεν αποτελεί στόχο αφ' εαυτού. Είναι ένα πολύτιμο «εργαλείο» το οποίο επιτρέπει στα κράτη μέλη να εμβαθύνουν την ενιαία αγορά και να εφαρμόζουν συντονισμένη νομισματική πολιτική. Το ενιαίο νόμισμα θα πρέπει τώρα να αξιοποιηθεί για την προώθηση μιας δυναμικής που θα οδηγήσει σε μια Ευρώπη πιο δυνατή και πιο αλληλέγγυη.

1.3. Το ενιαίο νόμισμα δεν αφορά μόνο τους ειδικούς. Όλο και περισσότερο καλείται να ενδιαφέρει το σύνολο των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η επιτυχία του ευρώ στη συνείδηση των πολιτών θα αξιολογείται με βάση πολύ συγκεκριμένα κριτήρια.

1.3.1. Το ευρώ ως εργαλείο θα απολαμβάνει μεγαλύτερη εκτιμήσεως εάν η Ευρωπαϊκή Ένωση κατορθώσει να το αξιοποιήσει για την προώθηση της δημιουργίας απασχόλησης και της ευημερίας του συνόλου των χωρών και περιφερειών της Ένωσης.

1.4. Σύμφωνα με το άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, «Η Ένωση θέτει ως στόχους να προωθήσει την οικονομική και κοινωνική πρόοδο και ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης και να επιτύχει ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη, ιδίως [...] με την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και με την ίδρυση μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης [...]».

1.4.1. Στην επίτευξη του στόχου της ενίσχυσης της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής πρέπει να οδηγήσει το σύνολο των πολιτικών που αναπτύσσονται στην Ένωση.

1.5. Μόλις λίγους μήνες μετά από την έναρξη της τρίτης φάσης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, είναι επικίνδυνο, από πολλές απόψεις, να επιχειρηθεί η ανάλυση των συνεπειών της ΟΝΕ επί της συνοχής. Εντούτοις, η περίοδος αυτή, αν και σύντομη, δεν εμποδίζει να διατυπωθούν ήδη ορισμένες διαπιστώσεις, δεδομένου ότι, στα περισσότερα από τα κράτη μέλη, οι επιδράσεις από την εφαρμογή της ΟΝΕ άρχισαν ήδη να διαφαίνονται πριν από την 1η Ιανουαρίου 1999.

2. Η συνοχή στην Ευρωπαϊκή Ένωση

2.1. Στο άρθρο 158 της Συνθήκης ΕΚ, η ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής ορίζεται ως μείωση «των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και [...] μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών ή νήσων, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών».

2.2. Για την εξέταση της προόδου που έχει σημειωθεί στην υλοποίηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, η Επιτροπή παρουσίασε το Νοέμβριο του 1996 την «Πρώτη έκθεση για την οικονομική και κοινωνική συνοχή», επί της οποίας η ΟΚΕ εξέδωσε γνωμοδότηση⁽¹⁾. Πιο πρόσφατα στοιχεία, που επιτρέπουν την ανάλυση της προόδου προς τη συνοχή, περιλαμβάνονται στην «Έκτη περιοδική έκθεση για την κοινωνικο-οικονομική κατάσταση και εξέλιξη των περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης»⁽²⁾.

2.3. Η προσέγγιση της συνοχής με βάση την εξέλιξη της κατάστασης των περιφερειών παρουσιάζει το πλεονέκτημα ότι επιτρέπει πιο λεπτομερείς αναλύσεις, δεδομένου ότι η εξέλιξη των εθνικών μέσων όρων ενδέχεται να καλύπτει μεγάλες αντιθέσεις σε επίπεδο πιο περιορισμένων εδαφικών συνόλων.

2.4. Υπάρχει όντως ενίσχυση της συνοχής; Τα στατιστικά στοιχεία που περιλαμβάνονται στις εκθέσεις της Επιτροπής δεν επιβεβαιώνουν σαφώς κάτι τέτοιο.

2.4.1. Δύο είναι τα κριτήρια με βάση τα οποία ενδεικνύται ειδικότερα να προσεγγισθεί το ζήτημα: το ΑΕγχΠ ανά κάτοικο και η ανεργία.

2.5. Όσον αφορά το ΑΕγχΠ ανά κάτοικο, η Επιτροπή επισημαίνει μια διαδικασία ανόρθωσης. Κατά τη δεκαετία 1986-1996, το ΑΕγχΠ ανά κάτοικο των εικοσιπέντε φτωχότερων περιφερειών ανήλθε από το 52 στο 59 % του μέσου όρου της Ένωσης.

2.5.1. Η διαπίστωση αυτή είναι βέβαια ενθαρρυντική, αλλά δεν είναι απόλυτη. Για παράδειγμα, η ανόρθωση είναι πολύ σαφέστερη για ορισμένες περιοχές, όπως οι πρωτεύουσες των χωρών της συνοχής. Η πρόοδος είναι πολύ πιο αργή στις αγροτικές περιοχές των ίδιων χωρών.

⁽¹⁾ ΕΕ C 206 της 7.7.1997.

⁽²⁾ ΕΕ C 329 της 17.11.1999.

2.5.2. Άλλη ανησυχητική διαπίστωση: στα περισσότερα κράτη μέλη, παρατηρείται αύξηση των διαφορών, ως προς το ΑΕγχΠ ανά κάτοικο, μεταξύ των διαφόρων περιφερειών στο εσωτερικό των συνόρων.

2.6. Ως προς την ανεργία, η εικόνα είναι ζοφερή. Το υψηλό επίπεδο του μέσου όρου των ποσοστών ανεργίας στην Ένωση εξακολουθεί να αποτελεί θλιβερή πραγματικότητα, με τιμές που ανέρχονται περίπου στο 10 % (σύμφωνα με τον ορισμό της ΔΟΕ).

2.6.1. Οι διαφορές γύρω απ' αυτόν το μέσον όρο είναι τεράστιες. Ορισμένες περιφέρειες σχεδόν δεν αντιμετωπίζουν πρόβλημα απασχόλησης. Οι εικοσιπέντε περιφέρειες που εμφανίζουν τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας δεν έχουν γνωρίσει άνοδο της υποαπασχόλησης εδώ και δέκα χρόνια. Το ποσοστό ανεργίας παραμένει γύρω στο 4 %.

2.6.2. Σε άλλες περιφέρειες, αντίθετα, η ανεργία αγγίζει αφόρητα επίπεδα. Μέσα σε 10 χρόνια (1987-1998), το ποσοστό ανεργίας στις εικοσιπέντε πλέον πληγείσες περιφέρειες έχει μάλιστα αυξηθεί αισθητά: από το 20,1 % έχει φθάσει στο 23,7 %.

2.7. Η σχετική πρόοδος στην ανόρθωση ως προς τον παραγόμενο πλούτο έχει πολύ μικρό αντίκτυπο σε θέματα ανεργίας. Υπό τις συνθήκες αυτές, είναι δύσκολο να μιλήσει κανείς για ουσιαστική αύξηση της συνοχής μεταξύ περιφερειών.

3. Η αναγκαιότητα της επιτυχίας του «Ευρωπαϊκού Συμφώνου για την απασχόληση»

3.1. Η πραγματοποίηση προόδων προς τη μεγαλύτερη οικονομική και κοινωνική συνοχή είναι στενά συνδεδεμένη με το δυναμισμό της οικονομίας. Παράλληλα, η επιτυχία της ΟΝΕ στη συνείδηση των πολιτών θα στηριχθεί κατά μεγάλο μέρος στην ικανότητα της Ένωσης να συνεχίσει μια στρατηγική ανάπτυξης και απασχόλησης. Από αυτή την άποψη, η υιοθέτηση, στη Σύνοδο Κορυφής της Κολωνίας, της διαδικασίας που ονομάστηκε «Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για την Απασχόληση» έχει εξέχουσα σημασία.

3.2. Αντικείμενο του Συμφώνου είναι η προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των κυριότερων παραγόντων της οικονομικής και κοινωνικής ζωής για τον αποτελεσματικότερο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, και σε μακροοικονομικό αλλά και σε διαρθρωτικό επίπεδο. Όπως τόνιζε η ΟΚΕ σε πρόσφατη γνωμοδότησή της⁽¹⁾, «Τα μέτρα για την πολιτική της αγοράς εργασίας που προτάθηκαν στο Λουξεμβούργο, και που συμπληρώθηκαν από το διαρθρωτικό πρόγραμμα του Κάρντιφ, θα έπρεπε να συνοδεύουν τον κατάλληλο συνδυασμό μακροοικονομικών μέτρων — που να περιλαμβάνουν τη δημοσιονομική, τη νομισματική, και την εισοδηματική πολιτική — ώστε να δημιουργηθεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης που να τονώσει την κατανάλωση και τις επενδύσεις και επομένως να δώσει μια νέα, βιώσιμη, ώθηση στην απασχόληση.»

3.3. Το διάγραμμα που υιοθετήθηκε στην Κολωνία βρίσκεται ακόμη σε θεωρητικό επίπεδο. Θα πρέπει τώρα να τεθεί συγκεκριμένα σε εφαρμογή. Η ΟΚΕ είναι της άποψης ότι το σύνολο των

ενδιαφερομένων φορέων, οι κυβερνήσεις ασφαλώς, αλλά και οι κοινωνικοί εταίροι και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, θα πρέπει να δεσμευθούν αποφασιστικά, ούτως ώστε να συμβάλουν, ο καθένας ανάλογα με τις ευθύνες που του αναλογούν, στην εποικοδομητική υλοποίηση των τριών καθοριστικών διαδικασιών που συντονίζονται μέσω του «Ευρωπαϊκού Συμφώνου για την Απασχόληση». Πρόκειται για μέτρα πολιτικής της αγοράς εργασίας («διαδικασία του Λουξεμβούργου»), για μέτρα μεταρρύθμισης των αγορών αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων («διαδικασία του Κάρντιφ») και για μακροοικονομικά μέτρα («διαδικασία της Κολωνίας»).

3.4. Η ΟΚΕ τόνιζε για μια φορά ακόμη τις αλληλεξαρτήσεις που συνδέουν τις τρεις αυτές στρατηγικές. Οι προσπάθειες για τη βελτίωση της λειτουργίας της αγοράς εργασίας είναι μάταιες εάν η ανάπτυξη δεν επαρκεί για τη δημιουργία απασχόλησης. Το ίδιο ισχύει και αντίστροφα. Εξάλλου, ανάλογες διαπιστώσεις μπορούν να διατυπωθούν και για τη μεταρρύθμιση των αγορών αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων.

3.5. Όπως έχει ήδη επισημάνει με την ευκαιρία άλλων γνωμοδοτήσεων, η ΟΚΕ επιθυμεί να υπενθυμίσει επίσης ότι, στις διάφορες χώρες της Ένωσης, επιβάλλεται να καταβληθούν προσπάθειες, ιδιαίτερα με βάση την προοπτική γήρανσης του πληθυσμού, ούτως ώστε να εκσυγχρονισθεί η λειτουργία των μηχανισμών κοινωνικής προστασίας (συντάξεις, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη...), τόσο σε επίπεδο χρηματοδότησης όσο και σε επίπεδο παροχών, και τούτο για να διαφυλαχθεί ο ζωτικός της ρόλος στο ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο.

4. Η πιθανή επίδραση της ΟΝΕ στα κράτη μέλη

4.1. Η τρίτη φάση της ΟΝΕ ξεκίνησε πριν από λίγους μόνο μήνες. Επομένως, για την ώρα διαφαίνονται αμυδρά οι πολυάριθμες συνέπειες της νομισματικής ενοποίησης. Αναμένεται σειρά μεταβολών, ορισμένες από τις οποίες παρατηρούνται ήδη.

4.2. Η νομισματική ενοποίηση εντάσσεται στο πλαίσιο της συνεχούς μέριμνας για τη δημιουργία μιας ευρείας ενιαίας αγοράς στην Ευρώπη. Η κατάργηση των διαφόρων εθνικών νομισμάτων, αποτελεί ένα ακόμη βήμα προς την εξάλειψη των συνόρων μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών. Με την έννοια αυτή, η νομισματική ενοποίηση επιτρέπει την αύξηση του ανταγωνισμού στο σύνολο της επικράτειας της Ένωσης, κυρίως μέσω της μεγαλύτερης διαφάνειας ως προς τις τιμές. Οι κινήσεις επιχειρήσεων (διασυνοριακές προσεγγίσεις, συγχωνεύσεις...), που είχαν ήδη τονωθεί με την ενιαία αγορά, ενθαρρύνονται ακόμη περισσότερο.

4.2.1. Η αύξηση του ανταγωνισμού μπορεί να αποβεί επωφελής, εφόσον η κατάσταση αυτή ενδέχεται να τονώσει την πραγματοποίηση προόδων ως προς την ποιότητα και την παραγωγικότητα. Αντίθετα, θα πρέπει να αποτραπούν καταστάσεις όπου το κάθε κράτος μέλος θα μπαίνει σε διαδικασίες αθέμιτου ανταγωνισμού εις βάρος των γειτόνων του. Πεδίο δράσης μπορεί να είναι το περιβάλλον, η φορολογία ή οι συνθήκες εργασίας. Με την εισαγωγή της νομισματικής ένωσης, καθίσταται ακόμη πιο επιτακτική η ανάγκη μιας σειράς διαδικασιών εναρμόνισης, ή συντονισμού κυρίως όσον αφορά τα υπό συζήτηση σχέδια στους τομείς της φορολογίας της αποταμίευσης ή των εταιριών.

(1) ΕΕ C 209 της 22.7.1999.

4.2.2. Ο εντονότερος ανταγωνισμός θα οδηγήσει βέβαια σε αύξηση της παραγωγικότητας, πράγμα που αποτελεί έναν από τους πυλώνες της οικονομικής ανάπτυξης και της ευημερίας. Συγχρόνως, μπορεί να τεθεί το ερώτημα μήπως η αύξηση της παραγωγικότητας έχει ως αποτέλεσμα να σημειωθεί απώλεια θέσεων απασχόλησης στην Ευρώπη. Ο κίνδυνος αυτός δεν μπορεί να αποκλειστεί. Εντούτοις, εάν κατορθώσουν οι αρμόδιοι παράγοντες της Ευρωπαϊκής Ένωσης να συντονίσουν τις διάφορες οικονομικές πολιτικές, θα μπορούσε, αντίθετα, να προκύψει μια αρκετά ισχυρή ζήτηση. Στην περίπτωση αυτή, η καθαρή επίδραση επί της απασχόλησης θα μπορούσε να είναι θετική. Η αύξηση της παραγωγικότητας σε ορισμένους κλάδους ενδέχεται όντως να επιφέρει πτώση των τιμών, με αποτέλεσμα να τονώσει εμμέσως τη ζήτηση για ένα ευρύ φάσμα αγαθών και προϊόντων. Για μια ακόμη φορά, λοιπόν, το αποτέλεσμα εξαρτάται από την επιτυχία της διαδικασίας του «Ευρωπαϊκού Συμφώνου για την Απασχόληση» στο οποίο γίνεται αναφορά στο προηγούμενο κεφάλαιο.

4.3. Εξ' ορισμού, στο εσωτερικό της νομισματικής ένωσης, δεν μπορούν πλέον να υπάρξουν διαταραχές στις συναλλαγματικές ισοτιμίες, ιδίως μέσω επιθέσεων κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Κατά το πρώτο ήμισυ της δεκαετίας, ορισμένες χώρες της Ένωσης δεν απέφυγαν τέτοιου είδους επιθέσεις. Οι διαταραχές του ανταγωνισμού έπληξαν τότε το σύνολο της ηπείρου, με δυσμενείς επιπτώσεις στην απασχόληση και στην ανάπτυξη.

4.3.1. Ως εκ τούτου, η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι οι χώρες της ζώνης του ευρώ προστατεύτηκαν κατά το 1998 από τους κραδαμούς που έπληξαν την αγορά συναλλάγματος. Είναι ένα θεμελιώδες κεκτημένο και αποτελεί ήδη ένα θετικό σημείο που πρέπει να αποδοθεί στο ευρώ.

4.3.2. Όπως υπογράμμισε και ο Wim Duisenberg, Διοικητής της Κεντρικής Ευρωπαϊκής Τράπεζας, κατά την τελευταία συνάντησή του με εκπροσώπους της ΟΚΕ, ένας από τους βασικούς στόχους του ευρώ είναι να αποτελεί παράγοντα εσωτερικής σταθερότητας.

4.4. Θα ήταν παρακινδυνευμένο να πραγματοποιήσει κανείς ακλόνητες προβλέψεις σχετικά με την εξέλιξη των επιτοκίων στη ζώνη του ευρώ. Ωστόσο, μπορεί ήδη να προβληθεί ένα επίτευγμα. Η κατάργηση των συναλλαγματικών κινδύνων στη ζώνη του ευρώ έχει θετική επίδραση στα δημόσια οικονομικά. Πριν από την καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος, ο φόβος ενδεχόμενης υποτίμησης έκανε τις χρηματοπιστωτικές αγορές να επιβάλλουν σε ορισμένα κράτη ειδικό ασφάλιστρο κινδύνου για τις πράξεις δημοσίου δανεισμού. Με την άρση των συναλλαγματικών κινδύνων, τα κράτη αυτά μπορούν να πλέον να χρηματοδοτηθούν με πιο συμφέροντα επιτόκια. Στην περίπτωση όπου όλες οι υπόλοιπες παράμετροι παραμένουν ίδιες, τα βάρη των τόκων είναι λιγότερο επαχθή και, με αναλλοίωτη πολιτική, το υπόλοιπο του προϋπολογισμού βελτιώνεται αυτόματα. Η εξάλειψη των ασφαλιστρών κινδύνων που συνδέονται με το φόβο διακύμανσης των συναλλαγματικών ισοτιμιών έχει μια επίδραση διόλου ευκαταφρόνητη, κυρίως για τις υπερχρεωμένες χώρες.

4.5. Όσο πλησιάζει η ημερομηνία της 1ης Ιανουαρίου 2002 (και ακόμη περισσότερο, βέβαια, στη συνέχεια), η χρήση του ευρώ καλείται να επεκταθεί στις εμπορικές συναλλαγές. Μέσα στη ζώνη του ευρώ, επομένως, θα διενεργούνται όλο και λιγότερες πράξεις μετατροπής νομισμάτων. Η εξέλιξη αυτή θα πρέπει να δώσει τη δυνατότητα στους οικονομικούς παράγοντες (επιχειρήσεις, καταναλωτές) να εξοικονομούν σημαντικό τμήμα των προμηθειών συναλλάγματος. Η Επιτροπή εκτιμά τις οικονομίες που θα πραγματοποιηθούν κατ' αυτόν τον τρόπο σε 0,5 % του ΑΕγχΠ για τις μεγάλες χώρες. Για τις μικρές χώρες, το κέρδος θα μπορούσε να ανέλθει έως και στο 1 %.

4.5.1. Η οικονομία αυτή στις προμήθειες συναλλαγής αποτελεί συχνά σημαντική συμβολή για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων.

4.5.2. Ένα άλλο ενδιαφέρον στοιχείο του ευρώ είναι ότι παράλληλα με το γιεν και το δολλάριο, το ευρωπαϊκό νόμισμα καλείται ολοένα και περισσότερο να καταστεί ένα νόμισμα αναφοράς σε παγκόσμιο επίπεδο. Μία πρώτη ένδειξη είναι το ποσοστό των τίτλων που εκδίδονται υποχρεωτικά σε ευρώ. Το να διαθέτει η Ευρώπη ένα νόμισμα που υπολογίζεται σε παγκόσμια κλίμακα παρουσιάζει πολλαπλά πλεονεκτήματα. Ένα από αυτά είναι αναμφισβήτητο ότι εξασφαλίζεται καλύτερη προετοιμασία έναντι των επιδράσεων που συνδέονται με τις διακυμάνσεις των άλλων νομισμάτων.

4.6. Πέρα από τα επιτεύγματα ή από τις προσδοκίες που προκύπτουν από την καθιέρωση του ευρώ, το ενιαίο νόμισμα επιβάλλει επίσης στις συμμετέχουσες χώρες την αλλαγή συμπεριφοράς σε διάφορους τομείς. Τώρα που η Ένωση απέκτησε ένα ενιαίο νόμισμα, είναι σημαντικό να εξελιχθεί επίσης και προς την οικονομική και πολιτική ένωση. Η εξέταση της εξέλιξης αυτής γεννά πολλά ερωτήματα, που αναλύονται σε άλλες γνωμοδοτήσεις της ΟΚΕ⁽¹⁾: συντονισμός των οικονομικών πολιτικών, φορολογία...

4.6.1. Στην παρούσα γνωμοδότηση, η ΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει ιδιαίτερα δύο πτυχές: την πολιτική προϋπολογισμού και την εισοδηματική πολιτική.

4.7. Για τα θέματα προϋπολογισμού, έχει καθοριστική σημασία να τηρούν οι συμμετέχουσες χώρες τις διατάξεις του «Συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης». Σε πολλά κράτη μέλη, πρέπει να προωθηθεί η εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών. Στόχος είναι όλες οι χώρες της Ένωσης να διαθέτουν επαρκή δημοσιονομικά πλεονάσματα ώστε να μπορούν, σε περίπτωση ανάγκης, να αντιμετωπίσουν ενδεχόμενη επιδείνωση της συγκυρίας.

4.8. Και η εισοδηματική πολιτική επίσης λαμβάνει άλλη διάσταση στο εσωτερικό της Νομισματικής Ένωσης, δεδομένου ότι δεν είναι πλέον δυνατό να καλυφθεί η διαφορά όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα μέσω υποτίμησης. Συνεπώς, οι κοινωνικοί εταίροι που αναλαμβάνουν τη διαπραγμάτευση των μισθολογικών εξελίξεων επιβαρύνονται με αυξημένες ευθύνες.

4.8.1. Σε προηγούμενη γνωμοδότησή της⁽²⁾, η ΟΚΕ έχει δηλώσει ότι θεωρεί σημαντικό να κατορθώσουν οι κοινωνικο-επαγγελματικές οργανώσεις να εντείνουν το συντονισμό μεταξύ των διαφόρων επιπέδων και τόπων όπου διεξάγονται οι μισθολογικές διαπραγματεύσεις. Το ζητούμενο είναι να μπορούν οι κοινωνικοί εταίροι να συμβάλουν σε μια δυναμική ανάπτυξης και απασχόλησης, αποτρέποντας παράλληλα την ενίσχυση των πληθωριστικών τάσεων.

5. Η επιλογή του τόπου επενδύσεων στην ΟΝΕ

5.1. Η επιλογή τόπου για επενδύσεις στο ευρωπαϊκό έδαφος θα επηρεασθεί ασφαλώς από τη νομισματική ένωση. Ένα στοιχείο μπορεί να σημειωθεί ήδη. Οι άμεσες εξωτερικές επενδύσεις στο εσωτερικό της ζώνης του ευρώ είναι πλέον προστατευμένες από την αστάθεια των συναλλαγματικών ισοτιμιών των συμμετεχουσών χωρών. Είναι, επομένως, περισσότερο ασφαλείς.

(1) Βλ. κυρίως τις γνωμοδοτήσεις για την «Ετήσια οικονομική έκθεση 1999», ΕΕ C 209 της 22.7.1999, και για την «Φορολογική πολιτική», (υπό κατάρτιση).

(2) ΕΕ C 40 της 15.2.1999.

5.2. Οι επιστημονικές έρευνες που επιχειρούν να διασαφηνίσουν τους παράγοντες που εξηγούν τις επιλογές τόπου για τις επενδύσεις είναι πολλές. Και, βέβαια, δεν είναι αντικείμενο της παρούσας γνωμοδότησης να κατατάξει αξιολογικά τα αποτελέσματα των διαφόρων αυτών εργασιών. Απλά, η ΟΚΕ επιθυμεί να υπενθυμίσει ότι το συμφέρον της Ευρώπης δεν είναι να επιδιώξει τον ανταγωνισμό έναντι των χωρών με χαμηλούς μισθούς σε επίπεδο συγκριτικών πλεονεκτημάτων. Οι επιστημονικές έρευνες δείχνουν ότι άλλοι είναι οι καθοριστικοί παράγοντες για την προσέλκυση επενδύσεων που δημιουργούν υψηλή προστιθέμενη αξία. Σημαντικά στοιχεία είναι ο δυναμισμός της έρευνας, η τεχνογνωσία, η ποιότητα του εργατικού δυναμικού, το κοινωνικό κλίμα.

5.2.1. Για τη διατήρηση της ευημερίας στο σύνολο της επικράτειας της Ένωσης, η Ευρώπη πρέπει να βασιστεί πρώτα απ' όλα σε στρατηγικές που να στηρίζονται στην ποιότητα των προϊόντων και την υψηλή παραγωγικότητα του εργατικού δυναμικού.

5.3. Πέρα από τις ιδιωτικές επενδύσεις, οι δημόσιες επενδύσεις αποτελούν σημαντικό παράγοντα για τη διασφάλιση της αρμονικής ανάπτυξης του συνόλου των περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5.3.1. Σε πρόσφατη έκθεση της Επιτροπής⁽¹⁾, αναφέρεται ότι οι δημόσιες επενδύσεις βρίσκονται σε πτώση: από το 3 % του ΑΕγχΠ στις αρχές της δεκαετίας του '90 μόλις που ξεπερνούν σήμερα το 2 %. Η τήρηση των κριτηρίων δημοσίου ελλείμματος είναι μια από τις κύριες αιτίες της μείωσης αυτής. Η δεύτερη αιτία, είναι η ιδιωτικοποίηση πολλών υπηρεσιών και η μεταφορά στον ιδιωτικό τομέα των σχετικών επενδύσεων.

5.3.2. Η κατάσταση αυτή θα μπορούσε να έχει αρνητικές συνέπειες για την περιφερειακή ανάπτυξη, κυρίως σε ό,τι αφορά τις επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες, οι οποίες έχουν ζωτική σημασία. Επιπλέον, έχει βασική σημασία να υπάρξει μέριμνα ώστε οι ιδιωτικοποιήσεις να μην οδηγήσουν σε αποσπένδυση στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, με γνώμονα την απαραίτητη οικονομική αποδοτικότητα. Πρόκειται για μια πτυχή που θα πρέπει να μελετηθεί στο μέλλον με προσοχή.

5.3.3. Οι δημοσιονομικές προοπτικές, έτσι όπως εγκρίθηκαν κατά την Ευρωπαϊκή Σύνοδο Κορυφής του Βερολίνου, το Μάρτιο του 1999, θα επιφέρουν τη μείωση της παρέμβασης της Ένωσης για τις περιφερειακές επενδύσεις. Οι επενδύσεις που θα μπορούν να πραγματοποιούν οι δημόσιες αρχές στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες τους αποκτούν, επομένως, ακόμη μεγαλύτερη σημασία. Η ΟΚΕ επιμένει ότι η αξιολόγηση της τήρησης των επιταγών του «Συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης» θα πρέπει να γίνεται με τη δέουσα προσοχή.

5.3.4. Η εμπειρία του παρελθόντος πρέπει οπωσδήποτε να αποτραπεί στο μέλλον. Θα είναι δυσμενές για την οικονομική και κοινωνική συνοχή εάν, σε περίπτωση κρίσεων ή κλυδωνισμών, οι δημόσιες επενδύσεις είναι ο πρώτος τομέας όπου επιβάλλονται περιορισμοί, όπως έγινε κατά τη μετάβαση στην τρίτη φάση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και όπως συμβαίνει κατά κανόνα σε κάθε σημαντική δημοσιονομική αναπροσαρμογή.

⁽¹⁾ «Οι δημόσιες επενδύσεις στο πλαίσιο της οικονομικής στρατηγικής», COM(1998) 682 τελικό της 2ας Δεκεμβρίου 1998.

6. Οι ασύμμετροι κλυδωνισμοί ως απειλή για την συνοχή

6.1. Ένα κλασικό πρόβλημα στο εσωτερικό μιας νομισματικής ένωσης είναι η ικανότητα αντίδρασης σε ασύμμετρους κλυδωνισμούς, δηλαδή σε απρόβλεπτα γεγονότα που έχουν άμεση ή έμμεση επίδραση στις κοινωνικο-οικονομικές παραμέτρους: απασχόληση, παραγωγή, πληθωρισμός.

6.1.1. Ο χαρακτηρισμός του ασύμμετρου υποδηλώνει το γεγονός ότι ο κλυδωνισμός δεν επηρεάζει εξίσου το σύνολο της επικράτειας που συνιστά τη νομισματική ένωση.

6.2. Ο κίνδυνος ασύμμετρου κλυδωνισμού μπορεί να γίνει αντιληπτός μέσω πολλών ενδεικτικών στοιχείων.

6.3. Ένα απ' αυτά, είναι ο βαθμός εμπορικού ανοίγματος (βλ. στοιχεία στο παράρτημα 1). Οι συναλλαγές εκτός της ζώνης του ευρώ αντιπροσωπεύουν περίπου το 13 % μόνο του ΑΕγχΠ των χωρών που συμμετέχουν σ' αυτήν. Αυτό βέβαια, είναι ο μέσος όρος. Ορισμένες χώρες τον υπερβαίνουν κατά πολύ. Εντούτοις, τείνει να δείξει ότι η ισχυρή συγκυρία στο εσωτερικό της ζώνης του ευρώ εξαρτάται κατά πρώτο λόγο και κατά μεγάλο μέρος από ενδογενείς παράγοντες.

6.4. Ένας άλλος τρόπος προσέγγισης είναι η παρατήρηση της εξέλιξης των συγκυριακών κύκλων.

Πίνακας 1

Συσχετισμός της αύξησης του ΑΕγχΠ με τη ζώνη ευρώ⁽¹⁾

	1977-1986	1987-1992	1992 (2ο εξ.)-1996
Γερμανία(*)	0,89	0,28	0,93
Γαλλία	0,72	0,85	0,99
Ιταλία	0,93	0,65	0,92
Αυστρία	0,65	0,71	0,85
Βέλγιο	0,51	0,92	0,97
Φινλανδία	0,17	0,68	0,88
Ιρλανδία	0,30	0,65	0,76
Κάτω Χώρες	0,76	0,60	0,89
Πορτογαλία	0,48	0,43	0,41
Ισπανία	0,21	0,62	0,94
Ηνωμένο Βασίλειο	0,48	0,53	0,57
Δανία	0,33	- 0,07	0,54
Ελλάδα	0,65	0,36	0,83
Σουηδία	0,27	0,61	0,90

⁽¹⁾ Είναι ο συντελεστής συσχετισμού της αύξησης του ΑΕγχΠ της κάθε χώρας με την αύξηση του ΑΕγχΠ των 11 χωρών που συμμετέχουν στην ΟΝΕ το 1999. Οι συσχετισμοί στηρίζονται σε εξαμηνιαία δεδομένα.

(*) Τα στοιχεία για την περίοδο 1987-1992 επηρεάζονται από την επανένωση των δύο Γερμανιών.

6.4.1. Τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα τείνουν να φανερώσουν μια προσέγγιση των οικονομικών συγκυριακών κύκλων στις χώρες της ζώνης του ευρώ. Με άλλα λόγια, οι περίοδοι συγκυριακής ανάπτυξης και επιβράδυνσης παρουσιάζουν μεγαλύτερη τάση να συμπίπτουν. Οι οικονομικοί συγκυριακοί κύκλοι μέσα στη ζώνη του ευρώ των 11, τείνουν προς μια μεγαλύτερη συμμετρία. Θα πρέπει να ελπίζουμε ότι η προσέγγιση αυτή των οικονομικών συγκυριακών κύκλων θα επιβεβαιωθεί στο μέλλον. Και έτσι θα συμβεί μάλλον, υπό τον όρο ότι θα μπορέσει να πραγματοποιηθεί πρόοδος στο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών.

6.4.2. Παρόμοια αποτελέσματα θα πρέπει βέβαια να ερμηνεύονται με προσοχή. Οπωσδήποτε δεν μπορεί να συναχθεί ότι δεν υφίσταται απειλή ασύμμετρων κλυδωνισμών, συνάγεται όμως ότι μπορούν να μετριασθούν οι κίνδυνοι που συνεπάγονται.

6.5. Πρόσφατες οικονομικές μελέτες τείνουν να δείξουν ότι οι ασύμμετροι κλυδωνισμοί έχουν συχνά περισσότερο περιφερειακό ή πολυ-περιφερειακό χαρακτήρα παρά εθνικό. Από μια συνοπτική εξέταση των παραγωγικών δομών διαφόρων κρατών μελών διαφαίνονται οι περιφερειακές διαφορές ως προς τον παραγωγικό ιστό ή/και τον ιστό των υπηρεσιών.

6.6. Ορισμένοι θεωρούν ότι η διαπεριφερειακή μετανάστευση θα μπορούσε να αποτελέσει λύση σε περίπτωση ιδιαίτερου κλυδωνισμού ή εμμένουσας ανεργίας. Οι μελέτες αποδεικνύουν ότι υπάρχουν διάφορα στοιχεία που περιορίζουν αυτήν την κινητικότητα, κυρίως οι δυνατότητες εξεύρεσης στέγης. Ας τονισθεί ότι, σε περίπτωση πρόσκαιρου κλυδωνισμού, η μετανάστευση μιας μερίδας του ειδικευμένου εργατικού δυναμικού μιας συγκεκριμένης περιφέρειας, μεσοπρόθεσμα, θα καθιστούσε επισφαλότερη την οικονομική ανάκαμψη μάλλον παρά θα την τόνωνε.

6.7. Η ΟΚΕ επιθυμεί να υπενθυμίσει την ανάγκη να τηρούν τα κράτη μέλη τις διατάξεις του «Συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης», καθόσον τα υγιή δημόσια οικονομικά έχουν καθοριστική σημασία για τη δυνατότητα των κρατών μελών να αντιδράσουν σε περίπτωση απρόβλεπτων κλυδωνισμών. Και τούτο γιατί, σε τέτοιες περιστάσεις, μια χώρα πρέπει να μπορεί να στηριχθεί στους δικούς της πόρους.

6.8. Συμπληρωματικά, θα πρέπει επίσης να μπορεί να εξετασθεί η δυνατότητα της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης, όπως προβλέπεται ρητώς στο άρθρο 100, παράγραφος 2, των Συνθηκών, στο οποίο ορίζεται ότι «όταν ένα κράτος μέλος αντιμετωπίζει δυσκολίες ή διατρέχει μεγάλο κίνδυνο να αντιμετωπίσει σοβαρές δυσκολίες οφειλόμενες σε έκτακτες περιστάσεις που εκφεύγουν από τον έλεγχό του, το Συμβούλιο, προτάσει της Επιτροπής, μπορεί να αποφασίσει ομόφωνα να του χορηγήσει, υπό ορισμένους όρους, κοινοτική χρηματοδοτική ενίσχυση».

6.8.1. Η ΟΚΕ φρονεί ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει ήδη να μελετήσει τη δημιουργία μηχανισμού αντιμετώπισης για το ενδεχόμενο ασύμμετρων κλυδωνισμών. Πολλές εξέχουσες προσωπικότητες της Ευρώπης, μεταξύ των οποίων και ο Πρόεδρος της Επιτροπής κ. Romano Prodi, έχουν προτείνει την έναρξη σχετικού προβληματισμού. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, από την πλευρά του, υιοθέτησε σχετική έκθεση⁽¹⁾. Η ΟΚΕ εκφράζει τη δυσανεξία της για το γεγονός ότι το θέμα αυτό δεν έχει ακόμη συζητηθεί στα πλαίσια του Συμβουλίου Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων. Στόχος είναι να προετοιμασθούν εκ των προτέρων λύσεις για την αντιμετώπιση μιας περιστασης που δεν μπορεί να αποκλεισθεί ότι θα παρουσιαστεί.

6.8.2. Όπως σημειώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, είναι απαραίτητο να υπάρχει από σήμερα ήδη ένα νομικό πλαίσιο, ούτως

ώστε να αποφευχθεί η απώλεια χρόνου για την κατάρτισή του, εάν υπάρξει ανάγκη. Η ΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση για την εφαρμογή ενός συστήματος επιφυλακής που θα παρέχει τη δυνατότητα να αξιολογείται ανά εξάμηνο ο κίνδυνος εμφάνισης τέτοιων κλυδωνισμών.

6.8.3. Προσωρινές χρηματοδοτικές μεταβιβάσεις θα μπορούσαν να βοηθήσουν μια περιφέρεια να ανακτήσει το δυναμικό ανάπτυξης της. Στόχος ενός τέτοιου μηχανισμού δεν θα ήταν η διενέργεια ανακατανομής, αλλά η παροχή βοήθειας προς ένα κράτος μέλος ώστε να υπερβεί τους κλυδωνισμούς που το πλήττουν (σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο). Θα μπορούσε να λειτουργεί ως κάποιο είδος ασφάλισης.

6.8.4. Για τη χρηματοδότηση ενός ταμείου που θα επέμβει σε περίπτωση ασύμμετρων κλυδωνισμών, ορισμένοι παρατηρητές υποδεικνύουν ότι θα πρέπει να μελετηθεί κατά πόσον είναι σκόπιμο να αξιοποιηθούν τα πλεονάζοντα αποθεματικά που παραμένουν στις εθνικές κεντρικές τράπεζες. Η ΟΚΕ πιστεύει ότι η ιδέα αυτή πρέπει να εξετασθεί επίσης.

7. Συμπεράσματα

7.1. Η δημιουργία του ευρώ είναι μία ενέργεια που έχει θεμελιώδη σημασία για την οικοδόμηση της Ευρώπης. Η Ευρώπη διαθέτει πλέον ένα πολύτιμο εργαλείο. Η δυναμική που έχει εκλυθεί με το σχέδιο του ενιαίου νομισματός πρέπει οπωσδήποτε να συνεχισθεί. Το ευρώ στην πραγματικότητα δεν αποτελεί αυτοσκοπό. Πρέπει να λειτουργήσει ως κινητήρια δύναμη για να σημειωθεί πρόοδος προς μία Ευρώπη πιο ισχυρή, ικανή να ανταποκριθεί στις βασικές προσδοκίες των πολιτών.

7.2. Λίγους μήνες μετά την έναρξη της τρίτης φάσης της ΟΝΕ, η οικονομική και κοινωνική συνοχή μεταξύ των περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης παραμένει κατά μεγάλο μέρος ατελής. Παρότι, ως προς τον παραγόμενο πλούτο, έχει σημειωθεί πρόοδος και οι φτωχές περιφέρειες έχουν κερδίσει έδαφος πλησιάζοντας τις πλούσιες, η πρόοδος αυτή έχει υπερβολικά μικρό αντίκτυπο στον τομέα της ανεργίας.

7.3. Η ΟΚΕ έχει εναποθέσει πολλές ελπίδες στη διαδικασία του «Ευρωπαϊκού συμφώνου για την απασχόληση» που δρομολόγησε η γερμανική Προεδρία. Μόνο μέσα από έναν ισχυρό συντονισμό μεταξύ των στρατηγικών του Λουξεμβούργου (μέτρα πολιτικής της αγοράς εργασίας), του Κάρντιφ (μέτρα μεταρρύθμισης των αγορών αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων) και της Κολωνίας (μακροοικονομικά μέτρα), θα μπορέσει η ΟΝΕ να προωθήσει την ανάπτυξη και την απασχόληση. Η πλήρης συμμετοχή των διαφόρων παραγόντων, και κυρίως των κοινωνικών εταίρων, είναι απαραίτητη για την επιτυχία της διαδικασίας αυτής.

7.4. Η συγκρότηση μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης επιφέρει σειρά αναστατώσεων, ορισμένες από τις οποίες είναι ακόμη άγνωστες. Η νομισματική ενοποίηση προσφέρει νέες δυνατότητες: αύξηση του ανταγωνισμού, εξασφάλιση των ξένων επενδύσεων, μείωση των προμηθειών συναλλαγής, βελτίωση της εσωτερικής σταθερότητας.

7.5. Υποχρεώνει επίσης τις συμμετέχουσες χώρες να επιδεικνύουν μεγαλύτερη πειθαρχία. Τούτο αφορά κυρίως τη δημοσιονομική πολιτική. Οι κοινωνικοί εταίροι, από την πλευρά τους, έχουν τη βαρύτερη ευθύνη να συντονίζουν δεόντως τις μισθολογικές διαπραγματεύσεις, έτσι ώστε να στηρίζουν τη ζήτηση αποτρέποντας ταυτόχρονα την υπερθέρμανση της οικονομίας και την ενίσχυση των πληθωριστικών τάσεων.

(1) ΕΕ C 98 της 9.4.1999.

7.6. Η ΟΚΕ φρονεί ότι ένας από τους κινδύνους που απειλούν τη συνοχή στο εσωτερικό της ΟΝΕ είναι το ενδεχόμενο ασύμμετρου κλυδωνισμού που θα μπορούσε να πλήξει ορισμένες από τις περιφέρειες της Ένωσης. Τόσο τα επιμέρους κράτη μέλη, όσο και τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, θα πρέπει να προετοιμασθούν για

την αντιμετώπιση παρόμοιου κινδύνου. Ιδέες υπάρχουν. Η ΟΚΕ επιμένει ότι θα πρέπει, χωρίς καθυστέρηση, να καταρτισθούν κατάλληλοι μηχανισμοί ώστε η Ένωση να είναι έτοιμη να αντιδράσει μόλις παρουσιαστεί τέτοιο ενδεχόμενο.

Βρυξέλλες, 21 Οκτωβρίου 1999.

Η Πρόεδρος
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Beatrice RANGONI-MACHIAVELLI
